

Қазақстан Республикасының Білім және ғылым министрлігі
БІ. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы

**БІЛІМ БЕРУ ҰЙЫМДАРЫ ҚЫЗМЕТІНІҢ МОНИТОРИНГІ ҚОРЫТЫНДЫСЫ
НЕГІЗІНДЕ БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ БІЛІМІН ТОЛЫҚТЫРУ БОЙЫНША
ӘДІСТЕМЕЛІК ҰСЫНЫМДАР**

Нұр-Сұлтан 2022

Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясының Ғылыми-әдістемелік кеңесі шешімімен ұсынылды (2022 жылғы 21 шілдедегі №8 хаттама).

Білім беру ұйымдары қызметінің мониторингі қорытындысы негізінде білім алушылардың білімін толықтыру бойынша әдістемелік ұсынымдар. – Нұр-Сұлтан: Ы.Алтынсарин атындағы ҰБА, 2022. – 160 б.

Әдістемелік ұсынымдамада 2021-2022 оқу жылында білім алушылардың білімін толықтыру бойынша білім беру ұйымдары қызметінің мониторингі, пандемияға дейін және пандемиядан кейінгі кезеңде жалпы орта білім беру ұйымдарының 2-11 сыныптары білім алушыларының білім сапасын талдау, білім беру ұйымдары қызметінің мониторингі қорытындысы негізінде білім алушылардың білімін толықтыру бойынша әдістемелік ұсынымдар берілген.

Жинақ орта білім беру ұйымдарының басшыларына, педагогтеріне, әдіскерлерге, білім басқармалары мен бөлімдерінің, білім беру саласындағы сапаны қамтамасыз ету департаменттерінің басшыларылары мен мамандарына арналған.

© Ы. Алтынсарин атындағы ҰБА, 2022

Кіріспе

Кеңінен белең алған пандемия бүкіл әлемнің білім беру жүйесі үшін ауыр сынаққа айналды. Оқушылардың мектеп қабырғасында дәстүрлі форматта білім алуы мүмкін болмай қалды. Әлем бойынша оқытудың балама түрлері ойластырылды. Әр мемлекет қашықтан оқыту процесінің оқушыларға неғұрлым қолжетімді болуын мақсат етті.

Пандемия уақытында қабылданған шаралар қазақстандық мектептер үшін де жаңа әрі күтпеген жағдай болды. Бізге көктемгі демалысты бір аптаға ұзартып, сол уақытта білім беру процесін карантин жағдайына бейімдеуге, қажетті ұйымдастыру жұмыстарын шұғыл жүргізуге тура келді. Білім алушылардың білімінде оқу пәндерінен олқылықтар орнын алды.

Пандемия кезіндегі 2-11 сыныптардағы білім алушылардың біліміндегі олқылықтардың орнын толықтыру бойынша жалпы орта білім беру ұйымдарында жұмыстар жүріп жатыр.

Жалпы орта білім беру ұйымдарына және мектептің мұғалімдеріне арнап Б.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы 2021 жылы «1-11 сынып білім алушыларының оқу пәндері бойынша біліміндегі олқылықтардың орнын толықтыру бойынша әдістемелік ұсынымдар» құралын әзірледі [1].

Әдістемелік ұсынымдарда білім алушылардың біліміндегі олқылықтардың орнын толықтыру бойынша халықаралық тәжірибе, Қазақстан мектептерінде қашықтан оқыту жағдайында білім алушылардың білім сапасына талдау, 1-11 сынып оқушыларының оқу пәндері бойынша біліміндегі олқылықтардың орнын толықтыру бойынша әдістемелік ұсынымдар берілген.

Қазақстан Республикасының «Білімді ұлт» сапалы білім беру ұлттық жобасындағы [2] Орта білім беру сапасын арттыру: Қазақстанның өңірлері, қалалық және ауылдық мектептері арасындағы оқыту сапасындағы алшақтықты қысқарту (PISA) [3], Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңы негізінде [4] білім алушылардың білім мазмұнының базалық негіздерін меңгеруі немесе Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 604 бұйрығымен бекітілген орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын орындалуы үшін білім алушылардың оқу пәндері бойынша біліміндегі олқылықтардың орнын толықтыру өзекті [5].

Білім алушылардың оқу пәндері бойынша біліміндегі олқылықтардың орнын толықтыру мәселесінің шешімдерінің бірі ретінде «Білім беру ұйымдары қызметінің мониторингі қорытындысы негізінде білім алушылардың білімін толықтыру бойынша әдістемелік ұсынымдар» ұсынылады.

Әдістемелік ұсынымдар төмендегі бөлімдерден тұрады:

1. 2021-2022 оқу жылында білім алушылардың білімін толықтыру бойынша білім беру ұйымдары қызметінің мониторингі.

2. Пандемияға дейін және пандемиядан кейінгі кезеңде жалпы орта білім беру ұйымдарының 2-11 сыныптары білім алушыларының білім сапасын талдау.

3. Білім беру ұйымдары қызметінің мониторингі қорытындысы негізінде білім алушылардың білімін толықтыру бойынша әдістемелік ұсынымдар.

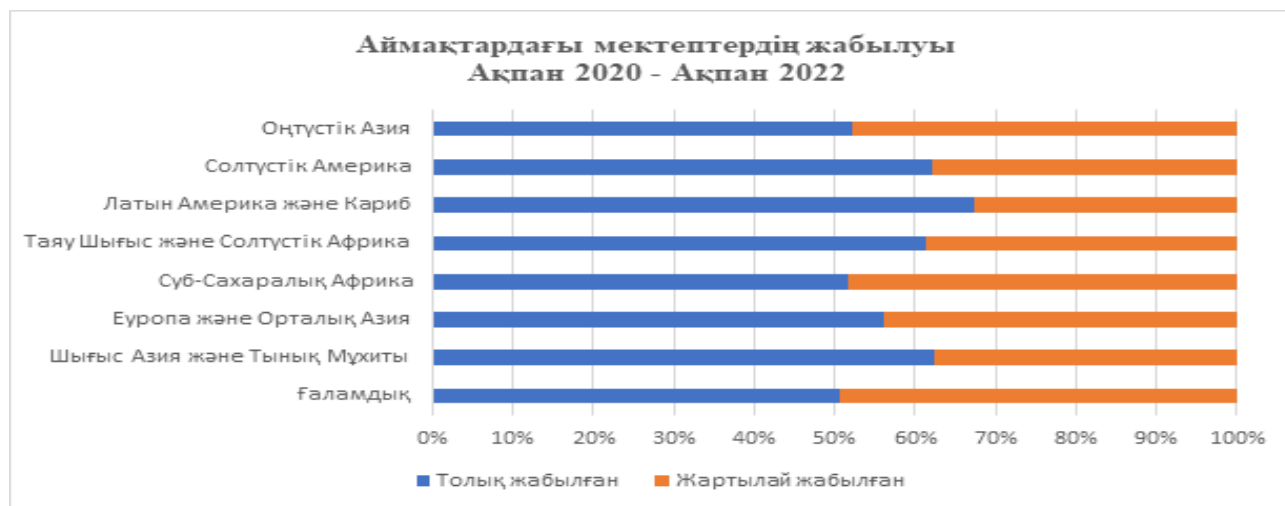
2021-2022 оқу жылында білім алушылардың білімін толықтыру бойынша білім беру ұйымдары қызметінің мониторингі

2020 жылғы пандемия жер бетіндегі адамзат баласына үлкен қауіп төндірді. Адам санының кемуіне, жұмыстың қашықтық форматына ауысуына әкеп соқты. Ең басты қиындық мектеп оқушыларының онлайн форматында оқуы болды. Әлемдегі барлық мектеп дәстүрлі емес оқу форматына көшті. Пандемияның жаһандық қауіп-қатері жөнінде Дүниежүзілік банк зерттеу жүргізді.

Шмис Тигран Гамлетович, педагогика ғылымдарының кандидаты, Дүниежүзілік банктің Мәскеу кеңсесінің білім беру жөніндегі маманы халықаралық тәжірибеге сүйене отырып, пандемияның жаһандық қауіп-қатері, COVID – 19-дың оқу прецедентіне тигізген қиындықтары туралы зерттеу жүргізген.

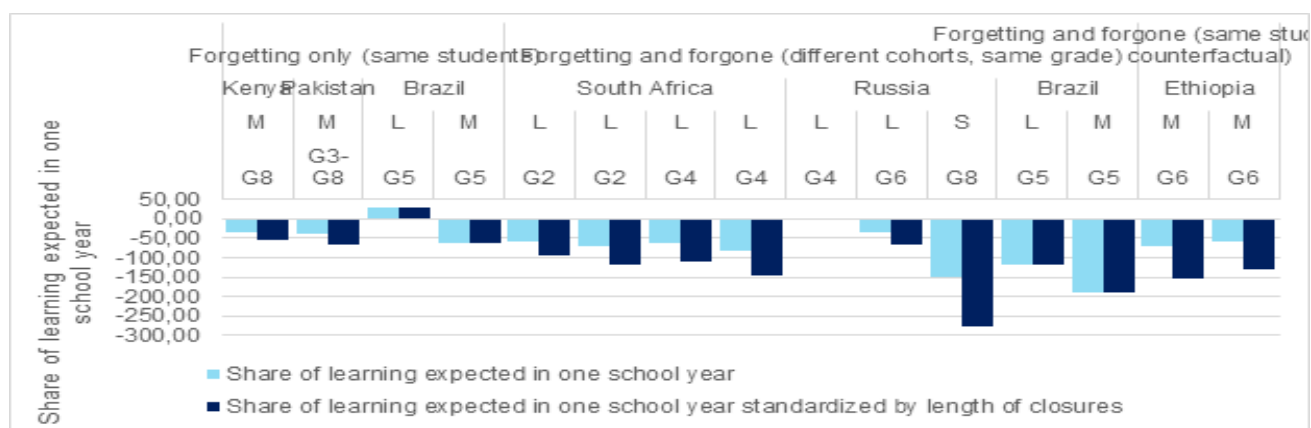
Зерттеуде төмендегідей мәселелерге баса назар аударылды. Дүние жүзі бойынша балалар сабақ уақытының көп мөлшерін жоғалтты. 2020 жылдың сәуір айындағы шарықтау шегінде 188 елдің мектебі жабылып, 1,6 миллиардтан астам баланың білім алуына кедергі келтірді. Дүние жүзінде білім беру ұйымдары 2020 жылдың ақпанынан 2022 жылдың ақпанына дейін орта есеппен шамамен 174 күнге жартылай жабылды.

Кейбір елдер мектептерді қайта ашқанымен, көпшілігі Оңтүстік Азия, Латын Америкасы және Кариб бассейні, Таяу Шығыс пен Солтүстік Африка мектептері ұзақ уақыт бойы жабық болды. Басқа елдерде жартылай ғана ашылды. Пандемия кезіндегі білім беру ұйымдарының жұмыс жасауы 1-суретте берілген.

1-сурет. Пандемия кезіндегі білім беру ұйымдарының жұмыс жасауы.

Бір оқу жылында күтілетін стандартталмаған және жабылу ұзақтығы бойынша стандартталған оқудың үлесі ретінде қаралатын оқудағы өзгерістер (төмен және орташа кірістері бар елдер алынған) 2-суретте берілген.

2-сурет. Стандартталмаған және жабылу ұзақтығы бойынша стандартталған оқудың үлесі

Бүкіләлемдік пандемия кезінде оқытудағы олқылықтар бүкіл әлемде байқалады. Табысы төмен, орташа және жоғары бірқатар елдерде математика мен оқу сауаттылығы бойынша айтарлықтай олқылықтар тіркелді. Мысалы, Бразилия, Италия, Кения, Чехия, Эфиопия және басқа елдердің жаңа мәліметтері қазіргі және пандемияға дейінгі когорттар арасындағы күрт айырмашылықтарды көрсетеді.

Атап айтар болсақ, Африка мемлекеті, оның ішінде Оңтүстік Африкада: 2-сынып оқушылары оқу жылынан 70% - ға дейін балама оқу шығындарын бастан өткерді. Малавиде: 4-сынып оқушылары екі жылдық оқуға тең соманы жоғалтты.

Ал Азиядағы жағдайға келер болсақ, Карнатака ауылы, Үндістанда орналасқан: 3-сынып оқушыларының 2018 жылы 24% қарапайым есептерді шығара алса, 2020 жылы тек оның 16% ғана есептерді шығара алған. Пәкістан ауылдық жерлері: урду / синдхи / пушту бойынша Математика және оқу сауаттылығы бойынша 1-5 сынып оқушыларының нәтижелері төмендеді.

Еуропадағы жағдай: Нидерландыда оқушылар оқу жылының 20% оқу мүмкіндігінен айырылды. Ұлыбританияда бастауыш және орта мектеп оқушылары арасында екі ай оқи алмады.

Латын Америкасындағы Сан-Паулу мен Бразилияда оқушылар тек 28% білім мазмұнын меңгерген. Мексикада есеп шығару және оқу сауаттылық негіздерін айтарлықтай меңгермеген.

Пандемия кезінде әлеуметтік-экономикалық жағдайы төмен оқушылар білімінде олқылықтар көп болды. Бүкіл әлемде әлеуметтік-экономикалық жағдайы төмен отбасылардан шыққан оқушылар COVID-19 байланысты білім берудегі сәтсіздіктерден пропорционалды түрде қатты зардап шекті. Бүкіл әлемде кемінде 463 миллион бала мектептердің жабылуы жағдайында қашықтықтан оқытудың цифрлық және хабар тарату бағдарламаларына қол жеткізе алмады, бұл ретте оқумен қамтылмаған төрт оқушының үшеуі ауылдық аудандардан және/немесе кедей отбасылардан шыққан. Деректерге сүйенсек, Ганада бастауыш сынып оқушыларын оқытудағы алшақтық сауаттылықта да, математикада да ең кедей оқушылар үшін өсті.

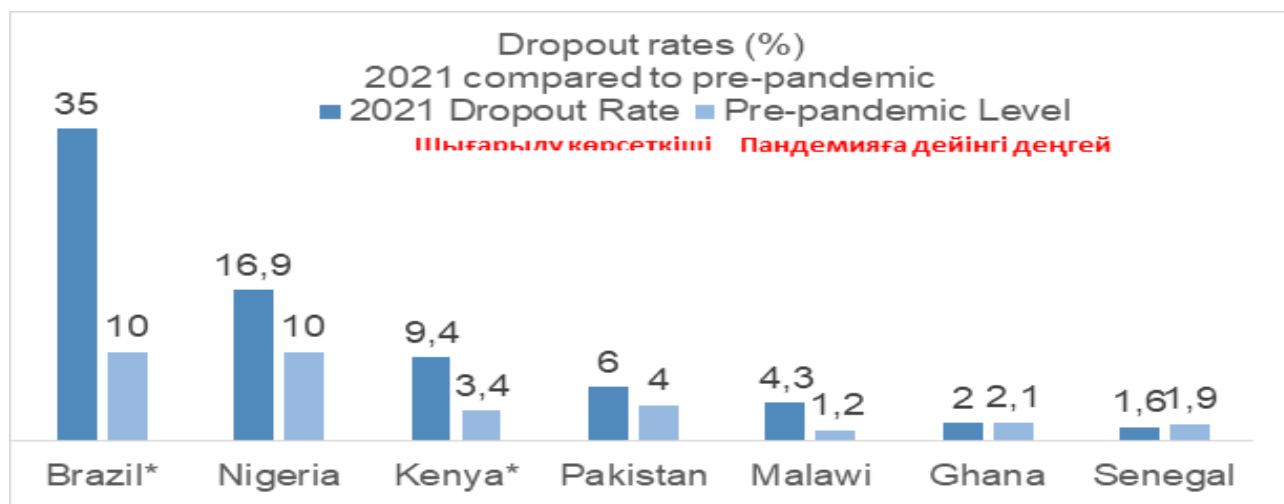
Біріккен Корольдікте, дисфункционалды отбасылардан шыққан

оқушыларға қызмет көрсететін мектептерде 50% білім ала алмаған. Сонымен қатар, пандемияның гендерлік салдары да орын алды. Мексикада қарапайым мәтінді оқи алмайтын білім алушылардың үлесі SES деңгейі жоғары білім алушылар үшін 15 % және SES деңгейі төмен білім алушылар үшін 25 % артты. Нигерия, Эфиопия және Бангладеш деректері көрсеткендей, ұл балалар отбасына көмектесіп, ал қыздар үй жұмыстарына көбірек уақыт жұмсады, бұл олардың білім алуына кететін уақытты азайтты.

Оқуға гендерлік әсер әр түрлі болғанымен, Мексика, Пәкістан және Оңтүстік Африка елдерінде қыздардың біліміндегі олқылықтар ұлдарға қарағанда көп екендігі анықталды.

Мексика мен Америка Құрама Штаттарында алынған нәтижелер төменгі сынып оқушылары үшін білім мазмұнындағы үлкен олқылықтарды көрсетті.

COVID-19 кезінде мүмкіндігі шектеулі білім алушылар инклюзивті форматта қашықтықтан оқыту әдістерінің болмауына байланысты қашықтықтан оқыту мүмкіндіктерінен пропорционалды түрде алынып тасталды (ымдау тіліне, субтитрлерге және Брайль шрифтіне аударуға бейімделген әдістер). Шын мәнінде, жаһандық зерттеу табысы төмен 3 елдің тек біреуі мүмкіндігі шектеулі оқушыларды қолдау үшін шаралар қабылдағанын көрсетті.

3-сурет. Мүмкіндігі шектеулі білім алушылардың қамтылуы

Covid-ке дейінгі және кейінгі оқу траекторияларына назар аударсақ, мына екі жағдайды көреміз:

1. Болашақ оқу траекториясына қауіп төніп тұр. Білім алушылардың біліміндегі олқылықтар анықталып оны түзету жолдары қарастыру керек. Олқылықтар толтырылмаса білім алушылардың білім сапасы төмендейді.

2. Олқылықтарды түзету дегеніміз – пандемия кезінде меңгерілмеген білімді толықтыру.

1-кесте. Пандемия кезіндегі қиындықтарды жою шаралары

Әр баланы оқумен қамту	1.Мектептерді қауіпсіз түрде ашу 2.Мектепке оралу және қайта қабылдау
------------------------	--

	3.Аз қамтылған отбасыларға көмек көрсету 4. Оқушыларға ерте ескерту жүйесін қолдану
Тұрақты оқу деңгейіне қол жеткізу	1.Ұлттық/субұлттық деңгейде оқытудағы олқылықтарды анықтау және шығындарды толтыру 2.Мұғалімдерге сынып оқушыларының білім деңгейінің өлшемшарттарын ұсыну
Оқытуға басымдық беріңіз	1.Барлық пәндер бойынша оқу бағдарламасын түзету 2.Санау дағдыларына, сауаттылыққа, әлеуметтік-эмоционалды дағдыларға басымдық беру 3.Оқуды белгілі бір пәндер бойынша оқушылардың қалаған және нақты оқуы арасындағы олқылықтарды жоюға бағыттау
Білімдегі олқылықтарды оңайдан қиынға қарай толықтыру	1.Мұғалімдерді үнемі қолдау: практикалық, педагогикалық білімді, сандық дағдылар дамыту 2.Оқытуда оқыту қажеттіліктеріне сәйкес келетін тәсілдерді қолдану 3.Мақсатты оқыту; құрылымдалған педагогика; репетиторлықты жолға қою 4.Өз бетінше оқуды ұйымдастыру 5. Оқыту технологияларының көмегімен жақсарту
Әлеуметтік денсаулық пен әл-ауқатты дамыту	1.Оқушылардың әл-ауқатын қолдау және мамандандырылған қызметтерге мұқтаж оқушыларды анықтау бойынша мұғалімдердің әлеуетін арттыру 2. Мұғалімдерді қолдау

Пандемияның ғаламторға әсері (қашықтықтан білім беру)

Ғаламтордағы оқытуға кең көлемде көшу, тіпті ең қолайлы жағдайларда да, білім беру жүйелері үшін өте қиын және қиын міндет болып табылады.

Ғаламтордағы оқытуға кең көлемде көшу әділеттілік пен қолжетімділікті қамтамасыз ету мәселесіне үлкен алаңдаушылық туғызады. Ғаламтордағы оқыту кеңінен таралған жерде «сәттілік» ықтималдығы жоғары болады. Жақсы білім беру жүйелеріндегі Жақсы мектептер жақсы нәтижеге қол жеткізуі мүмкін.

2-кесте. Білім беру шығындары

Нақты деректер бойынша білім беру шығындары		
Country	Білімді жоғалту	Теңдікке әсері
Belgium	0.24	Ия
Czech	0.08	Ия
England	0.11	Ия
France	0.00	Ия
Germany	0.08	Ия
Italy	0.19	Ия
Netherlands	0.11	Ия
Norway*	0.24	Ия

Russia**	0.17	Ия
Switzerland	0.20	Өлшенбеген
Spain***	0.00	--
Среднее	0.13	
* handwriting; ** grade 6 reading; *** single faculty, single university		
Note: .25 to .33 SDs = 1 year of learning		
Sources: Maldonado, Witte 2020; Korbel and Prokop 2021; Major et al 2021; Direction 2020, 2021; Schult et al 2021; Contini et al 2021; Engzell et al 2021; Skar et al 2021; Tomasik et al 2020; Gonzalez et al 2020; Zvyagintsev 2021		

COVID-19 пандемиясына қарсы әрекет ету шаралары: жоғары білім беру секторын қолдауды ұсынады. Ол үшін дәстүрлі оқу үдерісін онлайн режимге көшіру. Сонымен қатар, Ұлттық ғылыми-білім беру желілерінің рөлі артты (EDUROAM, EduGAIN) оқу іс-әрекетін аударуға арналған сенімді құралдар мен платформалар (Moodle, Coursera, Zoom, т. б.). Қысқа мерзімді және орта мерзімді перспективада басшылар үшін іс-әрекетке назар аудару қажет.

- Дұрыс жоспарлау.
- Қол жетімді технологиялар мен ресурстарды пайдалану (әсіресе ұялы байланыс).
- Әртүрлі ресурстарға қол жеткізуге арналған бір кеңістік.
- Жаңа мазмұнды құру емес, бұрыннан бар мазмұнды дамыту (сапа мәселесі).
- Білім алушылар мен оқытушыларға виртуалды кеңес беру және қолдау, кері байланыс жүйесін дамыту.
- Аралас оқытуды ұйымдастыруға арналған құралдарды дамыту (әсіресе кампустарды қалпына келтірудің алғашқы кезеңдерінде маңызды).
- Қымбат тұратын жабдықтармен және зертханалармен толтырылған бос ғимараттармен байланысты қауіпсіздік мәселелерін бағалау және жоспарлау;
- Виртуалды қауіпсіздікті қамтамасыз ету үшін киберқауіпсіздікке қол жеткізу

3-кесте. Пандемия кезіндегі қиындықтарды жою шаралары

Әр баланы қамту және оны мектепте ұстау	1.Мектептерді қауіпсіз түрде ашыңыз оларды ашық ұстаңыз 2.Мектепке оралу науқандары арқылы қайтақабылдануға жәрдемдесу 3.Аз қамтылған отбасыларға ақша аударымдарын ұсыну 4.Қауіпті оқушыларды анықтау үшін ерте ескерту жүйесін қолданыңыз
Тұрақты негізде оқу деңгейіне қол жеткізу	1.Ұлттық / субұлттық деңгейде оқытудағы шығындарды бағалау 2.Мұғалімдерге сынып деңгейін өлшеу құралдарын беріңіз
Негіздерді оқытуға басымдық беріңіз	1.Барлық пәндер бойынша және олардың ішінде оқу, бағдарламасын түзету 2.Санау дағдыларына, сауаттылыққа, әлеуметтік-эмоционалды дағдыларға басымдық беріңіз

	3.Оқуды белгілі бір пәндер бойынша оқушылардың қалаған және нақты оқуы арасындағы олқылықтарды жоюға бағыттаңыз
Білімдегі олқылықтарды оңайдан қиынға қарай толықтыру	1.Мұғалімдерді үнемі қолдау: практикалық педагогикалық білімді дамыту және сандық дағдылар 2.Оқытуды оқыту қажеттіліктеріне сәйкес келетін тәсілдерді қолданыңыз 3.Мақсатты оқыту; құрылымдалған педагогика; репетиторлық 4.Өз бетінше оқу 5.Жақсартуға технологиялардың көмегімен оқыту
Әр баланың оқуға дайын болуы үшін әлеуметтік денсаулық пен әл-ауқатты дамытыңыз	1.Оқушылардың әл-ауқатын қолдау және мамандандырылған қызметтерге мұқтаж оқушыларды анықтау бойынша мұғалімдердің әлеуетін арттыру 2. Мұғалімдерді қолдау

Еуропа мен Орта Азиядағы жауап шеңбері

4-кесте. Білім беруді инклюзивті, тиімді және тұрақты ету

Мәселені шешу жолдары	Үздіксіз қамтамасыз ету	Жақсарту және жеделдету
Мектептерді жабу кезеңінде оқушыларды оқуға қайта тарту	Мектеп жұмысының қайта жандануына қарай оқу бағдарламасын бейімдеу және өтемдік бағдарламаларды кеңейту	Тұрақты білім беру жүйесін құру
1.денсаулық пен қауіпсіздікті қамтамасыз ету 2.сабаққа қатысуды арттыру үшін мұғалімдер мен отбасыларға қолдау көрсету 3.оқушыларды қалдырып кету көрсеткіштерін төмендету үшін орта 3.мектеп оқушыларын тарту 4.білім шығындарын болдырмау үшін өтемақы бағдарламаларын іске асыруды бастау	1.денсаулық пен қауіпсіздікті қамтамасыз ету 2.негізгі дағдыларға ерекше назар аударыңыз 3.оқушыларды бағалау және оларды тиісті деңгейге анықтау 4.теңдік негізінде өтемақы бағдарламаларын кеңейту 5.білім беру инфрақұрылымы үшін қаржыландыруды бейімдеу және қамтамасыз ету	1.оқу процесіне барлық жағдайларды бақылау және бағалау; 2.саясатты, бағдарламаларды және инфрақұрылымды қайта қарау 3.«ковид-19»-дың таралуы аясында дағдарысты мүмкіндік ретінде қарастырыңыз 4.технологиялық инфрақұрылымға инвестициялау, қамтамасыз ету және теңдік

5-кесте. Ковидтердің таралуы жағдайында академиялық үлгерімді бақылау үшін ұсынылатын көрсеткіштер

Мақсаты оқу процесін қалпына келтіру	Көрсеткіш
барлық мектептер түзету оқуын ұйымдастырады	түзету оқуын ұйымдастыратын мектептердің білім деңгейі бойынша пайызы
барлық мектептер оқыту процесінде оқытудың әлеуметтік-эмоциялық аспектілерін ескереді	әлеуметтік-эмоциялық дағдыларды дамытуды ескеретін оқыту әдістері бар мектептер пайызы
барлық мектептер базалық дағдыларды дамыту үшін цифрлық технологияларды пайдаланады	білім деңгейі бойынша базалық тілдік және математикалық дағдыларды игеру үшін цифрлық технологияларды пайдаланатын мектептердің пайызы
оқушылардың саны ковид-2019 пандемиясына дейін қалпына келді	жынысы бойынша оқушылар санының жалпы және нақты көрсеткіштері
барлық мектептер білім шығындарын қалпына келтіру және әл-ауқатқа ықпал ету бойынша қызмет көрсетеді	білім деңгейі бойынша медициналық және әлеуметтік-психологиялық қызмет көрсететін мектептердің пайызы
мұғалімдер бірінші кезекте вакцинацияланады	мұғалімдер вакцинацияға бірінші кезекте құқығы бар азаматтар санатына жатады
барлық мұғалімдер оқытудың түзету және әлеуметтік-эмоционалды аспектілерін өздерінің педагогикалық практикасына енгізу үшін дайындықтан және оқытудан өтеді	түзету бағдарламалары мен оқытудың әлеуметтік-эмоциялық аспектілерін оқытудан өткен мұғалімдердің білім деңгейі бойынша пайызы
барлық мұғалімдер қашықтықтан оқытуды меңгеру үшін оқытудан өтеді немесе басқа қолдау алады	білім деңгейі бойынша қашықтықтан оқыту саласында даярлықтан өткен мұғалімдер үшін

Пандемияның ғаламторға әсері (қашықтықтан білім беру)

Интернеттегі оқытуға кең көлемде көшу, тіпті ең қолайлы жағдайларда да, білім беру жүйелері үшін өте қиын және қиын міндет болып табылады.

Интернеттегі оқытуға кең көлемде көшу әділеттілік пен қолжетімділікті қамтамасыз ету мәселесіне үлкен алаңдаушылық туғызады.

Интернеттегі оқыту кеңінен таралған жерде "сәттілік" ықтималдығы жоғары.

Жақсы білім беру жүйелеріндегі Жақсы мектептер жақсы нәтижеге қол жеткізуі мүмкін

6-кесте. Білім беру шығындары

Нақты деректер бойынша білім беру шығындары		
Country	Білімді жоғалту	Теңдікке әсері
Belgium	0.24	Ия
Czech	0.08	Ия
England	0.11	Ия
France	0.00	Ия
Germany	0.08	Ия
Italy	0.19	Ия
Netherlands	0.11	Ия
Norway*	0.24	Ия
Russia**	0.17	Ия
Switzerland	0.20	Өлшенбеген
Spain***	0.00	--
Среднее	0.13	
* handwriting; ** grade 6 reading; *** single faculty, single university		
Note: .25 to .33 SDs = 1 year of learning		
Sources: Maldonado, Witte 2020; Korbel and Prokop 2021; Major et al 2021; Direction 2020, 2021; Schult et al 2021; Contini et al 2021; Engzell et al 2021; Skar et al 2021; Tomasik et al 2020; Gonzalez et al 2020; Zvyagintsev 2021		

COVID-19 пандемиясына қарсы әрекет ету шаралары: жоғары білім беру секторын қолдау

Дәстүрлі оқу үдерісін онлайн режимге көшіру - Ұлттық ғылыми-білім беру желілерінің рөлі артты (EDUROAM, EduGAIN) оқу іс-әрекетін аударуға арналған сенімді құралдар мен платформалар (Moodle, Coursera, Zoom, т. б.)

Қысқа мерзімді және орта мерзімді перспективада басшылар үшін іс-әрекет Жоспарлау.

Қол жетімді технологиялар мен ресурстарды пайдалану (әсіресе ұялы байланыс).

Әр түрлі ресурстарға қол жеткізуге арналған бір кеңістік.

Жаңа мазмұнды құру емес, бұрыннан бар мазмұнды дамыту (сапа мәселесі).

Студенттер мен оқытушыларға виртуалды кеңес беру және қолдау, кері байланыс жүйесін дамыту.

Аралас оқытуды ұйымдастыруға арналған құралдарды дамыту (әсіресе кампустарды қалпына келтірудің алғашқы кезеңдерінде маңызды).

Қымбат тұратын жабдықтармен және зертханалармен толтырылған бос ғимараттармен байланысты қауіпсіздік мәселелерін бағалау және жоспарлау; (ii) виртуалды қауіпсіздікті қамтамасыз ету үшін киберқауіпсіздік.

«Білім беру ұйымдарында білім алушылардың оқу пәндері бойынша біліміндегі олқылықтардың орнын толықтыру жұмысының тиімділігін зерттеу» мониторингін жүргізу әдістемесі

Зерттеудің мақсаты: 2021-2022 оқу жылында білім алушылардың білімін толықтыру үшін білім беру ұйымдарында жүзеге асырылған жұмыстардың тиімділігін анықтау.

Зерттеудің міндеттері:

1) білім беру ұйымдарында білім алушылардың біліміндегі олқылықтардың орнын толықтыру бойынша әзірленген жұмыс жоспарын зерделеу;

2) білім алушылардың біліміндегі олқылықтарды анықтау бойынша жүргізілген диагностикалық жұмысты бағалау.

Зерттеу 2022 жылдың 10 шілдесіне дейін жүргізілді.

Зерттеу сауалнамасы облыстық және республикалық маңызы бар Нұр-Сұлтан, Алматы, Шымкент қалаларындағы 6 942 күндізгі мемлекеттік мектеп басшыларына ұсынылды.

Аумақтық тиістілігі бойынша оның ішінде ауылдық жерде саны 5159, қалалық мектептер саны – 1783 құрады. Зерттеуге 137 ШЖМ қатысты. Қазақ тілінде білім алатын мектеп саны – 2885, орыс тілінде білім беретін мектептер саны – 79 құрады.

Деректерді ақпараттық жинау әдіснамалық тексерілген құрылымдалған сауалнама бойынша **білім беру ұйымдары** басшыларының онлайн-сауалнамасы арқылы жүзеге асырылды.

Сауалнама парағының құрылымы нақты проблеманы сипаттайтын 8 сұрақтан тұрады.

Бұл **білім беру ұйымдары** басшыларының берген жауаптарын ескере отырып, зерттеудің негізгі қорытындыларын топтастыруға мүмкіндік берді.

Онлайн сауалнама жүргізу үшін Google Forms сервисі пайдаланылды.

1. Мектептердің төмендегідей түрлері қамтылды:

- ауыл мектебі;
- қала мектебі
- ШЖМ

2. Сауалнамаға білім беру ұйымдарының басшылары (директор, оқу ісінің меңгерушісі, әдіскер) қатысты.

3. Сауалнама оқыту тілінде (қазақша және орысша) алынды.

4. Сауалнамаға сілтеме берілді.

5. Сауалнама жауаптары электронды түрде толтырылды.

БІ. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы білім алушылардың білімін толықтыру бойынша білім беру ұйымдары қызметіне онлайн сауалнама өткізді.

Сауалнама онлайн форматта жүргізілді. Мониторингте онлайн-сауалнама жүргізудің сандық тәсілі белгілі бір құбылыстың, пікірдің немесе қарым-қатынастың таралу аймағын анықтауға мүмкіндік берді. Бұл тәсілдің келесідей артықшылықтарын пайдаландық:

Ыңғайлылығы. Респондент сауалнамаға қай кезде қатысатынын өзі шеше алды және бұл өз кезегінде берілген жауаптардың сапасына әсер етті.

Мобилділігі. Респондент сауалнаманы компьютер немесе өзінің жеке ұялы телефоны арқылы да толтыра алды. Ол үшін онлайн сауалнаманың сілтемесі жіберілді.

Жылдамдығы. Облыстық және республикалық маңызы бар Нұр-Сұлтан, Алматы, Шымкент қалаларының әдістемелік кабинет (орталық) басшыларына сауалнаманы 2022 жылдың 10 шілдесіне дейін толтыру сұралып хат жіберілді.

Сауалнаманы толтыру, тарату және деректерді өңдеу аз уақытты қажет етті.

Сауалнамаға республиканың 6 942 күндізгі мемлекеттік мектебінің 5359 мектебі қатысты. Бұл сауалнамаға республика мектептері басшыларының 70 пайызынан артығы қатысты.

Респонденттердің анонимділігі.

Сауалнама сұрақтары білім беру ұйымдарында білім алушылардың оқу пәндері бойынша біліміндегі олқылықтардың орнын толықтыру жұмысының тиімділігін зерттеу болғандықтан респонденттерге, білім беру басшыларына, арналып дайындалды.

Онлайн-сауалнама сұрақтары арнайы сервистерге жүктеліп, респонденттерге сәйкесінше сілтемелер жіберілді. Сауалнамалар қосымшаға сәйкес сілтеме

(<https://docs.google.com/document/d/1IXQVCmZFHiQPK9Q2ioXMrrfmMVm5RyB6nzM4c2dYZsA/edit?usp=sharing>) арқылы толтырылып, 2022 жылғы 10 шілдеге дейін қол жетімді болды.

Білім беру ұйымдарында білім алушылардың оқу пәндері бойынша біліміндегі олқылықтардың орнын толықтыру жұмысының тиімділігін зерттеу сауалнамасы

Білім беру ұйымдарының басшыларына арналған сауалнама

1. Қандай мектепте еңбек етесіз?
 - a. ауыл мектебі
 - b. қала мектебі
2. Оқыту тілі
 - a. оқыту қазақ тілі
 - b. оқыту орыс тілі
 - c. оқыту ұйғыр/өзбек/тәжік тілі
 - d. аралас
3. Олқылықтардың орнын толықтыру бойынша жұмыс жоспарын құрастыруда нені басшылыққа алдыңыз?
 - a. өзім құрастырдым
 - b. 2021-2022 оқу жылына арналған Әдістемелік нұсқау хаттан алдым
 - c. мектеп әкімшілігі берген үлгіні қолдандым
 - d. басқа _____
4. Білім алушылардың өткен оқу жылы бойынша біліміндегі олқылықтарды анықтауға арналған диагностикалық бақылау жұмысын мектепте жүргіздіңіз бе?

- a. ия
 - b. алдағы уақытта жүргіземін
 - c. жоқ
5. Олқылықтардың орнын толықтыру жұмысы қай түрде/түрлерінде жүргізілді? (бірнеше түрін белгілеуге болады)
- a. сабақ барысында
 - b. оқу тоқсаны ішінде жеке/топтық сабақ/консультация
 - c. каникул кездерінде жүргізу
 - d. жазғы мектепте
 - e. басқа (атаңыз)
6. Олқылықтардың орнын толықтыру жұмысын сабақ барысында жүргізу кезінде қандай қиыншылықтар кездесті?
- a. кіріктірілетін оқыту мақсаттарын анықтауда
 - b. кіріктірілетін оқыту мақсаттары бойынша қысқа мерзімді жоспарды әзірлеуде
 - c. кіріктірілетін оқыту мақсаттары бойынша тапсырмалар дайындауда
 - d. басқа қиыншылықтар (атаңыз)
7. Олқылықтардың орнын толықтыру жұмысын оқу тоқсаны ішінде жеке/топтық сабақ/консультация жүргізу кезінде қандай қиыншылықтар кездесті?
- a. жұмыс аптасы ішінде сабақ кестесіне қосымша қоюдың мүмкіндігінің болмауы
 - b. қосымша ақының төленбеуі
 - c. басқа қиыншылықтар (атаңыз)
8. Олқылықтардың орнын толықтыру бойынша жеке/топтық консультацияларды жүргізу уақыты қалай жоспарланды?
- a. жұмыс аптасы (алтыкүндік) ішінде сабақ кестесіне қойылды
 - b. бескүндік жұмыс аптасының сенбі күніне қойылды
 - c. жұмыс аптасы ішінде сабақ кестесінен тыс жүргізілді
 - d. жазғы мектепте
 - e. басқа (атаңыз)

Білім беру ұйымдарында білім алушылардың оқу пәндері бойынша біліміндегі олқылықтардың орнын толықтыру жұмысының тиімділігін зерттеу сауалнамасының нәтижесі

Білім алушылардың біліміндегі олқылықтарды анықтау бойынша жүргізілген диагностикалық жұмысқа республика көлеміндегі барлық қала мектептері, ауыл мектептері және шағын жинақталған мектептердің 3434 басшылары (директор, оқу ісінің меңгерушісі, әдіскер) қатысты.

Сауалнама қазақша және орысша, ұйғыр, өзбек, тәжік оқыту тілдеріндегі мектеп басшыларынан алынды. Сауалнамаға сілтеме берілді. Сауалнама жауаптары электронды түрде толтырылды.

Сауалнамаға республиканың 5 359 күндізгі мемлекеттік мектебі қатысты. Оның 3 436 қазақ және 1 923 орыс.

Зерттеуге Қазақстанның жалпы білім беретін мектептерінен 6 942 білім беру ұйымдарының басшылары (директор, оқу ісінің меңгерушісі, әдіскер) қатысты. Ең көп үлесті қазақ тілінде оқытатын мектептердің білім беру ұйымдарының басшылары (директор, оқу ісінің меңгерушісі, әдіскер) респонденттер құрады (респонденттердің жалпы санының 75%).

7-кесте. Зерттеуге қатысушылардың сапалық құрамы, адам

р/с	Мектептің типі	Қатысушылар саны	Пайыздық көрсеткіші
1	Ауыл мектебі	2044	59,4 %
2	Шағын жинақты мектеп	137	4 %
3	Қала мектебі	1259	36,6 %

Ауыл мектептерінің респонденттері сауалнамаға белсенді қатысқан 2044 адам. Келесі кезекте қала мектептерінен 1259 адам қатысқан. Шағын жинақты мектептен 137 адам сауалнамаға қатысты. Сауалнамаға қатысушы ауыл мектептерінің пайыздық көрсеткіші 59,4-ті құраса, шағын жинақты мектеп 4 пайызды, қала мектебі 36,6 пайызды құраған.

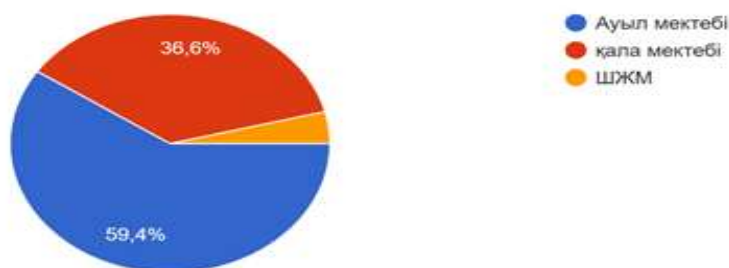
8-кесте. Сауалнамаға қатысушы мектептердің оқыту тілі

р/с	Оқыту тілі	Саны	Пайыздық көрсеткіші
1	Қазақ тілінде	2885	83,9
2	Орыс тілінде	79	2,3
3	Ұйғыр, өзбек (тәжік) тілінде	9	9 (0,3)
4	Аралас	467	13,6

Сауалнамаға қатысқан мектептердің қазақ тіліндегісі 2885, орыс тілінде оқытатын мектептер саны - 79, ұйғыр, өзбек (тәжік) тілдерінде -9, аралас мектептер саны - 467. Пайыздық көрсеткіші бойынша оқыту тілі қазақ тіліндегі мектептер- 83,9-ды құрайды, орыс тіліндегі мектептер 2,3 пайыз, ұйғыр, өзбек (тәжік) тілдеріндегі мектептер 9 (0,3), аралас мектептің пайыздық көрсеткіші 13,6 пайыз.

Сауалнама нәтижесі бойынша төмендегідей қорытындылар жасалды.

Қандай мектепте еңбек етесіз?
3 434 ответа

4-сурет. Мектептердің типі

Сауалнамаға қатысқан 3 434 ұстаздың 59,4 пайызы ауыл мектептерінде, ал 36,6 пайызы қала мектептерінде жұмыс жасайды.

Оқыту тілі
3 434 ответа

5-сурет. Оқыту тілі

Оқыту тілі сауалнамасы бойынша 83,9 пайыз мұғалім қазақ тілінде, ал 13,6 пайыз мұғалім аралас тілде сабақ береді.

Олқылықтардың орнын толықтыру бойынша жұмыс жоспарын құрастыруда нені басшылыққа алдыңыз?
3 419 ответов

6-сурет. Олқылықтардың орнын толықтыру бойынша жұмыс жоспары

Олқылықтың орнын толтыру бойынша жұмыс жоспарын құрастыруда ұстаздардың 81,9 пайызы 2021-2022 оқу жылына арналған «Әдістемелік нұсқау хаттан» алған, 8,8 пайызы өзі құрастырған, 8,3 пайызы мектеп әкімшілігі берген үлгіні пайдаланып жоспарлаған. Сонымен қатар, әр пән бойынша оқу мақсаттарын, тест қорытындысын, істелген жұмыстар қорытындысын, өткен оқу жылындағы күрделі тақырыптарды басшылыққа алып жұмыс жасау нұсқаларын ешкім қолданбаған.

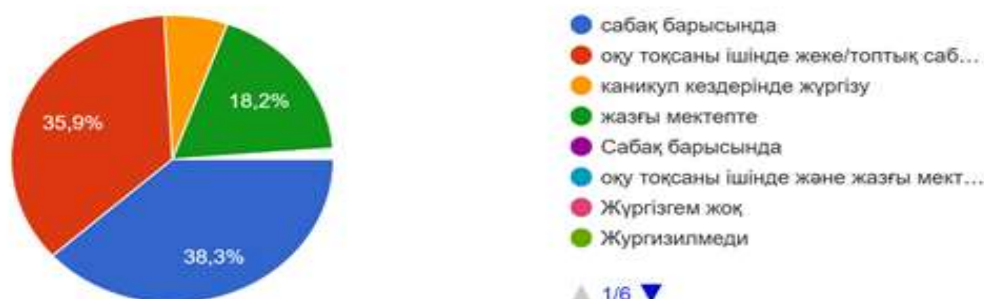
Білім алушылардың өткен оқу жылы бойынша біліміндегі олқылықтарды анықтауға арналған диагностикалық бақылау жұмысын мектепте жүргіздіңіз бе?
3 434 ответа

7-сурет. Білім алушылардың өткен оқу жылы бойынша біліміндегі олқылықтарды анықтау үшін диагностикалық бақылау

Білім алушылардың өткен оқу жылы бойынша біліміндегі олқылықтарды анықтау үшін 81 пайызы диагностикалық бақылау жүргізген. Ал мұғалімдердің 15,8 пайызы алдағы уақытқа диагностикалық бақылау жүргізуді жоспарлап отыр. Сонымен қатар, 3,2 пайызы олқылықтарды анықтауға арналған диагностикалық бақылау жұмысын жүргізбеген.

Олқылықтардың орнын толықтыру жұмысын қай түрде/түрлерінде жүргізілді? (бірнеше түрін белгілеуге болады)
3 434 ответа

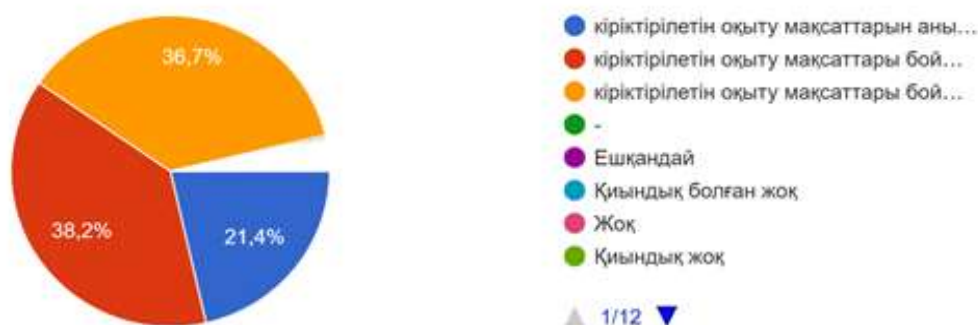

8-сурет. Олқылықтардың орнын толықтыру жұмыстарының түрлері

Педагогтер күнделікті сабақ барасында (38,3 пайыз), оқу тоқсаны ішінде жеке, топтық сабақтар ретінде, консультациялар (35,9 пайыз) арқылы олқылықтардың орнын толықтыру жұмысын жүргізген. Бұл жұмыс жаз айында, яғни жазғы мектепте (18,2 пайыз) де іске асқан. Каникул кезінде олқылықтардың орнын толтыру жұмыстарын жүргізген ұстаздар да бар. Сонымен қатар, олқылықтардың орнын толтыру жұмыстарын жүргізбейміз деп жауап берген әріптестер де болды.

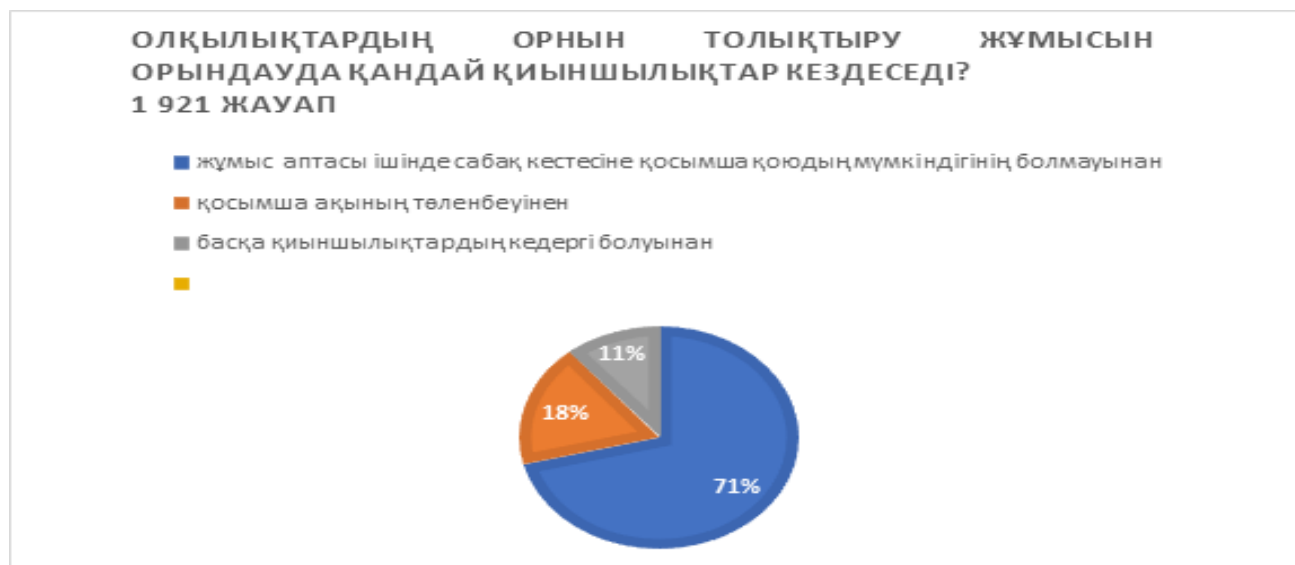
Олқылықтардың орнын толықтыру жұмысын сабақ барысында жүргізу кезінде қандай қиыншылықтар кездесті?

3 375 ответов

9-сурет. Олқылықтардың орнын толықтыру жұмыстарын жүргізудегі сабақ барысында қиындықтардың кездесуі

Олқылықтардың орнын толықтыру жұмысын сабақ барысында жүргізу кезінде ұстаздар көптеген қиыншылықтарды кездестірген. Мұғалімдер кіріктірілетін оқыту мақсаттарын анықтауда (21,4 пайыз), кіріктірілетін оқыту мақсаттары бойынша қысқа мерзімді жоспарды әзірлеуде (38,2 пайыз), кіріктірілетін оқыту мақсаттары бойынша тапсырмалар дайындауда (36,7 пайыз) қиыншылықтарға тап болған. Сонымен қатар, олқылықтардың орнын толықтыруда ешқандай қиыншылыққа тап болмадық, қиындық жоқ деп жауап берген ұстаздардың жауаптары да болды.

10-сурет. Олқылықтардың орнын толықтыру үшін жұмыс жүргізуде кездескен қиындықтар

Олқылықтардың орнын толықтыру жұмысын оқу тоқсаны ішінде жеке/топтық сабақ/консультация жүргізу кезінде 71,1 пайызы жұмыс аптасы ішінде сабақ кестесіне қосымша қоюдың мүмкіндігінің болмауынан, 17,9 пайызы

қосымша ақының төленбеуінен деп көрсетсе, 11 пайызы басқа қиыншылықтардың кедергі болуынан деп көрсеткен.

11-сурет. Олқылықтардың орнын толықтыру бойынша жеке/топтық консультацияларды жүргізу уақытын жоспарлау

Олқылықтардың орнын толықтыру бойынша жеке/топтық консультацияларды жүргізу уақытын 9,4 пайызы жұмыс аптасы (алтыкүндік) ішінде сабақ кестесіне қоюуы арқылы, 8,7 пайызы бескүндік жұмыс аптасының сенбі күніне қоюуы арқылы, 45 пайызы жұмыс аптасы ішінде сабақ кестесінен тыс жүргізуі арқылы, 34,5 пайызы жазғы мектепте, т.б. басқаша жоспарлайтынын айтқан.

2021-2022 оқу жылында білім алушылардың білімін толықтыру бойынша білім беру ұйымдары қызметінің мониторингі нәтижелерін қорытындылай келе, олқылықтың орнын толтыру бойынша жұмыс жоспарын құрастыруда ұстаздарға жоғарыда атап көрсеткен нұсқалардан тыс әр пән бойынша оқу мақсаттарын, тест қорытындысын, істелген жұмыстар қорытындысын, өткен оқу жылындағы күрделі тақырыптарды басшылыққа алып жұмыс жасау ұсынылады.

Білім алушылардың өткен оқу жылы бойынша біліміндегі олқылықтарды анықтауға арналған диагностикалық бақылау жұмысын үздіксіз жүргізіп отыру өте қажет екенін еске саламыз.

Ұстаздарға күнделікті сабақ барысында, оқу тоқсаны ішінде жеке, топтық сабақтар ретінде, консультациялар арқылы, жазғы мектеп кезінде, маусым аралық каникул кезінде олқылықтардың орнын толтыру жұмыстарын ұдайы жүргізіп отыру ұсынылады.

Олқылықтардың орнын толықтыру жұмысын сабақ барысында жүргізу кезінде ұстаздар кіріктірілетін оқыту мақсаттарын анықтауда, кіріктірілетін оқыту мақсаттары бойынша қысқа мерзімді жоспарды әзірлеуде, кіріктірілетін оқыту мақсаттары бойынша тапсырмалар дайындау барысында кездестірген қиыншылықтарын ескеріп, ұстаздар үшін арнайы түсіндіру жұмыстарын, оқыту семинарын ұйымдастыру ұсынылады.

Олқылықтардың орнын толықтыру бойынша жеке/топтық консультацияларды жүргізу мектеп әкімшілігі, ұстаздар тарапынан әрдайым жоспарлап, үздіксіз жүргізіліп отыру ұсынылады.

2 Пандемияға дейін және пандемиядан кейінгі кезеңде жалпы орта білім беру ұйымдарының 2-11 сыныптары білім алушыларының білім сапасын талдау

2020 ж. адамзат бұрын-соңды болмаған сынаққа-коронавирустық пандемияға тап болды. Коронавирус пандемиясы бүкіл әлемде адамдардың күнделікті өмірінде ғана емес, сонымен қатар білім беру саласында да қалыптасқан жүйенің бұзылуына алып келді.

Дағдарыстық жағдайға және «оқудың бұзылуына» (learning disruption) байланысты қашықтықтан оқытуға күрт көшу бүкіл әлемдегі білім беру жүйелеріндегі Интернетке қосылудан бастап, қажетті материалдармен қамтамасыз ете алмауға және ресурстарды қажеттіліктерге сәйкес келтіруге дейінгі барлық артықшылықтар мен көптеген кемшіліктер мен теңсіздіктерді көрсетті.

2020 ж. үздіксіз оқыту процесін қамтамасыз ету мақсатында орта білім беру ұйымдарында қашықтықтан оқыту технологияларын қолдана отырып, оқу процесін әдістемелік сүйемелдеу ұйымдастырылды.

БІ. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы бірқатар бағыттар бойынша қашықтықтан оқытуды сүйемелдеуді қамтасыз етті. Біріншіден, 9 әдістемелік нұсқаулық әзірленді, оның ішінде қашықтықтан оқытуды ұйымдастыру, қашықтықтан оқыту кезеңіне арналған оқу тапсырмаларын орындау, жиынтық жұмыстарды жүргізу, телесабақтарды әзірлеу тұжырымдамасы бойынша тағы басқа да ұсыныстар бар.

Екіншіден, педагогтерге түсірілім бойынша көмек көрсету, сценарийлерді түзету, телесабақтар бойынша кеңес және сараптама беру қамтамасыз етілді. Үшіншіден, 800-ден астам call-орталықтарды құру, 7 zoom-конференциясы мен 47-ден астам консультациялар беру арқылы өңірлік әдістемелік орталықтардың (кабинеттердің) жұмысы үйлестірілді.

Төртіншіден, пандемия кезеңінде әлеуметтік желілер, мессенджерлер, чаттар мен басқа да ресурстар арқылы жұмыстар бойынша ақпараттық-түсіндірушілік жұмыстар жүргізілді.

Бесіншіден, қашықтықтан оқыту тиімділігінің мониторингі ұйымдастырылды.

Пандемия кезеңінде білім алушылардың оқыту сапасы мен білімін меңгеру мәселесі туындады. Барлық қабылданған шараларға қарамастан, білім беру жүйесі білім алушылардың білімінде көп айырмашылықтарға тап болуы мүмкін. Сондықтан, пандемияға дейін және пандемиядан кейінгі кезеңде жалпы орта білім беру ұйымдарының 2-11 сыныптары білім алушыларының білім сапасы талданды.

Пандемияға дейін және пандемиядан кейінгі кезеңде жалпы орта білім беру ұйымдарының 2-11 сыныптары білім алушыларының білім сапасын талдауға мәліметтер «Күнделік» порталынан және Ұлттық тестілеу орталығынан, Ақпараттық-талдау орталығынан алынды.

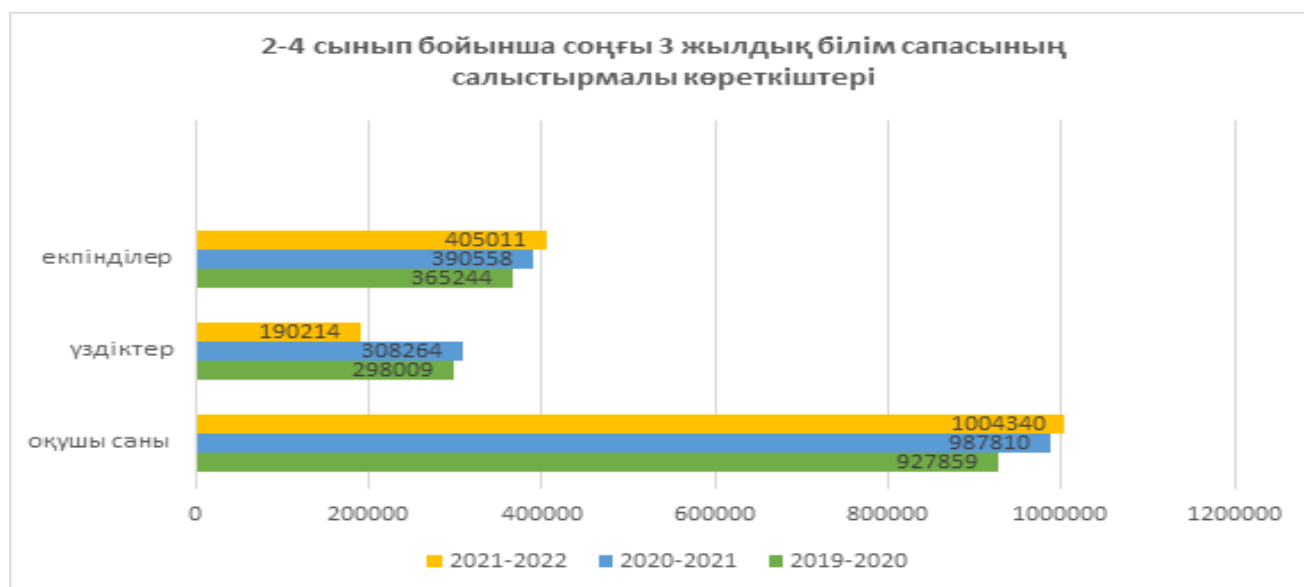
Бастауыш сынып

Пандемияға дейін және пандемиядан кейінгі кезеңде жалпы орта білім беру ұйымдарының 2 - 4 сыныптары білім алушыларының білім сапасына талдау жасалып, республика көлемінде kundelik.kz деректері бойынша төмендегідей көрсеткіштер анықталды.

2019 - 2020 оқу жылында республика бойынша 2 - 4 сыныптарда 927 859 оқушы білім алған. Оның ішінде: 298 009 оқушы оқу үздігі, 365 244 оқушы оқу екпіндісі. Үлгерім -100 пайыз, ал сапа 71,3 пайызды құрайды.

2020 - 2021 оқу жылында республика бойынша 2 - 4 сыныптарда 987 810 оқушы білім алған. Оның ішінде: 308 264 оқушы оқу үздігі, 390 558 оқушы оқу екпіндісі. Үлгерім 100 пайыз, ал сапа 70,3 пайызды құрайды.

2021 - 2022 оқу жылында республика бойынша 2 - 4 сыныптарда 1 004 340 оқушы білім алған. Оның ішінде: 190 214 оқушы оқу үздігі, 405 011 оқу екпіндісі. Үлгерім 100 пайызды, ал сапа 66,7 пайызды құрайды.

12-сурет. 2-4 сынып бойынша білім сапасының салыстырмалы көрсеткіштері

Осы үш жылды салыстырып қарасақ, оқушы саны 2019-2020 оқу жылына қарағанда 2020-2021 оқу жылында 59 951 оқушыға, ал 2020-2021 оқу жылынан 2021-2022 оқу жылында +16 530 оқушыға артып отырған. Оқу үздіктері мен екпінділерінің сандарында да өзгерістер бар. 2019-2020 оқу жылына қарағанда 2020-2021 оқу жылы қорытындысында оқу үздіктері +10 255 оқушыға, ал екпінділер саны +25 314 оқушыға артқан. 2020-2021 оқу жылы қорытындысы мен 2021-2022 оқу жылы қорытындысын салыстырсақ, оқу үздігі -118 050 оқушыға кемісе, ал оқу екпіндісі +14 453 оқушыға артқан.

Қорыта келгенде, оқу үздіктері мен оқу екпінділер саны алдыңғы жыл мен былтырғы жыл қорытындысы бойынша +35 569 оқушыға артса, ал биылғы оқу жылында былтырғы оқу жылына қарағанда -103 597 оқушыға кеміген. Соның әсерінен оқу сапасы да 2019-2020 оқу жылына қарағанда 2020-2021 оқу жылында -1 пайызға төмендесе, ал 2020-2021 оқу жылына қарағанда 2021-2022 оқу жылында -3,6 пайызға төмендеген.

Жалпы республика көлеміндегі мемлекеттік маңызы бар қалалар мен облыстар бойынша анықталған мәліметтер төмендегідей көрсеткіштер көрсетуде.

Қостанай облысы бойынша 2019-2020 оқу жылында 2-4 сыныптарда 34 370 оқушы білім алған. Оқу жылын 9 558 оқушы оқу үздігі, 10 328 оқушы оқу екпіндісі болып аяқтаған. Үлгерім 100 пайызды, ал сапа 70,3 пайызды құраған.

2020 - 2021 оқу жылында 36 523 оқушы білім алған. Оның 10 328-і оқу үздігі, ал 15 182 оқушы оқу екпіндісі болып аяқтаған. Бұл оқу жылының үлгерімі 100 пайыз, ал сапасы 69,7 пайызды құрайды.

2021-2022 оқу жылында 2-4 сыныптарда 36 466 оқушы білім алған. Оның 8 496 оқушысы оқу үздігі, ал 15 350 оқушы оқу екпіндісі болып аяқтаған. Үлгерім 100 пайыз, сапа 65,3 пайызды құрайды.

Қостанай облысы бойынша соңғы үш оқу жылы қорытындысын салыстырып қарасақ, оқушы саны 2019-2020 оқу жылына қарағанда 2020-2021 оқу жылында +2 153-ке артса, 2020-2021 оқу жылына қарағанда 2021-2022 оқу жылында -57 оқушыға азайған. 2019-2020 оқу жылына қарағанда 2020-2021 оқу жылында оқу үздіктер саны +770 оқушыға, оқу екпінділері саны +4 854 оқушыға артса, 2020-2021 оқу жылына қарағанда 2021-2022 оқу жылында оқу үздіктерінің саны -6 686 оқушыға кеміген, ал оқу екпінділерінің саны +168 оқушыға артқан. Сол себепті де білім сапасы 2019-2020 оқу жылына қарағанда 2020-2021 оқу жылында -0,6 пайызға, ал 2020-2021 оқу жылына қарағанда 2021-2022 оқу жылында -4,4 пайызға кеміген.

Нұр-Сұлтан қаласы бойынша 2019-2020 оқу жылында 2-4 сыныптарда 60 207 оқушы білім алған. Оқу жылын 17 109 оқушы оқу үздігі, 29 112 оқушы оқу екпіндісі болып аяқтаған. Үлгерім 100 пайызды, ал сапа 76,6 пайызды құраған.

2020-2021 оқу жылында 64 275 оқушы білім алған. Оның 23 331 оқушысы оқу үздігі, ал 27 491 оқушысы оқу екпіндісі болып аяқтаған. Бұл оқу жылының үлгерімі 100 пайыз, ал сапасы 78,6 пайызды құрайды.

2021-2022 оқу жылында 2-4 сыныптарда 68 572 оқушы білім алған. Оның 17 215 оқушысы оқу үздігі, ал 30 125 оқушы оқу екпіндісі болып аяқтаған. Үлгерім 100 пайыз, сапа 69 пайызды құрайды.

Нұр-Сұлтан қаласы бойынша соңғы үш оқу жылы қорытындысын салыстыратын болсақ, оқушы саны жыл сайын артып отырған. Нақты айтатын болсақ, 2019-2020 оқу жылына қарағанда 2020-2021 оқу жылында +4 068 оқушыға, ал 2020-2021 оқу жылына қарағанда 2021-2022 оқу жылында +4 297 оқушыға көбейген. Оқу үздіктері мен оқу екпінділері сандарында да өзгеріс бар. 2019-2020 оқу жылына қарағанда 2020-2021 оқу жылында оқу үздіктер саны -6 222 оқушыға артса, оқу екпінділер саны -5 781 оқушыға кеміген. 2020-2021 оқу жылына қарағанда 2021-2022 оқу жылында оқу үздіктер саны -6 116 оқушыға кемісе, ал оқу екпінділер саны +2 634 оқушыға артқан. Сол себепті де білім сапасы 2019-2020 оқу жылына қарағанда 2020-2021 оқу жылында +2 пайызға артса, ал 2020-2021 оқу жылына қарағанда 2021-2022 оқу жылында -9,6 пайызға кеміген.

Қызылорда облысы бойынша 2019-2020 оқу жылында 2-4 сыныптарда 53 793 оқушы білім алған. Оқу жылын 17 960 оқушы оқу үздігі және 19 480 оқушы оқу екпіндісі болып аяқтаған. Үлгерім 100 пайызды, ал сапа 69,7 пайызды

құраған.

2020-2021 оқу жылында 56 554 оқушы білім алған. Оның 19 145 оқушысы оқу үздігі, ал 21 246 оқушысы оқу екпіндісі болып аяқтаған. Бұл оқу жылының үлгерімі 100 пайыз, ал сапасы 71,3 пайызды құрайды.

2021-2022 оқу жылында 2-4 сыныптарда 56 575 оқушы білім алған. Оның 16 833 оқушысы оқу үздігі, ал 20 715 оқушы оқу екпіндісі болып аяқтаған. Үлгерім 100 пайыз, сапа 66,7 пайызды құрайды.

Қызылорда облысы бойынша соңғы үш оқу жылы қорытындысын салыстыратын болсақ, оқушы саны жыл сайын артып отырған. 2019-2020 оқу жылына қарағанда 2020-2021 оқу жылында +2 761 оқушыға, ал 2020-2021 оқу жылына қарағанда 2021-2022 оқу жылында +21 оқушыға артқан. Оқу үздіктері мен оқу екпінділері санында да өзгерістер бар. 2019-2020 оқу жылына қарағанда 2020-2021 оқу жылында оқу үздіктер саны +1 185 оқушыға, оқу екпінділер саны + 1766 оқушыға артқан. 2020-2021 оқу жылына қарағанда 2021-2022 оқу жылында оқу үздіктер саны -2 312 оқушыға, оқу екпінділер саны -531 оқушыға кеміген. Сондықтан, білім сапасы 2019-2020 оқу жылына қарағанда 2020-2021 оқу жылында +1,6 пайызға артса, ал 2020-2021 оқу жылына қарағанда 2021-2022 оқу жылында -4,6 пайызға кеміген.

Алматы қаласы бойынша 2019-2020 оқу жылында 2-4 сыныптарда 88 442 оқушы білім алған. Оқу жылын 33 183 оқушы оқу үздігі, 38 180 оқушы оқу екпіндісі болып аяқтаған. Үлгерім 100 пайызды, ал сапа 81 пайызды құраған.

2020-2021 оқу жылында 88 679 оқушы білім алған. Оның 40 616 оқушысы оқу үздігі, ал 33 855 оқушысы оқу екпіндісі болып аяқтаған. Бұл оқу жылының үлгерімі 100 пайыз, ал сапасы 83,7 пайызды құрайды.

2021-2022 оқу жылында 2-4 сыныптарда 88 390 оқушы білім алған. Оның 27 367 оқушысы оқу үздігі, ал 37 889 оқушы оқу екпіндісі болып аяқтаған. Үлгерім 100 пайыз, сапа 73,7 пайызды құрайды.

Алматы қаласы бойынша үш оқу жылы қорытындысын салыстыратын болсақ, 2019-2020 оқу жылына қарағанда 2020-2021 оқу жылында +237 оқушыға артса, ал 2020-2021 оқу жылына қарағанда 2021-2022 оқу жылында -289 оқушыға кеміген. Ал оқу үздіктері саны 2019-2020 оқу жылына қарағанда 2020-2021 оқу жылында +7 433 оқушыға артса, ал екпінділер саны -4 325 оқушыға кеміген. 2020-2021 оқу жылына қарағанда 2021-2022 оқу жылында оқу үздіктері -13 249 оқушыға кемісе, ал оқу екпінділер саны -4 034 оқушыға кеміген. Сондықтан білім сапасында өзгеріс бар. 2019-2020 оқу жылына қарағанда 2020-2021 оқу жылында +2,7 пайызға артса, ал 2020-2021 оқу жылына қарағанда 2021-2022 оқу жылында -10 пайызға кеміген.

Павлодар облысы бойынша 2019-2020 оқу жылында 2-4 сыныптарда 34 964 оқушы білім алған. Оқу жылын 7 769 оқушы оқу үздігі, 16 301 оқушы оқу екпіндісі болып аяқтаған. Үлгерім 100 пайызды, ал сапа 69 пайызды құраған.

2020-2021 оқу жылында 38 480 оқушы білім алған. Оның 10 735-і оқу үздігі, ал 16 644 оқушы оқу екпіндісі болып аяқтаған. Үлгерімі 100 пайыз, ал сапасы 70,7 пайызды құрайды.

2021-2022 оқу жылында 2-4 сыныптарда 38 578 оқушы білім алған. Оның 8

829 оқушысы оқу үздігі, ал 16 162 оқушы оқу екпіндісі болып аяқтаған. Үлгерім 100 пайыз, сапа 65 пайызды құрайды.

Павлодар облысы бойынша соңғы үш оқу жылы қорытындысын салыстырып қарасак, оқушы саны жыл сайын артып отырған. 2019-2020 оқу жылына қарағанда 2020-2021 оқу жылында +3 516 оқушыға, ал 2020-2021 оқу жылына қарағанда 2021-2022 оқу жылында +98 оқушыға артқан. Оқу үздіктері мен оқу екпінділер санында да өзгерістер бар. 2019-2020 оқу жылына қарағанда 2020-2021 оқу жылында оқу үздіктер саны +2 966 оқушыға, ал оқу екпінділер саны +343 оқушыға артқан. 2020-2021 оқу жылына қарағанда 2021-2022 оқу жылында оқу үздіктер саны -1 906 оқушыға, ал оқу екпінділер саны -482 оқушыға кеміген. Сол себепті де білім сапасында да өзгеріс бар. 2019-2020 оқу жылына қарағанда 2020-2021 оқу жылында +1,7 пайызға артса, ал 2020-2021 оқу жылына қарағанда 2021-2022 оқу жылында -5,7 пайызға кеміген.

Ақмола облысы бойынша 2019-2020 оқу жылында 2-4 сыныптарда 41 893 оқушы білім алған. Оқу жылын 12 646 оқушы оқу үздігі, 18 196 оқушы оқу екпіндісі болып аяқтаған. Үлгерім 100 пайызды, ал сапа 73,7 пайызды құраған.

2020-2021 оқу жылында 43 654 оқушы білім алған. Оның 12 699 оқушысы оқу үздігі, ал 18 459 оқушысы оқу екпіндісі болып аяқтаған. Бұл оқу жылының үлгерімі 100 пайыз, ал сапасы 71 пайызды құрайды.

2021-2022 оқу жылында 2-4 сыныптарда 44 737 оқушы білім алған. Оның 11 653 оқушысы оқу үздігі, ал 19 400 оқушы оқу екпіндісі болып аяқтаған. Үлгерім 100 пайыз, сапа 69,3 пайызды құрайды.

Ақмола облысы бойынша соңғы үш оқу жылы қорытындысын салыстыратын болсақ, оқушы саны жыл сайын артып отырған. 2019-2020 оқу жылына қарағанда 2020-2021 оқу жылында +1 761 оқушыға, ал 2020-2021 оқу жылына қарағанда 2021-2022 оқу жылында +1 083 оқушыға артқан. Ал үздіктер мен екпінділер санында да өзгеріс бар. 2019-2020 оқу жылына қарағанда 2020-2021 оқу жылында оқу үздіктер саны +53 оқушыға, ал оқу екпінділер саны +263 оқушыға артқан. 2020-2021 оқу жылына қарағанда 2021-2022 оқу жылында оқу үздіктер саны -1 046 оқушыға кемісе, оқу екпінділер саны +941 оқушыға артқан. Білім сапасында тек кему байқалады. 2019-2020 оқу жылына қарағанда 2020-2021 оқу жылында -2,7 пайызға, ал 2020-2021 оқу жылына қарағанда 2021-2022 оқу жылында -1,7 пайызға кеміген.

Солтүстік Қазақстан облысы бойынша 2019-2020 оқу жылында 2-4 сыныптарда 21 893 оқушы білім алған. Оқу жылын 6 339 оқушы оқу үздігі, 10 093 оқушы оқу екпіндісі болып аяқтаған. Үлгерім 100 пайызды, ал сапа 75 пайызды құраған.

2020-2021 оқу жылында 22 690 оқушы білім алған. Оның 6 018 оқушы оқу үздігі, ал 9 846 оқушы оқу екпіндісі болып аяқтаған. Бұл оқу жылының үлгерімі 100 пайыз, ал сапасы 69,7 пайызды құрайды.

2021-2022 оқу жылында 2-4 сыныптарда 23068 оқушы білім алған. Оның 5 826 оқушысы оқу үздігі, ал 10 094 оқушы оқу екпіндісі болып аяқтаған. Үлгерім 100 пайыз, сапа 69 пайызды құрайды.

Солтүстік Қазақстан облысы бойынша соңғы үш оқу жылы қорытындысын

салыстыратын болсақ, оқушы саны жыл сайын артып отырған. 2019-2020 оқу жылына қарағанда 2020-2021 оқу жылында +797 оқушыға, ал 2020-2021 оқу жылына қарағанда 2021-2022 оқу жылында +378 оқушыға артқан. Ал үздіктер мен екпінділер санында да өзгерістер бар. 2019-2020 оқу жылына қарағанда 2020-2021 оқу жылында оқу үздіктері -321 оқушыға, ал оқу екпінділер саны -247 оқушыға кемісе, 2020-2021 оқу жылына қарағанда 2021-2022 оқу жылында оқу үздіктер саны -192 оқушыға кеміп, ал оқу екпінділер саны +248 оқушыға артқан. Ал білім сапасы 2019-2020 оқу жылына қарағанда 2020-2021 оқу жылында -5,3 пайызға, ал 2020-2021 оқу жылына қарағанда 2021-2022 оқу жылында -0,7 пайызға кеміген.

Ақтөбе облысы бойынша 2019-2020 оқу жылында 2-4 сыныптарда 49 124 оқушы білім алған. Оқу жылын 16 081 оқушы оқу үздігі және 18 398 оқушы оқу екпіндісі болып аяқтаған. Үлгерім 100 пайызды, ал сапа 70 пайызды құраған.

2020-2021 оқу жылында 52 221 оқушы білім алған. Оның 17 162 оқушысы оқу үздігі, ал 18 889 оқушысы оқу екпіндісі болып аяқтаған. Бұл оқу жылының үлгерімі 100 пайыз, ал сапасы 69 пайызды құрайды.

2021-2022 оқу жылында 2-4 сыныптарда 53 340 оқушы білім алған. Оның 15 682 оқушысы оқу үздігі, ал 19 492 оқушы оқу екпіндісі болып аяқтаған. Үлгерім 100 пайыз, сапа 65,7 пайызды құрайды.

Ақтөбе облысы бойынша соңғы үш оқу жылы қорытындысын салыстыратын болсақ, оқушы саны жыл сайын артып отырған. 2019-2020 оқу жылына қарағанда 2020-2021 оқу жылында +3 097 оқушыға, ал 2020-2021 оқу жылына қарағанда 2021-2022 оқу жылында +1 119 оқушыға артқан. 2019-2020 оқу жылына қарағанда 2020-2021 оқу жылында үздіктер +1 081 оқушыға, екпінділер +491 оқушыға артса, 2020-2021 оқу жылына қарағанда 2021-2022 оқу жылында үздіктер саны -15 682 оқушыға кеміп, екпінділер +603 оқушыға артқан. Оқушы санының артуына байланысты білім сапасында тек кемуі байқалады. 2019-2020 оқу жылына қарағанда 2020-2021 оқу жылында -1 пайызға, ал 2020-2021 оқу жылына қарағанда 2021-2022 оқу жылында -3,3 пайызға кеміген.

Түркістан облысы бойынша 2019-2020 оқу жылында 2-4 сыныптарда 138 773 оқушы білім алған. Оқу жылын 37 020 оқушы оқу үздігі және 48 512 оқушы оқу екпіндісі болып аяқтаған. Үлгерім 100 пайызды, ал сапа 61,7 пайызды құраған.

2020-2021 оқу жылында 156 152 оқушы білім алған. Оның 37 770 оқушысы оқу үздігі, ал 58 391 оқушысы оқу екпіндісі болып аяқтаған. Бұл оқу жылының үлгерімі 100 пайыз, ал сапасы 61,3 пайызды құрайды.

2021-2022 оқу жылында 2-4 сыныптарда 158929 оқушы білім алған. Оның 36 853 оқушысы оқу үздігі, ал 59 619 оқушы оқу екпіндісі болып аяқтаған. Үлгерім 100 пайыз, сапа 60,7 пайызды құрайды.

Түркістан облысы бойынша соңғы үш оқу жылы қорытындысын салыстыратын болсақ, оқушы саны жыл сайын артып отырған. 2019-2020 оқу жылына қарағанда 2020-2021 оқу жылында 17 379 оқушыға, ал 2020-2021 оқу жылына қарағанда 2021-2022 оқу жылында 2 777 оқушыға артқан. Ал 2019-2020 оқу жылына қарағанда 2020-2021 оқу жылында үздіктер +750 оқушыға, екпінділер +9 879 оқушыға артқан. 2020-2021 оқу жылына қарағанда 2021-2022

оқу жылында үздіктер саны -917 оқушыға кемісе, екпінділер саны +1 228 оқушыға артқан. Ал білім сапасы 2019-2020 оқу жылына қарағанда 2020-2021 оқу жылында -0,4 пайызға, ал 2020-2021 оқу жылына қарағанда 2021-2022 оқу жылында -0,6 пайызға кеміген.

Алматы облысы бойынша 2019-2020 оқу жылында 2-4 сыныптарда 133 976 оқушы білім алған. Оның 48 729 оқушысы оқу үздігі, ал 48 476 оқушысы оқу екпіндісі. Үлгерім 100 пайыз, ал сапа 72,7 пайызды құрайды.

2020-2021 оқу жылында 137 840 оқушы білім алған. Оның ішінде оқу үздігі 44 570 оқушы, ал оқу екпіндісі 53 367 оқушы. Жыл қорытындысы бойынша үлгерім 100 пайызды, ал сапа 71 пайызды құрайды.

2021-2022 оқу жылын 139 478 оқушы оқып аяқтады. Оның ішінде 39 989 оқушы оқу үздігі, 54 525 оқушы оқу екпіндісі болып аяқтады. 100 пайыз үлгерім мен 66,7 пайыз білім сапасымен оқу жылын аяқтады.

Алматы облысы бойынша соңғы үш жылдың қорытындысын салыстыратын болсақ, жыл сайын оқушы санының өсуін байқауға болады. 2019-2020 оқу жылына қарағанда 2020-2021 оқу жылында + 3 873 оқушыға, 2020-2021 оқу жылына қарағанда 2021-2022 оқу жылында +1 638 оқушыға артқан. Сонымен қатар оқу үздіктері мен оқу екпінділер санында да өзгеріс бар. 2019-2020 оқу жылына қарағанда 2020-2021 оқу жылында оқу үздіктер саны -4 159 оқушыға кемісе, ал оқу екпінділер саны керісінше +4 891 оқушыға артқан. 2020-2021 оқу жылына қарағанда 2021-2022 оқу жылында оқу үздіктер саны -4 581 оқушыға кемісе, ал оқу екпінділер саны +1 158 оқушыға көбейген. Сонымен қатар жыл қорытындылары бойынша білім сапасында да өзгерістер орын алған. 2019-2020 оқу жылына қарағанда 2020-2021 оқу жылында білім сапасы -1,7 пайызға, ал 2020-2021 оқу жылына қарағанда 2021-2022 оқу жылында -4,3 пайызға кеміген.

Атырау облысына тоқталатын болсақ, 2019-2020 оқу жылында 2-4 сыныптарда 43 355 оқушы білім алған. Оның 10 286 оқушысы оқу үздігі, ал 12 395 оқушы оқу екпіндісі болып оқу жылын аяқтаған. Жыл қорытындысы бойынша үлгерім 100 пайызды, ал сапа 61,3 пайызды құрайды.

2020-2021 оқу жылында 2-4 сыныптарда 46 863 оқушы білім алған. Оның ішінде 12 641 оқушы оқу үздігі, 18 450 оқушы оқу екпіндісі болып оқу жылын аяқтаған. Үлгерім 100 пайыз, сапа 66 пайыз.

2021-2022 оқу жылын қорытындысы бойынша 2-4 сыныптарда 46 004 оқушы білім алған. Оның 10 286 оқушысы оқу үздігі, ал 18 015 оқушы оқу екпіндісі болып оқу жылын аяқтаған. Жыл қорытындысы бойынша үлгерім 100 пайызды, ал сапа 61,3 пайызды құрайды.

Атырау облысы бойынша соңғы үш жыл қорытындысына қарайтын болсақ, оқушы сандары тек артып қана қоймаған, сонымен қатар төмендеуін де аңғаруға болады. 2019-2020 оқу жылына қарағанда 2020-2021 оқу жылында +3 508 оқушыға артса, ал 2020-2021 оқу жылына қарағанда 2021-2022 оқу жылында керісінше -859 оқушыға кеміген. Өзгерістер тек қана оқушы санында ғана емес, сонымен қатар оқу үздіктері мен оқу екпінділер санында да кездеседі. 2019-2020 оқу жылын қорытындысына қарағанда 2020-2021 оқу жылы қорытындысында оқу үздіктер саны +2 355 оқушыға, ал оқу екпінділер саны +6 055 оқушыға артқан.

2020-2021 оқу жылы қорытындысына қарағанда 2021-2022 оқу жылы қорытындысында оқу үздіктері -2 355 оқушыға, ал оқу екпінділер саны -435 оқушыға кеміген. Үш жылғы білім сапасын салыстыратын болсақ, 2019-2020 оқу жылына қарағанда 2020-2021 оқу жылында +4,7 пайызға көтерілсе, ал 2020-2021-оқу жылына қарағанда 2021-2022 оқу жылында -4,7 пайызға төмендеген.

Шығыс Қазақстан облысы бойынша 2019-2020 оқу жылында 2-4 сыныптарда 58 062 оқушы білім алған. Оның 19 008 оқушысы оқу үздігі, ал 23 267 оқушысы оқу екпіндісі. Үлгерім 100 пайыз, ал сапа 75,7 пайызды құрайды.

2020-2021 оқу жылында 60 681 оқушы білім алған. Оның ішінде оқу үздігі 21 213 оқушы, ал оқу екпіндісі 24 329 оқушы. Жыл қорытындысы бойынша үлгерім 100 пайызды, ал сапа 75 пайызды құрайды.

2021-2022 оқу жылын 61 319 оқушы оқып аяқтады. Оның ішінде 19 008 оқушы оқу үздігі, 25 052 оқушы оқу екпіндісі болып аяқтады. 100 пайыз үлгерім мен 72 пайыз сапамен оқу жылын аяқтады.

Шығыс Қазақстан облысы бойынша соңғы үш жылдың қорытындысын салыстыратын болсақ, жыл сайын оқушы санының өсуін байқауға болады. 2019-2020 оқу жылына қарағанда 2020-2021 оқу жылында +2 619 оқушыға, 2020-2021 оқу жылына қарағанда 2021-2022 оқу жылында +638 оқушыға артқан. Сонымен қатара оқу үздіктері мен оқу екпінділер санында да өзгеріс бар. 2019-2020 оқу жылына қарағанда 2020-2021 оқу жылында оқу үздіктер саны +2 205 оқушыға, ал оқу екпінділер саны +1 062 оқушыға артқан. 2020-2021 оқу жылына қарағанда 2021-2022 оқу жылында оқу үздіктер саны -2 205 оқушыға кемісе, ал оқу екпінділер саны +723 оқушыға көбейген. Сонымен қатар жыл қорытындылары бойынша білім сапасында да өзгерістер орын алған. 2019-2020 оқу жылына қарағанда 2020-2021 оқу жылында білім сапасы -0,7 пайызға, ал 2020-2021 оқу жылына қарағанда 2021-2022 оқу жылында -3 пайызға кеміген.

Жамбыл облысы бойынша 2019-2020 оқу жылында 2-4 сыныптарда 74 154 оқушы білім алған. Оқу жылын 28 367 оқушы оқу үздігі және 27 848 оқушы оқу екпіндісі болып аяқтаған. Үлгерім 100 пайызды, ал сапа 75,7 пайызды құраған.

2020-2021 оқу жылында 76 466 оқушы білім алған. Оның 23 933 оқушысы оқу үздігі, ал 31 260 оқушысы оқу екпіндісі болып аяқтаған. Бұл оқу жылының үлгерімі 100 пайыз, ал сапасы 72 пайызды құрайды.

2021-2022 оқу жылында 2-4 сыныптарда 75 267 оқушы білім алған. Оның 20 387 оқушысы оқу үздігі, ал 32 274 оқушы оқу екпіндісі болып аяқтаған. Үлгерім 100 пайыз, сапа 70 пайызды құрайды.

Жамбыл облысы бойынша соңғы үш оқу жылының қорытындысын салыстыратын болсақ, оқушы санында өзгерістер бар. 2019-2020 оқу жылына қарағанда 2020-2021 оқу жылында + 2 312 оқушыға артса, ал 2020-2021 оқу жылына қарағанда 2021-2022 оқу жылында -1 199 оқушыға кеміген. Ал 2019-2020 оқу жылына қарағанда 2020-2021 оқу жылында үздіктер -4 434 оқушыға кемісе, оқу екпінділері +3 382 оқушыға артқан. 2020-2021 оқу жылына қарағанда 2021-2022 оқу жылында үздіктер саны -3 546 оқушыға кемісе, екпінділер саны +1 014 оқушыға артқан. Ал білім сапасы 2019-2020 оқу жылына қарағанда 2020-2021 оқу

жылында -3,7 пайызға, ал 2020-2021 оқу жылына қарағанда 2021-2022 оқу жылында -2 пайызға кеміген.

Шымкент қаласы бойынша 2019-2020 оқу жылында 2-4 сыныптарда 64 269 оқушы білім алған. Оқу жылын 18 599 оқушы оқу үздігі және 23 770 оқушы оқу екпіндісі болып аяқтаған. Үлгерім 100 пайызды, ал сапа 66 пайызды құраған.

2020-2021 оқу жылында 73 960 оқушы білім алған. Оның 17 016 оқушысы оқу үздігі, ал 26 474 оқушысы оқу екпіндісі болып аяқтаған. Бұл оқу жылының үлгерімі 100 пайыз, ал сапасы 64 пайызды құрайды.

2021-2022 оқу жылында 2-4 сыныптарда 76 179 оқушы білім алған. Оның 15 564 оқушысы оқу үздігі, ал 31 294 оқушы оқу екпіндісі болып аяқтаған. Үлгерім 100 пайыз, сапа 61,3 пайызды құрайды.

Шымкент қаласы бойынша соңғы үш оқу жылы қорытындысын салыстыратын болсақ, оқушы саны жыл сайын артып отырған. Нақты айтатын болсақ, 2019-2020 оқу жылына қарағанда 2020-2021 оқу жылында +9 691 оқушыға, ал 2020-2021 оқу жылына қарағанда 2021-2022 оқу жылында +2 219 оқушыға көбейген. Ал 2019-2020 оқу жылына қарағанда 2020-2021 оқу жылында оқу үздіктер саны +1 583 оқушыға, оқу екпінділер саны +2 704 оқушыға артса, 2020-2021 оқу жылына қарағанда 2021-2022 оқу жылында оқу үздіктер саны -1 452 оқушыға кеміп, оқу екпінділер саны +4 820 оқушыға артқан. Жыл қорытындыларын салыстыру барысында білім сапасындағы өзгерістерді де байқауға болады. 2019-2020 оқу жылына қарағанда 2020-2021 оқу жылында -2 пайызға, ал 2020-2021 оқу жылына қарағанда 2021-2022 оқу жылында -2,7 пайызға кеміген.

Батыс Қазақстан облысы бойынша 2019-2020 оқу жылында 2-4 сыныптарда 30 584 оқушы білім алған. Оның ішінде оқу үздігі 11 306 оқушы, оқу екпіндісі 12 465 оқушы. Үлгерім 100 пайызды, ал сапа 77,3 пайызды құраған.

2020-2021 оқу жылында 32 772 оқушы білім алған. Оның 11 120 оқушысы оқу үздігі, ал 12 693 оқушысы оқу екпіндісі болып аяқтаған. Үлгерімі 100 пайыз, ал сапасы 72,7 пайызды құрайды.

2021-2022 оқу жылында 2-4 сыныптарда 34 449 оқушы білім алған. Оның 10 918 оқушысы оқу үздігі, ал 13 726 оқушы оқу екпіндісі болып аяқтаған. Үлгерім 100 пайыз, сапа 71,7 пайызды құрайды.

Батыс Қазақстан облысы бойынша соңғы үш оқу жылы қорытындысын салыстырып қарасақ, оқушы саны жыл сайын артып отырған. Нақты айтқанда 2019-2020 оқу жылына қарағанда 2020-2021 оқу жылында 2 188 оқушыға, ал 2020-2021 оқу жылына қарағанда 2021-2022 оқу жылында 1 677 оқушыға артқан. Сонымен қатар үздіктер мен екпінділер санында да өзгерістер бар. 2019-2020 оқу жылына қарағанда 2020-2021 оқу жылында оқу үздіктер саны -186 оқушыға кемісе, оқу екпінділер саны +228 оқушыға артқан. 2020-2021 оқу жылына қарағанда 2021-2022 оқу жылында оқу үздіктер саны -202 оқушыға кемісе, ал оқу екпінділер саны +1 033 оқушыға артқан. Сол сияқты білім сапасында да өзгеріс бар. 2019-2020 оқу жылына қарағанда 2020-2021 оқу жылында -4,6 пайызға, ал 2020-2021 оқу жылына қарағанда 2021-2022 оқу жылында -1 пайызға кеміген.

Жалпы пандемияға дейін және пандемиядан кейінгі салыстырмалы

көрсеткіштерді талдай отырып, төмендегідей қорытынды жасалды. Барлық өңірлер бойынша пандемиядан кейін оқу сапасының кемуі, пандемия кезінде 1 - сынып оқушыларының мектепке келуі біршама төмендеп, пандемиядан кейін бірнеше мыңға көтерілгені байқалды. Яғни, оқушылар үшін де, ата - ана үшін де қашықтан оқу қиындылықтары басым болып, қалыпты жағдайда мектеп қабырғасында білім алуға деген сұраныстың жоғары екенін көрсетті.

2021-2022 оқу жылында 4 - сынып оқушылары арасында алғаш рет білім алушылардың білім жетістіктерін мониторингілеу нәтижесі

2021-2022 оқу жылында 4 - сынып оқушылары арасында биыл алғаш рет білім алушылардың білім жетістіктерін мониторингілеу жұмысы алынды. Жұмыс нәтижелері төмендегідей болды:

✓ Төртінші сынып оқушылары орташа деңгейден жоғары дайындықтарын көрсетті (максимум 30 балдан 20,9 балл).

✓ 21 және одан жоғары балл жинаған тест тапсырушылардың 57 пайызын құрады.

✓ Аймақтардың ең жоғары және ең төменгі көрсеткіштері арасындағы алшақтық 3 балды құрады.

✓ Тапсырмаларды орындау оқу және математикалық сауаттылық бойынша 70 пайызды, жаратылыстану сауаттылығы бойынша 66,9 пайызды құрады.

✓ Оқыту тіліне, мектептердің түріне және орналасқан жеріне байланысты оқушылардың орташа балдары арасындағы алшақтық жоқтың қасы.

✓ Шығыс Қазақстан, Қызылорда және Солтүстік Қазақстан облыстарының ауыл оқушылары Түркістан, Батыс Қазақстан, Атырау облыстарының қалалық құрдастарына қарағанда тестілеудің барлық бағыттары бойынша сәтті нәтиже көрсетті.

✓ Аймақтар бойынша Шығыс Қазақстан облысындағы барлық типтегі мектептердің оқушылары тестілеуде ең жоғары орташа балл жинады.

✓ Гимназиялар мен мектеп-гимназиялары арасында ең төмен нәтиже Түркістан облысында, лицейлер мен мектеп-лицейлер арасында ең төмен нәтиже – Атырау облысында, орта мектептер арасында ең төмен нәтиже – Нұр-Сұлтан қаласында тіркелді.

✓ Тестілеудің барлық бағыттары бойынша ең төмен орташа балл жинаған мектептер арасында пәндер бойынша тереңдетілген оқытуды жүзеге асыратын білім беру ұйымдары жоқ.

✓ Алматы, Шығыс Қазақстан, Қызылорда және Қостанай облыстарының оқушылары тестілеудің барлық бағыттары бойынша тапсырмаларды ең сәтті орындады.

✓ Оқу сауаттылығы бойынша ең төмен нәтиже Атырау және Қарағанды облыстарында, математикалық сауаттылық бойынша – Нұр-Сұлтан мен Батыс Қазақстан облысында, жаратылыстану сауаттылығы бойынша – Нұр-Сұлтанда байқалады.

✓ Оқу сауаттылығы бойынша мектеп оқушылары орташа және жоғары деңгейдегі барлық тапсырмалардың шамамен үштен бірін орындай алмады.

✓ Математикалық сауаттылық бойынша төртінші сынып оқушылары күрделілігі жоғары тапсырмалардың 40 пайыздан астамын орындай алмады.

✓ Жаратылыстану сауаттылығында оқушылар орташа деңгейдегі тапсырмалардың үштен бірі және күрделілігі жоғары деңгейдегі тапсырмалардың 39 пайызын орындамаған.

✓ Математикалық сауаттылық тұрғысынан қиындық тудырған тараулар: «Шамалар және олардың өлшем бірліктері», «Көп таңбалы сандардың нумерациясы және олармен амалдар орындау», «Геометриялық фигуралар және олардың классификациясы», «Математикалық модельдеу», «Жиындар және олардағы операциялар»

✓ «Көп таңбалы сандардың нумерациясы және олармен амалдар орындау», «Шамалар және олардың өлшем бірліктері» және «Бөлшектер. Пайыздар» тақырыптары бойынша қазақ және орыс тілдерінде оқытатын оқушылардың нәтижелерінде айтарлықтай алшақтық бар (9% -23%).

✓ Жаратылыстану сауаттылығы бойынша мектеп оқушыларының 40%-ға жуығы «Ғылым және зерттеушілердің рөлі», «Заттардың түрлері», «Ауа. Су», «Өсімдіктер» және «Табиғи ресурстар» тақырыптарындағы тапсырмаларды орындай алмаған.

Ал енді, жекеленген пәндер бойынша білім жетістіктерін мониторингілеу төмендегідей нәтижелер көрсетті.

Математика

Математикалық сауаттылық бағыты бойынша тест тапсырмаларын орындау үлесі 70% құрады (Қазақстан Республикасы бойынша орташа балл – 12 баллдан 8,4).

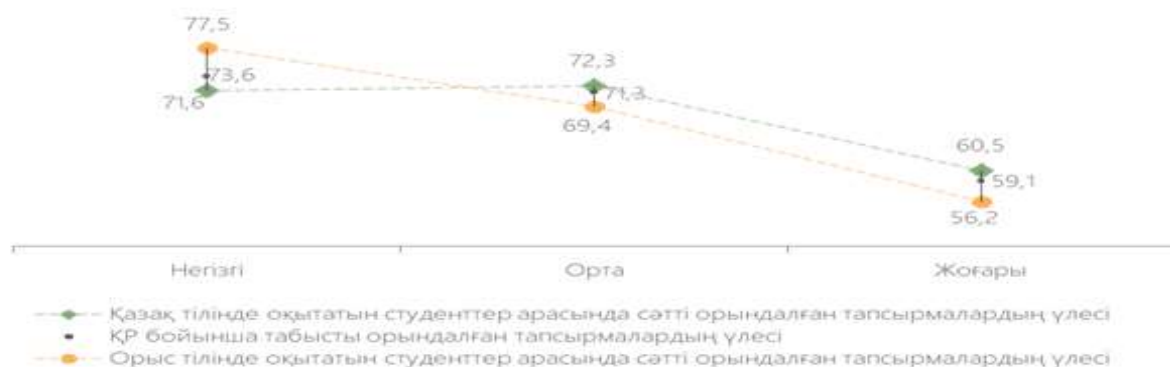
13-сурет. Математикалық сауаттылық бойынша ЖЖОД-2022 нәтижелері, аяқтау пайызы

Төртінші сынып оқушыларының жауаптарын математикалық сауаттылық бойынша тапсырмалардың күрделілік деңгейлері бойынша талдауда негізгі және орта деңгейлерінің тапсырмаларын орындау оқушыларға қиындық туғызбағанын көрсетті. Сәтті орындалған тапсырмалардың үлесі сәйкесінше 73,5% және 71,3% құрады.

Күрделі, жоғары деңгейдегі тапсырмалар екі тақырыптан тұрады: «Жиындар және оларға қолданатын амалдар» және «Математикалық модельдеу».

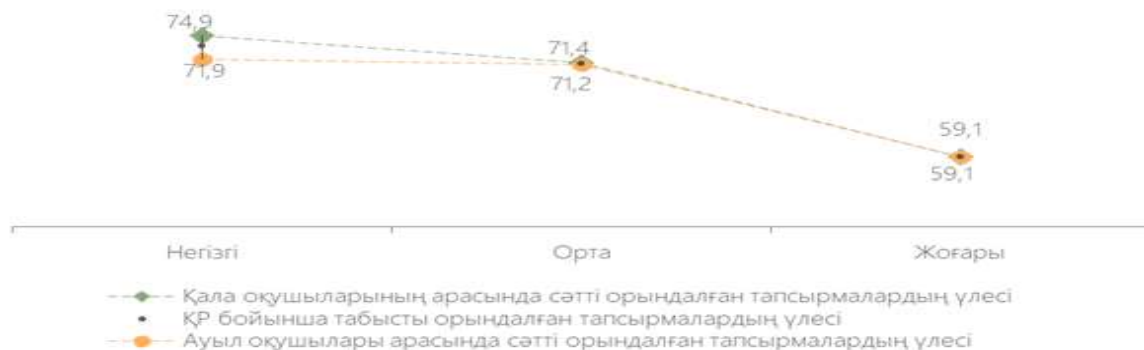
Республикада осы қиындық деңгейіндегі орындалған тапсырмалардың үлесі небәрі 59 пайызды құрады. Бұл графикалық түрдегі бірнеше әрекетте тапсырманы модельдеу мүмкіндігін талап ететін тапсырмаларды орындауда оқушылардың айтарлықтай қиындықтарға тап болатынын көрсетеді (кесте, диаграммалар, кесте, сурет, алгоритм және т.б.), жиындарды элементтерінің белгілеріне қарай жіктеу, логикалық ойлауға, кеңістіктік ойлауға арналған сандық, комбинаторлық есептер мен тапсырмаларды зерттеу және шешу және т.б.

Оқыту тілі контекстіндегі оқушылардың нәтижелерін салыстыру қазақ тілінде оқытатын оқушылардың орта (2,9%) және жоғары (4,3%) деңгейдегі тапсырмаларды жақсы орындайтынын көрсетті, бірақ сонымен бірге олар ең жеңіл, негізгі деңгейдегі тапсырмаларды орындау кезінде көбірек қиындықтарды бастан кешіреді.

14-сурет. Тапсырмалар үлесі

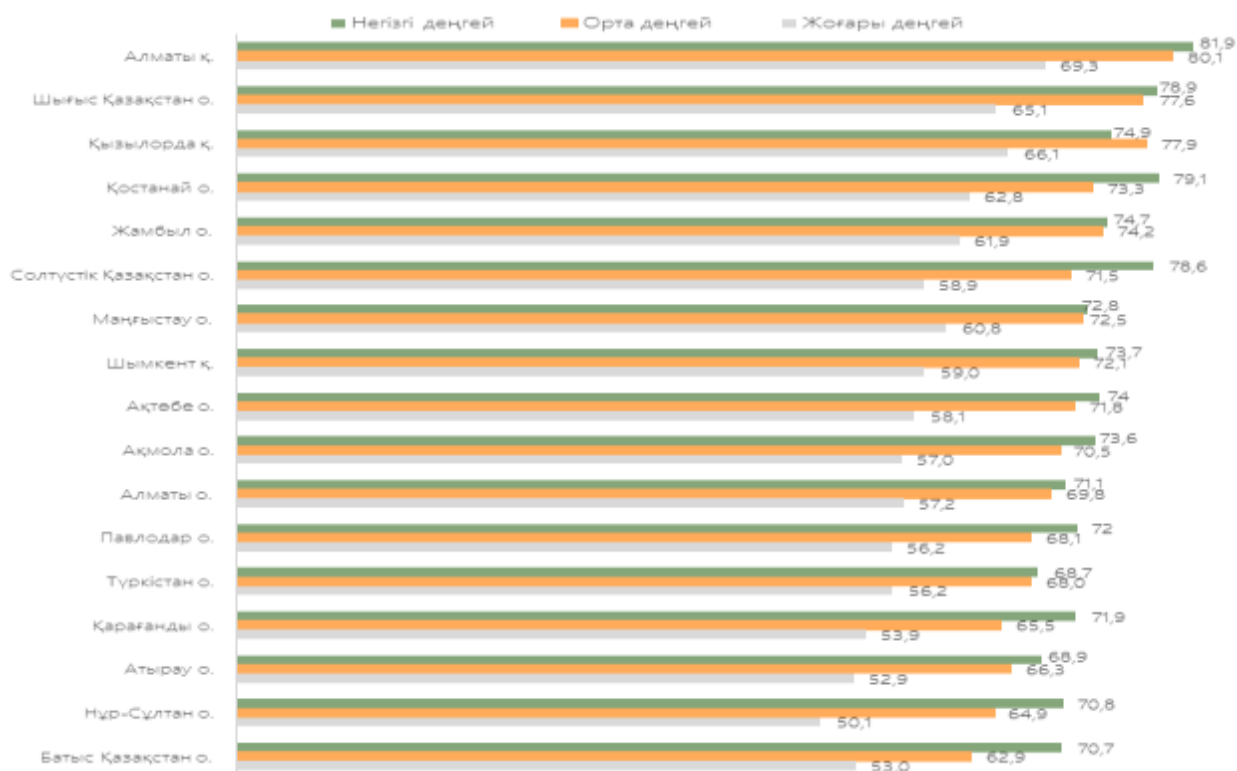
«Қала – ауыл» контекстінде қала бағыты бойынша сәтті орындалған міндеттер үлесінің көрсеткішінің шамалы басымдығы байқалады. Осылайша, қалалық мектеп оқушыларының арасында күрделіліктің негізгі деңгейінің шешілген тапсырмаларының үлесі ауыл оқушыларына қарағанда 3%-ға жоғары, орташа қиындық деңгейі 0,2%-ды құрайды. Күрделілігі жоғары тапсырмалардың орындалу көрсеткіші оқыту тіліне қарамастан бірдей және 59,1% құрады.

15-сурет. Күрделілігі жоғары тапсырмалардың орындалу көрсеткіші

Аймақтар бойынша тест тапсырмаларының орындалуын талдау барлық күрделілік деңгейлері бойынша Алматы қаласы мен Шығыс Қазақстан облысы ең жақсы нәтиже көрсеткенін көрсетті. Қызылорда облысы күрделілігі орта және

жоғары деңгейдегі тапсырмаларды, Қостанай облысы – күрделіліктің негізгі деңгей тапсырмаларын орындаудың жоғары қарқынын көрсетті. Тест тапсырмаларын орындаудың ең аз үлесі: күрделіліктің негізгі деңгейі бойынша – Түркістан облысында (68,7%), орта – Батыс Қазақстан облысында (62,9%), ең жоғары – Нұр-Сұлтан қаласында (50,1%) тіркелді (16-сурет).

16-сурет. Аймақтар бойынша қиындық деңгейлеріне қарай математикалық сауаттылықтан сәтті орындалған тапсырмалардың үлесі, пайызы

Тақырыптар мен күрделілік деңгейлері бойынша тапсырмаларды орындауда ең жоғары көрсеткішті «Қосу және азайту» тақырыбы бойынша көрсетті. Оқушыларға үлкен қиындық тудырған тапсырмалар «Шамалар мен олардың өлшем бірліктері» және «Көп таңбалы сандар нумерациясы және оларға қолданылатын амалдар» тақырыптары болды.

Күрделілігі орта және жоғары деңгейдегі тапсырмалармен салыстырғанда осы тақырыптар бойынша тапсырмалардың салыстырмалы жеңілдігіне қарамастан, тестілеуге қатысушылардың үштен бірінен астамы оларды орындай алмады.

Бұл мектеп оқушылары үшін келесі математикалық операцияларды орындауда қиындықтардың бар екендігін көрсетеді: көп тапсырмалы сандарды салыстыру/ сандарды берілген цифрға дейін дөңгелектеу, көп таңбалы сандардың разрядтық және класстық құрамын анықтау, жүздеген миллиондар шегінде санау және салыстыру, сағаттардың әртүрлі түрлерін (сағат, минуттар, секундтар) пайдалана отырып уақытты анықтау, банкноттармен операцияларды ажырату және орындау, салыстыру және ұзындық, аудан және уақыт мәндерінің арифметикалық амалдарын орындау және т.б.

9-кесте. «Математикалық сауаттылық» бағыты бойынша негізгі қиындық деңгейіндегі тақырыптар аясында тапсырмаларды дұрыс орындаған 4-сынып ООЖБ қатысушыларының үлесі, пайызы

	Негізгі деңгейдегі тақырыптары			
	«Көптаңбалы сандарды нумерациясы және олармен орындалатын амалдар»	«Қосу және азайту»	«Көбейту және бөлу»	«Шамалар және олардың өлшем бірліктері»
Алматы қ.	76,2	91,3	85,9	74,2
Шығыс Қазақстан о.	74,3	89,4	81,8	70,3
Қызылорда о.	64,4	88,6	82,6	63,9
Қостанай о.	78,2	88,1	80,8	69,3
Солтүстік Қазақстан о.	79,3	87,5	79,3	68,3
Жамбыл о.	65,6	87,0	81,0	65,1
Ақтөбе о.	64,1	87,0	79,9	64,7
Шымкент қ.	64,1	87,6	80,3	62,9
Ақмола о.	65,5	87,5	79,1	62,0
Павлодар о.	65,4	82,6	76,8	63,1
Қарағанды о.	65,8	82,7	76,8	62,4
Маңғыстау о.	61,7	87,1	80,1	62,3
Алматы о.	60,1	85,3	77,8	61,2
Нұр-Сұлтан о.	62,8	84,7	75,8	60,0
Батыс Қазақстан	61,9	84,6	75,4	61,0
Атырау о.	57,9	83,6	76,2	57,9
Түркістан о.	55,3	84,2	75,9	59,4
ҚР бойынша	64,9	86,3	79,3	63,8

«Көптаңбалы сандарды нөмірлеу және олармен орындалатын амалдар» тақырыбын мектеп оқушыларының 64,9 пайызы сәтті орындады. Солтүстік Қазақстан облысында тапсырмаларды дұрыс орындаған оқушылардың ең жоғары үлесі атап өтілді (79,3%). Бұл Түркістан облысында тіркелген ең төменгі көрсеткіштен 24 пайызға жоғары.

Оқушылардың оқу тіліне байланысты нәтижелерінде айтарлықтай айырмашылық бар. Мәселен, қазақ тілінде оқитын төртінші сынып оқушыларының арасында Қазақстан Республикасында тапсырмаларды дұрыс орындағандардың үлесі 59,12%, ал орыс тілінде 76,7% болды. Облысшілік деңгейде оқыту тілі бойынша нәтижелердің ең үлкен айырмашылығы Қызылорда облысында байқалды: қазақ тілінде оқытатын мектеп оқушыларының қарастырылып отырған тақырып бойынша тапсырмаларды орындағандар орыс тілінде оқытатын құрдастарының көрсеткішінен 23,2%-ға жоғары (17-сурет).

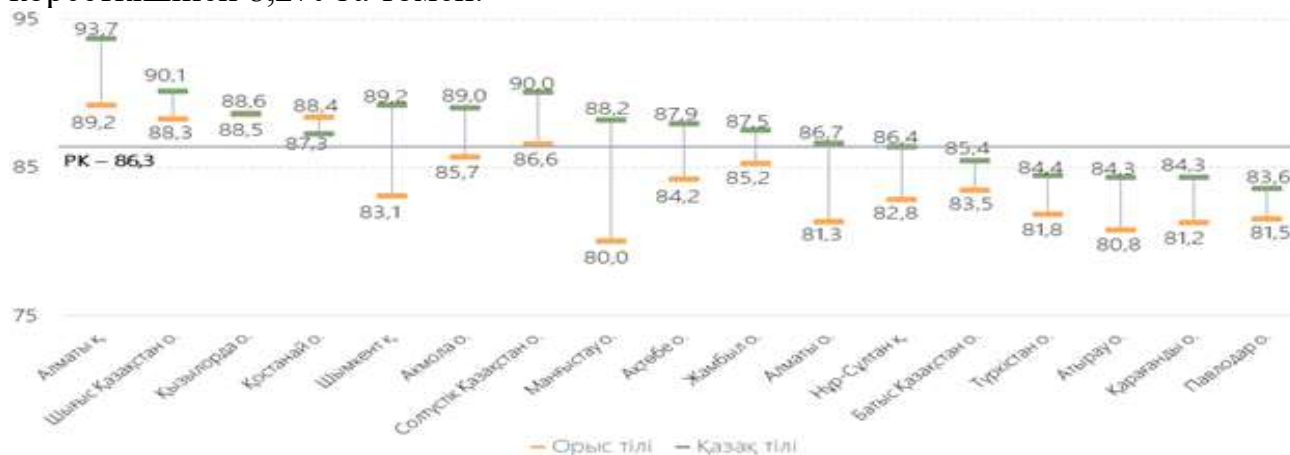

17-сурет. «Көп таңбалы сандарды нумерациясы және олармен орындалатын амалдар» тақырыбы бойынша тапсырмаларды дұрыс орындаған 4-сынып оқушыларының аймақ және оқыту тілі бойынша үлесі, пайызы

«Қосу және азайту» тақырыбы бойынша тест тапсырмаларын орындаудың ең жоғары деңгейі байқалады (тапсырмаларды оқушылардың 86,3% орындады).

Аймақтар бойынша ең жоғары көрсеткіш Алматы қаласында, ең төмені Павлодар облысында (тиісінше 91,3% және 82,6%) тіркелді. Тапсырмаларға дұрыс жауап берген қазақ тілінде оқытатын оқушылар үлесінің ең жоғары және ең төменгі көрсеткіштері арасындағы алшақтық 10,1%, орыс тілінде оқытатындар – 9,21% құрады.

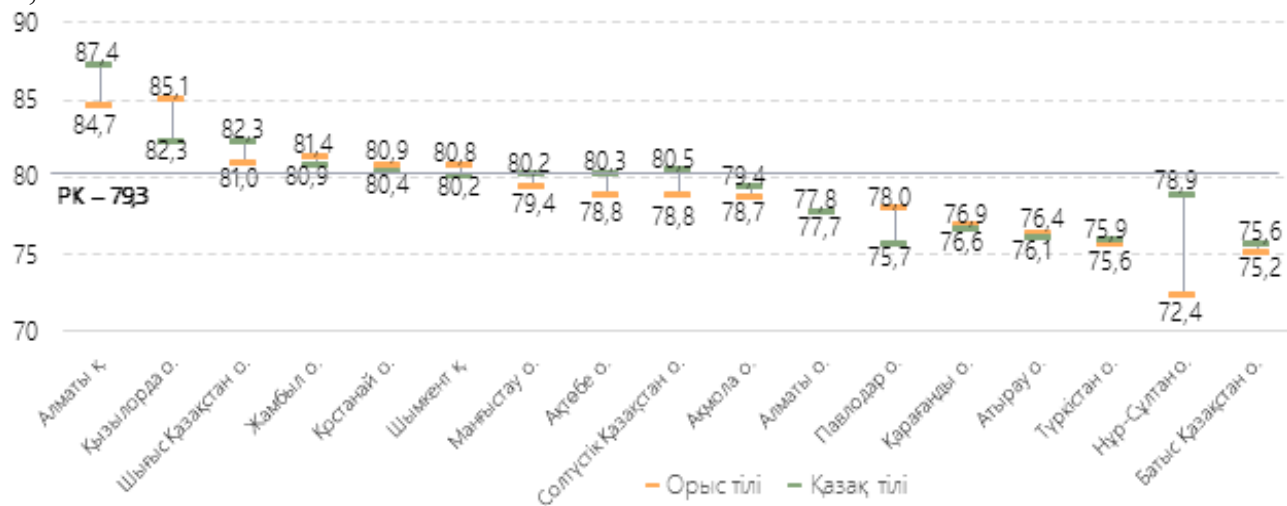
Әрбір облыс деңгейінде қазақ және орыс тілдерінде оқытатын 4-сынып оқушыларының арасындағы көрсеткіштер бойынша ең үлкен алшақтық Маңғыстау облысында тіркелді. Бұл өңірде қарастырылып отырған тақырып бойынша тапсырмаларды орындаған орыс тілінде оқытатын мектеп оқушыларының үлесі мемлекеттік тілде оқытатын қатарластарының көрсеткішінен 8,2%-ға төмен.

18-сурет. Аймақ және оқыту тілі бойынша «Қосу және азайту» тақырыбы бойынша тапсырмаларды дұрыс орындаған 4-сынып оқушыларының үлесі, пайызы

«Көбейту және бөлу» тақырыбы бойынша 4-сынып оқушыларының 79,3%-ы тапсырмаларды сәтті орындады: олардың 79,3%-ы қазақ тілінде, 79,1%-ы орыс тілінде. Аймақтар тұрғысында ең жоғары көрсеткіш Алматы қаласында, ең төменгі көрсеткіш Батыс Қазақстан облысында (тиісінше 85,9% және 75,4%) белгіленді. Тапсырмаларды дұрыс орындаған, қазақ тілінде оқитын төртінші сынып оқушыларының үлес салмағының ең жоғары және ең төменгі көрсеткіштерінің арасындағы алшақтық 11,7%, орыс тілінде оқытатындар – 12,7% құрады.

Республика астанасында қазақ және орыс тілдерінде оқытатын мектеп оқушылары арасындағы көрсеткіштер бойынша ең үлкен алшақтық байқалады – 6,5%.

19- сурет. «Көбейту және бөлу» тақырыбы бойынша тапсырмаларды дұрыс орындаған 4-сынып оқушыларының аймақ және оқыту тілі бойынша үлесі, пайызы

«Шамалар және олардың өлшем бірліктері» тақырыбы бойынша негізгі деңгейдегі тапсырмалардың ішінде ең төменгі орындалу деңгейі (63,8%) атап өтілді. Тапсырмаларды дұрыс орындаған қазақ тілінде оқытатын мектеп оқушыларының үлесі 60,8%-ды, орыс тілінде оқытындар 9%-ға артық. Аймақтар бойынша оқыту тіліне қарамастан оқушылар арасында ең жоғары көрсеткіш Алматы қаласында, ең төмені – Атырау облысында (орыс тілінде оқытындар арасында – 57,9%) және Павлодар облысында (қазақ тілінде оқытындар арасында – 54,5%) тіркелді.

Әрбір облыс деңгейінде нәтижелердің ең үлкен айырмашылығы Павлодар облысында байқалады: тапсырмаларға дұрыс жауап берген қазақ тілін меңгерген оқушылардың үлесі орыс тілінде оқытатын құрдастарымен салыстырғанда 17,9%-ға төмен.

20-сурет. Қазақ және орус тілдерінде оқитын біәлім алушылардың нәтижелерінің айырмашылығы

Күрделілігі орта деңгейдегі тапсырмалардың ішінде «Өрнектердегі амалдардың орындалу реті» және «Санды және әріпті өрнектер» тақырыптарындағы тапсырмалар барынша орындалатын болып шықты. Бұл ретте әрбір төртінші адам дерлік осы тақырыптар бойынша тапсырмаларды сәтті орындай алмады (тиісінше 23,8% және 23,7%).

Мектеп оқушылары «Геометриялық фигуралар және олардың классификациясы» тақырыбы бойынша ең төмен нәтиже алды. Геометриялық фигураларды, бұрыштардың түрлерін, шеңберлерді тану және жіктеу, периметрді анықтау дағдыларын анықтауға бағытталған тапсырмаларды және суретте бейнеленген біріктірілген фигуралардың ауданы, қоршаған әлемдегі жазық фигуралар, фигуралардың қоршаған әлем объектілерімен қатынасы және т.б тақырыптарға байланысты тапсырмаларды оқушылардың 65,4%-ы ғана орындай алды.

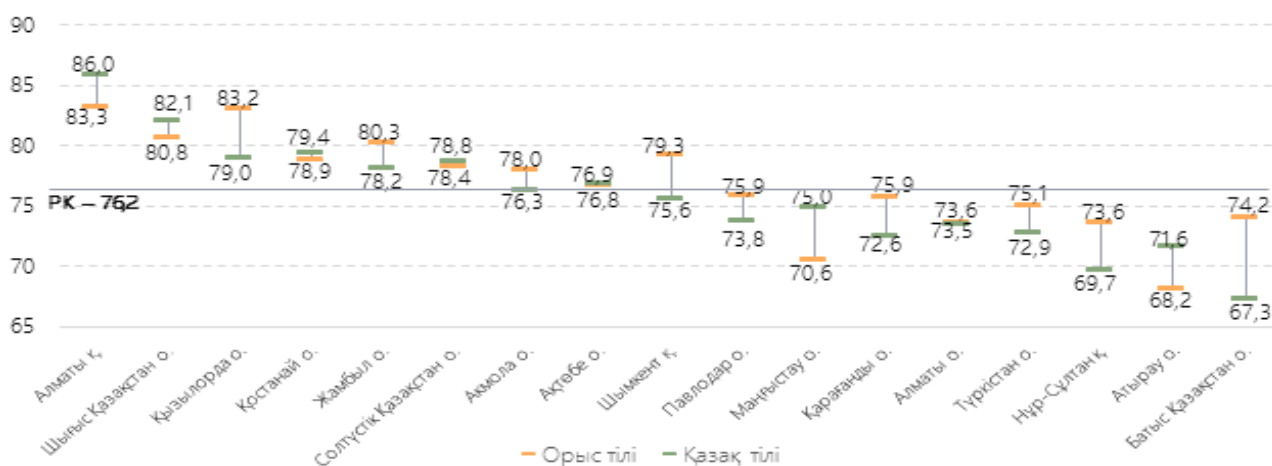
10-кесте. Геометриялық фигуралар және олардың классификациясы

Аймақтар	Орта деңгейдегі тақырыптары					
	«Өрнектердегі амалдардың орындалу реті»	«Санды және әріпті өрнектер»	«Бөлшек және пайыздар»	«Тендіктер мен теңсіздіктер. Теңдеулер»	«Есептер»	«Геометриялық фигуралар және олардың классификациясы»
Алматы қ.	84,6	83,9	75,6	83	77,4	76,2
Шығыс Қазақстан о.	81,6	81,7	74,5	79,2	74,7	74
Қызылорда о.	79,3	83,8	76,5	79,8	75,6	72,2
Қостанай о.	79	79,1	66,5	76,3	69,5	69,5
Жамбыл о.	78,7	79,4	72,6	76,1	70,8	67,7
Солтүстік Қазақстан о.	78,5	75	64,8	74,8	68	67,8

Ақмола о.	77,1	75,6	66	74,9	67	62,7
Ақтөбе о.	76,9	77,2	68,9	72,9	68,5	66,5
Шымкент қ.	76,6	77,6	68,8	75,5	69,4	65,1
Павлодар о.	74,8	73,8	64,5	70,9	65,3	59,2
Маңғыстау о.	74,4	78,0	70,7	75,3	69,7	67,2
Қарағанды о.	74,4	69,6	61	69,6	60,6	58,2
Алматы о.	73,6	75,2	67,4	72,5	66,3	63,9
Түркістан о.	73,1	74,5	67,2	68,8	63,5	60,8
Нұр-Сұлтан о.	71,6	67	61,3	69,7	61,2	58,4
Атырау о.	71	71,6	62,6	69,8	62,7	60
Батыс Қазақстан о.	70,2	66,6	57,3	66,7	58,6	58,2
ҚР бойынша	76,2	76,3	68,2	74	67,8	65,4

«Өрнектердегі амалдардың орындалу реті» тақырыбы бойынша мектеп оқушыларының 76,2 пайызы тапсырмаларды сәтті орындады.

Тапсырмаларды орындаған қазақ және орыс тілдерінде оқытатын оқушылардың ең жоғары үлесі Алматы қаласында байқалады. Ең аз табысты нәтижелерді орыс тілінде оқытатын Атырау облысында, қазақ тілінде оқытатын Батыс Қазақстан облысындағы мектеп оқушылары көрсетті. Соңғы өңірде де оқыту тілі бойынша нәтижелердің максималды алшақтығы байқалады: қазақ тілінде оқытатын мектеп оқушыларының арасында «Өрнектердегі амалдардың орындалу реті» тақырыбы бойынша тапсырмаларды орындағандардың 67,3%-ы, бұл орыс тіліндегі оқушылар көрсеткішінен 6,9%-ды төмен құрайды.

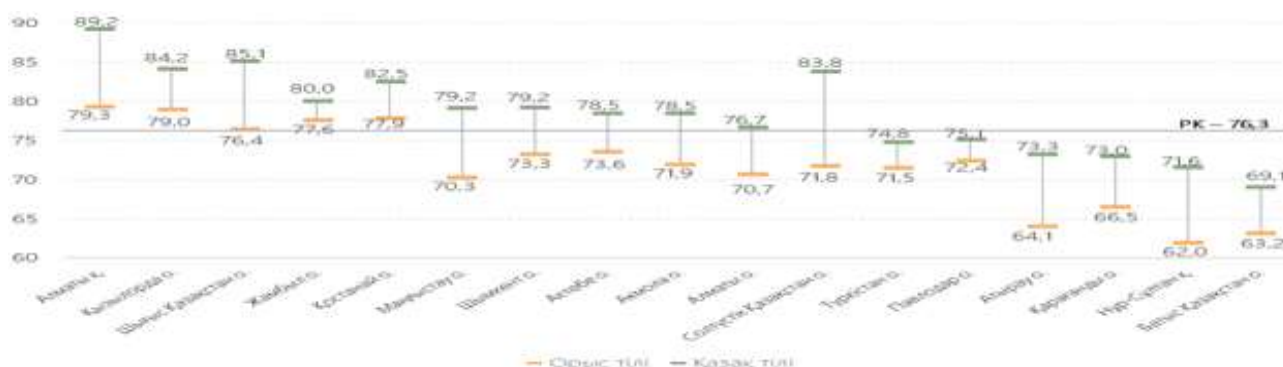
21-сурет. Аймақ және оқыту тілі бойынша «Өрнектердегі амалдардың орындалу реті» тақырыбы бойынша тапсырмаларды дұрыс орындаған 4-сынып оқушыларының үлесі, пайызы

«Санды және әріпті өрнектер» тақырыбы бойынша орта қиындық деңгейінің барлық тақырыптарының ішінде тапсырмаларды орындаған оқушылардың ең жоғары пайызы тіркелді – 76,3%. Тапсырмаларды ойдағыдай орындаған қазақ тілінде оқытатын мектеп оқушыларының үлесі 78,3%-ды құраса, орыс тілінде оқытындар 6,2%-ға төмен.

Алматыда қазақ және орыс тілдерінде оқытатын, осы тақырып бойынша

тапсырмаларды орындаған оқушылардың ең жоғары пайызы атап өтілді. Ең төмен көрсеткіш Батыс Қазақстанда (қазақ тілінде оқытындар арасында – 69,1%) және Нұр-Сұлтанда (орыс тілінде оқытындар арасында – 62%). Қазақ тілінде (20,1%) және орыс тілінде (17,4%) тапсырмаларға дұрыс жауап берген мектеп оқушыларының үлесінде аймақаралық үлкен айырмашылық бар екенін атап өткен жөн.

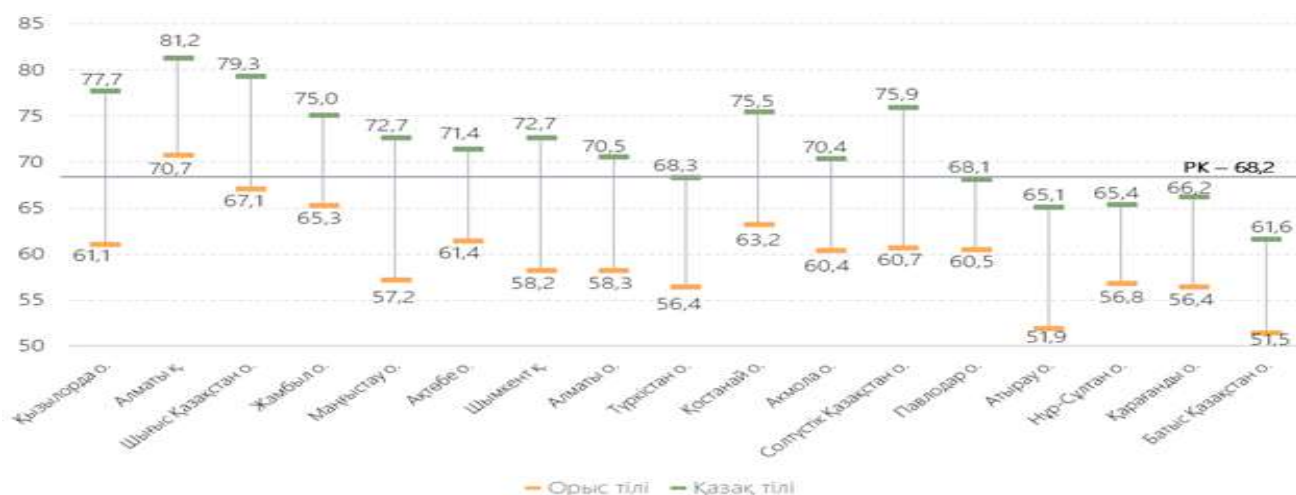
Аймақаралық деңгейде білім алушылардың оқу тілі контекстіндегі нәтижелері арасында айтарлықтай алшақтық бар. Осылайша, ең үлкен алшақтық Солтүстік Қазақстан облысында (12%), Алматы қаласында (9,9%) және Нұр-Сұлтан қаласында (9,6%) тіркелді.

22-сурет. «Санды және әріпті өрнектер» тақырыбы бойынша тапсырмаларды дұрыс орындаған 4-сынып оқушыларының аймақ және оқыту тілі бойынша үлесі, пайызы

«Бөлшектер. Пайыздар» тақырыбы бойынша 4-сынып оқушыларының 68,2% пайызы тапсырмаларды сәтті орындады. Бұл ретте қазақ тілінде оқытатын мектеп оқушыларының көрсеткіші орыс тілінде оқытатын оқушыларға қарағанда жоғары (тиісінше 71,8% және 60,9%).

Аймақтар бойынша қазақ және орыс тілдерінде оқытатын оқушылар бойынша ең жоғары көрсеткіш Алматы қаласында (81,2% және 70,7%), ең төменгі көрсеткіш Батыс Қазақстан облысында (61,6% және 51,5%) болды. Бұл тақырып бойынша өңірлер ішінде «оқыту тілі» контекстінде айтарлықтай алшақтық бар. Мәселен, Қызылорда облысында қазақ тілінде оқытатын мектеп оқушыларының тапсырмаларды орындағандар үлесі орыс тілінде оқытын қатарластарының көрсеткішінен 16,7 пайызға жоғары. Сондай-ақ Маңғыстау (15,5%), Солтүстік Қазақстан (15,3%) облыстарында және Шымкентте (14,5%) айырмашылық байқалды.

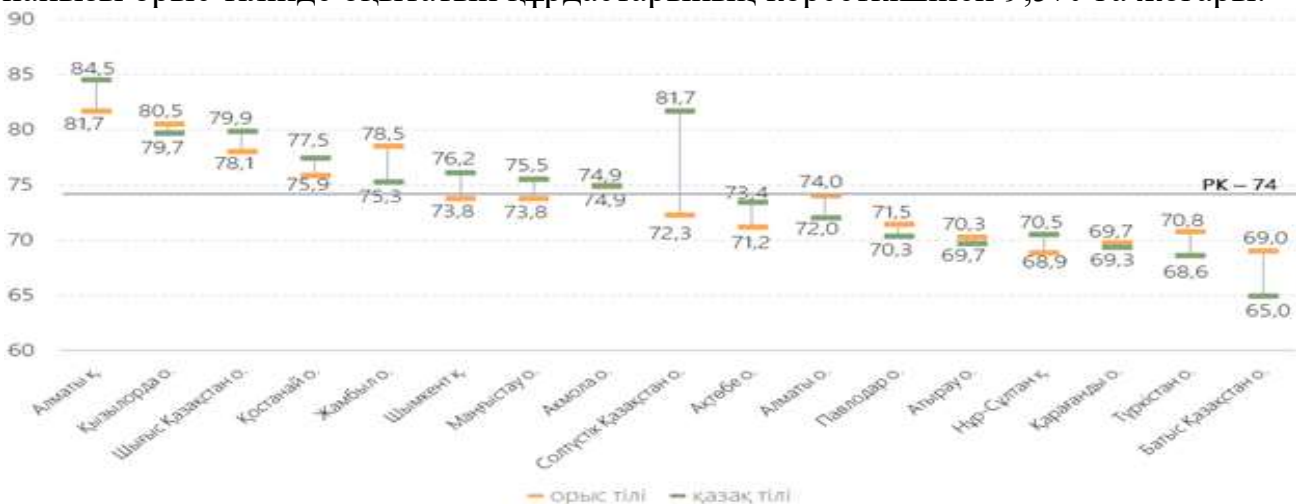

23-сурет. «Бөлшектер. Пайыздар» тақырыбы бойынша тапсырмаларды дұрыс орындаған 4-сынып оқушыларының аймақ және оқыту тілі бойынша үлесі, пайызы

«Тендіктер мен теңсіздіктер. Тендеулер» тақырыбы бойынша тест тапсырмаларын орындаудың салыстырмалы түрде жоғары деңгейі байқалады (оқушылардың 74%-ы тапсырмаларды орындады).

Тапсырмаларды дұрыс орындаған қазақ тілінде оқытатын оқушылардың 73,9%, орыс тілінде оқытандар 74,2% құрады. Аймақтар бойынша ең жоғары көрсеткіш Алматы қаласында, ең төменгі көрсеткіш Батыс Қазақстан облысында (тиісінше 83% және 66,7%) тіркелді.

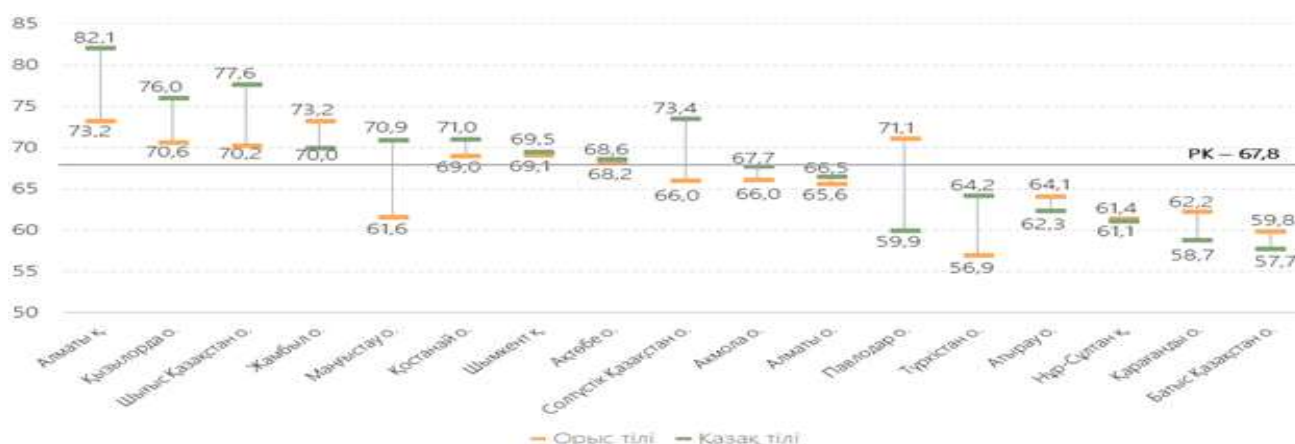
Әрбір облыс деңгейінде қазақ және орыс тілдерінде оқытатын 4-сынып оқушылары арасындағы көрсеткіштер бойынша ең үлкен алшақтық Солтүстік Қазақстан облысында тіркелді. Мұнда қарастырылып отырған тақырып бойынша тапсырмаларды орындаған қазақ тілінде оқытатын мектеп оқушыларының пайызы орыс тілінде оқытатын құрдастарының көрсеткішінен 9,5%-ға жоғары.

24-сурет. «Тендіктер мен теңсіздіктер. Тендеулер» тақырыбы бойынша тапсырмаларды дұрыс орындаған 4-сынып оқушыларының аймақ және оқыту тілі бойынша үлесі, пайызы

«Есептер» тақырыбы бойынша тапсырмаларды орындаған төртінші сынып оқушыларының үлесі ҚР бойынша 67,8%-ды құрады (оның ішінде қазақ тілінде оқытатындар – 68,25%, орыс тілінде – 67%).

Аймақтар арасында тапсырмаларды орындаған оқушылардың ең жоғары пайызын Алматы қаласы, ең төмені Батыс Қазақстан облысы (77,4% және 58,6%) көрсетті. Сондай-ақ бірқатар өңірлерде оқыту тіліне байланысты көрсеткіштер бойынша алшақтық жоғары. Мәселен, Павлодар облысында қазақ тілінде оқытатын мектеп оқушыларының тапсырмаларды орындаған үлесі орыс тілінде оқытатындармен салыстырғанда 11,2%-ға төмен. Алматы мен Маңғыстау облысында, керісінше, қазақ тілінде оқытын оқушылар орыс тілінде оқытатын құрдастарына қарағанда «Есептер» тақырыбы бойынша тест тапсырмаларын орындаудың жоғары деңгейін көрсетті.

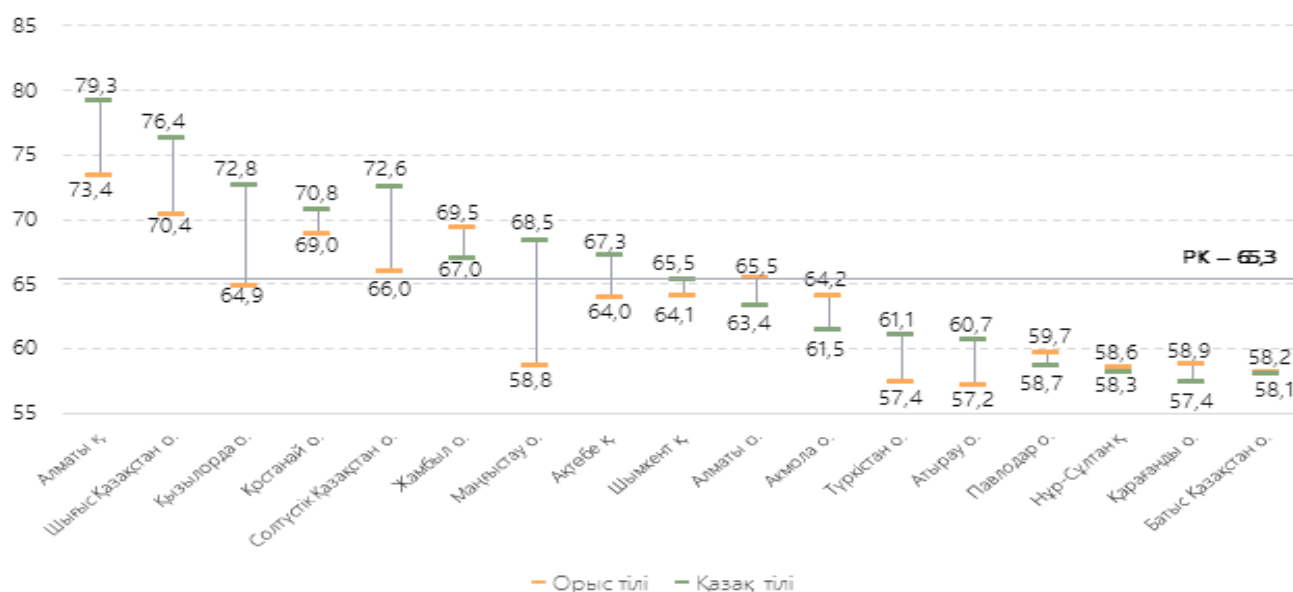

25-сурет. «Есептер» тақырыбы бойынша тапсырмаларды дұрыс орындаған 4-сынып оқушыларының аймақ және оқыту тілі бойынша үлесі, пайызы

«Геометриялық фигуралар және олардың классификациясы» тақырыбы бойынша орта күрделілік деңгейінің барлық тақырыптарының ішінде тапсырмаларды сәтті орындаған оқушылардың ең төменгі пайыз – 65,3% тіркелді. Ең жоғары көрсеткіштер Алматы қаласындағы қазақ және орыс тілдерінде оқытатын мектеп оқушылары арасында байқалады.

Қазақ тілінде оқытын 4-сынып оқушылары арасында ең төмен көрсеткіш Қарағанды облысында, орыс тілінде – Атырау облысында байқалды.

Аймақтық деңгейде Маңғыстау және Қызылорда облыстары қазақ тілінде оқытатын тестілеуге қатысушылардың пайдасына (тиісінше 9,7%-ға және 7,9%-ға) нәтиже көрсеткіштері бойынша ең үлкен айырмашылықты көрсетті.

26-сурет. «Геометриялық фигуралар және олардың классификациясы» тақырыбы бойынша тапсырмаларды дұрыс орындаған 4-сынып оқушыларының аймақ және оқыту тілі бойынша үлесі, пайызы

Күрделілігі жоғары деңгейдегі тапсырмалар екі тақырыпты қамтыды: «Математикалық модельдеу» және «Жиындар мен олармен орындалатын амалдар». Төртінші сынып оқушылары үшін екі тақырыпта да қиын болды.

Барлық тестілеуге қатысушылардың үштен бірінен астамы (38,1%) «Математикалық модельдеу» тапсырмаларын орындамады, оқушылардың жартысынан азы (43,8%) «Жиындар мен олармен орындалатын амалдар» тақырыптары бойынша берілген тапсырмаларын орындамады (12-кесте).

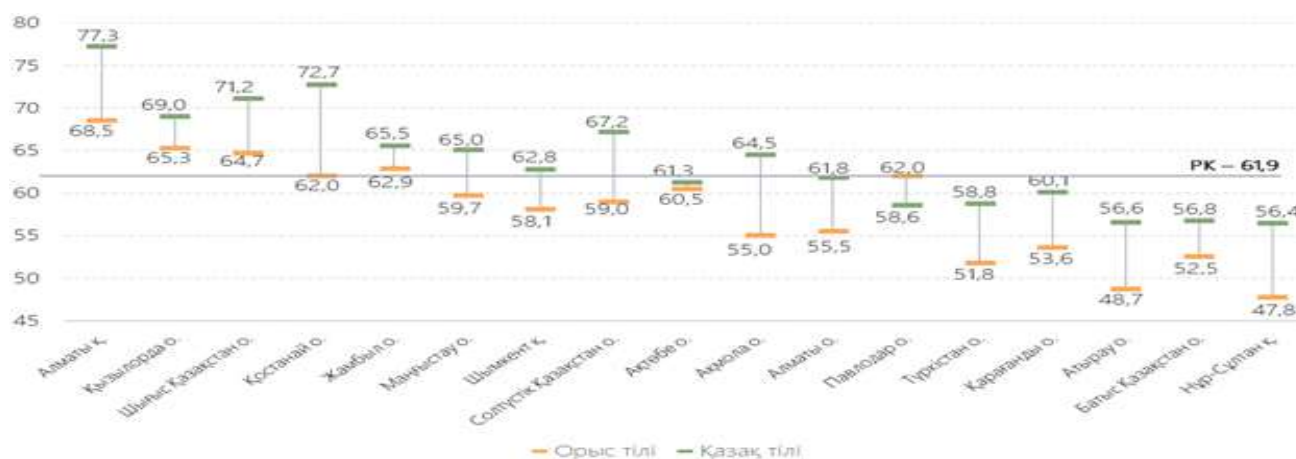
11-кесте. Жоғары деңгей тақырыптары

Аймақтар	Жоғары деңгей тақырыптары	
	«Математикалық модельдеу»	«Жиындар мен олармен орындалатын амалдар»
Алматы қ.	72,6	66,1
Қызылорда о.	68,8	63,4
Шығыс Қазақстан о.	68,6	61,5
Қостанай о.	64,9	60,6
Жамбыл о.	64,9	58,9
Маңғыстау о.	64,4	57,4
Шымкент қ.	61,5	56,5
Солтүстік Қазақстан о.	61,2	56,6
Ақтөбе о.	61,1	55,1
Ақмола о.	60,3	53,8
Алматы о.	60,2	54,2
Павлодар о.	60,2	52,1
Түркістан о.	58,2	54,3
Қарағанды о.	56,7	51,1
Атырау о.	55,1	50,6

Батыс Қазақстан о.	54,9	51,1
Нұр-Сұлтан қ.	52,3	47,8
ҚР бойынша	61,9	56,2

«Математикалық модельдеу» тақырыбы бойынша тапсырмаларды орындаған республика көлеміндегі мектеп оқушыларының үлесі 61,9% (оның ішінде қазақ тілінде оқытатындар – 63,5%, орыс тілінде – 58,6%) құрады. Аймақтар бойынша Алматыда қазақ және орыс тілдерінде оқытатын студенттердің тапсырмаларды орындағандардың ең жоғары пайызы, Нұр-Сұлтанда – ең төмені (72,6% және 52,3%, сәйкесінше, 23% айырмашылығы) тіркелді.

Кейбір аймақтарда оқу тіліне байланысты көрсеткіштерінің салыстырмалы түрде үлкен айырмашылығы бар. Мысалы, Қостанай және Ақмола облыстарында тапсырмаларды орындаған қазақ тілінде оқытатын мектеп оқушыларының үлесі орыс тіліне қарағанда 10,7% және 9,5% жоғары.

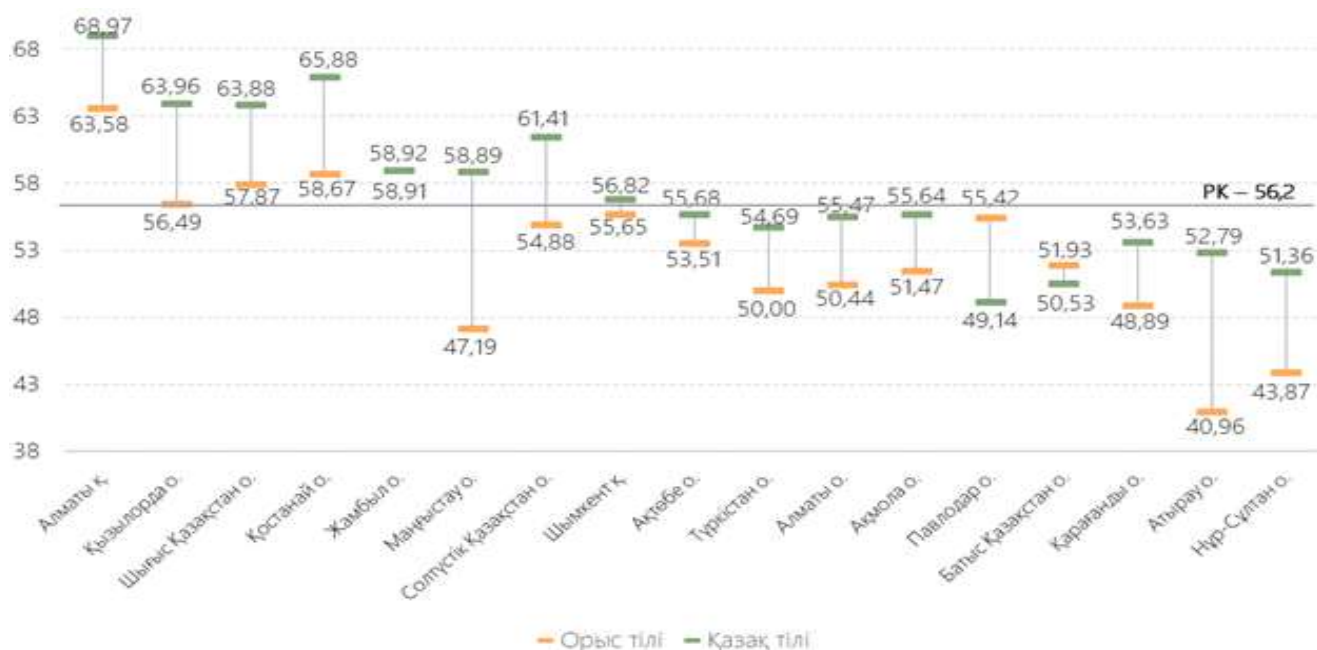

27-сурет. Аймақ және оқыту тілі бойынша «Математикалық модельдеу» тақырыбы бойынша тапсырмаларды дұрыс орындаған 4-сынып оқушыларының үлесі, пайызы

«Жиындар мен олармен орындалатын амалдар» тақырыбы басқа барлық тақырыптардың ішінде оқушыларға ең үлкен қиындықтар туғызды. Осы тақырып бойынша тапсырмаларды мектеп оқушыларының 56,2%-ы ғана сәтті орындаған.

Тапсырмаларды орындау барысында өңірлер бойынша ең жоғары (Алматы қаласы – 66,1%) және ең төменгі (Нұр-Сұлтан қаласы – 47,8%) арасындағы айырмашылық 18,3%-ды көрсетті. Оқыту тілі бойынша ең жақсы нәтижелерді алматылық оқушылар (қазақ және орыс тілдерінде оқытатын) көрсетті.

Қазақ тілінде оқитын мектеп оқушыларының ең төменгі көрсеткіші Павлодар облысында, орыс тілінде Атырау облысында байқалады. Әр аймақтағы оқыту тіліне байланысты тапсырмаларды орындауды талдау барысында Маңғыстау және Атырау облыстарында қазақ және орыс тілдерінде оқытатын мектеп оқушыларының арасында ең жоғары алшақтық тіркелгенін көрсетті (11%-дан астам).

28-сурет. «Жиындар мен олармен орындалатын амалдар» тақырыбы бойынша тапсырмаларды дұрыс орындаған 4-сынып оқушыларының аймақ және оқыту тілі бойынша үлесі, пайызы

Қазақ тілі

Оқу сауаттылығы бойынша 4 - сынып оқушылары тапсырмаларды ең сәтті орындады (максималды 10 баллдан 7,15 балл), бұл тест тапсырмаларын орындаудағы табыстың 71,5%-ына сәйкес келеді.

29-сурет. Оқу сауаттылығы бойынша ООЖБ-2022 қорытындысы, орындалу пайызы.

Оқу сауаттылығы бойынша тесттердің құрылымы бойынша әрбір тест екі мәтіннен тұрды: бірінші мәтін 4 тест тапсырмасынан, мәтіндегі сөз саны 130 сөзден аспайды, екінші мәтін 6 тест тапсырмасынан, мәтіндегі сөз саны 200 сөзден аспайды.

Тестте барлығы оқу мақсатының үш деңгейіне сәйкес 10 тапсырма берілген. «Қолдану» деңгейі бойынша 3 тапсырма, «Талдау» деңгейі бойынша 5 тапсырма және «Жинақтау» деңгейі бойынша 2 тапсырма бар.

Оқу мақсаттарының әрбір деңгейі оқушылардың келесі дағдыларын

анықтауға бағытталған:

✓ «Қолдану» деңгейінде - мәтіннің формасы мен тілінің кейбір ерекшеліктерін пайдалана отырып, мәтіннен ақпаратты таба алады, соның негізінде қорытынды жасай алады;

✓ «Талдау» деңгейінде - олар мәтіннен ақпаратты нақты түрде алады және оны өзгертуі (локализациялауы) мүмкін; мәтін формасы мен тілінің кейбір ерекшеліктерін пайдалана отырып, мәтіннен ақпаратты таба алады, соның негізінде қорытынды жасай алады;

✓ «Жинақтау» деңгейінде - мәтіннің маңызды хабарларын түсінеді, мәтін бойынша өз бетінше қорытынды жасай алады, мәтіннің мазмұнына да, формасына да баға береді, мәтіннің кейбір тілдік ерекшеліктеріне назар аударады.

Тест құру барысында 7 тақырып және олардың оқу мақсаттары қамтылды.

Оқу сауаттылығы бойынша тестте қамтылған тақырыптар:

✓ «Менің Отаным – Қазақстан»

✓ «Құндылықтар»

✓ «Мәдени мұра»

✓ «Табиғат құбылыстары»

✓ «Ғарышқа саяхат»

✓ «Мамандықтар әлемі»

✓ «Қоршаған ортаны қорғау»

Оқу мақсаттары:

✓ негізгі сөздер арқылы автордың не айтқысы келгенін анықтаңыз және оқырмандарды не нәрсеге сендіргісі келгенін түсініңіз;

✓ қаһарманның сыртқы келбетін сипаттау, іс-әрекетті қарапайым сөз тіркестерімен бағалау;

✓ тақырыпты анықтап, шығарманың негізгі идеясын қамтитын сөйлемді табыңыз;

✓ халықтық және әдеби ертегілердің, әңгімелердің, өлеңдердің, аңыздардың жанрлық ерекшеліктерін түсіну және анықтау;

✓ шығарма авторының образ жасау әдістерін анықтау, оның іс-әрекетіне баға беру, мәтіндегі сөздермен, өрнектермен өз пікірін дәлелдеу;

✓ әр түрлі жағдайдағы басты кейіпкерлердің сезімін, мінез-құлқын салыстыру;

✓ шығарманың тақырыбы мен соңғы бөлігі бойынша сюжеттің дамуын болжаңыз, таңдау себебін түсіндіріңіз;

✓ сөйлеуде мақал-мәтелдер мен нақыл сөздерді өлеңнен/мәтелдерден үзінді, ауызша емес сөйлеу құралдарын қолдану;

✓ өмірде болған ұқсас оқиғалармен салыстыра отырып / оқылған материалдарға сүйене отырып, өз идеяларыңызды, сезімдеріңізді, көзқарастарыңызды түсіндіру үшін мәлімдеме құрастырыңыз;

✓ шығармадан фактілерді дәлелдей отырып, тақырыбы мен негізгі идеясын анықтау;

✓ миф, қиял, аңыз, ертегі, әдеби ертегі, әңгіме, поэма, эпос, нақыл, батыр жырларының жанрлық ерекшеліктерін түсініп, анықтау;

✓ шығарма авторының образ жасау әдістерін анықтау, автордың кейіпкерге қатынасын анықтау, өзінің және автордың бағасын салыстыру/кейіпкерлердің іс-әрекетін аналогия/ контраст бойынша салыстыру;

✓ гипербола, салыстыру, тұлғалау, эпитет, метафораны тауып, олардың рөлін анықтау;

✓ шығармадағы мысалдармен пікірін дәлелдей отырып, кейіпкерлердің оқиғалары мен сезімдерін салыстыру, эпизод негізінде жатқан оқиғаны тауып талдау;

✓ Көркем шығарманың эпизодын иллюстрациялардағы/ мультфильмдердегі/ музыкадағы/фильмдегі бейнемен салыстыру;

✓ алынған ақпаратты шығару, өңдеу, қорытынды жасау және алынған ақпаратты себеп-салдарлық байланыстар диаграммасы түрінде көрсету;

✓ оқиғалардың ретін анықтау және шығарманы бөліктерге бөлу негізінде жоспар құру, әр бөлікке атау беру.

Тест тапсырмалары үш қиындық деңгейінде ұсынылған: негізгі (30% тапсырма), орташа (50% тапсырма) және жоғары (20% тапсырма). Тапсырмалар сынақта күрделілігінің жоғарылау ретімен орналасқан: салыстырмалы қарапайымнан қиын және күрделірек тапсырмаларға дейін. Тапсырмалар күрделілік деңгейіне байланысты төмендегілерге бағытталған:

✓ Негізгі деңгей – мәтіннен нақты сипатталған детальді табу және шығару (қолдану);

✓ Орта деңгей – халық ауыз әдебиетінің шағын жанрдағы ертегі, әңгіме шығармаларының жанрлық ерекшеліктерін анықтау; кейіпкердің сыртқы келбетін сипаттау, оның іс-әрекетіне баға беру; салыстыру, тұлғалау, эпитеттер және олардың рөлі; кейіпкердің іс-әрекетіндегі өзгерістер, сюжеттік даму барысындағы пейзаж; көркем шығарманың эпизодын иллюстрацияда көрсетуімен салыстыру (талдау);

✓ Жоғары деңгей – мәтіннің тақырыбы мен негізгі идеясын анықтау; мәтіннің әртүрлі бөліктерінде жасырылған маңызды бөлшектерді табу; оқиғалар арасындағы, сезімдер, ниеттер арасындағы байланысты түсіндіру үшін қорытынды жасау; автордың не айтқысы келгенін анықтау үшін мәтіндерді талдау, тапсырмаларды орындау үшін қажет көп жағдайларда көп нәрсені өз бетімен жасау (жинақтау).

Тестілеуге қатысушылардың жауаптарын оқу сауаттылығы бойынша тапсырмалардың қиындық деңгейлері бойынша талдау сәтті орындалған тестілеудің ең жоғары үлесі негізгі қиындық деңгейіндегі тапсырмаларда – 80,6 пайыз екенін көрсетті.

Тапсырмалардың орташа және жоғары күрделілік деңгейіне келетін болсақ, мұнда сәтті орындалған тапсырмалардың пайызы 12 пайыздан астам төмен (тиісінше 67,8% және 66,9%).

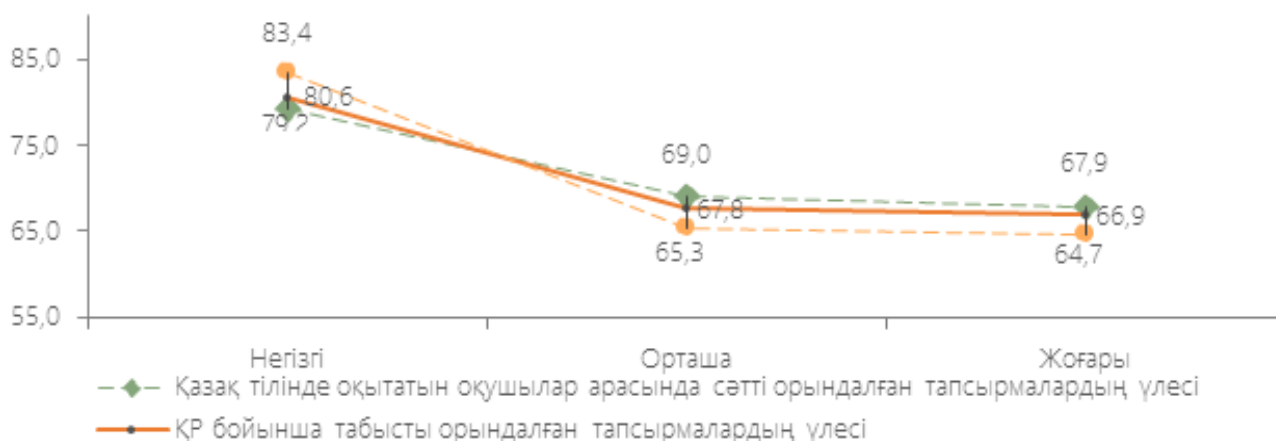
Бұл нәтижелер қазақстандық 4-сынып оқушыларының мәтіннен анық берілген және өзгертуге (локализацияға) оңай ақпаратты алып тастау қажет тапсырмаларды орындайтынын көрсетеді. Сонымен қатар олар мәтіннің мазмұнын және оның элементтерін терең түсінуді, бағалауды, талдауды және

түсіндіруді, қорытынды жасау және дұрыс жауап беру үшін мәтіннен ақпарат алуды талап ететін күрделі тапсырмаларды орындауда қиындықтарға тап болды.

Мектептердің орналасу жағдайында қарастырылып отырған тестілеу саласындағы тапсырмаларды орындауда айтарлықтай олқылық жоқ.

Қазақстан Республикасындағы қалалық және ауылдық төртінші сынып оқушыларының үш күрделілік деңгейі бойынша орындалған тапсырмалар үлесінің айырмашылығы 0,66% -1,1% аралығында ауытқиды.

Оқыту тілі контекстінде қазақ тілінде оқытатын 4-сынып оқушылары орта (3,7%-ға) және жоғары (3,2%-ға) деңгейдегі тапсырмаларды салыстырмалы түрде сәтті орындағанын көрсетті.

30-сурет. Оқыту тілі бойынша қиындық деңгейлері бойынша сәтті орындалған оқу сауаттылығы тапсырмаларының үлесі, пайызы

Аймақтар бойынша тест тапсырмаларының орындалуын талдау барысында барлық қиындық деңгейлері бойынша ең жоғары нәтижені Алматы, Шығыс Қазақстан және Қызылорда облыстары көрсетіп отырғанын көрсетті.

Жоғарыда аталған аймақтарда жоғары деңгейдегі тапсырмалардың 70% - 73% орындалды, бұл төртінші сынып оқушыларының көпшілігінің мәтінге сүйене отырып мәтіндегі негізгі ойды табу, қорытынды жасау, оқиғалар арасында байланыс орнату, автордың ұстанымдарын өзінше түсіндіруді негіздеу қабілетін көрсетеді. Сондай-ақ қажетті ақпарат мәтінінен ақпаратты талдау, салыстыру, жалпылау, негізгіден қосымшаны және т.б. бөлуге бағытталған орташа күрделілік деңгейіндегі тапсырмалар жоғары деңгейде орындалған. (мәтінде 80%).

Барлық күрделілік деңгейлері бойынша тест тапсырмаларын орындаудың ең төменгі пайызы Атырау, Павлодар және Қарағанды облыстарында тіркелді. Бұл көрсеткіштер мәтіндерді мағыналы оқу, олардан қажетті ақпаратты іздеу және алу, сондай-ақ оны өңдеу (талдау, жинақтау, бағалау және т.б.)

31-сурет. Аймақтар бойынша қиындық деңгейлері бойынша сәтті орындалған оқу сауаттылығы тапсырмаларының үлесі, пайызы

Жаратылыстану сауаттылығы

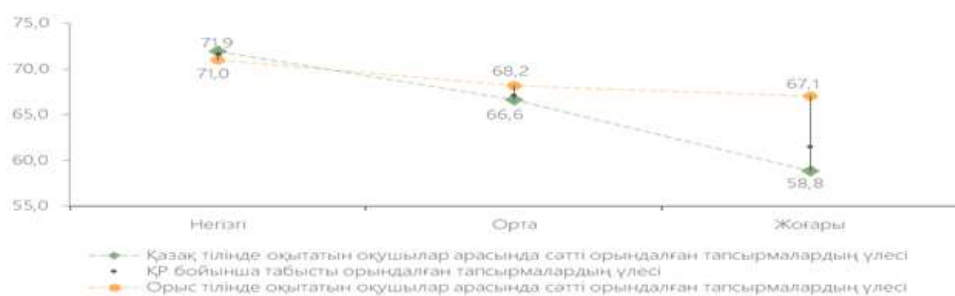
Жаратылыстану сауаттылығын тестілеудің басқа бағыттарымен салыстырғанда тест тапсырмаларының ең аз үлесі тіркелді – 66,9%. Республика бойынша орташа балл 8-ден 5,35-ті құрады.

32-сурет. Жаратылыстану сауаттылығы бойынша көрсеткіш

Төртінші сынып оқушыларының жауаптарын жаратылыстану сауаттылығы бойынша тапсырмалардың күрделілік деңгейлері бойынша талдау тапсырмалардың деңгейі неғұрлым күрделі болса, соғұрлым олардың орындалу деңгейі төмендейтінін көрсетті. Осылайша, күрделіліктің негізгі деңгейіндегі сәтті орындалған тапсырмалардың үлесі 71,6%, орта – 67,1% және жоғары – 61,5% құрады.

Оқыту тілі бойынша орыс тілінде оқытатын мектеп оқушыларының орта (1,5%-ға) және жоғары (8,2%-ға) деңгейлік тапсырмаларды неғұрлым табысты орындауын ерекше атап өту қажет. Жаратылыстану сауаттылығы бойынша тапсырмалардың күрделілік деңгейі неғұрлым жоғары болса, қазақ тіліндегі оқушылар соғұрлым нашар орындаған.

33-сурет. Оқыту тілі бойынша қиындық деңгейлері бойынша жаратылыстану сауаттылығы бойынша сәтті орындалған тапсырмалардың үлесі, пайызы

Мектептердің орналасуы бойынша ауыл және қала оқушыларының тест тапсырмаларын орындауының біртекті деңгейі байқалады: үш күрделілік деңгейі бойынша сәтті орындалған тапсырмалардың үлес салмағының айырмашылығы тек 0,2% -0,5% шегінде өзгереді.

Аймақтар бойынша тест тапсырмаларының орындалуын талдау барлық күрделілік деңгейлері бойынша орындалған тапсырмалардың ең жоғары пайызы Шығыс Қазақстан және Қызылорда облыстарында, сондай-ақ Алматы қаласында тіркелгенін көрсетті. Барлық қиындық деңгейіндегі тест тапсырмаларын орындаудың ең аз үлесі Нұр-Сұлтан қаласында белгіленді.

34-сурет. Аймақтар бойынша қиындық деңгейлері бойынша жаратылыстану сауаттылығы бойынша сәтті орындалған тапсырмалардың үлесі, пайызы

Негізгі күрделілік деңгейінде тапсырмаларды орындай алмаған оқушылардың ең көп пайызы «Ғылым мен зерттеушілердің рөлі» тақырыбына жазылды (шамамен 30%). Атап айтқанда, мектеп оқушылары мұндай әрекеттерді орындауда мынандай қиындықтарға тап болды: қоршаған дүниенің құбылыстарын, процестерін және объектілерін зерттеу қажеттілігін түсіндіру; қоршаған дүниенің құбылыстарын, процестерін және объектілерін зерттеуге қажетті зерттеушінің жағдайлары мен жеке қасиеттерін анықтау; маңызды

ғылыми жаңалықтар және олардың күнделікті өмірге әсері туралы айту; өз ой-пікірлеріне сүйене отырып, зерттеудің өзекті салаларын анықтау.

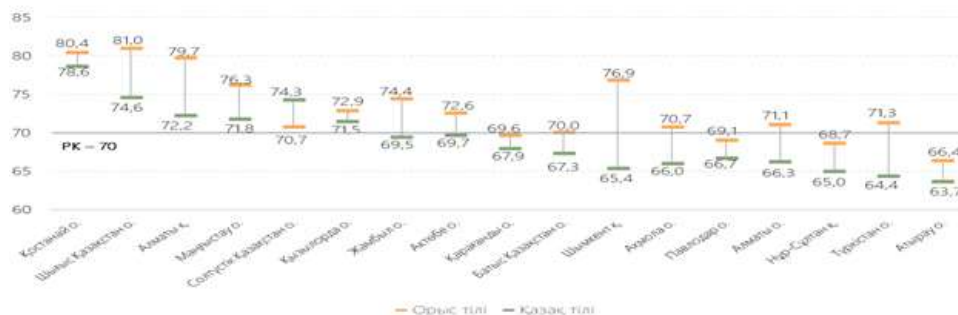
12-кесте. Негізгі қиындық деңгейіндегі тақырыптар аясында «Жаратылыстану сауаттылығы» бағыты бойынша тапсырмаларды дұрыс орындаған 4-сынып ООЖБ қатысушыларының үлесі, пайызы

Аймақтар	Негізгі деңгей тақырыптары	
	«Ғылым мен зерттеушілердің рөлі»	«Жер. Ғарыш. Кеңістік пен уақыт»
Қызылорда о.	71,6	79,5
Шығыс Қазақстан о.	77,1	79,5
Қостанай о.	80	74,7
Ақтөбе о.	70,4	76,8
Алматы қ.	76,2	76,7
Жамбыл о.	70,7	76,4
Маңғыстау о.	72,4	75,3
Солтүстік Қазақстан о.	71,7	71,8
Шымкент қ.	68,4	71,9
Ақмола о.	68,1	71,8
Алматы о.	67,5	71,5
Батыс Қазақстан о.	68,5	69,6
Павлодар о.	67,8	67,9
Қарағанды о.	68,8	67,5
Түркістан о.	65	72,1
Атырау о.	64,2	70,6
Нұр-Сұлтан қ.	66,7	66,7
ҚР бойынша	70	73,2

«Ғылым мен зерттеушілердің рөлі»

Мектеп оқушыларының 70%-ы ғана осы тақырып бойынша тапсырмаларды сәтті орындады. Көрсетілген тақырып бойынша тапсырмаларды дұрыс орындаған оқушылар үлесінің ең жоғары көрсеткіші Қостанай облысында байқалды. Бұл Атырау облысында тіркелген ең төменгі көрсеткіштен 15,8%-ға жоғары.

Жалпы республика бойынша қарастырылып отырған тақырып бойынша тапсырмаларды орындаған қазақ тілінде оқытатындарға қарағанда орыс тілінде оқытатын мектеп оқушыларының үлесі жоғары (тиісінше 68,3 және 73,5%). Барлық аймақтар арасында қазақ және орыс тілдерінде оқытатын оқушылардың тапсырмаларды орындаудағы үлкен айырмашылық Шымкент қаласында тіркелді (11,5%-ға жоғары) (сурет).

35-сурет. «Ғылым мен зерттеушілердің рөлі» тақырыбы бойынша тапсырмаларды дұрыс орындаған 4-сынып оқушыларының аймақ және оқыту тілі бойынша үлесі, пайызы

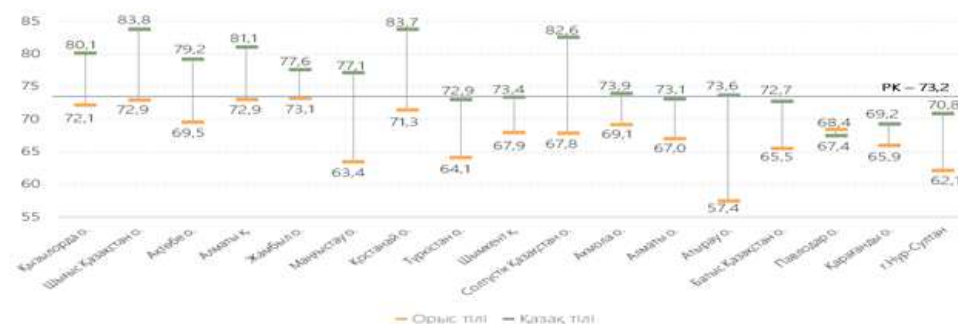
«Жер. Ғарыш. Кеңістік пен уақыт»

Барлық 4-сынып оқушыларының 73,2%-ы осы тақырып бойынша тапсырмаларды сәтті орындады: олардың 75,6%-ы қазақ тілінде, 68,4%-ы орыс тілінде.

Аймақтар арасында қазақ тілі бойынша оқушылар арасындағы ең жоғары көрсеткіш Шығыс Қазақстан және Қостанай облыстарында (тиісінше 83,8% және 83,7%), ең төменгі көрсеткіш Павлодар облысында (67,4%) белгіленді. Осылайша, алшақтық шамамен 16% құрады.

Орыс тілінде оқытатын мектеп оқушыларының арасында ең жоғары көрсеткіш Жамбыл облысында, ең төмені Атырау қаласында (алшақтық 15,7%) тіркелді.

Аймақтар арасында қазақ және орыс тілдерінде оқытатын мектеп оқушылары арасындағы көрсеткіштердің ең үлкен айырмашылығы Атырау облысында (тиісінше 73,6% және 57,4%) байқалды (сурет).

36-сурет. «Жер. Ғарыш. Кеңістік пен уақыт» тақырыбы бойынша тапсырмаларды дұрыс орындаған 4-сынып оқушыларының аймақ және оқыту тілі бойынша үлесі, пайызы

Күрделілігі орта деңгейдегі тапсырмалардың ішінде «Адам» тақырыбы бойынша тапсырмалар толық деңгейде орындалды десе де болады. Бірақ та оқушылардың 40%-дан астамы «Заттардың түрлері. Ауа. Су» тақырыптары бойынша тапсырмаларды орындай алмады.

Бұл оқушылардың төмендегі оқу мақсаттарына жетудегі қиындықтарын көрсетеді: ауаның жылу өткізгіштігі мен қасиеттерін зерттеу, судың физикалық қасиеттерін анықтау, судың агрегация күйінің өзгеру процесін зерттеу, табиғи су

көздері, ауаның құрамын сипаттау және оны өмірдің әртүрлі салаларында пайдалану жолдарын анықтау, суды тазартудың және ауаның тазалығын сақтаудың әртүрлі әдістерін ұсыну, табиғаттағы су айналымын сипаттау және т.б.

13-кесте. Күрделілігі орта деңгейдегі тақырыптар контекстіндегі «Жаратылыстану сауаттылығы» бағыты бойынша тапсырмаларды дұрыс орындаған 4-сынып ООЖБ қатысушыларының үлесі, пайызы

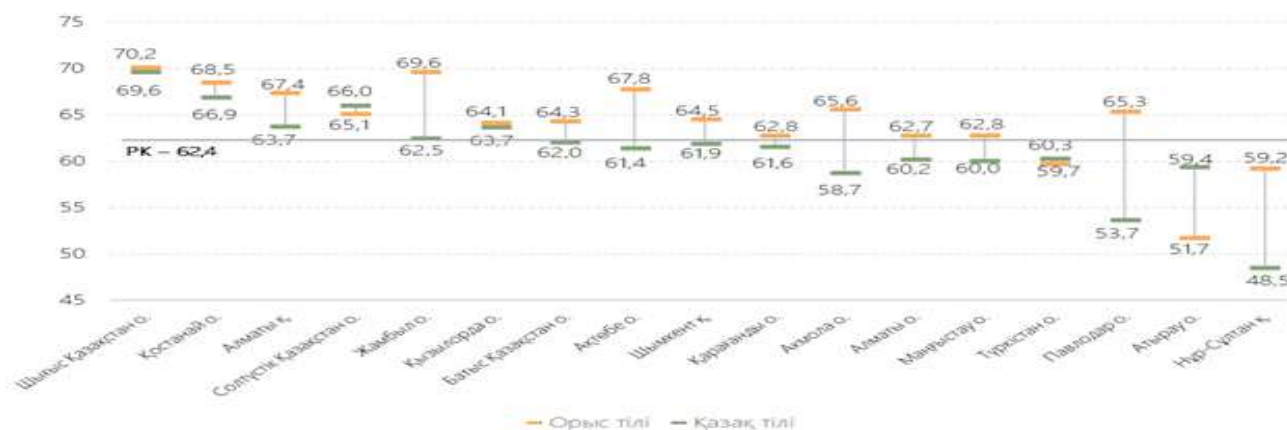
Аймақтар	Орта деңгей тақырыптары			
	«Жануарлар»	«Адам»	«Заттардың түрлері. Ауа. Су»	«Күш пен қозғалыс. Жарық. Дыбыс. Жылу. Электр»
Шығыс Қазақстан о.	69,8	81,3	65,1	74,5
Қостанай о.	68,1	82,2	62,9	74,9
Алматы қ.	65,7	82	63,8	73,6
Солтүстік Қазақстан о.	65,3	79,0	59,9	74,0
Жамбыл о.	64,3	78,5	62,1	72,5
Қызылорда о.	63,7	80,8	65,5	73,1
Батыс Қазақстан о.	63,0	73,9	54,0	66,6
Ақтөбе о.	63,0	76,2	61,2	70,9
Шымкент қ.	62,6	76,6	57,2	68,6
Қарағанды о.	62,2	73,9	52,6	67,8
Ақмола о.	61,8	75,3	57,7	70,3
Алматы қ.	60,8	75,2	57,2	69,0
Маңғыстау қ.	60,4	77,1	62,2	71,5
Түркістан о.	60,3	74,8	58,2	68,8
Павлодар о.	59,3	71,6	53,7	67,2
Атырау о.	58,0	71,5	59,4	68,7
Нұр-Сұлтан қ.	53,6	71,4	50,3	64,3
ҚР бойынша	62,4	76,6	59,1	70,3

«Жануарлар»

Республика бойынша мектеп оқушыларының 62,4 пайызы осы тақырып бойынша тапсырмаларды сәтті орындады. Тапсырмаларды орындаған қазақ және орыс тілдерінде оқытатын оқушылардың жоғары үлесі Шығыс Қазақстан облысына тиесілі. Ең аз нәтижені орыс тілінде оқытатын Атырау облысында, қазақ тілінде оқытатын студенттер Нұр-Сұлтан қаласында көрсетті.

Республика көлемінде тақырып бойынша тапсырмаларға дұрыс жауап берген қазақ тілінде оқытатын оқушылардың 21,2%, ал орыс тілінде оқытатындар 18,4% құрады.

Оқыту тілі контекстінде Павлодар облысы мен Нұр-Сұлтан қаласында көрсеткіштер бойынша максималды алшақтық байқалады (тиісінше 11,7% және 10,8%).

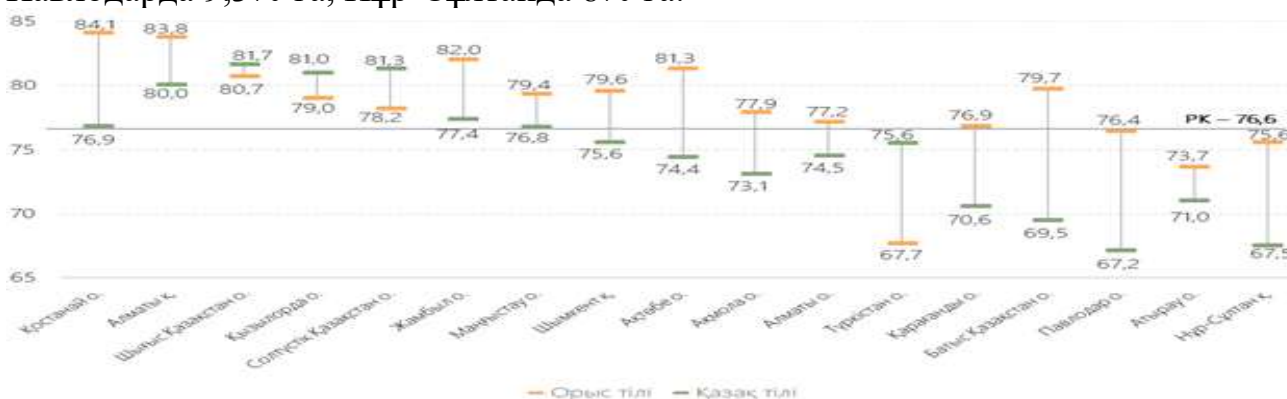
37-сурет. Аймақ және оқу тілі бойынша «Жануарлар» тақырыбы бойынша тапсырмаларды дұрыс орындаған 4-сынып оқушыларының үлесі, пайызы

«Адам»

Осы тақырып бойынша орта күрделілік деңгейінің барлық тақырыптарының ішінде тапсырмаларды орындаған оқушылардың ең жоғары пайызы тіркелді (76,6%). Тапсырмаларды ойдағыдай орындаған қазақ тілінде оқытатын мектеп оқушыларының 75,4%-ды құраса, орыс тілінде оқытындар 3,8%-ға жоғары.

Аймақтар бойынша қазақ тілінде оқытатын оқушылардың тақырып бойынша тапсырмаларды орындаған ең жоғары пайызы Шығыс Қазақстан облысында, ең төмені – Павлодар облысында (осы өңірлер арасындағы алшақтық 14,5 пайызды құрады) байқалады. Орыс тілінде оқытатын оқушылар арасында тапсырмаларды орындаған төртінші сынып оқушыларының ең көп үлесі Қостанай облысында, ең азы – Түркістан облысында (алшақтық – 16,4%) байқалды.

Бірқатар облыстарда оқыту тілі бойынша оқушылардың нәтижелерінде айтарлықтай айырмашылық бар: Батыс Қазақстан облысында 10,2%-ға, Павлодарда 9,3%-ға, Нұр-Сұлтанда 8%-ға.

38-сурет. Аймақ және оқыту тілі бойынша «Адам» тақырыбы бойынша тапсырмаларды дұрыс орындаған 4-сынып оқушыларының үлесі, пайызы

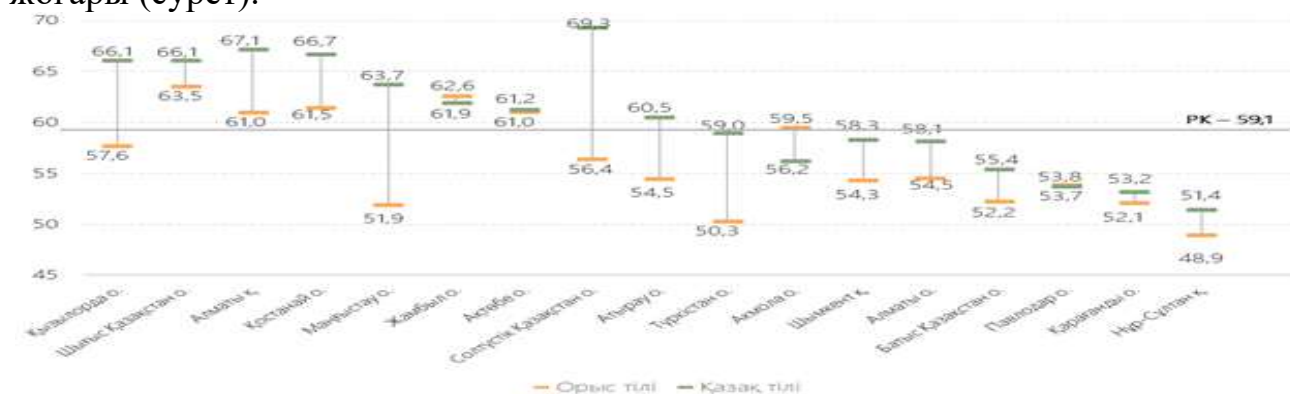
«Заттардың түрлері. Ауа. Су»

Бұл тақырып бойынша тест тапсырмаларын орындаудың ең төменгі деңгейі орта күрделілік деңгейіндегі барлық тапсырмалардан байқалады (тапсырмаларды оқушылардың 59,1%-ы орындады). Тапсырмаларды дұрыс орындаған қазақ

тілінде оқытатын оқушылар 60,3%, орыс тілінде оқитындар 56,7% құрады.

Аймақтар бойынша қазақ тілінде оқытатын оқушылар арасында ең жоғары көрсеткіш Солтүстік Қазақстан облысында (69,3%), ең төменгі көрсеткіш Нұр-Сұлтан қаласында (51,4%), алшақтық 17,9% құрады. Тапсырмаларға дұрыс жауап берген орыс тілінде оқытатын оқушылардың арасында жоғары көрсеткіш Шығыс Қазақстан облысы – 63,5% және ең төменгі көрсеткіш Нұр-Сұлтан – 48,9% көрсетті, арасындағы алшақтық 14,6 құрады.

Қазақ және орыс тілдерінде оқытатын 4-сынып оқушылары арасындағы көрсеткіштердегі ең үлкен алшақтық Солтүстік Қазақстан және Маңғыстау облыстарында тіркелді. Мұнда қарастырылып отырған тақырып бойынша тапсырмаларды орындаған қазақ тілінде оқытатын мектеп оқушыларының пайызы орыс тілінде оқытатын құрдастарының көрсеткішінен 11,8% -12,9% жоғары (сурет).

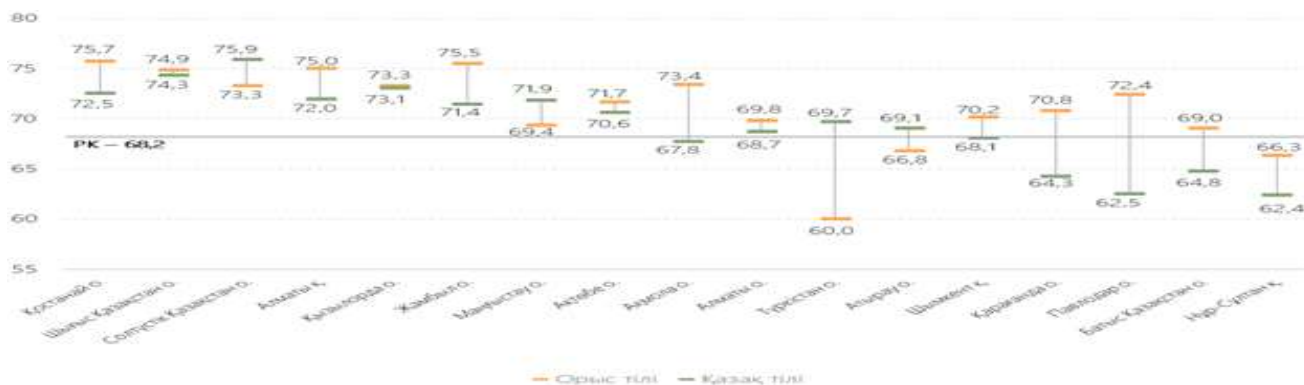
39-сурет. Аймақ және оқыту тілі бойынша «Заттардың түрлері. Ауа. Су» тақырыбы бойынша тапсырмаларды дұрыс орындаған 4-сынып оқушыларының үлесі, пайызы

«Күш пен қозғалыс. Жарық. Дыбыс. Жылу. Электр»

Барлық 4-сынып оқушыларының 68,2% осы тақырып бойынша тапсырмаларды сәтті орындады. Бұл ретте қазақ тілінде оқытатын мектеп оқушыларының көрсеткіші орыс тіліне қарағанда жоғары (тиісінше 71,8% және 60,9%).

Аймақтар бойынша қазақ тілінде оқытатын 4-сынып оқушылары арасында ең жоғары көрсеткіш Солтүстік Қазақстан облысында (75,9%), ең төменгі көрсеткіш Нұр-Сұлтан қаласында (62,4%) белгіленді. Орыс тілінде оқитындар арасында тақырып бойынша тапсырмаларды орындағандардың ең жоғары пайызы Қостанай облысында, ең төмені Түркістан облысында байқалды. Осылайша, тапсырмаларды дұрыс орындаған төртінші сынып оқушыларының үлес салмағының ең жоғары және ең төменгі көрсеткіштері арасындағы алшақтық қазақ тілінде оқытатын мектеп оқушылары арасында 13,6%, орыс тілінде 15,7% құрады.

Осымен қатар, Түркістан және Павлодар облыстарында оқыту тілі бойынша көрсеткіштер бойынша жоғары алшақтық байқалады (шамамен 10%)

40-сурет. Аймақ және оқыту тілі бойынша «Күш пен қозғалыс. Жарық. Дыбыс. Жылу. Электр» тақырыбы бойынша тапсырмаларды дұрыс орындаған 4-сынып оқушыларының үлесі, пайызы

Күрделілігі жоғары деңгейдегі тапсырмалардың орындалуын талдау екі тақырыптың әрқайсысының («Өсімдіктер» және «Табиғат ресурстары») төртінші сынып оқушылары үшін қиын болып шыққанын көрсетті. Мектеп оқушыларының шамамен 38%-ы осы тақырыптар бойынша тапсырмаларды сәтті орындай алмады (кесте).

14-кесте. Күрделілігі орташа тақырыптар контекстіндегі «Жаратылыстану сауаттылығы» бағыты бойынша тапсырмаларды дұрыс орындаған 4-сынып ООЖБ қатысушыларының үлесі, пайызы

Аймақтар	Жоғары деңгей тақырыптары	
	«Өсімдіктер»	«Табиғат ресурстары»
Шығыс Қазақстан о.	69,7	68,7
Қостанай о.	66,6	69,3
Қызылорда о.	65,6	65,6
Алматы қ.	65,3	67,2
Жамбыл о.	65,1	62,6
Солтүстік Қазақстан о.	63,9	67,6
Ақмола о.	62,9	60,6
Маңғыстау о.	62,2	61,1
Ақтөбе о.	62,1	62,7
Павлодар о.	61,4	55,6
Алматы о.	61,0	57,7
Шымкент .	59,1	58,7
Түркістан қ.	59,0	57,3
Қарағанды о.	58,9	61,4
Атырау о.	57,4	58,7
Батыс Қазақстан о.	56,6	56,5
Нұр-Сұлтан қ.	52	53,1
ҚР бойынша	61,8	61,2

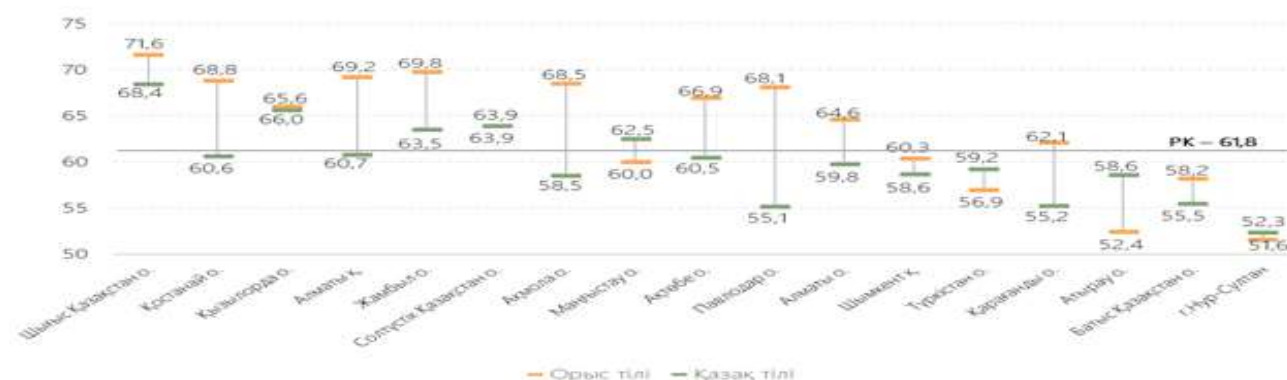
«Өсімдіктер»

Республика көлемінде осы тақырып бойынша тапсырмаларды орындаған оқушылардың үлесі 61,8% құрайды. Бұл ретте орыс тілінде оқитындар арасында

бұл көрсеткіш (4,2%-ға) жоғары.

Аймақтар контексінде қазақ және орыс тілдерінде оқытатын оқушылар арасында ең жоғары көрсеткіш Шығыс Қазақстан облысында, ең төменгі көрсеткіш Нұр-Сұлтан қаласында тіркелді. Тапсырмаларға дұрыс жауап берген қазақ тілінде оқытатын студенттер үлесінің ең жоғары және ең төменгі көрсеткіштері арасындағы алшақтық 16,1%, орыс тілінде оқытатындар – 20,1% құрады.

Қазақ және орыс тілдерінде оқытатын төртінші сынып оқушыларының арасындағы көрсеткіштердегі ең үлкен айырмашылық Павлодар және Ақмола облыстарында тіркелді. Бұл аймақтарда қарастырылып отырған тақырып бойынша тапсырмаларды орындаған орыс тілінде оқытатын мектеп оқушыларының үлесі мемлекеттік тілде оқытатын қатарластарының көрсеткішінен 10%-дан астам жоғары.

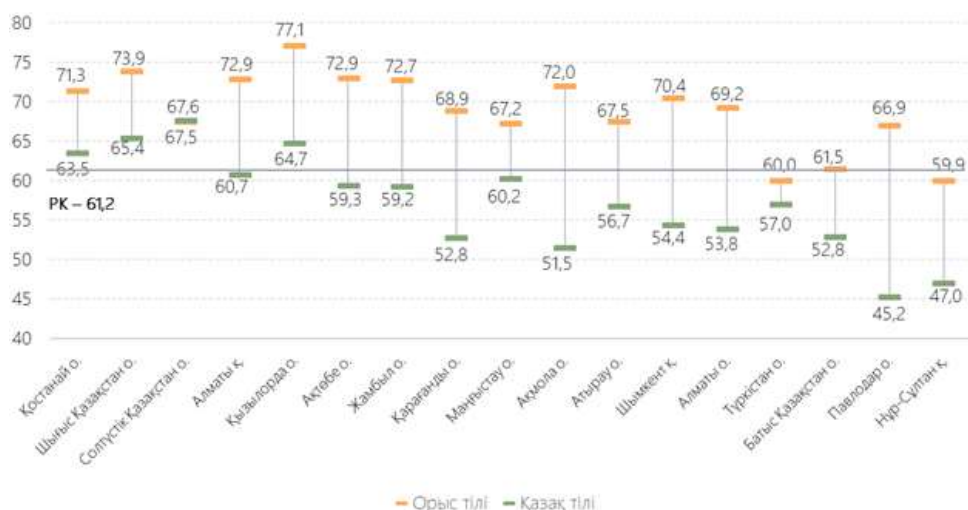
41-сурет. Аймақ және оқыту тілі бойынша «Өсімдіктер» тақырыбы бойынша тапсырмаларды дұрыс орындаған 4-сынып оқушыларының үлесі, пайызы

«Табиғат ресурстары»

Осы тақырып бойынша тапсырмаларды орындаған оқушылардың үлесі 61,2% құрады. Бұл ретте қазақ тілінде оқытатын мектеп оқушыларының көрсеткіші орыс тілінде оқытатындармен салыстырғанда 12,3%-ға төмен.

Аймақтар бойынша мемлекеттік тілде оқытатын 4-сынып оқушыларының арасында ең жоғары көрсеткіш Солтүстік Қазақстан облысында, ең төмені Павлодар қаласында (осы өңірлер арасындағы алшақтық 22,4%) тіркелді. Орыс тілінде оқытатын мектеп оқушыларының арасында тапсырмаларды орындағандардың ең көп үлесі Қызылорда облысында, ең азы – Нұр-Сұлтан қаласында (алшақтық – 17,2%).

Көптеген аймақтарда оқыту тіліне байланысты оқушылардың үлгеріміндегі айырмашылық жоғары. Мәселен, Павлодар және Ақмола облыстарында қазақ тілінде оқытатын мектеп оқушыларының тапсырмаларды орындаған үлесі орыс тілінде оқытатын қатарластарымен салыстырғанда 20%-дан астам төмен.

42-сурет. «Табиғат ресурстары» тақырыбы бойынша тапсырмаларды дұрыс орындаған 4-сынып оқушыларының аймақ және оқу тілі бойынша үлесі, пайызы

Қорытынды

2021-2022 оқу жылында 4-сынып оқушылары арасында білім алушылардың білім жетістіктерін мониторингілеу жұмысы қанағаттанарлық деңгейді көрсетті. Жалпы білім сапасын салыстырмалы түрде қарайтын болсақ, білім алушылар ең жоғары нәтижені оқу сауаттылығынан (71,5 пайыз) алса, математикалық сауаттылық 70 пайыз, ең төменгі көрсеткішті жаратылыстану сауаттылығынан (66,9 пайыз) көрсетіп отыр.

Осы білім алушылардың білім жетістіктерін мониторингілеу жұмысында оқу сауаттылығы бойынша төмен көрсеткіш көрсеткен (Атырау, Павлодар және Қарағанды облыстарында), математикалық сауаттылық бойынша төмен көрсеткіш көрсеткен (Түркістан облысында (68,7%), Батыс Қазақстан облысында (62,9%), Нұр-Сұлтан қаласында (50,1%)), жаратылыстану сауаттылығы бойынша төмен көрсеткіш көрсеткен аймақтарға (Шымкент, Нұр - Сұлтан қалаларында) жоспарлы түрде пәндер бойынша олқылықтардың орнын толықтыру жұмыстарын үздіксіз жүргізіп отыру, тақырыптар бойынша оқу мақсаттарын айқындап, қиындық тудырған тақырыптармен жұмыс жасау ұсынылады.

«Математика», «Алгебра», «Геометрия» оқу пәндері

Негізгі орта білім беру деңгейінде 5-6-сыныптарда «Математика», 7-9-сыныптарда «Алгебра» және «Геометрия» пәндері оқытылады.

5-6-сыныптарда «Математика», 7-9-сыныптарда «Алгебра» және «Геометрия» оқу пәндері бойынша білім алушылардың 2019-2020 оқу жылы, 2020-2021 оқу жылы, 2021-2022 оқу жылындағы білім сапасы көрсеткіштерін талдауда «Күнделік» жүйесі арқылы жүргізілетін бағалау нәтижелері негізге алынды.

2019-2020 оқу жылы пандемия дейінгі, 2020-2021 оқу жылы пандемия

уақыты, ал 2021-2022 оқу жылы пандемиядан кейінгі білім алушылардың білім сапасына талдау жасалынды.

Жалпы білім беретін мектептердің білім алушыларының пандемияға дейінгі және кейінгі білім сапасына салыстырмалы талдау екі бағытта жүргізілді:

1) қатарынан алынған екі оқу жылындағы сыныптан-сыныпқа көшкендегі білім сапасының салыстырмалы талдауы;

2) қатарынан алынған екі оқу жылындағы бір сыныпқа қатысты білім сапасының салыстырмалы талдауы.

15-кесте. Сыныптан-сыныпқа көшкендегі білім сапасының салыстырмалы талдауы

№	Пән(дер) атауы	2019-2020 оқу жылы	2020-2021 оқу жылы	2021-2022 оқу жылы
1	Математика	5	6	7
2	Математика, Алгебра	6	7	8
3	Математика, Геометрия	6	7	8
4	Алгебра	7	8	9
5	Геометрия	7	8	9

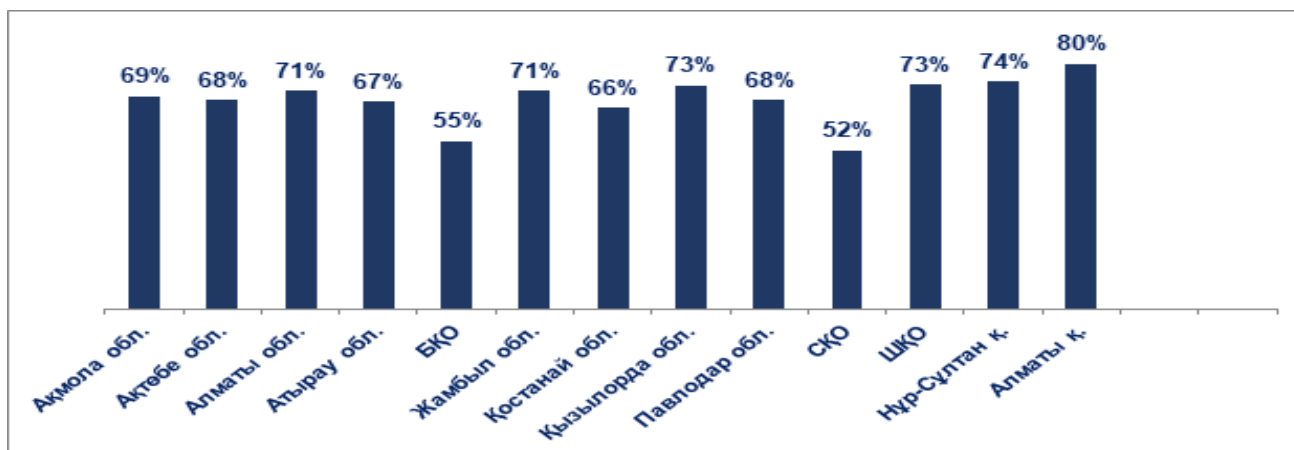
16-кесте. Бір сыныпқа қатысты білім сапасының салыстырмалы талдауы

№	Пән(дер) атауы	2019-2020 оқу жылы	2020-2021 оқу жылы	2021-2022 оқу жылы
1	Математика	6	6	6
2	Алгебра	7	7	7
3	Геометрия	7	7	7
4	Алгебра	8	8	8
5	Геометрия	8	8	8

Қатарынан алынған екі оқу жылындағы сыныптан-сыныпқа көшкендегі білім сапасының салыстырмалы талдауы

2019-2020 оқу жылы 5-сынып, осы 5-сыныптың оқушылары 2020-20201 оқу жылы 6-сыныпта оқуды жалғастырды. Сондықтан білім сапасына салыстырмалы талдау жасау арқылы 2019-2020 оқу жылы 5-сыныпта оқыған білім алушылардың «Математика» пәні бойынша 2020-2021 оқу жылы 6-сыныпты және «Алгебра» пәні бойынша 2021-2022 оқу жылы 7-сыныптың қандай білім сапасымен бітіргенін қарастырайық.

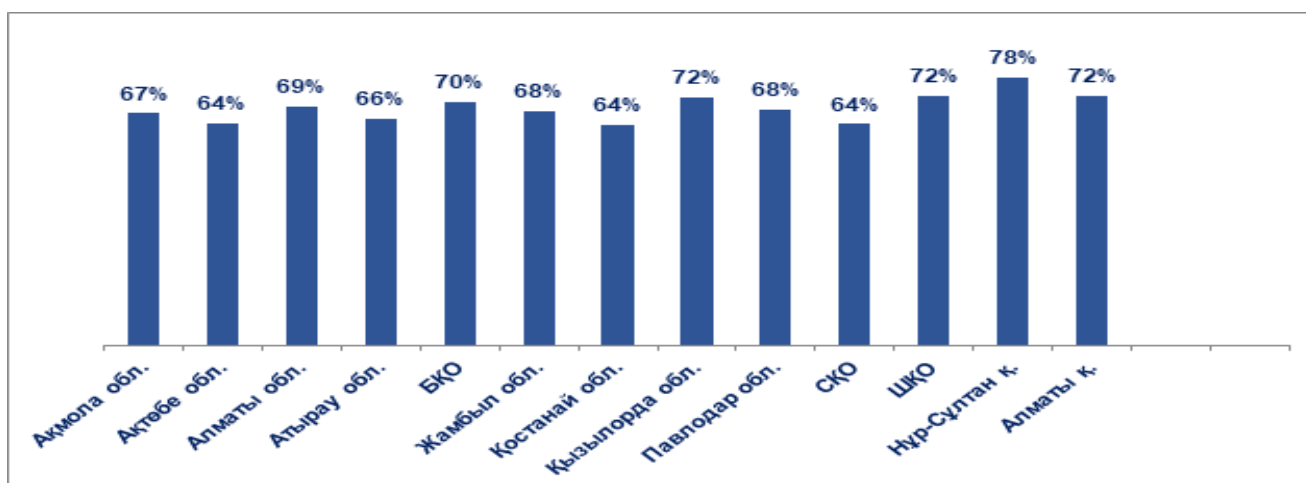
2019-2020 оқу жылының 5-сыныптардағы білім алушылардың «Математика» оқу пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші 43-суретте берілген.

43-сурет. 2019-2020 оқу жылындағы 5-сыныптағы «Математика» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші

Талдау нәтижесіне сәйкес 2019-2020 оқу жылының қорытындысы негізінде 5-сыныптардағы білім алушылардың «Математика» оқу пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші 52%-дан 80%-ды құраған, ал орташа көрсеткіші 68% болған. Өңірлер бөлінісінде 5-сыныптағы білім сапасы бойынша жоғары көрсеткішті Алматы облысы (80%), төмен көрсеткішті Солтүстік Қазақстан облысы (52%) көрсетіп тұр.

Осы 5-сынып оқушыларының 2020-2021 оқу жылында 6-сыныпты аяқтаған соң «Математика» оқу пәні бойынша көрсеткен білім сапасы 4-суретте берілген.

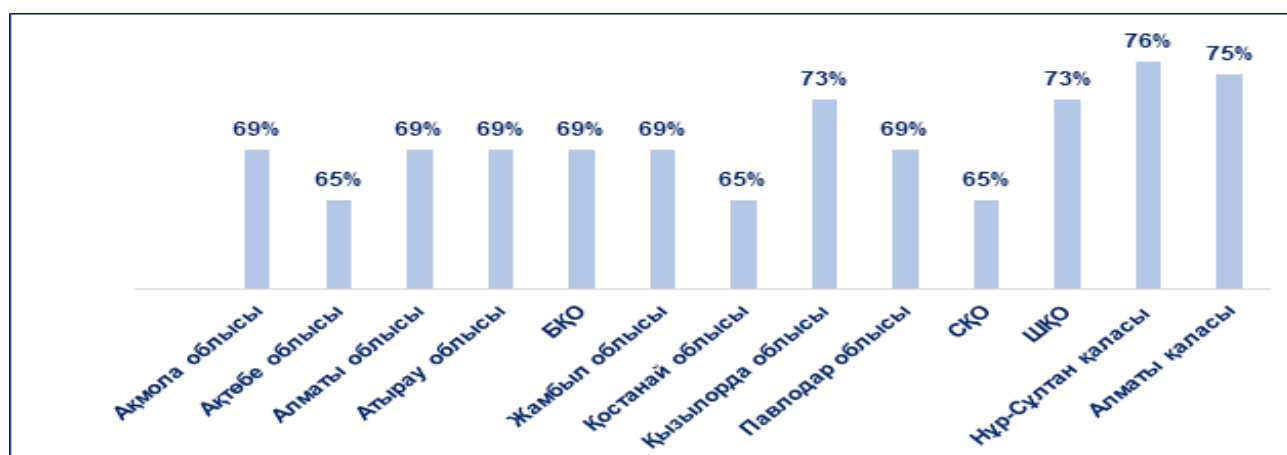

44-сурет. 2020-2021 оқу жылы 6-сыныптағы «Математика» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші

Талдау нәтижесіне сәйкес 2020-2021 оқу жылының қорытындысы негізінде 6-сыныптардағы білім алушылардың «Математика» оқу пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші 64%-дан 78%-ды құраған, ал орташа көрсеткіші 63%-ға тең болған. Өңірлер бөлінісінде 6-сыныптағы білім сапасы бойынша жоғары көрсеткішті Нұр-Сұлтан қаласы (78%), төмен көрсеткішті Ақтөбе облысы, Қостанай облысы, Солтүстік Қазақстан облысы (54%) көрсетіп тұр.

Осы 6-сынып оқушыларының 2021-2022 оқу жылында 7-сыныпты аяқтаған

соң «Алгебра» оқу пәні бойынша көрсеткен білім сапасы 45-суретте берілген.

45-сурет. 2021-2022 оқу жылы 7-сыныптағы «Алгебра» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші

Қатарынан алынған екі оқу жылындағы оқушылардың сыныптан-сыныпқа көшкендегі білім сапасының салыстырмалы талдауының білім динамикасы 17-кесте көрсетілген.

17-кесте. Қатарынан алынған екі оқу жылындағы оқушылардың сыныптан-сыныпқа көшкендегі білім сапасының салыстырмалы талдауы

Өңірлер	2019-2020 оқу жылы 5-сынып	2020-2021 оқу жылы 6-сынып	Білім динамикасы	2021-2022 оқу жылы 7-сынып	Білім динамикасы
Ақмола облысы	69%	67%	-2	69%	+2
Ақтөбе облысы	68%	64%	-4	65%	+1
Алматы облысы	71%	69%	-2	69%	0
Атырау облысы	67%	66%	-1	69%	+3
БҚО	55%	70%	+15	69%	-1
Жамбыл облысы	71%	68%	-3	69%	+1
Қостанай облысы	66%	64%	-2	65%	+1
Қызылорда облысы	73%	72%	-1	73%	+1
Павлодар облысы	68%	68%	0	69%	+1
СҚО	52%	64%	+12	65%	+1
ШҚО	73%	72%	-1	73%	+1
Нұр-Сұлтан қаласы	74%	78%	+4	76%	-2
Алматы қаласы	80%	72%	-2	75%	+3

Кестеде көрсетілгендей «Математика» пәні бойынша 2019-2020 оқу жылы 5-сынып оқушыларының 2020-2021 оқу жылы 6-сыныпты аяқтағанда білім

сапасы үш өңірде Батыс Қазақстан облысы (+15%), Солтүстік Қазақстан облысы (+12%), Нұр-Сұлтан қаласы (+4%) бойынша артқан.

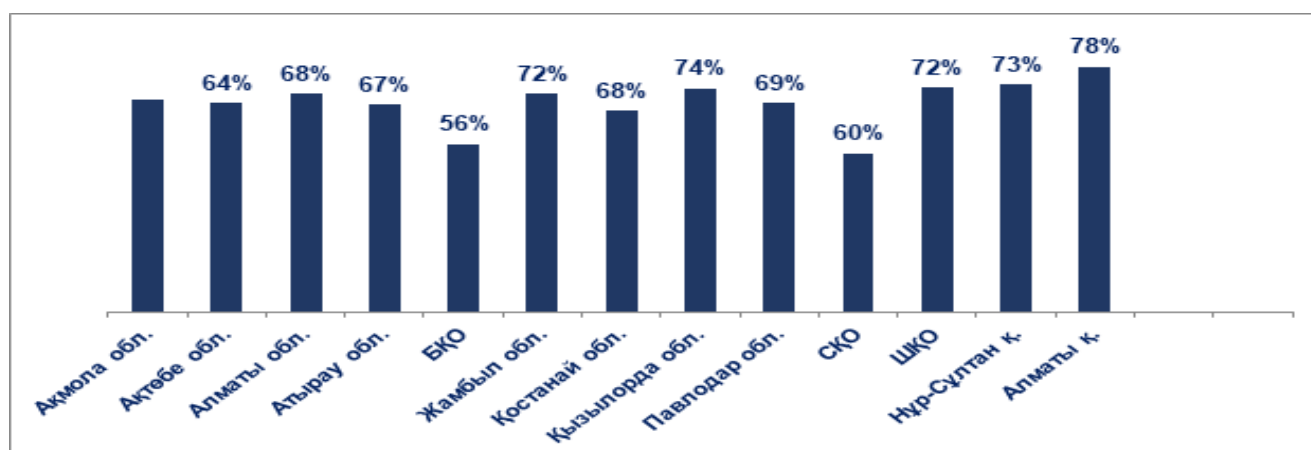
Қалған өңірлер бойынша білім сапасы -1%-дан -4%-ға төмендегені байқалады. Бір ғана өңір Павлодар облысы бойынша білім сапасы (68%) тұрақты болып қалған.

«Математика» пәні бойынша 2020-2021 оқу жылы 6-сынып оқушыларының 2021-2022 оқу жылы 7-сыныпты аяқтағанда білім сапасы үш өңірде Алматы қаласы (+3%), Атырау облысы (+3%), Ақмола облысы (+2%) бойынша артқан.

Қалған өңірлер бойынша білім сапасы -1%-дан -4%-ға төмендегені байқалады. Бір ғана өңір Нұр-Сұлтан қаласы бойынша білім сапасы (76%) тұрақты болып қалған.

Келесі, білім сапасына салыстырмалы талдау жасау арқылы 2019-2020 оқу жылы 7-сыныпта оқыған білім алушылардың «Геометрия» пәні бойынша 2020-2021 оқу жылы 8-сыныпты және «Геометрия» пәні бойынша 2021-2022 оқу жылы 9-сыныптың «Геометрия» пәні бойынша қандай білім сапасымен бітіргенін қарастырайық.

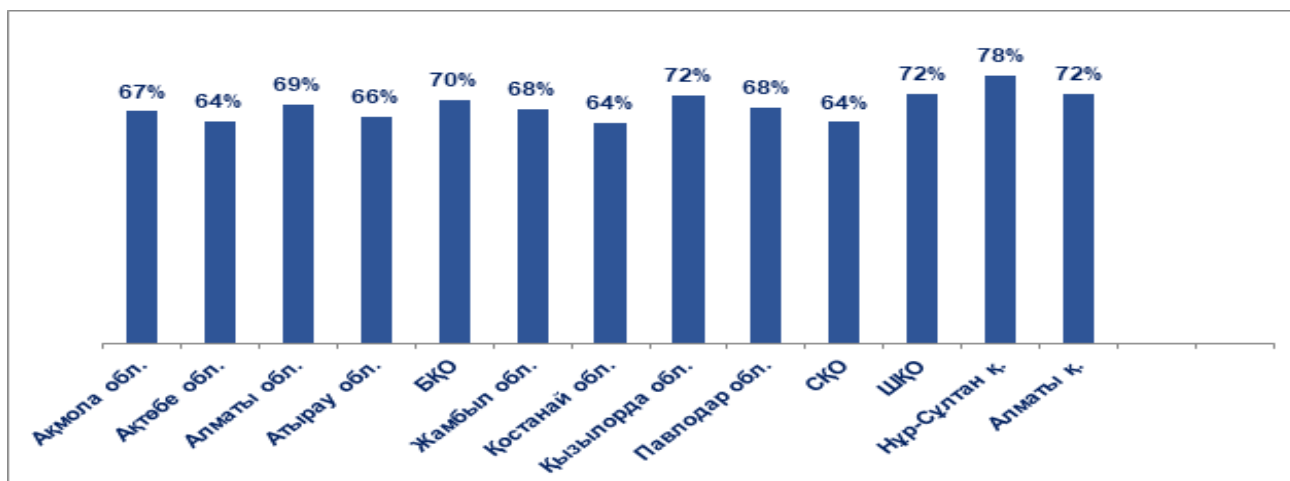
2019-2020 оқу жылының 7-сыныптардағы білім алушылардың «Геометрия» оқу пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші 46-суретте берілген.

46-сурет. 2019-2020 оқу жылындағы 7-сыныптағы «Геометрия» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші

Талдау нәтижесіне сәйкес 2019-2020 оқу жылының қорытындысы негізінде 7-сыныптардағы білім алушылардың «Геометрия» оқу пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші 56%-дан 79%-ды құраған, ал орташа көрсеткіші 67% болған. Өңірлер бөлінісінде 7-сыныптағы білім сапасы бойынша жоғары көрсеткішті Павлодар облысы (69%), төмен көрсеткішті Батыс Қазақстан облысы (56%) көрсетіп тұр.

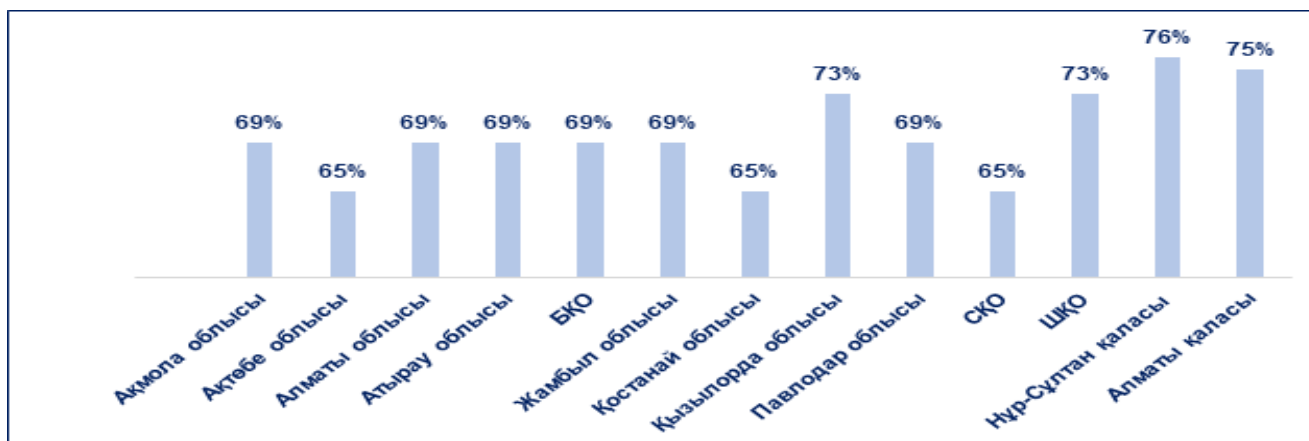
Осы 7-сынып оқушыларының 2020-2021 оқу жылында 8-сыныпты аяқтаған соң «Геометрия» оқу пәні бойынша көрсеткен білім сапасы 47-суретте берілген.

47-сурет. 2020-2021 оқу жылы 8-сыныптағы «Геометрия» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші

Талдау нәтижесіне сәйкес 2020-2021 оқу жылының қорытындысы негізінде 8-сыныптардағы білім алушылардың «Геометрия» оқу пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші 61%-дан 75%-ды құраған, ал орташа көрсеткіші 62%-ға тең болған. Өңірлер бөлінісінде 8-сыныптағы білім сапасы бойынша жоғары көрсеткішті Нұр-Сұлтан қаласы (75%), төмен көрсеткішті Ақтөбе облысы, Қостанай облысы, Солтүстік Қазақстан облысы (53%) көрсетіп тұр.

Осы 8-сынып оқушыларының 2021-2022 оқу жылында 9-сыныпты аяқтаған соң «Геометрия» оқу пәні бойынша көрсеткен білім сапасы 32-суретте берілген.

48-сурет. 2021-2022 оқу жылы 9-сыныптағы «Геометрия» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші

Келесі, қатарынан алынған екі оқу жылындағы оқушылардың сыныптан-сыныпқа көшкендегі білім сапасының салыстырмалы талдауының білім динамикасы 18-кестеде көрсетілген.

18-сурет. Қатарынан алынған екі оқу жылындағы оқушылардың сыныптан-сыныпқа көшкендегі білім сапасының салыстырмалы талдауы

Өңірлер	2019-2020 оқу жылы	2020-2021 оқу жылы	Білім динамикасы	2021-2022 оқу жылы	Білім динамикасы
---------	-----------------------	-----------------------	---------------------	-----------------------	---------------------

	7-сынып	8-сынып		9-сынып	
Ақмола облысы	69%	67%	-2	69%	+2
Ақтөбе облысы	68%	64%	-4	65%	+1
Алматы облысы	71%	69%	-2	69%	0
Атырау облысы	67%	66%	-1	69%	+3
БҚО	55%	70%	+15	69%	-1
Жамбыл облысы	71%	68%	-3	69%	+1
Қостанай облысы	66%	64%	-2	65%	+1
Қызылорда облысы	73%	72%	-1	73%	+1
Павлодар облысы	68%	68%	0	69%	+1
СҚО	52%	64%	+12	65%	+1
ШҚО	73%	72%	-1	73%	+1
Нұр-Сұлтан қаласы	74%	78%	+4	76%	-2
Алматы қаласы	80%	72%	-2	75%	+3

Кестеде көрсетілгендей «Геометрия» пәні бойынша 2019-2020 оқу жылы 7-сынып оқушыларының 2020-2021 оқу жылы 8-сыныпты аяқтағанда білім сапасы үш өңірде Батыс Қазақстан облысы (+15%), Солтүстік Қазақстан облысы (+12%), Нұр-Сұлтан қаласы (+4%) бойынша артқан.

Қалған өңірлер бойынша білім сапасы -1%-дан -4%-ға төмендегені байқалады. Бір ғана өңір Павлодар облысы бойынша білім сапасы (68%) тұрақты болып қалған.

«Геометрия» пәні бойынша 2020-2021 оқу жылы 8-сынып оқушыларының 2021-2022 оқу жылы 9-сыныпты аяқтағанда білім сапасы үш өңірде Алматы қаласы (+3%), Атырау облысы (+3%), Ақмола облысы (+2%) бойынша артқан.

Қалған өңірлер бойынша білім сапасы -1%-дан -4%-ға төмендегені байқалады. Бір ғана өңір Нұр-Сұлтан қаласы бойынша білім сапасы (76%) тұрақты болып қалған.

Пандемияда салдарынан көрініс тапқан білім алушылардың біліміндегі олқылықтардың орнын толықтыру бойынша педагогтер кіріктіруге болмайтын оқыту мақсаттары қарастырылатын консультациялардың кестесін құрған. Білім алушылардың біліміндегі олқылықтарды толықтыру үшін оқу барысында кіріктіруге болмайтын оқыту мақсаттары бойынша каникул кездерінде (күзгі, қысқы, көктемгі) консультациялар өткізілген.

Сонымен қатар, Білім алушылардың білім жетістіктерін мониторингілеу математикалық сауаттылық бойынша нәтижелер қорытындысына тоқталатын болсақ, жаратылыстану-ғылыми сауаттылық бойынша тестілеудің басқа бағыттарымен салыстырғанда тест тапсырмаларын орындаудың ең аз үлесі – 54% (математикалық сауаттылық, ҚР бойынша орташа балл – 13-тен 7,02).

Математикалық сауаттылық тесті өмірлік жағдайларда математиканы қолдану, математиканы тұжырымдау, қолдану және әртүрлі өмірлік жағдайларда түсіндіру қабілетін бағалауға бағытталған 13 тест тапсырмасынан тұрады. Тест

тапсырмалары қиындықтың өсуі бойынша тестте орналасқан: салыстырмалы түрде қарапайымнан күрделіге дейін және одан да күрделі тапсырмалар, олар материалды еркін меңгеруді және математикалық таным мен тиісті дағдылардың жоғары деңгейін білдіреді.

Тест тапсырмалары қиындықтың үш деңгейі бойынша ұсынылған: базалық (30% тапсырма), орташа (50%) және жоғары (20%). Олар білім алушыларда келесі дағдыларды анықтауға бағытталған:

Базалық деңгей-білім алушының минималды дайындық деңгейін бағалауға, қарапайым білім мен дағдыларды жаңғыртуға, стандартты жағдайларда қарапайым модельдерді тануға, белгілі бір нұсқаулардың көмегімен қарапайым әрекеттерді орындауға, қарапайым дәлелдер келтіруге мүмкіндік береді.

Орта деңгей-негізгі білім мен дағдыларды дұрыс жаңғыртуды, жаңа жағдайларда қарапайым модельдерді тануды, ақпаратты жалпылауды және ішінара негіздемемен тұжырым жасауды, дәлелдер келтіруді, таныстарда іс-әрекеттерді орындау кезінде талдау, салыстыру, жалпылау және жүйелеуді, бірақ үлгіден өзгеше жағдайларды, жалпы мәтіндердің мағынасын түсінуді және қажетті мәліметтерді анықтауды қамтиды. әрекеттерді орындау үшін.

Жоғары деңгей-күрделі білім мен дағдыларды жаңғыртуды сипаттайды, тапсырмалардың неғұрлым күрделі модельдерін таниды, балама және стандартты емес шешімдерді қолданады, оқу бағдарламасының басқа салаларындағы білімді, дағдыларды және дағдыларды міндеттерді шешу үшін біріктіреді, тапсырмаларды орындау үшін қажетті жаңа жағдайларда көптеген әрекеттерді дербес орындайды, екі немесе одан да көп кезеңдер.

19-кесте. Қиындықтың базалық деңгейі бойынша «Математикалық сауаттылық» бағыты бойынша тапсырмаларды дұрыс орындаған 9-сынып ББЖМ қатысушыларының үлесі, %

Өңірлер атауы	Қиындықтың базалық деңгейі тақырыптары			
	"Теңдеулер мен теңсіздіктер, олардың жүйелері "	«Комбинаторика негіздері»	«Геометриялық фигуралардың өзара орналасуы»	«Векторлар және түрлендіру»
Алматы қаласы	70,1	60,5	63,6	63,6
Қызылорда	69,9	60,4	57,8	59,5
Маңғыстау	68,1	60,7	61,3	60,3
Шымкент қаласы	67,8	60,0	58,4	59,3
ШҚО	67,3	63,1	61,8	62,0
Ақтөбе	66,0	57,7	57,4	57,3
Жамбыл	63,5	59,2	57,4	55,3
СҚО	62,9	60,2	62,3	60,0
Алматы облысы	62,4	55,2	54,9	54,8
Қостанай облысы	61,6	60,4	60,1	59,8
Түркістан облысы	61,2	55,4	52,5	52,8
Ақмола облысы	61,1	55,5	58,0	55,6
БҚО	60,9	50,4	50,2	49,8

Павлодар облысы	60,8	56,3	57,7	57,6
Нұр-Сұлтан қаласы	57,4	52,9	51,6	53,3
Қарағанды облысы	53,8	48,3	48,2	52,1
Атырау облысы	51,1	47,2	44,4	45,9
Барлығы	62,9	56,6	55,9	56,2

20-кесте. Қиындықтың жоғары деңгейі тақырыптары бөлінісінде «Математикалық сауаттылық» бағыты бойынша тапсырмаларды дұрыс орындаған 9-сынып ББЖМ қатысушыларының үлесі, %

Өңірлер атауы	Қиындықтың жоғары деңгейі тақырыптары		
	"Сандық операциялар "	"дәйектілік және жинақтау "	"метрикалық қатынастар"
Алматы қаласы	62,2	66,1	54,5
Қызылорда	54,9	61,8	51,8
Маңғыстау	62,5	57,7	49,6
Шымкент қаласы	59,1	59,7	48,4
ШҚО	59,9	57,2	47,7
Ақтөбе	53,6	52,8	47,4
Жамбыл	56,7	60,9	47,1
СҚО	57,2	52,8	44,7
Алматы облысы	55,5	52,9	44,7
Қостанай облысы	54,0	52,4	43,6
Түркістан облысы	48,3	51,9	41,8
Ақмола облысы	54,4	50,5	41,6
БҚО	51,7	56,3	41,2
Павлодар облысы	50,2	51,5	39,6
Нұр-Сұлтан қаласы	44,3	48,9	38,2
Қарағанды облысы	50,6	49,3	37,0
Атырау облысы	43,7	41,6	33,0
Барлығы	54,4	54,1	44,4

Дереккөз: ҰБТ

Математикалық сауаттылық бойынша тапсырмалар қиындығының деңгейлері бойынша тоғызыншы сынып оқушыларының жауаптарын талдау базалық және орташа қиындық деңгейлерінің тапсырмалары тапсырмаларды орындау үшін ең аз қиын болғанын көрсетті. Сәтті орындалған тапсырмалардың үлесі тиісінше 57,9% және 52,6% құрады.

Ұлттық тестілеу орталығы деректерінің нәтижелері бойынша «Сандық операциялар», «Метрикалық қатынастар», «Реттілік пен жинақтау» тақырыптары Республика бойынша осы қиындық деңгейіндегі орындалған тапсырмалардың үлесі тек 51% - ды құрады. Бұл білім алушылардың нөлдік және бүтін теріс индикатормен дәрежені және оның қасиеттерін анықтауды, арифметикалық квадрат түбірдің қасиетін қолдануды, синус, косинус, тангенс және 30° бұрыштардың котангенс мәндерін қолдану үшбұрышының жақтарына медианалардың, бисекторлардың, биіктіктердің және орта перпендикулярлардың

қасиеттерін білу мен қолдануды талап ететін тапсырмаларды орындауда айтарлықтай қиындықтарға тап болатындығын көрсетеді.

Қорытындылай келе, алдағы оқу жылында педагогтерге білім сапасын арттыру үшін және білім алушылардың біліміндегі олқылықтардың орнын толықтыру үшін төмендегі ұсыныстарды басшылыққа алуы маңызды:

- Ы. Алтынсарин Ұлттық білім академиясы ұсынған білім алушылардың біліміндегі олқылықтардың орнын толықтырудың дидактикалық шарттарын басшылыққа алу, ;

- Жеке тұлғаға бағытталған педагогикалық технологияларды қолдану және жетілдіру;

- Қашықтан оқыту кезінде қиындық тудырған тақырыптары анықтау және оны кіріктіріп оқыту;

- Білім алушылар үшін қолайлы психологиялық атмосфераны орнату;

- Оқытудың төмен нәтижелерінің себептерін анықтау және білім алушылардың білім деңгейіне әсер ететін маңызды психологиялық-педагогикалық факторларды анықтау бойынша аналитикалық қызметті жүйелі түрде жүзеге асыру;

«Қазақ тілі» оқу пәні

2019-2020 оқу жылының үшінші тоқсанынан басталған пандемия кезіндегі қашықтан оқыту біраз қиындықтардың тууына себеп болды. Мұғалімдердің АКТ-ны меңгеру құзыреттілігінің жеткіліксіз деңгейде болуы, бейне контенттер мен подкасттар дайындауда кәсіби шеберліктің болмауы, ата-аналар тарапынан түсініспеушіліктің орын алуы мен ақпараттық құзыреттіліктерінің төмендігі, оқушылардың жауапкершіліксіз қарауы, кейбір білім алушылардың қажетті планшет, компьютер, гаджеттермен жабдықталмауы оқу мен оқытуда біршама қиындық тудырды. Сонымен бірге сабақты ұйымдастыру, сабақтың мазмұны мен құрылымдық бөлігінде, оқу мен оқытудың әлеуметтік аспектісінде де қиындықтар кездесті. Дегенмен мұғалімдер туындаған қиындыққа қарамастан білім алушыларға білім беру үшін жан-жақты іздене бастады.

Қашықтан оқыту жағдайында түрлі білім беру платформаларының артықшылықтарын пайдалану бойынша ұйымдастырылған бірнеше вебинар, оқыту, үйрету семинарларының нәтижесінде және мұғалімдердің біліктіліктерін цифрлық құзыреттіліктерді арттыру курстарында жетілдіруі нәтижесінде АКТ құзыреттіліктері артты, білім беру платформаларының мүмкіндіктерін кеңінен қолдана бастады. Әр мұғалімнің сабағында сандық білім беру ресурстарының мүмкіндіктерін барынша пайдалану көрініс тапты. Осы 2019-2020 оқу жылында мұғалімнің жұмыс күнінде жүйелілік болмады. Себебі мұғалім оқушының, ата-ананың мүмкіндігіне тәуелді болды.

Мұғалімнің уақыты өзгеріске тәуелді болды. Қашықтан оқыту кезінде мұғалімдер күйзеліске түсті. Себебі оқу уақытын бір мерзімде бастау қиындық туғызды. Әр оқушымен жеке жұмыс жасауға тура келді. Қашықтан оқыту жағдайына қарамастан, мұғалімдер бірлесіп, ынтымақтаса жұмыс жасады (білім беру платформаларының мүмкіндігін барынша пайдалануға тырысты), тәжірибе

жинақтады.

2020-2021 оқу жылында мұғалімнің де, оқушының да күн тәртібі реттелді. Әр сынып оқушыларының жас ерекшелігіне сай оқу тапсырмаларын беру нұсқаулығы басшылыққа алынды. Білім беру платформаларын тиімді пайдалану арқылы әр мұғалім жұмыс уақытын басқара алатын болды. Компьютердің адам денсаулығына тигізетін зиянын түрлі дене, көзге арналған жаттығуларды жасау және компьютер экранынан қорғайтын құралдарды қолдану арқылы шешімін табуға тырысты.

Қоғамдағы осы жағдай «Қазақ тілі» пәнінің білім сапасына қандай әсері болғандығын анықтау мақсатында (үш сыныптың әр жылдардағы білім көрсеткіші) 5,6,7-сыныптардың білім көрсеткішіне (төменде көрсетілген 1-кесте бойынша) үш жылдық мониторинг жасалды.

Осындай мониторинг түрлерінің бірі «Күнделік» электронды журналы арқылы 2019 және 2021 жылдардағы бағалау қорытындылары болып табылады. «Қазақ тілі» оқу пәні бойынша білім алушылардың критериалды бағалау және білім сапасының көрсеткіштерін талдау жүйесін енгізу бойынша 2019 және 2021 жылдарындағы «Күнделік» электронды журналы арқылы жүргізілетін бағалау нәтижелері шығарылды.

21-кесте. 2019, 2020, 2021 оқу жылдарында бітірген білім алушылардың білім сапасын салыстырып, мониторинг жасау кестесі

р/с	2018/2019 оқу жылы	2019/2020 оқу жылы	2020/2021 оқу жылы
1	5- сынып	6-сынып	7-сынып
2	6-сынып	7-сынып	8-сынып
3	7-сынып	8-сынып	9-сынып

2018/2019 оқу жылының қорытындысы:

«Қазақ тілі» пәнінен 2019 жылғы 5-сыныптағы республика өңірлері бойынша орташа білім сапасының көрсеткіші төмендегідей.

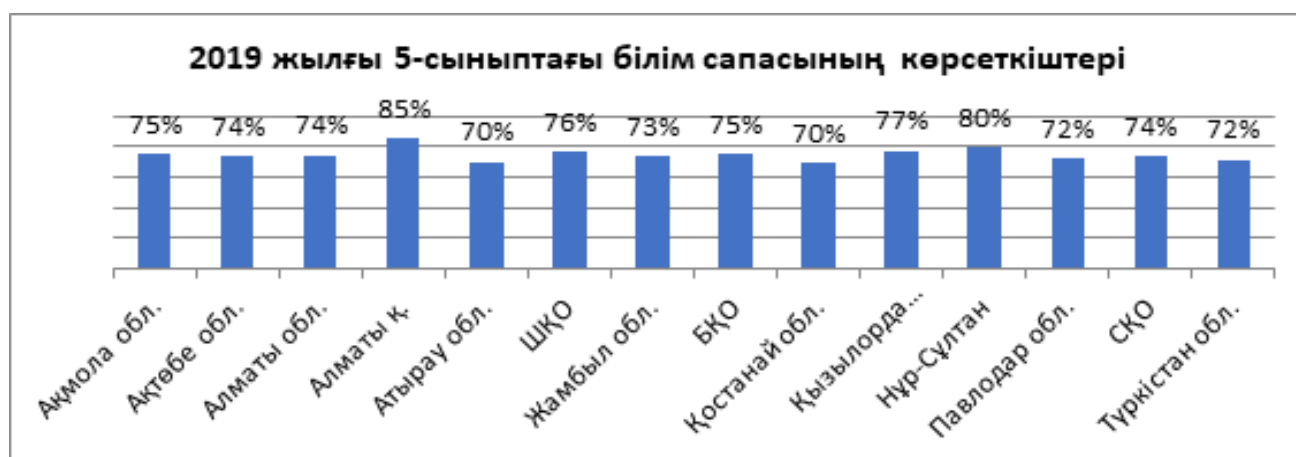
22-кесте. 2019 жылғы қорытынды бойынша 5- сыныптағы «Қазақ тілі» пәнінен білім алушылардың сапалық көрсеткіші

Өңірлер	Пәні	Сыныбы	2019 жылғы білім сапасының көрсеткіші
Ақмола облысы	Қазақ тілі	5	75%
Ақтөбе облысы	Қазақ тілі	5	74%
Алматы облысы	Қазақ тілі	5	74%
Алматы қаласы	Қазақ тілі	5	85%
Атырау облысы	Қазақ тілі	5	70%
ШҚО	Қазақ тілі	5	76%
Жамбыл облысы	Қазақ тілі	5	73%
БҚО	Қазақ тілі	5	75%
Қостанай облысы	Қазақ тілі	5	70%

Қызылорда облысы	Қазақ тілі	5	77%
Нұр-Сұлтан қаласы	Қазақ тілі	5	80%
Павлодар облысы	Қазақ тілі	5	72%
СҚО	Қазақ тілі	5	74%
Түркістан облысы	Қазақ тілі	5	72%

Оның ішінде: Ақмола облысы бойынша – 75 %; Ақтөбе облысы бойынша – 74%; Алматы облысы бойынша – 74%; Алматы қаласы – 85%; Атырау облысы – 70%; ШҚО – 76%; Жамбыл облысы – 73%; БҚО – 75%; Қостанай облысы – 70%; Қызылорда облысы – 77%; Нұр-Сұлтан қаласы – 80%; Павлодар облысы – 72%; СҚО – 74%; Түркістан облысы – 72%-ды құрап отыр.

Төменде берілген диаграммадан өңірлер бойынша «Қазақ тілі» пәнінен 2019 жылы білім алған 5-сыныптардың көрсеткіштері берілген. Көріп отырғанымыздай, білім сапасының көрсеткіші бір өңірлерде жоғары болса, енді бір өңірлерде төмендігі байқалды.

49-сурет. 2019 жылғы қорытынды бойынша 5-сыныпта «Қазақ тілі» пәні бойынша білім алушылардың білім сапасының көрсеткіші

2019 жылғы білім сапасының қорытындысы бойынша «Қазақ тілі» пәнінен жоғары көрсеткішті Алматы қаласы (85%-ды) көрсетсе, ал төменгі көрсеткішті Атырау облысы (70%-ды) көрсетіп отыр. Сондай-ақ, төмен көрсеткіштер қатарында Павлодар және Түркістан облыстарындағы білім сапасының көрсеткіші – 72%-ды құрап отырғаны белгілі.

Берілген көрсеткіштен сәл жоғары көрсеткішті Ақтөбе, Алматы облысы, Солтүстік Қазақстан облыстарының білім сапасы (74%-ды) құрап отыр.

«Қазақ тілі» пәні бойынша білім сапасының өсуі мен төмендеуі білім алушылардың білім алуға деген қызығушылығы мен белсенділігін, пән мұғалімінің білім алушылардың алдына қойған оқу мақсаттарын орындауға байланысты шығарылады.

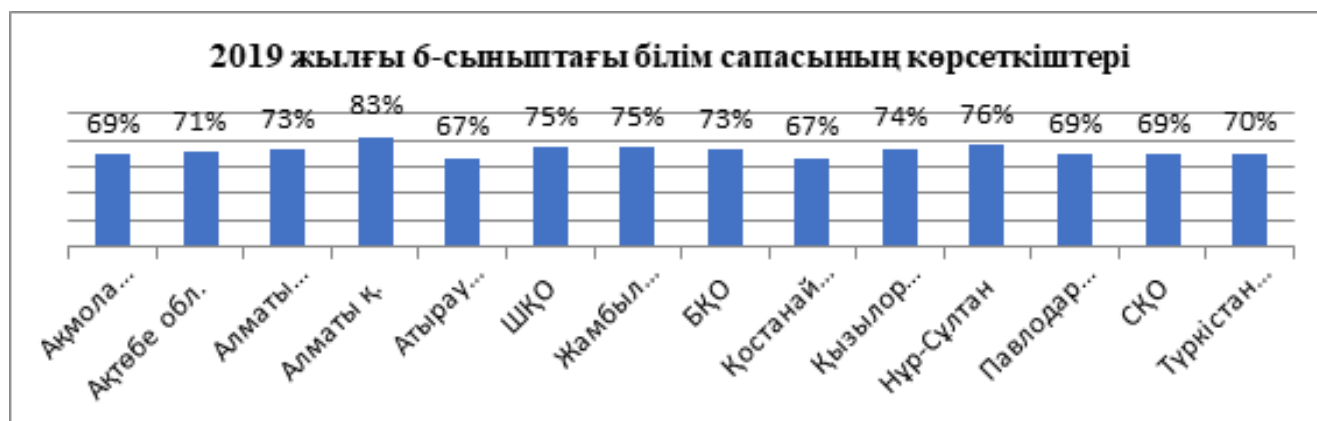
2019 жылғы қорытынды бойынша «Қазақ тілі» пәнінен 6-сынып білім алушыларының білім сапасының көрсеткіші төмендегі кестеде берілген.

23-кесте. 2019 жылғы қорытынды бойынша 6-сыныпта «Қазақ тілі» пәні бойынша білім алушылардың сапалық көрсеткіші

Өңірлер	Пәні	Сыныбы	2019 жылғы білім сапасының көрсеткіші
Ақмола облысы	Қазақ тілі	6	69%
Ақтөбе облысы	Қазақ тілі	6	71%
Алматы облысы	Қазақ тілі	6	73%
Алматы қаласы	Қазақ тілі	6	83%
Атырау облысы	Қазақ тілі	6	67%
ШҚО	Қазақ тілі	6	75%
Жамбыл облысы	Қазақ тілі	6	75%
БҚО	Қазақ тілі	6	73%
Қостанай облысы	Қазақ тілі	6	67%
Қызылорда облысы	Қазақ тілі	6	74%
Нұр-Сұлтан қаласы	Қазақ тілі	6	76%
Павлодар облысы	Қазақ тілі	6	69%
СҚО	Қазақ тілі	6	69%
Түркістан облысы	Қазақ тілі	6	70%

2019 жылғы қорытынды бойынша «Қазақ тілі» пәнінен Ақмола облысы бойынша – 69%; Ақтөбе облысы бойынша – 71%; Алматы облысы бойынша – 73%; Алматы қаласы – 83%; Атырау облысы – 67%; ШҚО – 75%; Жамбыл облысы – 75%; БҚО – 73%; Қостанай облысы – 67%; Қызылорда облысы – 74%; Нұр-Сұлтан қаласы – 76%; Павлодар облысы – 69%; СҚО – 69%; Түркістан облысы – 70%-ды құрап отыр.

Берілген білім сапасының көрсеткішін төмендегі диаграммадан айқын көруге болады.

50-сурет. 2019 жылғы қорытынды бойынша 6-сыныпта «Қазақ тілі» пәні бойынша білім алушылардың сапалық көрсеткіші

2019 жылығы «Қазақ тілі» пәні бойынша жоғары білім сапасының көрсеткішін Алматы қаласы – 83%-ды көрсетсе, ең төменді білім сапасының көрсеткішін Ақмола, Павлодар, Солтүстік Қазақстан облыстары (69 %-ды) және Қостанай облысы (67%-ды) көрсетіп тұр. Ал Шығыс Қазақстан, Жамбыл облысы

мен Нұр-Сұлтан қаласындағы «Қазақ тілі» пәні бойынша білім сапасы біркелкі көрсеткішті берген.

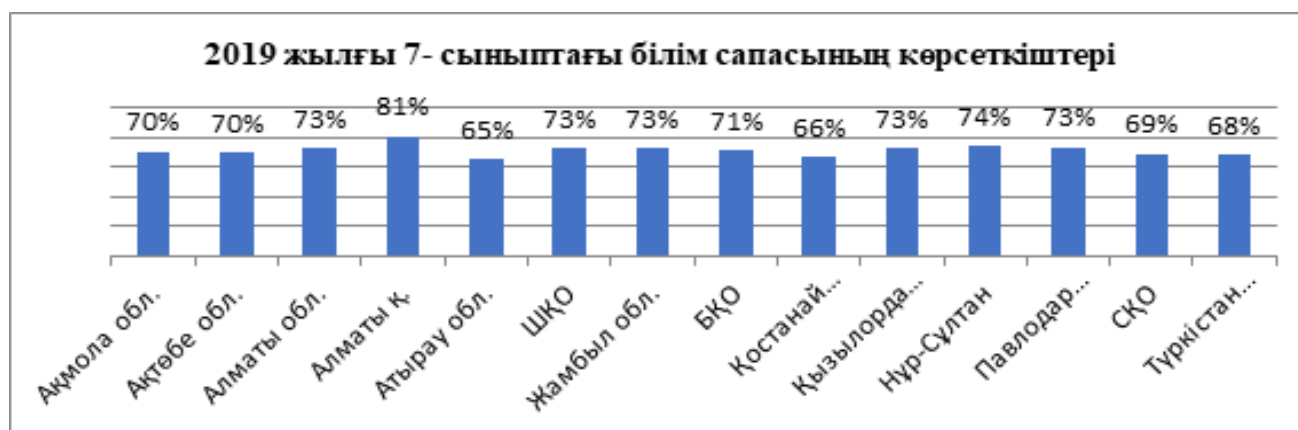
2019 жылғы «Қазақ тілі» пәні бойынша 7-сыныптағы білім сапасының көрсеткіші төменде көрсетілген кестеде беріліп отыр.

24-кесте. 2019 жылғы қорытынды бойынша 7-сыныпта «Қазақ тілі» пәні бойынша білім алушылардың сапалық көрсеткіші

Өңірлер	Пәні	Сыныбы	2019 жылғы білім сапасының көрсеткіші
Ақмола облысы	Қазақ тілі	7	70%
Ақтөбе облысы	Қазақ тілі	7	70%
Алматы облысы	Қазақ тілі	7	73%
Алматы қаласы	Қазақ тілі	7	81%
Атырау облысы	Қазақ тілі	7	65%
ШҚО	Қазақ тілі	7	73%
Жамбыл облысы	Қазақ тілі	7	73%
БҚО	Қазақ тілі	7	71%
Қостанай облысы	Қазақ тілі	7	66%
Қызылорда облысы	Қазақ тілі	7	73%
Нұр-Сұлтан қаласы	Қазақ тілі	7	74%
Павлодар облысы	Қазақ тілі	7	73%
СҚО	Қазақ тілі	7	69%
Түркістан облысы	Қазақ тілі	7	68%

2019 жылғы 7-сыныптағы білім сапасының көрсеткішіне тоқтасақ, Республика бойынша орташа білім сапасының көрсеткіші – 71,3% -ды құрап отыр. Оның ішінде: Ақмола облысы бойынша – 70%; Ақтөбе облысы бойынша – 70%; Алматы облысы бойынша – 73%; Алматы қаласы – 81%; Атырау облысы – 65%; ШҚО – 73%; Жамбыл облысы – 73%; БҚО – 71%; Қостанай облысы – 66%; Қызылорда облысы – 73%; Нұр-Сұлтан қаласы – 74%; Павлодар облысы – 73%; СҚО – 69%; Түркістан облысы – 68%-ды көрсетіп тұр.

Төменде берілген диаграммадан республика бойынша 7-сыныптардың «Қазақ тілі» пәні бойынша білім сапасының сызбасын көруге болады

51-сурет. 2019 жылғы қорытынды бойынша 7-сыныпта «Қазақ тілі» пәні

бойынша білім алушылардың сапалық көрсеткіші

Суреттен көріп отырғанымыздай, білім сапасының жоғары көрсеткішін Алматы қаласы (81%) көрсетсе, пән бойынша ең төменгі білім сапасының көрсеткішін Атырау, Қостанай, Солтүстік Қазақстан мен Түркістан облыстары көрсетіп тұр.

Жалпы «Қазақ тілі» пәнінен 2019 жылғы білім сапасының көрсеткіші бойынша 5,6,7-сынып білім алушылары арасында жоғары білім сапасының көрсеткішін Алматы қаласы жоғары көрсетсе, төменгі білім сапасының көрсеткіші көбіне Атырау, Қостанай, Солтүстік Қазақстан мен Түркістан облыстарынан байқадық.

2019/2020 оқу жылының қорытындысы:

Республика бойынша «Қазақ тілі» пәнінен 2020 жылғы 6-сынып білім алушыларының білім сапасының көрсеткіші төмендегі кестеде берілген.

25-кесте. 2020 жылғы қорытынды бойынша 6-сыныпта «Қазақ тілі» пәні бойынша білім алушылардың сапалық көрсеткіші

Өңірлер	Пән	сыныбы	2020 жылғы білім сапасының көрсеткіші
Ақмола облысы	Қазақ тілі	6	73%
Ақтөбе облысы	Қазақ тілі	6	71%
Алматы облысы	Қазақ тілі	6	73%
Алматы қаласы	Қазақ тілі	6	83%
Атырау облысы	Қазақ тілі	6	69%
ШҚО	Қазақ тілі	6	77%
Нұр-Сұлтан қаласы	Қазақ тілі	6	79%
Жамбыл облысы	Қазақ тілі	6	71%
БҚО	Қазақ тілі	6	74%
Қостанай облысы	Қазақ тілі	6	71%
Қызылорда облысы	Қазақ тілі	6	77%
Павлодар облысы	Қазақ тілі	6	74%
СҚО	Қазақ тілі	6	73%
Түркістан облысы	Қазақ тілі	6	70%
Шымкент қаласы	Қазақ тілі	6	69%

2020 жылғы қорытынды бойынша «Қазақ тілі» пәнінен 6-сыныптардағы орташа балл – 73,6%-ды құрап отыр. Оның ішінде: Ақмола облысы бойынша – 73%; Ақтөбе облысы бойынша – 71%; Алматы облысы бойынша – 73%; Алматы қаласы – 83%; Атырау облысы – 69%; ШҚО – 77%; Нұр-Сұлтан қаласы – 79%; Жамбыл облысы – 71%; БҚО – 74%; Қостанай облысы – 71%; Қызылорда облысы – 77%; Павлодар облысы – 74%; СҚО – 73%; Түркістан облысы – 70%; Шымкент қаласы – 69%-ды құрап отыр.

Төменде берілген диаграммада «Қазақ тілі» пәні бойынша 2020 жылғы білім сапасының 6-сыныптағы көрсеткіші берілген.

52-сурет. 2020 жылғы қорытынды бойынша 6-сыныпта «Қазақ тілі» пәні бойынша білім алушылардың сапалық көрсеткіші

Берілген материалдан көріп отырғанымыздай, «Қазақ тілі» пәні бойынша білім сапасы көрсеткішінің жоғары сапасын Алматы қаласы (83%-ды) көрсетсе, ең төменгі білім сапасының көрсеткішін Ақтөбе, Жамбыл, Солтүстік Қазақстан облысы және Шымкент қаласы көрсетіп отыр.

2020 жылғы 7-сыныптардағы «Қазақ тілі» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші төмендегі кестеде берілген.

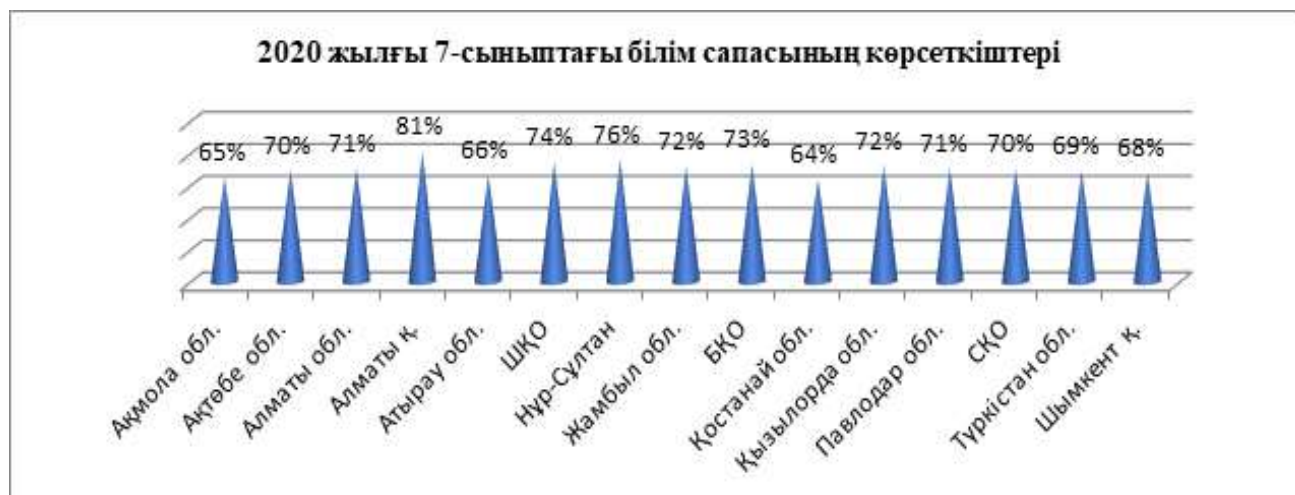
26-кесте. «Қазақ тілі» пәні бойынша 2020 жылғы 7-сыныптардағы білім сапасының көрсеткіші

Өңірлер	Пәні	Сыныбы	2020 жылғы білім сапасының көрсеткіші
Ақмола облысы	Қазақ тілі	7	65%
Ақтөбе облысы	Қазақ тілі	7	70%
Алматы облысы	Қазақ тілі	7	71%
Алматы қаласы	Қазақ тілі	7	81%
Атырау облысы	Қазақ тілі	7	66%
ШҚО	Қазақ тілі	7	74%
Нұр-Сұлтан қаласы	Қазақ тілі	7	76%
Жамбыл облысы	Қазақ тілі	7	72%
БҚО	Қазақ тілі	7	73%
Қостанай облысы	Қазақ тілі	7	64%
Қызылорда облысы	Қазақ тілі	7	72%
Павлодар облысы	Қазақ тілі	7	71%
СҚО	Қазақ тілі	7	70%
Түркістан облысы	Қазақ тілі	7	69%
Шымкент қаласы	Қазақ тілі	7	68%

«Қазақ тілі» пәні бойынша 2020 жылы 7-сыныпта оқыған білім алушылардың білім сапасының нәтижесі – 70,8%-ды құрап отыр. Оның ішінде:

Ақмола облысы бойынша – 65%; Ақтөбе облысы бойынша – 70%; Алматы облысы бойынша – 71%; Алматы қаласы – 81%; Атырау облысы – 66%; ШҚО – 74%; Нұр-Сұлтан қаласы – 76%; Жамбыл облысы – 72%; БҚО – 73%; Қостанай облысы – 64%; Қызылорда облысы – 72%; Павлодар облысы – 71%; СҚО – 70%; Түркістан облысы – 69%; Шымкент қаласы – 68%-ды құрап отыр.

Төмендегі диаграммадан республика бойынша білім сапасының көрсеткішін көруге болады.

53-сурет. 2020 жылғы 7-сыныптардағы «Қазақ тілі» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші

2020 жылғы 7-сыныптардағы «Қазақ тілі» пәні бойынша білім сапасының жоғары көрсеткішін Алматы қаласы – 81%-ды құраса, ең төменгі білім сапасының көрсеткіші Ақмола, Қостанай, Атырау, Түркістан облыстары мен Шымкент қаласы көрсетіп отыр. Орташа білім сапасының көрсеткішін Ақтөбе, Алматы облысы, Шығыс Қазақстан облысы, Нұр-Сұлтан қаласы, Батыс Қазақстан облысы, Қызылорда, Павлодар, Солтүстік Қазақстан облыстары көрсетіп тұр.

Төменде берілген кестеде 2020 жылы «Қазақ тілі» пәнінен 8-сыныптарда алынған білім сапасының көрсеткіші берілген.

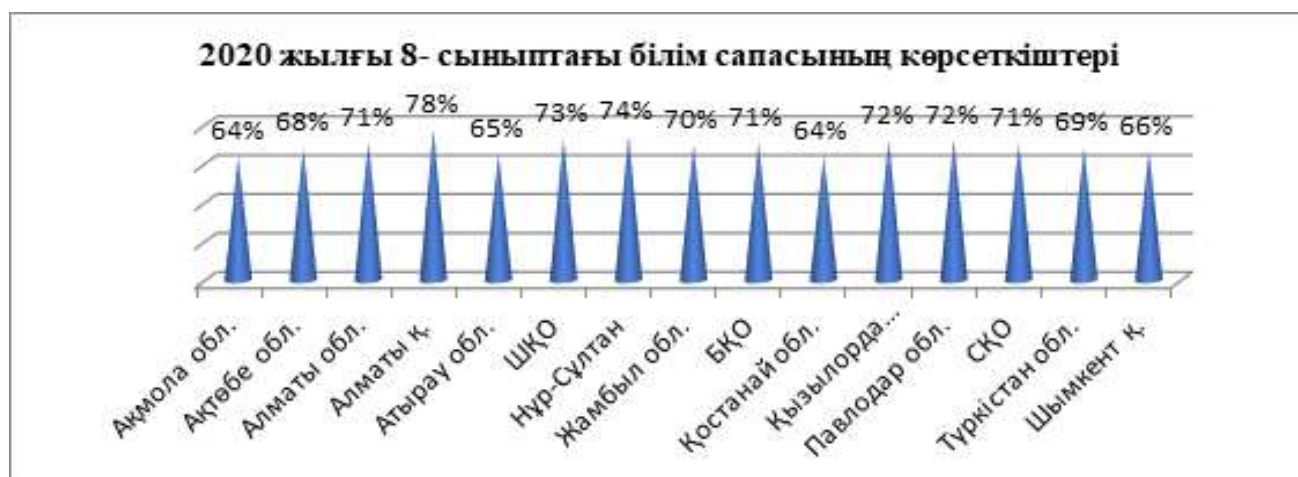
27-кесте. «Қазақ тілі» пәні бойынша 2020 жылғы 8-сыныптар бойынша білім сапасының көрсеткіші

Өңірлер	Пәні	Сыныбы	2020 жылғы білім сапасының көрсеткіші
Ақмола облысы	Қазақ тілі	8	64%
Ақтөбе облысы	Қазақ тілі	8	68%
Алматы облысы	Қазақ тілі	8	71%
Алматы қаласы	Қазақ тілі	8	78%
Атырау облысы	Қазақ тілі	8	65%
ШҚО	Қазақ тілі	8	73%
Нұр-Сұлтан қаласы	Қазақ тілі	8	74%
Жамбыл облысы	Қазақ тілі	8	70%
БҚО	Қазақ тілі	8	71%

Қостанай облысы	Қазақ тілі	8	64%
Қызылорда облысы	Қазақ тілі	8	72%
Павлодар облысы	Қазақ тілі	8	72%
СҚО	Қазақ тілі	8	71%
Түркістан облысы	Қазақ тілі	8	69%
Шымкент қаласы	Қазақ тілі	8	66%

«Қазақ тілі» пәні бойынша 8-сыныптардағы білім сапасының көрсеткіші – 69,8%-ды құрап отыр. Оның ішінде: Ақмола облысы бойынша – 64%; Ақтөбе облысы бойынша – 68%; Алматы облысы бойынша – 71%; Алматы қаласы – 78%; Атырау облысы – 65%; ШҚО – 73%; Нұр-Сұлтан қаласы – 74%; Жамбыл облысы – 70%; БҚО – 71%; Қостанай облысы – 64%; Қызылорда облысы – 72%; Павлодар облысы – 72%; СҚО – 71%; Түркістан облысы – 69%; Шымкент қаласы – 66%-ды құрап отыр.

Төменде берілген диаграммада 2020 жылға 8-сынып білім алушыларының «Қазақ тілі» пәнінен берілген білім сапасы көрсетілген.

54-сурет. 2020 жылғы 8-сыныптардағы «Қазақ тілі» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші

«Қазақ тілі» пәні бойынша 8-сыныптардағы ең жоғары білім сапасының көрсеткішін Алматы қаласы (78%) көрсетсе, ең төменгі білім сапасының көрсеткіші Қостанай, Шымкент, Түркістан, Ақмола, Ақтөбе облыстарынан алынды.

Жалпы «Қазақ тілі» пәні бойынша 2020 жылы 6,7,8-сыныптардағы білім алушылардың білім сапасының қорытындысы бойынша ең жоғары білім көрсеткішін көрсеткен өңір Алматы қаласы болса, ең төменгі білім көрсеткіші Қостанай, Шымкент, Түркістан, Ақмола, Ақтөбе облыстарынан байқалды.

2020/2021 оқу жылының қорытындысы:

Өңірлер бойынша 2021 жылғы 7-сынып білім алушыларының білім сапасының көрсеткіші төменде берілген кестеде көрініс тапқан.

28-кесте. 2021 жылғы қорытынды бойынша 7- сыныптағы «Қазақ тілі» пәнінен білім алушылардың сапалық көрсеткіші

Өңірлер	Пәні	Сыныбы	2021 жылғы білім сапасының көрсеткіші
Ақмола облысы	Қазақ тілі	7	56 %
Ақтөбе облысы	Қазақ тілі	7	57 %
Алматы облысы	Қазақ тілі	7	61 %
Алматы қаласы	Қазақ тілі	7	70 %
Атырау облысы	Қазақ тілі	7	66 %
ШҚО	Қазақ тілі	7	51 %
Жамбыл облысы	Қазақ тілі	7	49 %
БҚО	Қазақ тілі	7	67 %
Қостанай облысы	Қазақ тілі	7	59 %
Қызылорда облысы	Қазақ тілі	7	67 %
Нұр-Сұлтан қаласы	Қазақ тілі	7	62 %
Павлодар облысы	Қазақ тілі	7	44 %
СҚО	Қазақ тілі	7	49 %
Түркістан облысы	Қазақ тілі	7	-
Шымкент қаласы	Қазақ тілі	7	70 %

Оның ішінде: Ақмола облысы бойынша –56 %; Ақтөбе облысы бойынша – 57%; Алматы облысы бойынша – 61%; Алматы қаласы – 70%; Атырау облысы – 66%; ШҚО – 51%; Жамбыл облысы – 49%; БҚО – 67%; Қостанай облысы – 59%; Қызылорда облысы –67%; Нұр-Сұлтан қаласы – 62%; Павлодар облысы –44%; СҚО –49%; Шымкент қаласы –70%-ды құрап отыр.

Кесте бойынша салыстырсақ, Алматы, Шымкент қалаларының білім сапасы 70 %-ды құрап ең жоғарғы көрсеткішті көрсетсе, ең төменгі көрсеткіш Павлодар облысы –44%-ды құрайды. Ал Атырау, Нұр-Сұлтан, БҚО, Қызылорда облысы орташа сапа көрсеткішін көрсетіп отыр.

Өңірлер бойынша 2021 жылғы 8-сынып білім алушыларының білім сапасының көрсеткіші төменде берілген кестеде көрініс тапқан.

29-кесте. 2021 жылғы қорытынды бойынша 8- сыныптағы «Қазақ тілі» пәнінен білім алушылардың сапалық көрсеткіші

Өңірлер	Пәні	Сыныбы	2021 жылғы білім сапасының көрсеткіші
Ақмола облысы	Қазақ тілі	8	59 %
Ақтөбе облысы	Қазақ тілі	8	62 %
Алматы облысы	Қазақ тілі	8	67 %
Алматы қаласы	Қазақ тілі	8	66 %
Атырау облысы	Қазақ тілі	8	66 %
ШҚО	Қазақ тілі	8	58 %
Жамбыл облысы	Қазақ тілі	8	38 %

БҚО	Қазақ тілі	8	67 %
Қостанай облысы	Қазақ тілі	8	54 %
Қызылорда облысы	Қазақ тілі	8	67 %
Нұр-Сұлтан қаласы	Қазақ тілі	8	58 %
Павлодар облысы	Қазақ тілі	8	48 %
СҚО	Қазақ тілі	8	42 %
Түркістан облысы	Қазақ тілі	8	-
Шымкент қаласы	Қазақ тілі	8	61 %

Оның ішінде: Ақмола облысы бойынша –59 %; Ақтөбе облысы бойынша – 62%; Алматы облысы бойынша – 67%; Алматы қаласы – 66%; Атырау облысы – 66%; ШҚО – 58%; Жамбыл облысы –38%; БҚО – 67%; Қостанай облысы – 54%; Қызылорда облысы –67%; Нұр-Сұлтан қаласы – 58%; Павлодар облысы –48%; СҚО –42%; Шымкент қаласы –61%-ды құрап отыр.

Кесте бойынша салыстырсақ, Алматы облысы, БҚО, Қызылорда облыстарында білім сапасының көрсеткіші 67 пайызды құраса, Жамбыл облысының білім сапасы 38 % болып ең төменгі көрсеткішті көрсетуде.

Өңірлер бойынша 2021 жылғы 9-сынып білім алушыларының білім сапасының көрсеткіші төменде берілген кестеде көрініс тапқан ..

30-кесте. 2021 жылғы қорытынды бойынша 9-сыныптағы «Қазақ тілі» пәнінен білім алушылардың сапалық көрсеткіші

Өңірлер	Пәні	Сыныбы	2021 жылғы білім сапасының көрсеткіші
Ақмола облысы	Қазақ тілі	9	57 %
Ақтөбе облысы	Қазақ тілі	9	54 %
Алматы облысы	Қазақ тілі	9	69 %
Алматы қаласы	Қазақ тілі	9	73 %
Атырау облысы	Қазақ тілі	9	61 %
ШҚО	Қазақ тілі	9	54 %
Жамбыл облысы	Қазақ тілі	9	53 %
БҚО	Қазақ тілі	9	65 %
Қостанай облысы	Қазақ тілі	9	71 %
Қызылорда облысы	Қазақ тілі	9	71 %
Нұр-Сұлтан қаласы	Қазақ тілі	9	61 %
Павлодар облысы	Қазақ тілі	9	55 %
СҚО	Қазақ тілі	9	46 %
Түркістан облысы	Қазақ тілі	9	-
Шымкент қаласы	Қазақ тілі	9	72 %

Оның ішінде: Ақмола облысы бойынша –57 %; Ақтөбе облысы бойынша – 54%; Алматы облысы бойынша – 69%; Алматы қаласы – 73%; Атырау облысы – 61%; ШҚО – 54%; Жамбыл облысы – 53%; БҚО – 65%; Қостанай облысы – 71%; Қызылорда облысы –71%; Нұр-Сұлтан қаласы – 61%; Павлодар облысы –55%; СҚО –46%; Шымкент қаласы –72%-ды құрап отыр.

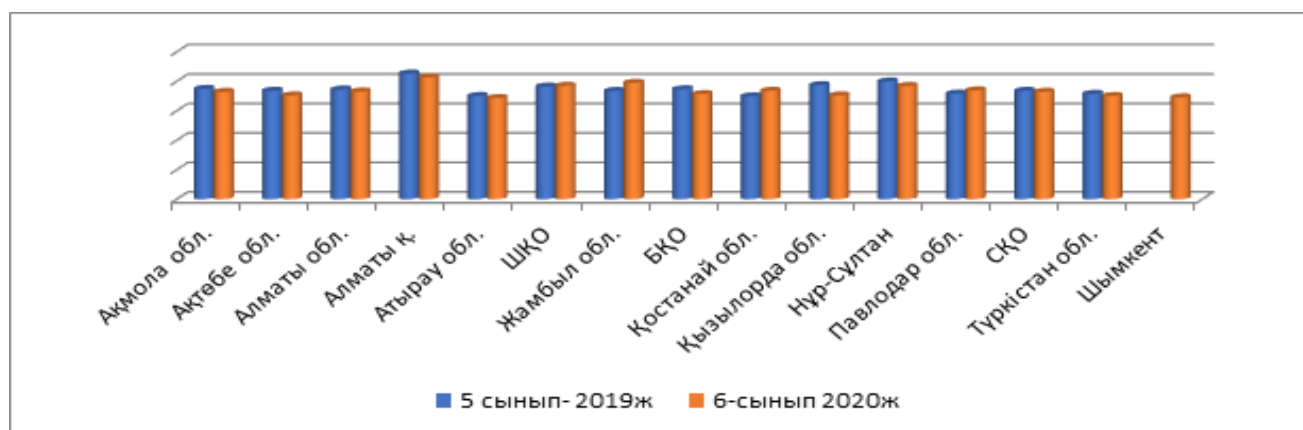
Кесте бойынша салыстырсақ, Алматы қаласы, Шымкент қаласы, Қостанай облысы, Қызылорда облыстарында білім сапасының көрсеткіші 73 пен 71 пайыздың арасын құраса, СҚО-ның білім сапасы 46 %-ды құрап ең төменгі көрсеткішті көрсетуде.

2018/2019 оқу жылында 5-сыныпты бітірген білім алушы, 2019/2020 оқу жылында 6-сыныпты бітірді. Осы сыныптың өсуіне қарай білім алушының білім сапасының көрсеткішін салыстырайық

31-кесте. «Қазақ тілі» пәні бойынша 2019-2020 жылдардағы білім сапасын салыстыру

Өңірлер	2019 жылы 5-сыныпты бітіргендер	2020 жылы 6-сыныпты бітіргендер	Білім динамикасы
Ақмола облысы	75%	73%	-2%
Ақтөбе облысы	74%	71%	-3%
Алматы облысы	74%	73%	-1%
Алматы қаласы	85%	83%	-3%
Атырау облысы	70%	69%	-1%
ШҚО	76%	77%	1%
Жамбыл облысы	73%	79%	6%
БҚО	75%	71%	-3%
Қостанай облысы	70%	74%	4%
Қызылорда облысы	77%	71%	-7%
Нұр-Сұлтан қаласы	80%	77%	-3%
Павлодар облысы	72%	74%	2%
СҚО	74%	73%	-1%
Түркістан облысы	72%	70%	-1%
Шымкент		69%	

Республика бойынша «Қазақ тілі» пәнінен 2018/19-2019/20 жылы білім сапасының өсу динамикасы төмендегі диаграммада берілген (55-сурет. 2018/19-2019/20 жылдардағы білім сапасын салыстыру).

55-сурет. 2018/19-2019/20 жылдардағы білім сапасын салыстыру

Берілген диаграммадан: Ақмола облысы бойынша –(-2%); Ақтөбе облысы бойынша – (-3%); Алматы облысы бойынша – (-1%); Алматы қаласы – (-3%); Атырау облысы – (-1%); ШҚО – (1%); Нұр-Сұлтан қаласы – (6%); Жамбыл облысы – (-3%); БҚО –(4%); Қостанай облысы – (-7%); Қызылорда облысы –(-3%); Павлодар облысы – (2%); СҚО –(-1%); Түркістан облысы –(-1%) болып тұрған өзгерістерді байқадық.

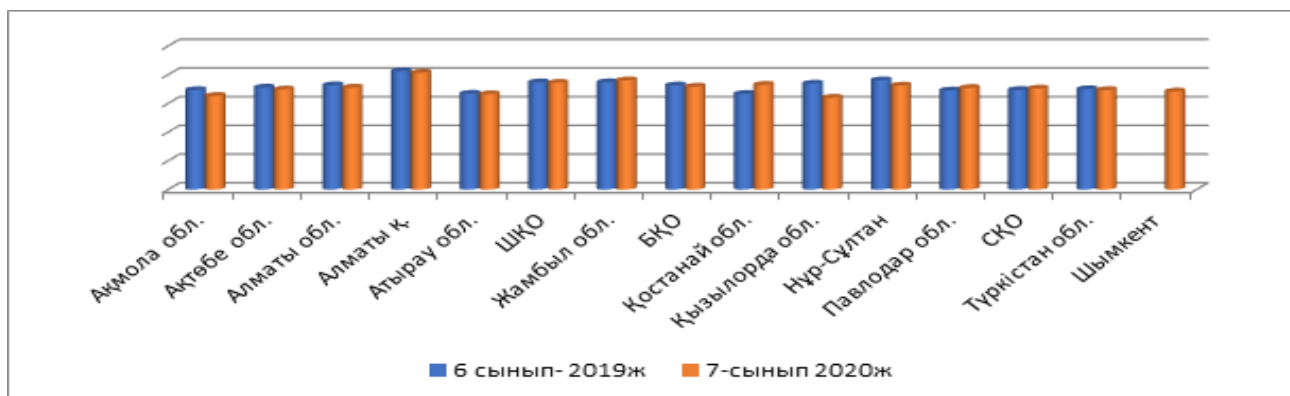
Көріп отырғанымыздай, 2019 оқу жылына қарағанда, 2020 оқу жылында «Қазақ тілі» пәнінен білім сапасының төмендеуі байқалды. Бұған себеп 2019 жылғы қашықтан оқыту кезіндегі оқудағы олқылықтардың болуы.

2018/2019 оқу жылында 6-сыныпты бітірген білім алушы, 2019/2020 оқу жылында 7-сыныпты бітірді. Осы сыныптың өсуіне қарай білім алушының білім сапасының көрсеткішін салыстырайық.

32-кесте. 2018/19-2019/20 оқу жылдарында білім алған 6 және 7-сынып білім алушыларының «Қазақ тілі» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші

Өңірлер	2019 жылы 6-сыныпты бітіргендер	2020 жылы 7-сыныпты бітіргендер	Білім динамикасы
Ақмола облысы	69%	65%	-4%
Ақтөбе облысы	71%	70%	-1%
Алматы облысы	73%	71%	-2%
Алматы қаласы	83%	81%	-1%
Атырау облысы	67%	66%	1%
ШҚО	75%	74%	1%
Жамбыл облысы	75%	76%	1%
БҚО	73%	72%	-1%
Қостанай облысы	67%	73%	6%
Қызылорда облысы	74%	64%	-10%
Нұр-Сұлтан қаласы	76%	72%	-4%
Павлодар облысы	69%	71%	2%
СҚО	69%	70%	1%
Түркістан облысы	70%	69%	-1%
Шымкент		68%	

Жалпы 2019-2020 оқу жылында білім алған 6 және 7-сынып білім алушыларының «Қазақ тілі» пәні бойынша білім сапасының көрсеткішінде біркелкілік байқалмайды.

56-сурет. 2019-2020 оқу жылында білім алған 6 және 7-сынып білім алушыларының «Қазақ тілі» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші

2019-2020 оқу жылында білім алған 6 және 7-сынып білім алушыларының «Қазақ тілі» пәні бойынша білім сапасына тоқталсақ, берілген диаграммадан Ақмола облысы бойынша – (-4%); Ақтөбе облысы бойынша – (-1%); Алматы облысы бойынша – (-2%); Алматы қаласы – (-1%); Атырау облысы – 1%; ШҚО – 1%; Жамбыл облысы – 1%; БҚО – (-1%); Қостанай облысы – 6% (жоғарылаған); Қызылорда облысы – (-10%); Нұр-Сұлтан қаласы – (-4%); Павлодар облысы – 2%; СҚО – 1%; Түркістан облысы – (-1%)-ды көрсетіп тұрғанын байқадық.

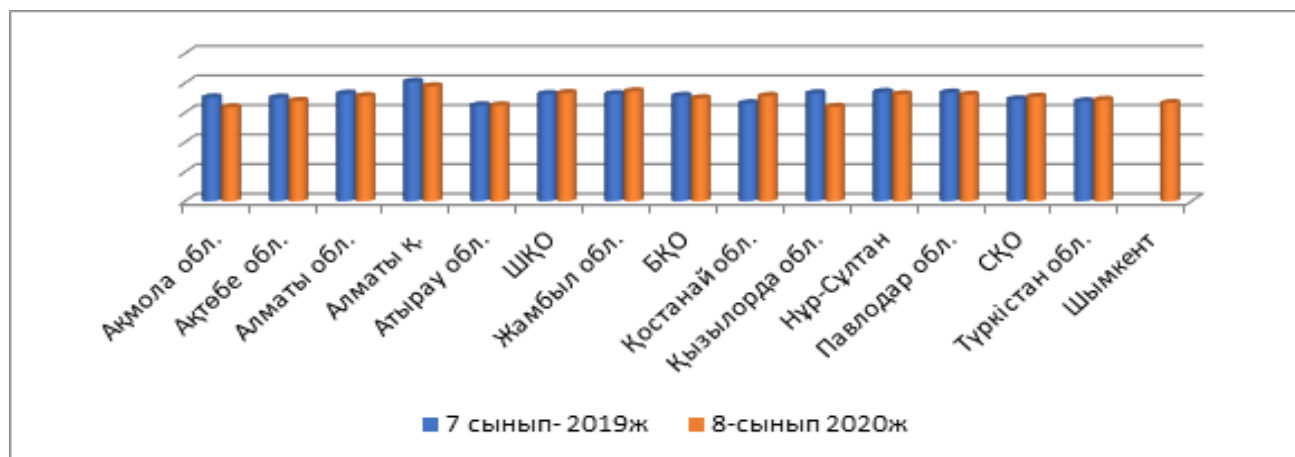
2019 жылғы және 2020 жылғы 7-8-сыныптардың білім сапасына талдау төмендегі кестеде көрсетілген.

33-кесте. 7-8-сыныптардағы білім сапасы динамикасының көрсеткіші

Өңірлер	2019 жылы 7-сыныпты бітіргендер	2020 жылы 8-сыныпты бітіргендер	Білім динамикасы
Ақмола облысы	70%	64%	-7%
Ақтөбе облысы	70%	68%	-2%
Алматы облысы	73%	71%	-2%
Алматы қаласы	81%	78%	-3%
Атырау облысы	65%	65%	0%
ШҚО	73%	73%	1%
Жамбыл облысы	73%	74%	2%
БҚО	71%	70%	-2%
Қостанай облысы	66%	71%	5%
Қызылорда облысы	73%	64%	-9%
Нұр-Сұлтан қаласы	74%	72%	-2%
Павлодар облысы	73%	72%	-1%
СҚО	69%	71%	2%
Түркістан облысы	68%	69%	1%
Шымкент		66%	

Жалпы 2019-2020 оқу жылында білім алған 7 және 8-сынып білім алушыларының «Қазақ тілі» пәні бойынша білім сапасының көрсеткішінде

біркелкілік байқалмайды.

57-сурет. 7-8-сыныптардағы білім сапасы динамикасының көрсеткіші

Білім сапасының динамикасы Ақмола облысы бойынша – (-7%); Ақтөбе облысы бойынша – (-2%); Алматы облысы бойынша – (-2%); Алматы қаласы – (-2%); Атырау облысы – 0%; ШҚО – 1%; Нұр-Сұлтан қаласы – (-2%); Жамбыл облысы – 2%; БҚО – (-2%); Қостанай облысы – 5%; Қызылорда облысы – (-9%); Павлодар облысы – (-1%); СҚО – 2%; Түркістан облысы – 1%-ды көрсетіп тұр.

Қорыта келгенде, 2019-2020 оқу жылында «Қазақ тілі» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші әртүрлі. Көбіне білім алушылардың жоғары сыныпқа көшкен сайын пән бойынша білім сапасының сәл де болса төмендегендігі байқалады. Бұған себеп біріншіден, білім алушылардың психологиялық және жас ерекшеліктік өзгерістердің әсері болса, екінші жағынан олардың қашықтан білім алу кезіндегі білімдегі болған олқылықтары деп санауға болады. Сондықтан алдағы уақытта пән мұғалімдеріне осы олқылықтардың орнын толықтыру бағытында жұмыстар жүргізу ұсынылады.

2019/2020 оқу жылында 6-сыныпты бітірген білім алушы, 2020/2021 оқу жылында 7-сыныпты бітірді. Осы сыныптың өсуіне қарай білім алушының білім сапасының көрсеткішін салыстырайық.

34-кесте. «Қазақ тілі» пәні бойынша 6-7-сынып білім алушыларының 2020-2021 жылдардағы білім сапасын салыстыру

Өңірлер	2020 жылы 6-сыныпты бітіргендер	2021 жылы 7-сыныпты бітіргендер	Білім динамикасы
Ақмола облысы	73%	56 %	-17%
Ақтөбе облысы	71%	57 %	-14%
Алматы облысы	73%	61 %	-12%
Алматы қаласы	83%	70 %	-13%
Атырау облысы	69%	66 %	-3%
ШҚО	77%	51 %	-26%
Жамбыл облысы	79%	49%	-30%
БҚО	71%	67 %	-4%

Қостанай облысы	74%	59%	-15%
Қызылорда облысы	71%	67%	-4%
Нұр-Сұлтан қаласы	77%	62%	-15%
Павлодар облысы	74%	44%	-30%
СҚО	73%	49%	-24%
Түркістан облысы	70%	-	-
Шымкент	69%	70%	1%

2020 жылы 6-сыныпта оқып, 2021 жылы 7-сыныпты бітірген білім алушылардың білім сапасының көрсеткіші өте төмен болғандығын байқаймыз. Жамбыл, Павлодар облыстары бойынша -30%, ШҚО бойынша -26%, СҚО бойынша -24%-ға білім сапасы төмен көрсеткішті беріп тұр.

Жалпы барлық өңірлер бойынша білім сапасының төмендегендігін көреміз.

35-кесте. «Қазақ тілі» пәні бойынша 7-8-сынып білім алушыларының 2020-2021 жылдардағы білім сапасын салыстыру

Өңірлер	2020 жылы 7-сыныпты бітіргендер	2021 жылы 8-сыныпты бітіргендер	Білім динамикасы
Ақмола облысы	65%	59 %	-6%
Ақтөбе облысы	70%	62 %	-8%
Алматы облысы	71%	67 %	-4%
Алматы қаласы	81%	66 %	-15%
Атырау облысы	66%	66 %	0%
ШҚО	74%	58 %	-16%
Жамбыл облысы	76%	38 %	-38%
БҚО	72%	67 %	-5%
Қостанай облысы	73%	54 %	-19%
Қызылорда облысы	64%	67 %	3%
Нұр-Сұлтан қаласы	72%	58 %	-14%
Павлодар облысы	71%	48 %	-23%
СҚО	70%	42 %	-28%
Түркістан облысы	69%	-	-
Шымкент	68%	61 %	-7%

2020 жылы 7-сыныпта оқып, 2021 жылы 8-сыныпты бітірген білім алушылардың білім сапасының көрсеткіші бойынша Жамбыл облысы -38 %, СҚО -28 %, Павлодар облысы бойынша 23 %-ға төмендесе, Қызылорда облысы 3%-ға жоғары көрсеткіш, Атырау облысы өткен жылғымен бірдей білім сапасы көрсеткішін беріп тұр.

36-кесте. «Қазақ тілі» пәні бойынша 8-9-сынып білім алушыларының 2020-2021 жылдардағы білім сапасын салыстыру

Өңірлер	2020 жылы 8-сыныпты бітіргендер	2021 жылы 9-сыныпты бітіргендер	Білім динамикасы
Ақмола облысы	64%	57 %	-7 %
Ақтөбе облысы	68%	54 %	-14%
Алматы облысы	71%	69 %	-2%
Алматы қаласы	78%	73 %	-5%
Атырау облысы	65%	61 %	-4%
ШҚО	73%	54 %	-19%
Жамбыл облысы	74%	53 %	-21%
БҚО	70%	65 %	-5%
Қостанай облысы	71%	71 %	0%
Қызылорда облысы	64%	71 %	13%
Нұр-Сұлтан қаласы	72%	61 %	-11%
Павлодар облысы	72%	55 %	-17%
СҚО	71%	46 %	-25%
Түркістан облысы	69%	-	0
Шымкент	66%	72 %	6 %

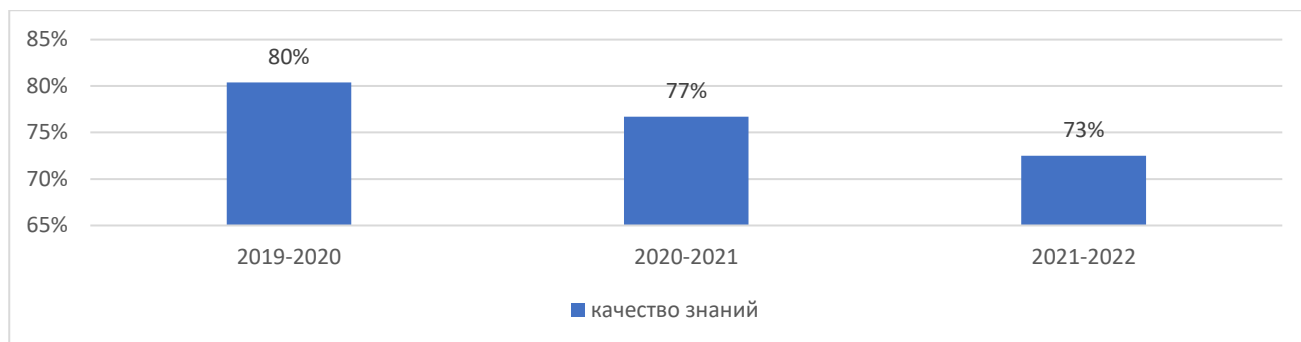
2020 жылы 8-сыныпта оқып, 2021 жылы 9-сыныпты бітірген білім алушылардың білім сапасының көрсеткіші бойынша СҚО-ы -25 %, Жамбыл облысы -21 %, ШҚО-ы -19 %, Павлодар облысы -17 %-ға білім сапасы көрсеткіші төмен болса, Қызылорда облысы 13 %-ға, Шымкент облысы 6 %-ға өскен, ал Қостанай облысы өткен жылмен бірдей көрсеткішті көрсетуде.

Үш жылға жүргізілген мониторинг жыл өткен сайын білім алушылардың білім сапасының өте қатты төмендегендігін көрсетіп тұр.

Бұл төмен көрсеткіштің басты себебі пандемия кезіндегі білімнен кеткен олқылықтар. Оның себебін жоғарыда айтып өттік. 2019-20 жылдар аралығында қашықтан білім алған білім алушылардың білімінің сапалық көрсеткіші сын көтермейтін дәрежеде. Бұл «Қазақ тілі» пәні мұғалімдерінің алдына үлкен міндет жүктейді. Ол міндет білім сапасындағы кеткен олқылықтардың орнын толтыру үшін әлі де көп жұмыстар жасау керектігін көрсетіп отыр.

Русский язык и литература

Сравнительный анализ качества знаний по русскому языку и литературе в казахских классах до пандемии, во время пандемии и после пандемии выявил убывающую тенденцию. Например, качество знаний по русскому языку и литературе по Казахстану за 2019-2020 год составил 80 %, в 2020-2021 учебном году составил 77% процентов, в то время как в постпандемийный период 2021-2022 учебный год качество составило 73% (смотрите рисунок 58).

58-сурет. Качество знаний по русскому языку и литературе

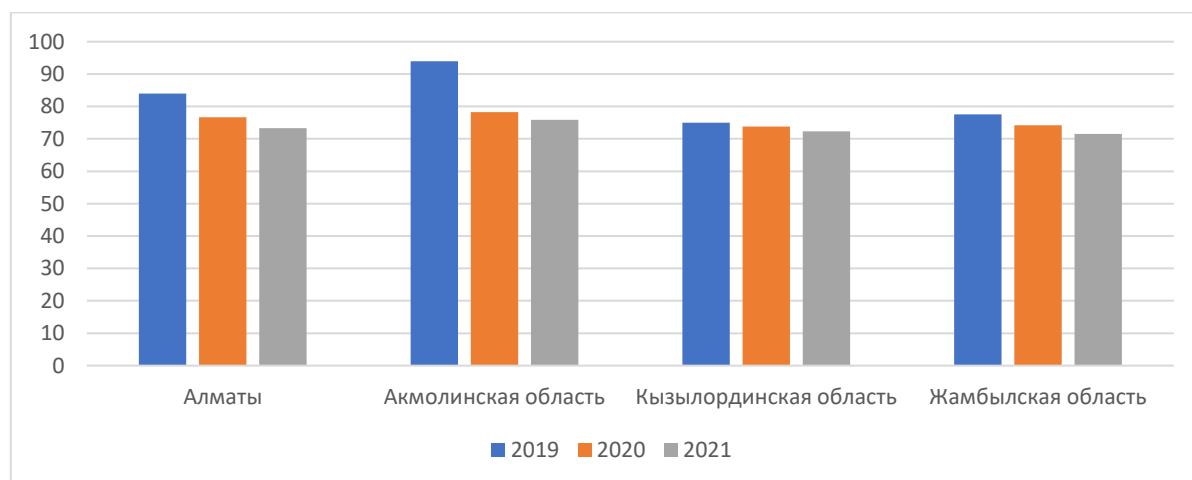
Качество знаний учащихся по русскому языку в казахских классах за последние три года снижается на 3-4%. Разница между предпандемийным и постпандемийным годом составляет 7%. Это значительный разрыв, который обусловлен объективными причинами.

Таблица 1. Качество знаний по русскому языку и литературе по областям в классах с казахским языком обучения

Город/ область	2019	2020	2021
Алматы	84%	76,7%	73,3%
Акмолинская Область	94%	78,3%	75,9%
Кызылординская Область	75%	73,8%	72,3%
Жамбылская область	77,6%	74,2%	71,5%

В Таблице 1 выборочно показано качество знаний по городам и областям. Лидерами по качеству знаний в классах с казахским языком обучения является Акмолинская область. А регионы, где качество знаний на самом низком уровне, это Кызылординская и Жамбылская области. Качество знаний в Алматы по-прежнему высокое по сравнению с другими регионами.

График 2. Качество знаний по русскому языку и литературе по регионам (выборочно)

Как следует из информации графика несмотря на то, что Акмолинская область показывает за последние три года наилучшие результаты по качеству обучения русскому языку и литературе, этот же регион демонстрирует самый большой разрыв – 18 %.

Таким образом, результаты качества знаний по всем регионам снизились в период пандемии и после пандемии, что показывает на негативное последствие пандемии, вызванное коронавирусом. Также ухудшение результатов качества показывают, что дистанционное обучение не смогло обеспечить потребности каждого ученика, повлияв на общее качество обучения русскому языку и литературе.

В задачу преподавателя русского языка как неродного входит:

- определение объема и содержания необходимого для усвоения материала и ориентиров (правил, инструкций) для оперирования им;
- организация учебных действий учащихся таким образом, чтобы они давали наилучший результат;
- побуждение учеников к деятельности, ее мотивирование;
- осуществление контроля за эффективностью учебной деятельности обучающихся по усвоению неродного языка.

Для решения педагогических задач преподавателю необходимы:

а) методические знания (система ориентиров, лежащая в основе его обучающих действий, и факторов: общепедагогических, психологических, этнопсихологических, физиологических, лингвистических и т.д., позволяющих педагогу принять в каждом конкретном случае оптимальное решение);

б) умение выбрать нужные методические решения;

в) умение реализовать эти решения на практике.

Сказанное выше свидетельствует о том, что качество управления процессом обучения русскому языку как неродному базируется не только на принципах и закономерностях методики обучения неродному языку, но и на основных положениях смежных с ней наук. При восполнении пробелов в знаниях и навыков учащихся учителям следует обратить внимание на особенности коммуникативного метода обучения с целью улучшения методики обучения языку и литературе.

Ағылшын тілі

Бүгінгі таңда ағылшын тілі халықаралық қарым-қатынаста кең таралған тілдердің бірі болып табылады. Ол маңызды іскерлік келісімшарттарды жасау кезінде қолданылады; онда көптеген кітаптар, газеттер, журналдар жазылған; көптеген фильмдер түсірілді.

Ағылшын тілін үйрену оқу процесінің маңызды құрамдас бөлігі болып табылады. Ағылшын тілін меңгерудің ерекшеліктерін меңгеру "өмір бойы оқу" қағидасына бағынады. Бұл мектеп жасынан бастап оны игеруді бастаудың басты себебі.

Бастауыш мектептегі ағылшын тілінің құрылымы ағылшын тілін білу

негіздерін қамтиды, балалар қарапайым сөздерді үйренеді, олар өздерінің алғашқы сөз тіркестерін шет тілінде жасайды. Осылайша, ағылшын тілін меңгерудің негізі қаланды, тілдің ауызекі деңгейі меңгерілді.

Орта және жоғары буында мамандандырылған материалдарды ұсынады, күрделі тілдік құрылымдар, ағылшын тілді жазушылар мен ақындардың мәтіндері зерттеледі. Бірте-бірте әр оқушы ағылшын тілін кәсіби мақсатта пайдалану және басқа елдердің таныстарымен, достарымен қарым-қатынас жасау үшін белгілі бір білім деңгейіне ие болады.

Қазақстанда ағылшын тілі шет тілі мәртебесіне ие. Қазақстан азаматтары арасында ағылшын тілін меңгерудің императивтік рөлі елде жоғарыдан төменге қарай жүзеге асырылатын екі бастамада түсіндірілді. Біріншісі – «Тілдердің үштұғырлығы» жобасы (2009), оның мақсаты ҚТ тұрғындарының қазақ, орыс және ағылшын тілдерін бірдей еркін меңгеруіне жағдай жасау болды.

Мұнда ағылшын тілі "әлемдік экономикаға кірігу тілі" мәртебесіне ие болды.

Екіншісі – «5 институционалдық реформаны іске асыруға 100 қадам» атты ұлттық жоспар (2015), онда президент ағылшын тілін орта мектептер мен университеттерде оқыту құралы ретінде Қазақстан жастарының бәсекеге қабілеттілігін арттыру үшін ғана емес, сондай-ақ шетелден студенттерді тарту үшін де пайдалану қажеттігін атап өтті. Бұдан былай оқу-ағарту министрлігі әзірлеген әдістемелік ұсынымдарда Қазақстанның мемлекеттік мектептеріндегі ағылшын тілі мұғалімдеріне шет тілінде оқушылардың коммуникативтік құзыреттілігін дамытуға ерекше назар аудару ұсынылды. Алайда, жоғарыда айтылғандай, мемлекет мақсаттары мен оларды іс жүзінде жүзеге асыру арасында айырмашылықтар болуы мүмкін.

Шет тілін оқытудың ерекшеліктері

Шет тілін оқытуға коммуникативті көзқарас әлеуметтік өзара әрекеттесу жағдайында тілдік құзыреттілікті қарастыратын оқытудың коммуникативті теориясының негізін құрады. Коммуникативті тәсілдің ерекшелігі-оқу процесінің нақты қарым-қатынас процесіне ұқсастығы: оқу процесі жеткіліктілікті сақтай отырып, қарым-қатынас процесін модельдейді. Коммуникативті тәсілдің басым идеясы сөйлеу әрекетінің барлық түрлерінің – сөйлеу, тындау, оқу және жазудың коммуникативті бағыты болып табылады.

Коммуникативтік қызметтің тән белгілері:

- ақпараттық бос орын. Ақпараттық алшақтық бір адам екіншісінің білмейтін нәрсені білгенде пайда болады. Егер екі сұхбаттасушы аптаның қай күні екенін білсе, мысалы, осы тақырыпқа сұрақ пен жауап коммуникативті әрекет емес. Осы тұрғыдан псевдокоммуникативті барлық оқылған бір мәтіннің әр түрлі қайталануы және басқа да көптеген жаттығулар қарастырылуы керек;

- кері байланыс. Қабылдаушыдан алынған сөйлеу хабары түсінілетіні, яғни тыңдалғанға, оқылғанға реакция білдіретіні туралы сигнал алуды білдіреді;

- таңдау. бұл белгілі бір коммуникативті ниетті білдіру үшін форманы өзгерту еркіндігін білдіреді, басқаша айтқанда, спикердің таңдауы бар: не айту керек және бұл туралы қалай айту керек. Демек, мұғалімнің өзі болжаған тілдік

форманың нұсқасына қол жеткізу әрекеттері коммуникативтілікке қайшы келеді;
 - материалдардың түпнұсқалығын көрсетіңіз. Материалдардың түпнұсқалығы, мүмкін, балама оқулықтарға көбірек енетін қазіргі заманғы шет тілдерін оқытудың ең танымал сипаттамасы болып табылады.

Ағылшын тілін оқытудың коммуникативтік тәсілін айқындайтын басым
Білім сапасын талдау

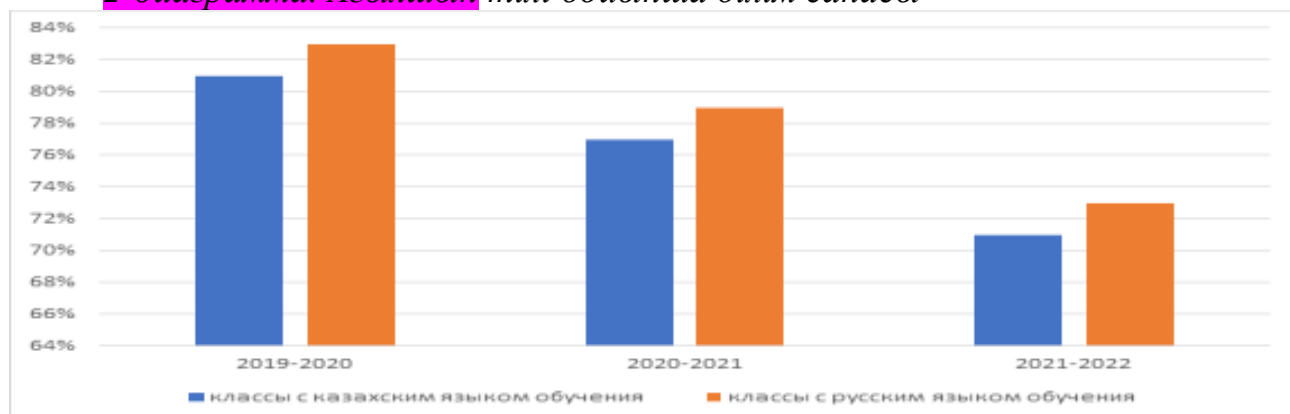
Пандемияға дейін, пандемия кезінде және пандемиядан кейін ағылшын тілін білу сапасын салыстырмалы талдау төмендеу тенденциясын анықтады. Мысалы, Қазақстан бойынша ағылшын тілі бойынша білім сапасы 2019-2020 жылдары 82% - ды құрады, 2020-2021 оқу жылында 78% - ды құрады, ал 2021-2022 оқу жылы пандемиядан кейінгі кезеңде 72% - ды құрады (1-диаграмма). Осылайша, білім сапасы алдымен 4% - ға, содан кейін тағы 6% - ға төмендеді, бұл жалпы 10% құрайды. Пандемия мен пандемиядан кейінгі екі жылдық кезеңді қорытындылай келе, оқушылардың оқу сапасына теріс әсер етті.

1-диаграмма. Ағылшын тілі бойынша білім сапасы

Орыс және қазақ сыныптарындағы білім сапасын талдау ұқсас үрдісті көрсетті (2-кестені қараңыз).

2-диаграмма. Ағылшын тілі бойынша білім сапасы

8
1%

1-ші және 2-ші кестелерді қалалар мен облыстар бойынша білім сапасы көрсетілген. Қазақ тілінде оқытатын сыныптардағы білім сапасы бойынша

Алматы, Нұрсұлтан және Ақмола облысы көшбасшы болып табылады.

Ал білім сапасы ең төмен деңгейде тұрған өңірлер-Қостанай, Атырау және Түркістан облыстары. Орыс тілінде оқытатын сыныптардағы білім сапасының көрсеткіштері шамамен бірдей. Алматы мен Астанада білім сапасы бұрынғысынша ең жоғары, алайда Ақтөбе облысы көшбасшы болды. Ең төменгі білім сапасын Атырау, Жамбыл және Түркістан облыстары көрсетті.

37-кесте. Қазақ тілінде оқытатын сыныптардағы облыстар бойынша ағылшын тілі бойынша білім сапасы

Қала / облыс	2019	2020	2021
Алматы	86%	85%	74%
Нұр-Сұлтан	85%	84%	75%
Ақмола облысы	80%	80%	70%
Ақтөбе облысы	80%	70%	70%
Алматы облысы	80%	80%	70%
Шығыс – Қазақстан облысы	80%	79%	75%
Павлодар облысы	80%	86%	76%
Солтүстік-Қазақстан облысы	80%	78%	77%
Шымкент	80%	71%	68%
Батыс-Қазақстан облысы	78%	76%	75%
Қызылорда облысы	78%	78%	73%
Жамбыл облысы	75%	75%	70%
Қостанай облысы	74%	73%	70%
Атырау облысы	70%	69%	66%
Түркістан облысы	70%	69%	65%

38-кесте. Орыс тілінде оқытатын сыныптардағы облыстар бойынша ағылшын тілі бойынша білім сапасы

Қала / облыс	2019	2020	2021
Ақтөбе облысы	90%	80%	70%
Нұр-Сұлтан	88%	80%	76%
Алматы	87%	87%	80%
Қызылорда облысы	87%	87%	85%
Батыс-Қазақстан облысы	81%	77%	73%
Ақмола облысы	80%	80%	70%
Алматы облысы	80%	80%	70%
Шығыс – Қазақстан облысы	80%	80%	70%
Солтүстік-Қазақстан облысы	80%	76%	73%
Қостанай облысы	78%	76%	71%
Павлодар облысы	78%	77%	73%
Шымкент	78%	75%	74%
Атырау облысы	77%	80%	70%

Жамбыл облысы	76%	72%	66%
---------------	-----	-----	-----

Алайда, пандемия кезінде және пандемиядан кейін барлық аймақтар бойынша білім сапасының нәтижелері төмендеді, бұл корона вирусынан туындаған пандемияның теріс салдарын көрсетеді. Сондай-ақ, сапа нәтижелерінің нашарлауы қашықтықтан оқыту әр оқушының қажеттіліктерін қамтамасыз ете алмайтындығын көрсетеді, бұл ағылшын тілін оқытудың жалпы сапасына әсер етеді.

Назарбаев Университетінің зерттеушілері ағылшын тілін оқыту туралы зерттеу жүргізді және көптеген студенттердің ағылшын тілінің онлайн-сабақтарына қатысуға уәжі жоқ сияқты, өйткені қатысушылардың көпшілігі мәтінді оқумен, грамматикамен және жаңа лексиканы орыс тіліне аударумен шектелді. Смит және басқалар сияқты. ескерту, көптеген дамушы елдерде тілді оқыту әдістемесі " көбінесе дәстүрлі болып қала береді, оқулыққа негізделген мұғалімге бағытталған сабақтар грамматиканы, лексиканы және оқуды түсінуді кезең-кезеңімен үйренуге бағытталған, ал ауызша тәжірибе оқулықтағы диалогтарды және мұғалім мен оқушы арасындағы сұрақтар мен жауаптарды механикалық түрде қайталаумен шектеледі.

Сонымен қатар, кейбір студенттер өздерінің ағылшын тілі мұғалімдерінің қателіктерге жол бермеу үшін аз шыдамдылық танытқанын немесе кейбір студенттер интернетке қосылудың тұрақсыздығына байланысты онлайн сабақтарына кешігіп қалса, шыдамдылықты сынға алды. Сонымен қатар, көптеген студенттер COVID-19 кезінде ағылшын тілін оқытудың кейбір әдістерін сынға алды, оның ішінде үй тапсырмаларын көбірек бөлу, виртуалды бейнеконференцияларда бірлескен іс-әрекеттің болмауы және студенттердің сұрақтарына жауаптардың болмауы. Зерттеу нәтижелері білім сапасының төмендеуіне әсер ететін факторларды растайды.

Осылайша, жаңа оқу жылында мұғалімдер өздерінің оқыту практикаларын жақсартып, шет тілін сапалы меңгеруде әлемдік тәжірибені пайдалануы қажет.

Физика

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 604 бұйрығымен бекітілген Негізгі орта білім берудің және Жалпы орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес 7-11-сыныптарда «Физика» міндетті оқу пәні ретінде оқытылады.

Пандемияға дейін және пандемиядан кейінгі кезеңде жалпы орта білім беру ұйымдарының 7-11 сыныптарындағы «Физика» пәнінен білім беру мазмұнын меңгеру сапасын анықтау үшін 2019-2022 оқу жылындағы нәтижелері бойынша білім сапасы көрсеткіштеріне талдау жүргізілді.

2019-2020 оқу жылында Республика бойынша 7-сыныпта «Физика» пәнін 93 324 білім алушы оқыды. Олардың білім сапасының көрсеткіштері Орташа республикалық деңгейде 53,6 пайызды құрайды (1-кесте. 2019-2020 оқу жылының қорытынды бойынша 7-сыныпта «Физика» пәнінен білім алушылардың сапалық көрсеткіші).

2019-2020 оқу жылындағы 7-сыныптағы білім алушылардың «Физика» пәні

бойынша білім сапасы көрсеткіштерінің ең жоғарғы деңгейі 88% және ең төменгі деңгейі 40% көрсетті, арасындағы алшақтық екі еседен көп болды. Рейтингіте Батыс Қазақстан -88% және Жамбыл -83% облыстары үздік болып табылады, Орташа республикалық деңгейдің көрсеткішінен 30%-дай алшақтық байқалады.

39-кесте. 2019-2020 оқу жылының қорытынды бойынша 7-сыныпта «Физика» пәнінен білім алушылардың сапалық көрсеткіші

Өңір	Барлығы	4 пен 5 саны	Білім сапасы
Ақмола обл.	7174	4141	58%
Ақтөбе обл.	6977	2754	39%
Алматы обл.	8406	4667	56%
Алматы қ.	7784	4283	55%
Атырау обл.	6286	2361	38%
ШҚО	6983	3476	50%
Жамбыл обл.	4645	3851	83%
БҚО	4506	3963	88%
Қостанай обл.	7339	2755	38%
Қызылорда обл.	7483	3655	49%
Нұр-Сұлтан	6585	3757	57%
Павлодар обл.	6887	3851	56%
СҚО	4620	1868	40%
Түркістан обл.	7649	3390	44%
Шымкент қ.			

2019-2020 оқу жылында Республика бойынша 7-сыныпта «Физика» пәнін 93 324 білім алушылар оқыса, оның 4506 білім алушылары Батыс Қазақстан облысында, 4645 білім алушылары Жамбыл облысында яғни, Қазақстан өңірлерінің білім алушыларының 10 пайызын құрайды.

Ақмола, Алматы, Павлодар облыстары және республикалық маңызы бар Нұр-Сұлтан, Алматы қалаларының білім алушыларының білім сапасы көрсеткіштері Орташа республикалық деңгейден жоғары болды.

Білім алушылардың білім сапасы көрсеткіштерінің Орташа республикалық деңгейін 7 өңірі еңсере алмады.

Рейтингтің соңғы позицияларында Қостанай, Атырау және Ақтөбе облыстары орналасты.

Шығыс Қазақстан, Қызылорда, Солтүстік Қазақстан, Түркістан облыстарының және Шымкент қаласының білім алушыларының білім сапасы көрсеткіштері Орташа республикалық деңгейден 15%-дай төмен болды. Рейтингтің соңғы позицияларында орналасқан облыстардың білім алушылардың білім сапасының көрсеткіштері төмендегідей болды: Қостанай -38% Атырау -38% және Ақтөбе - 39%.

7-сыныпта Қостанай облысында 7339 білім алушылар, Атырау облысында 6286 білім алушылар және Ақтөбе облыстарында 6977 білім алушылар білім алады екен. Үш облыста барлығы 20 602 білім алушылар 7-сыныпқа арналған

«Физика» пәнінің оқиды, білім сапасы көрсеткіштері 38,3 пайызды көрсетеді. Бұл Қазақстан өңірлерінің білім алушыларының білім сапасының орташа республикалық деңгейінің ең төменгі көрсеткіші.

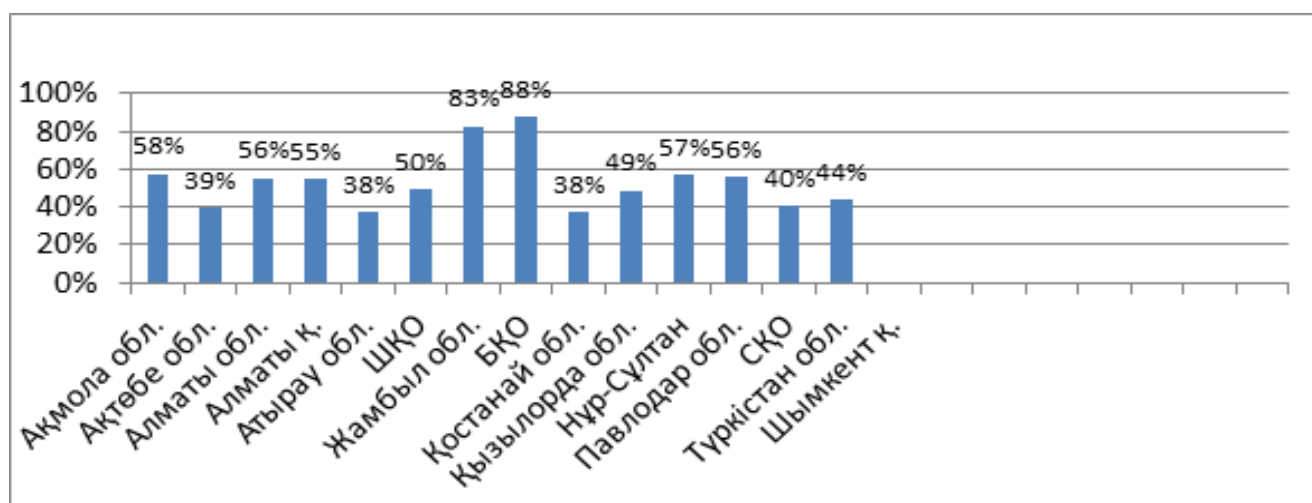
7-сыныпқа арналған «Физика» пәнінде табиғат құбылыстарын қарастырады, физиканың негізгі заңдарымен танысады және осы заңдарды техникада, күнделікті өмірде қолдану деңгейінде оқытылады.

Физика мен оның заңдары барлық жаратылыстану саласының өзегі екендігіне басты назар аударылады. Сондықтан, курстың ең маңызды міндеттерінің бірі – білім алушылардың әлемнің заманауи физикалық бейнесінің негізін және табиғатты танудың ғылыми әдістері туралы түсініктерін қалыптастыру.

Бағдарлама практикадан теорияға өтуге негізделген, білім алушылардың негізгі игерген білімдерін тәжірибеде көбірек қолдануға бағытталған.

7 сыныпта – қарастырылатын өлшем бірліктермен білім алушылар бастауыш сыныптан «математика» пәнінен таныс. Үлкен және кіші сандарды ықшамдап жазуда «математика» пәнінде оқытылады. Физика сабағында есеп шығарғанда білім алушылар өлшем бірліктерді басқа системаға айландырғанда қателеседі.

«Физика» пәнінен Қазақстан өңірлерінің білім алушыларының білім сапасының 2019-2020 оқу жылының қорытынды бойынша салыстырмалы көрсеткіші төмендегі кестеде берілген.

58-сурет. Қазақстан өңірлерінің білім алушыларының білім сапасының 2019-2020 оқу жылының қорытынды бойынша салыстырмалы көрсеткіші

7-сыныптың физика курсында кіріспе «атом», «зат», «материя» және «физикалық термин», «физикалық шама», «гипотеза» және «эксперимент», «өлшем» және «өлшеу қателігі» сияқты негізгі ұғымдарды оқытылады, бұл оқу материалын әрі қарай оқыту кезінде қазіргі ғылымның заманауи деңгейі мен қоршаған ортамен байланыстың үзілмеуіне мүмкіндік береді.

Оқу бағдарламасында адамның табиғатпен өзара қарым-қатынасы, адамның Әлемдегі және планетадағы орны, өмірдің мәні туралы мәселелер, сондай-ақ білім алушыларға білім беруде және тәрбиелеуде үлкен мәні бар лабораториялық және

практикалық жұмыстар маңызды орын алады. Сондықтан 7-сыныптың білім алушылардың білім сапасының көрсеткіштеріне ерекше назар аударуды қажет етеді.

Сондақтан 8-сыныпта білім алушылар сапалы білім алу үшін рейтингтің соңғы позицияларында орналасқан облыстардың 7-сыныпта оқитын білім алушыларының білім сапасының көрсеткіштерін «Физика» пәні бойынша талдап, қосымша жұмыс жасау қажет етеді.

8-сыныпқа арналған «Физика» пәнінің мазмұны үш яғни, «Жылу физикасы», «Электр және магнетизм», «Геометриялық оптика» бөлімін қамтиды.

Білім алушылар 7-сыныптағы физикалық шамалар, шкалалар құны және оларды өлшеу, аспап шкалалары және аспаптық өлшеу қателерін анықтау сияқты ұғым түсініктерді білді. Осы сыныптан энергиялардың түрлерін ажыратады, энергияны тасымалдау, сонымен қатар, энергияны үнемдеу керек екенін біледі. 8-сыныпқа арналған «Физика» пәнінде «Жылу құбылыстары» бөлімін оқығанда білім алушылардың түсінігін кеңейтеді және олар алдыңғы қарастырылған процестердегі бақылаулар нәтижесін бөлшектер және материяның кинетикалық теориясы негізінде түсіндіре алады. Ал енді білім алушылардың 8-сыныптағы «Физика» пәнін қалай меңгергенің білім сапасы көрсеткіштерін талдаудан көреміз.

«Физика» пәні бойынша 2019-2020 оқу жылында 7 сыныпта оқыған білім алушылардың 2020-2021 оқу жылғындағы 8-сыныптағы білім сапасы көрсеткіштерін қарастырайық.

2020-2021 оқу жылында Республика бойынша 8-сыныпта «Физика» пәнін 96 009 білім алушы оқыды.

«Физика» пәнінен Қазақстан өңірлерінің 8-сыныпта білім алушыларының білім сапасы Орташа республикалық деңгейде 63,2 пайызды құрайды.

40-кесте. 2020-2021 оқу жылының қорытынды бойынша 8-сыныпта «Физика» пәнінен білім алушылардың сапалық көрсеткіші

Өңір	Барлығы	4 пен 5 саны	Білім сапасы
Ақмола обл.	6367	4258	67%
Ақтөбе обл.	6519	4002	61%
Алматы обл.	7139	4752	67%
Алматы қ.	6686	4550	68%
Атырау обл.	6430	3730	58%
ШҚО	6400	4244	66%
Жамбыл обл.	6835	4266	62%
БҚО	6068	3853	63%
Қостанай обл.	7388	4312	58%
Қызылорда обл.	6769	4381	65%
Нұр-Сұлтан	6070	4150	68%
Павлодар обл.	6207	4077	66%
СҚО	4838	2809	58%
Түркістан обл.	6093	3774	62%
Шымкент қ.	6200	3688	59%

2020-2021 оқу жылының 8-сыныптағы «Физика» пәні бойынша білім алушылардың білім сапасы көрсеткіштерінің ең жоғарысы 68% және ең төменгі 58%, арасындағы алшақтық 20 % болды. Рейтингте Алматы, Нұр-Сұлтан қаласы және Ақмола облыстары жоғары көрсеткішті көрсетті.

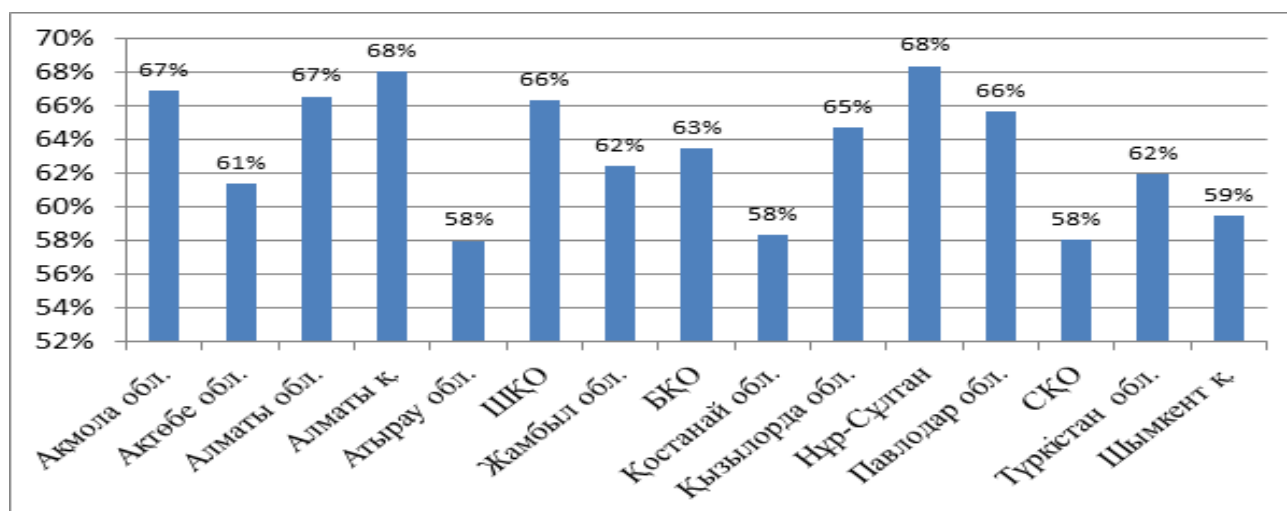
Шығыс Қазақстан, Павлодар, Қызылорда облыстарының білім алушыларының білім сапасы көрсеткіштері Орташа республикалық деңгейден жоғары болды.

Білім алушылардың білім сапасы көрсеткіштерінің Орташа республикалық деңгейін 8 өңір еңсере алмады. Рейтингтің соңғы позицияларында 58 пайыздық көрсеткішпен Атырау және Қостанай, Солтүстік Қазақстан облыстары орналасты.

Ақтөбе, Жамбыл, Батыс Қазақстан, Түркістан облыстарының және Шымкент қаласының білім алушыларының білім сапасы көрсеткіштері Орташа республикалық деңгейден төмен болды.

«Физика» пәнінен білім алушының алған білімі әлемнің қазіргі жаратылыстану көрінісінің негізінде жатқан іргелі ұғымдарды, заңдылықтарды, теориялар мен қағидаттарды, табиғатты ғылыми тану әдістерін, физиканы, зерттеу негізінде адамзаттың ғаламдық және жергілікті проблемаларын түсінуді қамтамасыз етеді. Сондықтан «Физика» пәнін толық білім алушылар меңгеруін қамтамасыз ету үшін алған білім сапасына толық талдау жасап, кері байланыс жасалу қажет.

«Физика» пәнінен Қазақстан өңірлерінің білім алушыларының білім сапасының 2020-2021 оқу жылының қорытынды бойынша салыстырмалы көрсеткіші төмендегі суретте берілген.

59-сурет. Қазақстан өңірлерінің білім алушыларының білім сапасының 2020-2021 оқу жылының қорытынды бойынша салыстырмалы көрсеткіші

«Физика» пәнінен Қазақстан өңірлерінің білім алушыларының 2019-2020 оқу жылында 7-сыныпта, осы білім алушыларының келесі 2020-2021 оқу жылындағы 8-сыныпта білім сапасының сапалық көрсеткіші бойынша талдау жасалды.

«Физика» пәні бойынша 2019-2020 оқу жылындағы 7-сыныптағы білім

алушылардың білім сапасы көрсеткіштері Орташа республикалық деңгейде 53,6 пайызды құрайды, ал осы білім алушылардың 2020-2021 оқу жылындағы 8-сыныптағы білім сапасы көрсеткіштері Орташа республикалық деңгейде 63,2 пайызды құрайды.

«Физика» пәнінен Қазақстан өңірлерінің білім алушыларының 2019-2020 жылғы оқу жылында 7-сыныпта осы білім алушыларының келесі 2020-2021 оқу жылындағы 8-сыныпта сапалық көрсеткіші төмендегі кестеде берілген.

41-кесте. «Физика» пәнінен Қазақстан өңірлерінің білім алушыларының 2019-2020 жылғы оқу жылында 7-сыныпта, 2020-2021 жылғы оқу жылында 8-сыныпта алған білімінің сапалық көрсеткіші

Өңір	2019Ж		2020Ж
	7 сынып	8сынып	Айырмашылығы, %
Ақмола обл.	58%	67%	9%
Ақтөбе обл.	39%	61%	22%
Алматы обл.	56%	67%	11%
Алматы қ.	55%	68%	13%
Атырау обл.	38%	58%	20%
Шқо	50%	66%	16%
Жамбыл обл.	83%	62%	-21%
Бқо	88%	63%	-25%
Қостанай обл.	38%	58%	20%
Қызылорда обл.	49%	65%	16%
Нұр-сұлтан	57%	68%	11%
Павлодар обл.	56%	66%	10%
Сқо	40%	58%	18%
Түркістан обл.	44%	62%	18%

«Физика» пәні бойынша 2020-2021 оқу жылында Орташа республикалық деңгейде білім алушылардың білім сапасының көрсеткіштері 8-сыныпта 10 пайызға артқан.

7-сыныптағы білім алушыларының білім сапасы көрсеткіштерінің 8-сыныпта артуында «Физика» пәні бойынша біркелкілік байқалмайды, Ақтөбе - 22%, Атырау -20%, Қостанай -20% жоғары көтерілсе, Батыс Қазақстан -25%, Жамбыл -21% облысы білім алушыларының білім сапасы көрсеткіштері төмендеген. Білім сапасы көрсеткіштерінің төмендеу себебі COVID-19 коронавирустан туындаған төтенше жағдай кезіндегі Қазақстандық мектептерде енгізілген қашықтықтан оқыту режимі болуы мүмкін.

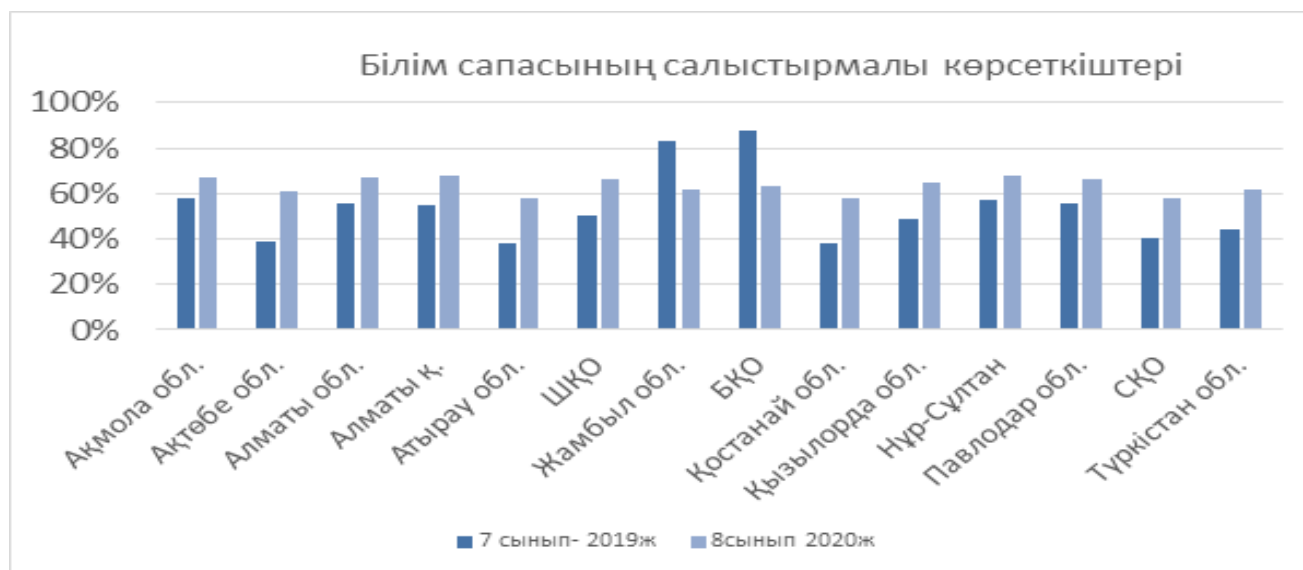
Білім алушыларының білім сапасының көрсеткіштері төмендеген облыстарының пайызы төмендегідей: Жамбыл-62% және Батыс Қазақстан -63%., ол ең төменгі білім сапасын көрсетпейді.

2020-2021 оқу жылындағы 8-сыныптағы «Физика» пәні бойынша білім алушылардың ең төменгі көрсеткіші 58%. Сонда да 9 сыныпта «Физика» пәнінің білім беру мазмұнын меңгеру үшін 2020-2021 жылғы оқу жылындағы 8-сыныптың қорытындысы бойынша Орташа республикалық деңгейде білім сапасы көрсеткіштері төмен облыстың білім алушыларының білім сапасының

көрсеткішін сараптап, келесі оқу жылында қосымша жұмыстар ұйымдастыру қажет.

«Физика» пәнінен Қазақстан өңірлерінің білім алушыларының білім сапасының 2019-2020 жылғы оқу жылында 7-сыныпта, 2020-2021 жылғы оқу жылында 8-сыныпта қорытынды бойынша салыстырмалы көрсеткіші яғни білім сапасының өсу динамикасы төмендегі диаграммада берілген берілген.

60-сурет. Қазақстан өңірлерінің білім алушыларының білім сапасының 2019-2020 жылғы оқу жылында 7-сыныпта, 2020-2021 жылғы оқу жылында 8-сыныпта қорытынды бойынша салыстырмалы көрсеткіші

2019-2020 оқу жылының қорытынды бойынша 8-сыныпта «Физика» пәнінен 87822 білім алушылардың сапалық көрсеткіші Орташа республикалық деңгейде 48,7 пайызды құрайды (4-кесте. 2019-2020 оқу жылының қорытындысы бойынша 8-сыныпта «Физика» пәнінен білім алушылардың сапалық көрсеткіші).

42-кесте. 2019-2020 оқу жылының қорытындысы бойынша 8-сыныпта «Физика» пәнінен білім алушылардың білім сапасының көрсеткіштері

Өңір	Барлығы	4 пен 5 саны	Білім сапасы
Ақмола обл.	6611	3666	55%
Ақтөбе обл.	6423	2518	39%
Алматы обл.	6928	3010	43%
Алматы қ.	6614	3136	47%
Атырау обл.	6040	2304	38%
Шқо	6607	3274	50%
Жамбыл обл.	4645	3851	83%
Бқо	5345	2453	46%
Қостанай обл.	7224	2677	37%
Қызылорда обл.	7190	3583	50%
Нұр-сұлтан	6031	3156	52%
Павлодар обл.	6593	3679	56%

СҚО	4658	1892	41%
Түркістан обл.	6913	3096	45%
Шымкент қ.			

Орташа республикалық деңгей 50 пайыздан аз, ол Қазақстан өңірлерінің білім алушыларының «Физика» пәні бойынша білім сапасының нәтижесінің төмендігін көрсетеді.

2019-2020 оқу жылының 8-сыныптағы «Физика» пәні бойынша білім алушылардың білім сапасы көрсеткіштерінің ең жоғарысы 83% және ең төменгі 37%, арасындағы алшақтық 46 % болды. Рейтингіте Жамбыл облысының 4645 білім алушылары 83% пайызбен жоғары көрсеткішті көрсетті.

Білім алушыларының білім сапасының көрсеткіштері Павлодар - 56%, Ақмола - 55%, Шығыс Қазақстан - 50%, Қызылорда - 50% облыстарында және Нұр-Сұлтан қаласы- 52% болды. Бұл білім сапасы көрсеткіштері Орташа республикалық деңгейден жоғары болды.

Білім алушылардың білім сапасы көрсеткіштерінің Орташа республикалық деңгейін 7 өңір еңсере алмады.

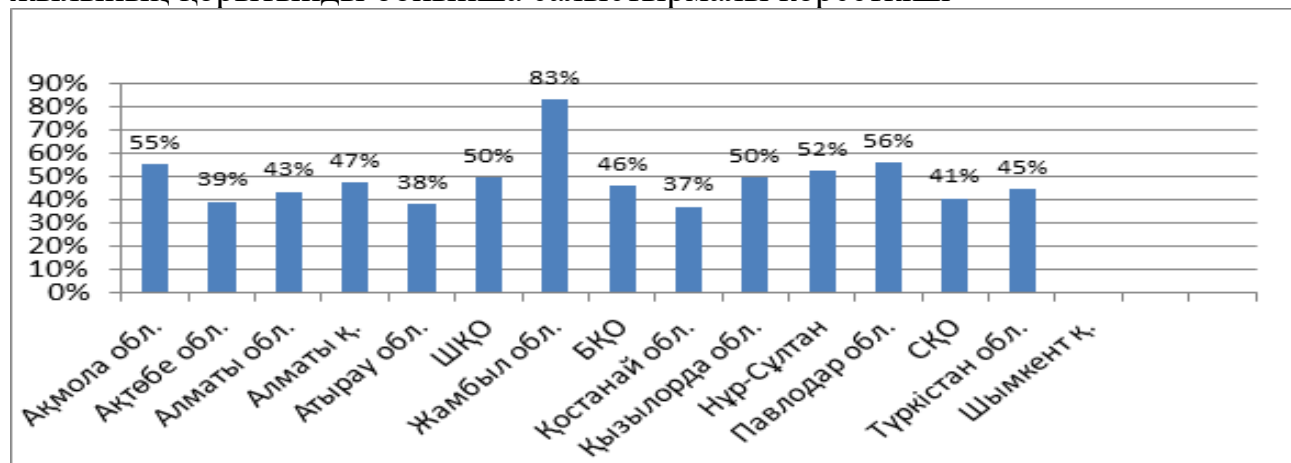
Алматы - 47% қаласының және Батыс Қазақстан - 46% , Алматы - 43%, Солтүстік Қазақстан - 41%, Түркістан - 45% облыстарының білім алушыларының білім сапасы көрсеткіштері Орташа республикалық деңгейден төмен болды. Рейтингтің соңғы позицияларында Қостанай - 37%, Атырау - 38% және Ақтөбе - 39% облыстары төменгі көрсеткіш көрсетті.

Қостанайда облысында 7224 білім алушылар, Атырауда облысында 6040 білім алушылар және Ақтөбе облысында 6423 білім алушылар оқиды.

Ол Қазақстан өңірлерінің 96 009 білім алушыларының 20 пайызы.

«Физика» пәнінен Қазақстан өңірлерінің білім алушыларының білім сапасының 2019-2020 оқу жылының қорытынды бойынша салыстырмалы көрсеткіші төмендегі кестеде берілген (43-сурет. Қазақстан өңірлерінің білім алушыларының 2019-2020 оқу жылының қорытынды бойынша салыстырмалы көрсеткіші).

61-сурет. Қазақстан өңірлерінің білім алушыларының 2019-2020 оқу жылының қорытынды бойынша салыстырмалы көрсеткіші

2020-2021 оқу жылының қорытынды бойынша 9-сыныпта «Физика» пәнінен республиканың 89817 білім алушылардың білім сапасының көрсеткіштері Орташа республикалық деңгейде 62,2 пайызды құрайды.

43-кесте. 2020-2021 оқу жылының қорытынды бойынша 9-сыныпта «Физика» пәнінен білім алушылардың білім сапасының көрсеткіші

Өңір	Барлығы	4 пен 5 саны	Білім сапасы
Ақмола обл.	5892	3863	66%
Ақтөбе обл.	5920	3437	58%
Алматы обл.	6485	4150	64%
Алматы қ.	6264	4220	67%
Атырау обл.	6266	3595	57%
ШҚО	6055	4039	67%
Жамбыл обл.	6142	3842	63%
БҚО	5701	3338	59%
Қостанай обл.	7260	4109	57%
Қызылорда обл.	6465	4313	67%
Нұр-Сұлтан	5583	3762	67%
Павлодар обл.	5912	3928	66%
СҚО	4879	2709	56%
Түркістан обл.	5623	3501	62%
Шымкент қ.	5370	3035	57%

2020-2021 оқу жылының 9-сыныптағы «Физика» пәні бойынша білім алушылардың білім сапасы көрсеткіштерінің ең жоғарысы 67% және ең төменгі 56%, арасындағы алшақтық 11 % болды. Рейтингте Алматы, Нұр-Сұлтан қаласы және Шығыс Қазақстан, Қызылорда облыстарының білім алушыларының білім сапасы көрсеткіштері Орташа республикалық жоғары деңгейдің көрсеткішін көрсетті. Ақмола -66%, Павлодар -66%, Алматы -64%, Жамбыл -63% облыстары Орташа республикалық жоғары көрсеткішті көрсетті.

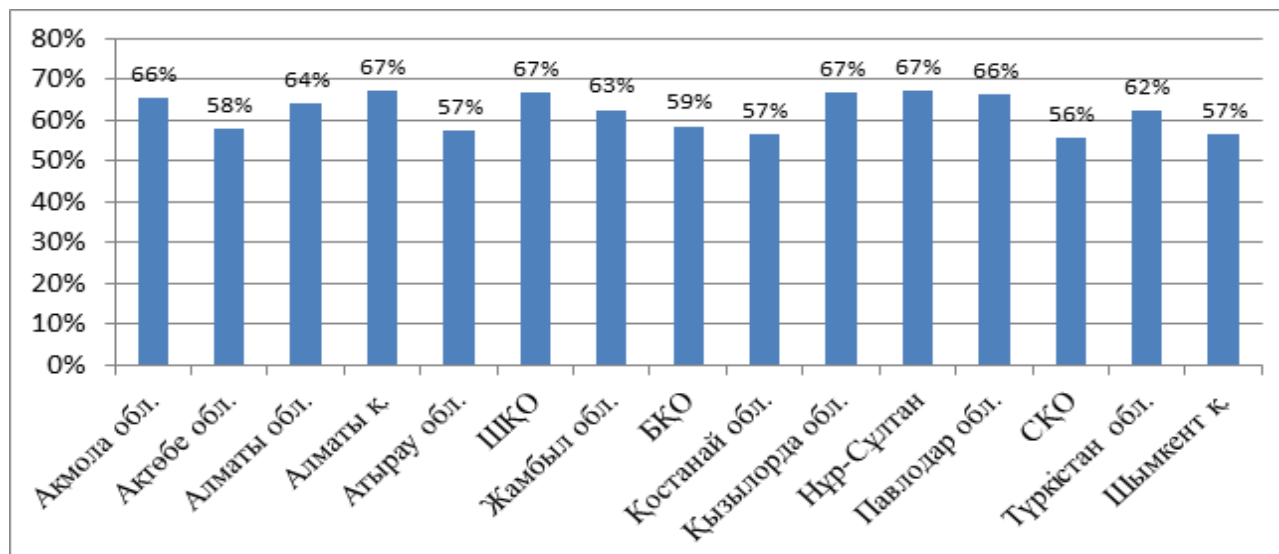
Білім алушылардың білім сапасы көрсеткіштерінің Орташа республикалық деңгейін 6 өңір еңсере алмады. Рейтингінің соңғы позицияларында және Түркістан облыстарының 62% сәл төмен пайызда білім алушылардың білім сапасы көрсеткіштерінің Орташа республикалық деңгейінен төмен болды. Солтүстік Қазақстан облысы білім алушылардың Орташа республикалық деңгейін білім сапасы көрсеткіштерінің ең төменгі деңгейінде (-56%) орналасты.

Ақтөбе -58%, Атырау -57%, Қостанай -57%, Батыс Қазақстан -59% облыстары және Шымкент 57% қаласының білім алушыларының білім сапасы көрсеткіштері Орташа республикалық деңгейден төмен болды.

«Физика» пәні бойынша 2020-2021 оқу жылының 9-сыныптағы білім сапасының салыстырмалы көрсеткіштері төменде көрсетілген.

62-сурет. 2020-2021 оқу жылының қорытынды бойынша 9-сыныпта

«Физика» пәнінен білім алушылардың білім сапасының салыстырма көрсеткіші

«Физика» пәнінен Қазақстан өңірлерінің білім алушыларының 2019-2020 оқу жылындағы 8-сыныпта, осы білім алушыларының келесі 2020-2021 оқу жылындағы 9-сыныпта «Физика» пәнінен менгерген білімінің сапалық көрсеткіші бойынша талдау жасалды.

«Физика» пәнінен Қазақстан өңірлерінің білім алушыларының 2019-2020 оқу жылындағы 8-сыныпта осы білім алушыларының келесі 2020-2021 оқу жылындағы 9-сыныпта «Физика» пәнінен сапалық көрсеткіші төмендегі кестеде берілген.

44-кесте. «Физика» пәнінен Қазақстан өңірлерінің білім алушыларының 2019-2020 оқу жылындағы 8-сыныпта және 2020-2021 оқу жылында 9-сыныптағы сапалық көрсеткіші

РЕГИОН	2019Ж	2020Ж	айырмашылығы, %
	8 сынып	9сынып	
АҚМОЛА ОБЛ.	55%	66%	11%
АҚТӨБЕ ОБЛ.	39%	58%	19%
АЛМАТЫ ОБЛ.	43%	64%	21%
АЛМАТЫ Қ.	47%	67%	20%
АТЫРАУ ОБЛ.	38%	57%	19%
ШҚО	50%	67%	17%
ЖАМБЫЛ ОБЛ.	83%	63%	-20%
БҚО	46%	59%	13%
ҚОСТАНАЙ ОБЛ.	37%	57%	20%
ҚЫЗЫЛОРДА ОБЛ.	50%	67%	17%
НҰР-СҰЛТАН	52%	67%	15%
ПАВЛОДАР ОБЛ.	46%	66%	20%
СҚО	41%	56%	15%
ТҮРКІСТАН ОБЛ.	45%	62%	17%

«Физика» пәні бойынша 2019-2020 оқу жылындағы 8-сыныптың білім алушылардың білім сапасы көрсеткіштері Орташа республикалық деңгейде 48,7 пайызды құрайды, ал осы білім алушылардың 2020-2021 оқу жылындағы 9-сыныптағы білім сапасы көрсеткіштері Орташа республикалық деңгейде 62,2 пайызды құрайды.

2020-2021 оқу жылында 9-сыныпта Қазақстан өңірлерінің білім алушыларының Орташа республикалық деңгейдегі білім сапасының көрсеткіштері «Физика» пәні бойынша 13,5 пайызға артқан.

«Физика» пәні бойынша 8-сыныптағы білім алушыларының білім сапасы көрсеткіштерінің 9-сыныпта артуында біркелкілік байқалмайды.

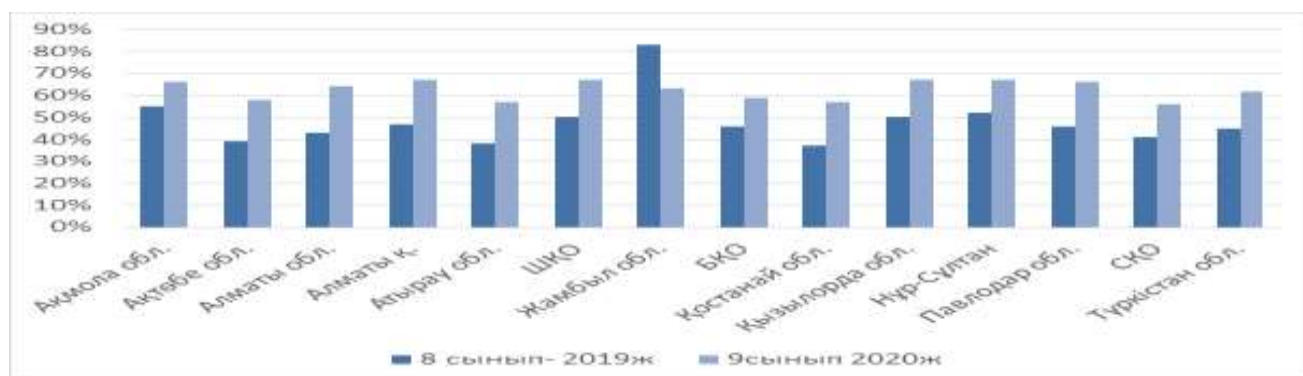
«Физика» пәнінен 2019-2020 оқу жылындағы 8-сыныпта және 2020-2021 оқу жылында 9-сыныптағы сапалық көрсеткіші қорытындысы бойынша салыстырмалы көрсеткіште Қазақстан өңірлерінің білім алушыларының білім сапасы артқан, тек Жамбыл -20% облысы білім алушыларының білім сапасы көрсеткіштері төмендеген.

Рейтингте Алматы -21%, Қостанай -20%, Павлодар -20%, облыстарының және Алматы -20%, қаласы білім алушылардың білім сапасы көрсеткіштерінің жоғары деңгейдің көрсеткішін көрсетті.

9-сыныптағы «Физика» пәні бойынша 2020-2021 оқу жылындағы білім алушылардың ең төменгі шегі -56%, ол Солтүстік Қазақстан облысының білім алушыларының білім сапасы.

«Физика» пәнінен Қазақстан өңірлерінің білім алушыларының білім сапасының 2019-2020 оқу жылындағы 8-сыныпта және 2020-2021 оқу жылында 9-сыныптағы қорытынды бойынша салыстырмалы көрсеткіші яғни білім сапасының өсу динамикасы төмендегі диаграммада берілген берілген (42-сурет. Қазақстан өңірлерінің білім алушыларының білім сапасының 2019-2020 оқу жылындағы 8-сыныпта және 2020-2021 оқу жылында 9-сыныптағы қорытынды бойынша салыстырмалы көрсеткіші).

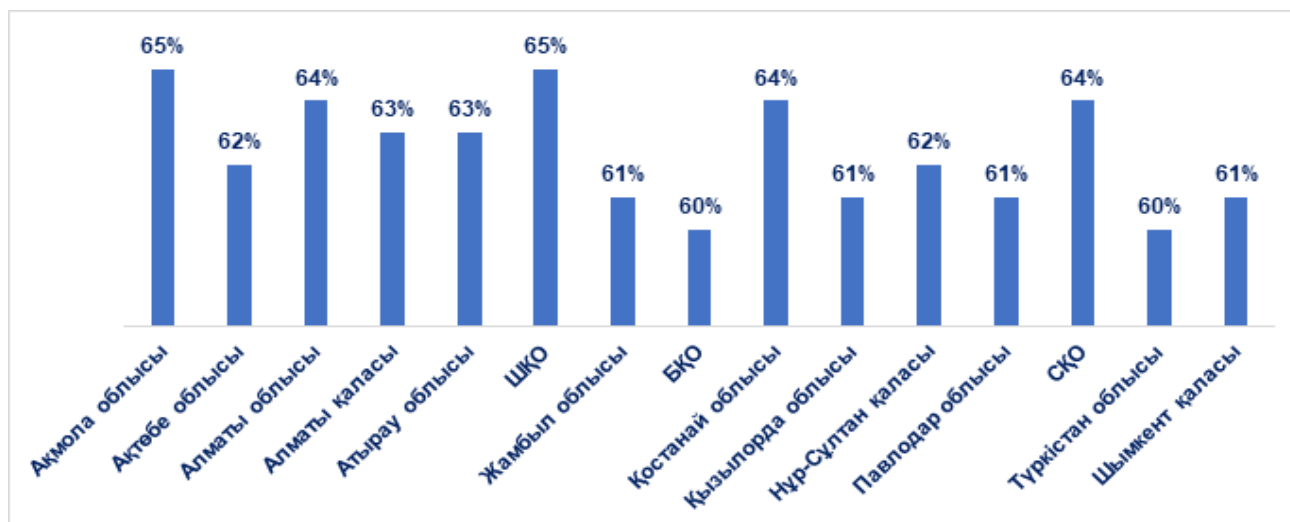
63-сурет. Қазақстан өңірлерінің білім алушыларының білім сапасының 2019-2020 оқу жылындағы 8-сыныпта және 2020-2021 оқу жылында 9-сыныптағы қорытынды бойынша салыстырмалы көрсеткіші

«Физика» пәнінен Қазақстан өңірлерінің білім алушыларының білім сапасының 2020-2021 оқу жылындағы 9-сыныпта және 2021-2022 оқу жылында

10-сыныптағы қорытынды бойынша салыстырмалы көрсеткіші яғни білім сапасының өсу динамикасы төмендегі диаграммада берілген берілген (43-сурет. Қазақстан өңірлерінің білім алушыларының білім сапасының 2020-2021 оқу жылындағы 9-сыныпта және 2021-2022 оқу жылында 10-сыныптағы қорытындысы).

64-сурет. Қазақстан өңірлерінің білім алушыларының білім сапасының 2021-2022 оқу жылында 10-сыныптағы қорытындысы

2021-2022 оқу жылының 10-сыныптағы «Физика» пәні бойынша білім алушылардың білім сапасы көрсеткіштерінің ең жоғарысы 65% және ең төменгі 60%, арасындағы алшақтық 5 % болды. Ақмола -65%, ШҚО-65% облыстары Орташа республикалық жоғары көрсеткішті көрсетті. Рейтингте орташа республикалық деңгейдің білім алушыларының білім сапасының төменгі көрсеткіштерін яғни БҚО-60%, Түркістан облысы -60% көрсетті.

45-кесте. 2021-2022 оқу жылының «Физика» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші

№	Облыс атауы	8-сынып		9-сынып		10-сынып		11-сынып	
		Білім алушы саны	Білім сапасы	Білім алушы саны	Білім сапасы	Білім алушы саны	Білім сапасы	Білім алушы саны	Білім сапасы
1	Ақмола облысы	6919	62%	6751	61%	5682	65%	2732	64%
2	Ақтөбе облысы	6893	58%	6101	60%	5925	62%	2373	67%
3	Алматы облысы	7360	63%	7069	64%	6857	64%		66%
4	Алматы қаласы	7483	60%	7121	61%	7146	63%	1861	65%
5	Атырау облысы	6684	59%	6579	61%	6489	63%	1861	65%
6	ШҚО	7486	62%	7358	64%	7254	65%	2917	76%

7	Жамбыл облысы	6789	60%	6648	60%	6452	61%	2482	68%
8	БҚО	6875	59%	6845	58%	6701	60%	1773	70%
9	Қостанай облысы	7254	62%	7156	62%	7098	64%	2401	68%
10	Қызылорда облысы	7193	61%	7094	61%	6984	61%	3429	81%
11	Нұр-Сұлтан қаласы	7196	61%	7254	63%	7185	62%	1748	71%
12	Павлодар облысы	7254	62%	7187	61%	6984	61%	2182	76%
13	СҚО	7564	61%	7458	62%	7452	64%	2500	73%
14	Түркістан облысы	7221	58%	7183	57%	7155	60%	2469	62%
15	Шымкент қаласы	6724	59%	6588	59%	6542	61%	2732	64%

2021-2022 оқу жылының «Физика» пәні бойынша білім алушылардың білім сапасы көрсеткіштерінің ең жоғарысы 8-сыныптағы 63% және ең төменгі 58%, арасындағы алшақтық 5 %, 9-сыныптағы 64% және ең төменгі 57%, арасындағы алшақтық 7 %, 10-сыныптағы 65% және ең төменгі 60%, арасындағы алшақтық 5 % көрсетеді. Рейтинге Алматы облысында 8 сыныпта 7360 білім алушы 63% білім сапасын, 9 сыныпта 7069 білім алушы 64% білім сапасын, 10 сыныпта 6857 білім алушы 64% білім сапасын көрсетіп орташа республикалық деңгейдің білім алушыларының білім сапасының жоғары көрсеткіштеріне жетіп отыр.

Рейтинге орташа республикалық деңгейдің білім алушыларының білім сапасының төменгі көрсеткіштерін Түркістан облысы көрсетті, 8 сыныпта 58%, 9 сыныпта 57%, 10 сыныпта -60%.

11 сыныпта ең жоғары көрсеткішті Қызылорда облысы 81%, көрсетіп отыр. Барлық облыс аймақтарының білім сапасының көрсеткіші 60% дан жоғары.

Қорытынды:

1. «Физика» пәні бойынша Орташа республикалық деңгейде 2019-2020 оқу жылында 7-сыныптағы білім алушылардың білім сапасы көрсеткіштері 53,6 пайызды құрайды, ал осы білім алушылардың 2020-2021 оқу жылындағы 8-сыныптағы білім сапасы көрсеткіштері 63,2 пайызды құрайды. 2020-2021 оқу жылында 9-сыныптың білім алушыларының білім сапасының көрсеткіштері 9,6 пайызға артқан.

2. «Физика» пәні бойынша 2019-2020 оқу жылындағы 8-сыныптың білім алушылардың білім сапасы көрсеткіштері Орташа республикалық деңгейде 48,7 пайызды құрайды, ал осы білім алушылардың 2020-2021 оқу жылындағы 9-сыныптағы білім сапасы көрсеткіштері 62,2 пайызды құрайды. 2020-2021 оқу жылында «Физика» пәні бойынша Қазақстан өңірлерінің 9-сыныпта білім алушыларының білім сапасының көрсеткіштері 13,5 пайызға артқан.

3. 2021-2022 оқу жылының 10-сыныптағы «Физика» пәні бойынша білім алушылардың білім сапасы көрсеткіштерінің ең жоғарысы 65% және ең төменгі 60%, арасындағы алшақтық 5 % болды.

4. 2021-2022 оқу жылының 11-сыныптағы «Физика» пәні бойынша білім алушылардың білім сапасы көрсеткіштерінің ең жоғарысы 81% және ең төменгі 62%, арасындағы алшақтық 19 % болды.

«Физика» пәні бойынша Қазақстан Республикасында білім алушылардың білім сапасы көрсеткіштерінің артып келе жатқанын көреміз.

2021-2022 оқу жылында көрсетілген білім алушылардың білім жетістіктерін бақылау бойынша «Физика» пәнінің бойынша тапсырмаларын 9 сыныпта дұрыс орындаған нәтижелері базалық, орта және жоғары қиындық деңгейлерінің тақырыптары тұрғысынан 46-кестеде келтірілген.

46-кесте. Базалық, орта және жоғары қиындық деңгейлерінің тақырыптары бойынша «Физика» пәні бойынша тапсырмаларды дұрыс орындаған 9-сынып оқушыларының үлесі, %

Аймақ	Тақырыптардың атауы және қиындық деңгейлері (А-базалық, В-орташа, С-жоғары)											
	Физикалық шамалар мен өлшеулер. Физикалық шамалар			Физикалық шамалар мен өлшеулер. Физикалық өлшеулер.			Механика. Кинематика негіздері			Механика. Динамика негіздері		
	А	В	С	А	В	С	А	В	С	А	В	С
Солтүстік Қазақстан	78,7	65,7	62,5	75	74	75,4	64,2	65,6	56,8	69,8	63,7	62,7
Шығыс Қазақстан	77,6	74,2	75,4	64	63,7	64,7	61,1	61,7	49,5	70,6	63,8	51
Маңғыстау	78,1	73,9	79,7	71,9	73,4	72,7	62,4	63,8	47,4	70	66,1	52,6
Ақтөбе	73,2	69,9	70,5	69,1	73,8	70	60	62,8	43,9	68,2	59,7	47,7
Қызылорда	73,1	70,7	72,9	75,6	76,5	75,1	60,9	62,2	46,8	72,7	66,9	56,2
Жамбыл	72,3	67,3	73	59,4	67,1	66,3	56,6	59,7	46,8	67,9	62,3	53,3
Қостанай	73,1	52,8	64,2	64,1	61,5	65,3	52,8	50,2	43	60,8	55,8	49,1
Түркістан	68,8	63,1	67,7	68,9	71,9	67,6	55,9	58,5	45,3	62,7	57,6	45,5
Батыс Қазақстан	64,8	66	63,9	65	68	65	53,8	55,5	44,2	56,2	53,6	43,7
Павлодар	64,5	55,4	54,7	68,8	65,6	66,7	52,1	53	45	62	55,5	44,8
Алматы қ.	65,7	61	52,3	54,7	61,9	58,6	55,5	50,7	41,7	62,2	52,7	37
Шымкент қ.	57,8	55,7	53,8	65,4	63	66,9	52,9	52,3	44	59	55,6	43,4
Ақмола	65,1	61,7	52,3	63,9	63,4	68,3	49,3	50,9	37,7	57,9	54,7	43,9
Алматы	62,1	56,9	57,1	59,	58,3	61,7	51	49,9	38,9	59,4	53	40,5

				6								
Атырау	56	53,5	53,4	58,1	56,4	54,3	49	49,4	37	53,6	49,2	41,5
Қарағанды	60	50,8	52	45,7	47	50,9	43,7	44,1	36,2	50,4	47,2	37,4
Нұр-Сұлтан қ.	45,5	40,7	38,9	46,6	41,8	43	40,7	40,5	28,2	44	36,4	28,9
ҚР	66,7	62,2	63,3	61,7	62,9	63,6	53,9	54,4	42,4	61,5	55,9	44,9

«Физикалық шамалар мен өлшеулер» (Физикалық шамалар Физикалық өлшеулер) 7 сыныптың басында оқытылады. Халықаралық бірліктер жүйесі (SI); скаляр және векторлық физикалық шамалар; өлшеулер мен есептеулердің дәлдігі; үлкен және кіші сандарды ықшамдап жазу, сонымен қатар білім алушыларды эксперимент жасап, құбылыстарды өз беттерімен зерттеуге дағдыландыру үшін кіші денелердің өлшемін анықтау, физикалық шамаларды өлшеу, аспап шкаласындағы бөліктің құнын анықтау дағдылары қалыптастырылады. Ол сынып өскен сайын күрделеніп отырады. Бұл тапсырмаларды Нұр-Сұлтан қ. білім алушылары жақсы игере алмаған.

Өлшем бірліктермен білім алушылар бастауыш сыныптан “математика” пәнінен таныс. Үлкен және кіші сандарды ықшамдап жазуда “математика” пәнінде оқытылады. 1-4-сыныптарда «Жаратылыстану» пәнінде білім алушылар эксперимент жасап, құбылыстарды өз беттерімен зерттеу, денелердің өлшемін анықтау, физикалық шамаларды өлшеу, аспап шкаласындағы бөліктің құнын анықтау қарастырылған.

Механика. (Кинематика негіздері Динамика негіздері) 7-9 сыныптарда оқытылады. Бұл бөлімшелердің А деңгейдегі тапсырмаларын Атырау облысы, Қарағанды облысы, Нұр-Сұлтан қ. білім алушылары жақсы меңгермеген.

47-кесте. Қиындық деңгейлері

Аймақ	Тақырыптардың атауы және қиындық деңгейлері (А-базалық, В-орташа, С-жоғары)											
	Механика. Сақталу заңдары			Механика. Статика			Механика. Тербелістер мен толқындар			Жылу физикасы. Молекулалы-кинетикалық теория негіздері		
	А	В	С	А	В	С	А	В	С	А	В	С
Солтүстік Қазақстан	83,7	55,6	74,3	100	82,1	55,2	63,2	56,4	53,5	78,1	47,3	62,9
Шығыс Қазақстан	68,3	61,7	56,6	88	60	60	52	56,4	40,8	63,8	58,8	67,3
Маңғыстау	79,4	57,5	66,9	87,5	43,8	37,1	64,1	53,6	53,1	78,6	44,8	60,9
Ақтөбе	75,7	55,4	48,6	85,5	54	55,1	59,6	58,5	50,5	67,8	49,3	57,8
Қызылорда	76,7	57,	60,6	78	54,	45	56,	47,	48,6	69,3	47,1	54,3

		5			9		5	8				
Жамбыл	66,9	50	52	74, 5	54, 5	61,7	46, 1	51, 6	43,2	61,7	47,5	53,6
Қостанай	70,2	56, 1	57,9	76, 5	54, 4	52,6	55, 4	51, 6	50,5	70,3	47,6	58,7
Түркістан	62	57, 2	47,6	83, 9	50, 6	52,8	56, 2	48, 4	47	62,2	49	58,5
Батыс Қазақстан	75,6	54	62	66, 7	35, 7	40,8	55, 5	49, 9	49,5	67	38,8	55,1
Павлодар	64,4	46, 5	37,7	86, 8	47, 3	44,9	54, 8	55, 4	47,1	59,6	38,6	44
Алматы қ.	68,5	53, 2	49,3	80	44, 3	32,3	50, 3	47, 8	44,5	59,6	43,1	53,7
Шымкент қ.	62,1	50, 4	53,3	61, 2	35, 7	42,5	57	47, 8	45,4	66,2	43,9	53,4
Ақмола	64	43, 5	43,3	82, 4	51	48,2	44, 7	44, 9	41,6	60,4	40,2	52,4
Алматы	65,6	46, 5	50,5	76, 1	49, 6	41	51, 4	45, 8	37,4	63,7	40,6	50,2
Атырау	63,3	44, 5	54,4	69, 2	19, 2	31,4	45, 9	42, 4	42,1	58,3	30	45,7
Қарағанды	61,3	42, 1	43,2	70, 7	33, 4	40,2	43, 5	42, 2	40,5	52,4	45,1	49,3
Нұр-Сұлтан қ.	50,9	38, 8	27,5	59, 5	29, 8	39,7	39, 1	39, 3	33,6	47,3	29,3	29,1
ҚР	68	50, 5	49,9	77, 8	46, 5	45,3	53, 4	49, 2	45,2	64,3	43,1	52,6

Механика бөлімі, Сақталу заңдары, Статика, Тербелістер мен толқындар бөлімдері 7-9 сыныптарда қарастырылады. Бұл бөлімшелердің А деңгейдегі тапсырмаларын Нұр-Сұлтан қ. білім алушылары жақсы меңгермеген. Солтүстік Қазақстан облысы жақсы үлгерімге жеткен. Жылу физикасы бөлімі, Молекулалы-кинетикалық теория негіздері бөлімшесі 8 сыныпта оқытылады. Нұр-Сұлтан қ. басқа білім беру ұйымдарынан басқасы 50 % жоғары деңгейді көрсетеді.

48-кесте. Қиындық деңгейлері

Аймақ	Тақырыптардың атауы және қиындық деңгейлері (А-базалық, В-орташа, С-жоғары)											
	Жылу физикасы. Термодинамика негіздері			Электр және магнетизм. Электростатика негіздері			Электр және магнетизм. Электр тогы			Геометриялық оптика. Геометриялық оптика заңдары		
	А	В	С	А	В	С	А	В	С	А	В	С
Солтүстік Қазақстан	63,8	58, 8	67,3	-	77,8	55,6	76	63, 4	61, 7	61, 5	48, 1	42,3
Шығыс Қазақстан	67,8	49, 3	57,8	-	79,1	32,6	75, 1	68, 8	50, 7	72, 2	68, 5	58,9

Маңғыстау	78,6	44,8	60,9	-	79,3	25,3	76,4	75,4	55,8	66,8	74,3	63
Ақтөбе	69,3	47,1	54,3	-	74,3	32,4	72	70,5	52,4	65,9	65,9	50,2
Қызылорда	78,1	47,3	62,9	-	70,1	20,7	77,4	73,8	49,6	67,8	68,7	59,6
Жамбыл	70,3	47,6	58,7	-	68,9	18	72,5	68,1	45,6	62,9	63,8	56,8
Қостанай	62,2	49	58,5	-	50	42,9	63,5	50,4	47	63,4	56,1	46,3
Түркістан	67	38,8	55,1	-	66,1	28,1	67,7	67	45,8	59,7	61,7	47,3
Батыс Қазақстан	59,6	43,1	53,7	-	71,9	56,3	65,2	64	45,6	55,8	57,6	47,7
Павлодар	61,7	47,5	53,6	-	52,6	47,4	67	61	51,3	57	51,9	43
Алматы қ.	59,6	38,6	44	-	66,7	23,5	65,7	60,2	45,4	67,3	52,3	51,5
Шымкент қ.	66,2	43,9	53,4	-	72,3	39,8	62,9	63,1	43,2	53,1	47,6	41,2
Ақмола	50,7	49,4	44,2	-	60,7	25	67,2	58,1	43,8	65,9	55,9	42,4
Алматы	63,7	40,6	50,2	-	53,9	30,4	64,6	60,7	42,2	53,4	49,8	42,7
Атырау	58,3	30	45,7	-	64,9	24,3	58,7	56,4	41,4	50,7	46,8	41,9
Қарағанды	52,4	45,1	49,3	-	47,8	23,9	56,1	47,4	36,8	50	42,8	43,5
Нұр-Сұлтан қ.	47,3	29,3	29,1	-	64	20	46,7	39,7	27,8	47,9	38,8	35,5
ҚР	57,6	45,9	36,5	-	65,7	28,5	66,9	62,5	45,3	59,6	57,2	49

Дереккөз: ҰҒТО деректері

7-сыныпта оқушы физика пәнін жақсы оқу үшін математикадан өтілген сабақ мазмұнын жасы білуі қажет.

9-сыныпта “физика” пәнінің білім беру мазмұны толық аяқталады. Сондықтан 10-11 сыныпта білім алушылардың білім жетістігі жоғары болу үшін білім беру ұйымдары олқылықтарды түзету жұмыстарын жоспарлы жүргізуі қажет.

Химия

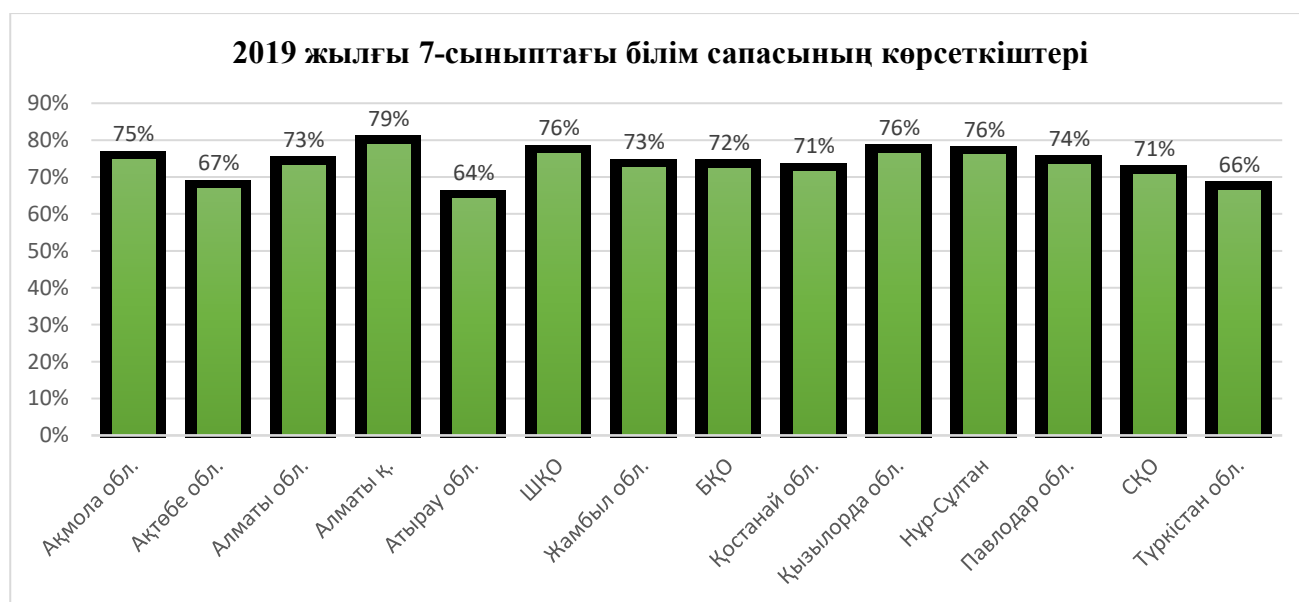
Жаңа коронавирустық инфекцияның таралуын болдырмауға байланысты шектеулер режимі әлемдік білім беру жүйесін дамытуда жинақталған проблемалар мен қайшылықтарды көрсетті сонымен қатар білім сапасының индикаторы ретінде әрекет етті. 2020 жылдың наурыз айының соңынан бастап NAFSA, International Association of Universities, UNESCO, Institute of International

Education (IE), European Association of International Education (EAIE) және т.б. сияқты халықаралық ұйымдар басшылар мен оқытушыларға, студенттер мен ата-аналарға, білім беру процесінің өзге де қатысушыларына ауқымды сауалнама жүргізді. Мұндай зерттеулердің мақсаты – өзгерістердің ауқымын бағалау және білім беру ұйымдарына оқыту сапасы мен басқа да процестер саласындағы одан әрі стратегияларды болжауға көмектесу [В.В.Болгова, М.А. Гаранин, Е.А. Краснова, Л. В. Христофоров. Образование после пандемии: падение или подготовка к прыжку?// Журнал: Высшее образование в России- 2021. - Т. 30. - № 7. – С.9-30]. Осындай мониторинг түрлерінің бірі «Күнделік» электронды журналы арқылы 2019 және 2021 жылдардағы бағалау қорытындылары болып табылады. «Химия» оқу пәні бойынша білім алушылардың критериалды бағалау және білім сапасының көрсеткіштерін талдау жүйесін енгізу бойынша 2019 және 2021 жылдарындағы «Күнделік» электронды журналы арқылы жүргізілетін бағалау нәтижелері шығарылды.

Талдау нәтижелері бойынша өңірлер аралығында 2019 жылы 7,8-сынып, 2020 жылы 8-9 сынып және 2021 жылы 9-сынып білім алушыларының білім сапасының көрсеткіштері анықталды.

2019 жылғы 7-сынып оқушыларының «Химия» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіштері 65-суретте көрсетілген.

65-сурет. 2019 жылғы 7-сыныптағы «Химия» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіштері

Апробацияны талдау көрсеткендей, 2019 жылы 7-сыныпта «Химия» пәні бойынша білім сапасының орташа көрсеткіші – 73,1% - ды құрады.

Өңірлер аралығында білім сапасы бойынша 7-сыныпта жоғары көрсеткішті Алматы қаласы көрсетсе – 79%, төмен көрсеткіш Атырау облысында – 64% байқалады.

Ақмола, Ақтөбе, Алматы, Шығыс Қазақстан, Жамбыл, Батыс Қазақстан, Қостанай, Қызылорда, Павлодар, Солтүстік Қазақстан, Түркістан облыстарында

және Нұр-Сұлтан қаласында білім сапасының көрсеткіштері – 76-дан 66%-ға дейін болды.

2020 жылы 8-сыныпта «Химия» пәні бойынша білім алушылардың білім сапасының көрсеткіштері 66-суретте көрсетілген.

66-сурет. 2020 жылғы 8-сыныптағы «Химия» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіштері

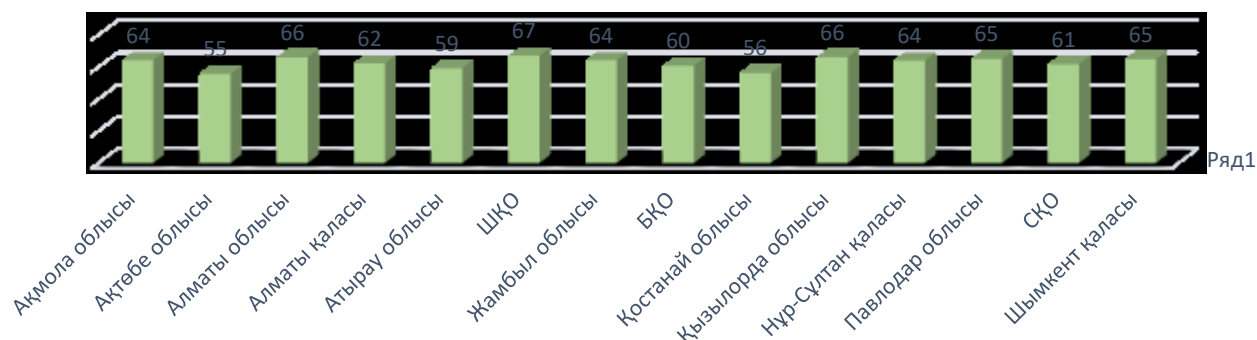
Білім алушылардың білім сапасының көрсеткіштерін талдау нәтижелеріне сәйкес 2020 жылы 8-сыныпта «Химия» пәні бойынша білім сапасының орташа көрсеткіші – 64,7% - ды құрады.

Республикада білім сапасы бойынша 8 – сыныпта жоғары көрсеткіш Нұр-Сұлтан қаласында – 71%-ға, төмен көрсеткіш бойынша Атырау, Солтүстік Қазақстан облыстарында 60%-ды және Шымкент қаласында 58%-ды көрсетті.

2021 жылы 9-сыныпта «Химия» пәні бойынша білім алушылардың білім сапасының көрсеткіштері 67-суретте көрсетілген.

67-сурет. 2021 жылғы 9-сыныптағы «Химия» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіштері

2021 жылғы 9-сыныптағы білім сапасының көрсеткіштері

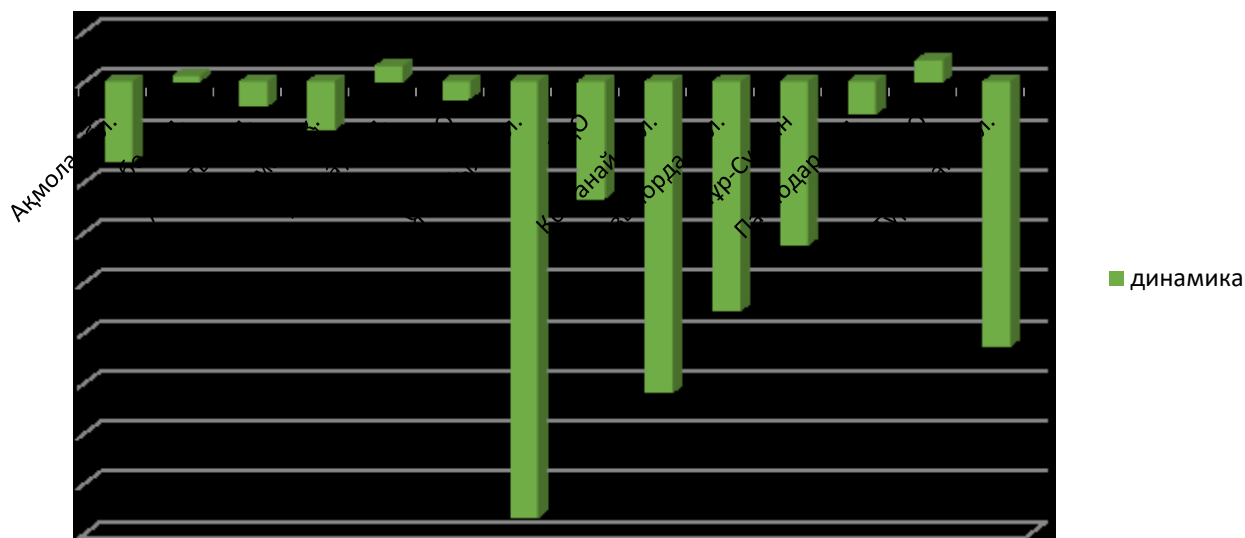
Білім алушылардың білім сапасының көрсеткіштерін талдау нәтижелеріне сәйкес 2021 жылы 9 – сыныпта "Химия" пәні бойынша білім сапасының орташа көрсеткіші 62% - ды құрады. 9-сыныптағы химия пәні бойынша білім сапасының көрсеткіштері теріс динамиканы көрсетеді (2020 жылмен салыстырғанда -2,7%).

Алматы қаласы, Қызылорда, Батыс Қазақстан, Ақмола, Шығыс Қазақстан, Павлодар, Ақтөбе, Алматы, Жамбыл, Қостанай облыстары бойынша 8-сыныптардағы білім сапасы 70 және 61% - ды құрады.

2019 жылғы 7-сыныпта және 2020 жылғы 8-сыныпта «Химия» пәні бойынша білім сапасының динамикасы 68-суретте көрсетілген.

68-сурет. 7-сыныпта және 2020 жылғы 8-сыныпта «Химия» пәні бойынша білім сапасының динамикасы

Білім сапасы динамикасы

2019 жылдың 7-сыныбымен салыстырғанда 2020 жылдың 8-сыныбында білім алушылардың білім сапасының динамикасы 14 өңірден 2 өңірде

жоғарылады (Атырау және СҚО). «Химия» пәні бойынша білім сапасы динамикасының төмендеуі (1-ден 17% - ға дейін) республиканың 11 өңірінде байқалады.

Талдау қорытындысы бойынша критериалды бағалау процесі «Күнделік» жүйесі арқылы жүзеге асырылатын 14 өңірдің 11-інде 2019-2020 оқу жылында 8-сынып оқушыларының білім сапасының орташа деңгейі 5% - ға төмендегені анықталды.

«Химия» пәні бойынша 2019 жылғы 7-сынып, 2020 жылғы 8-сынып және 2021 жылғы 9-сынып үлгерімінің салыстырмалы талдауы 1-кестеде келтірілген.

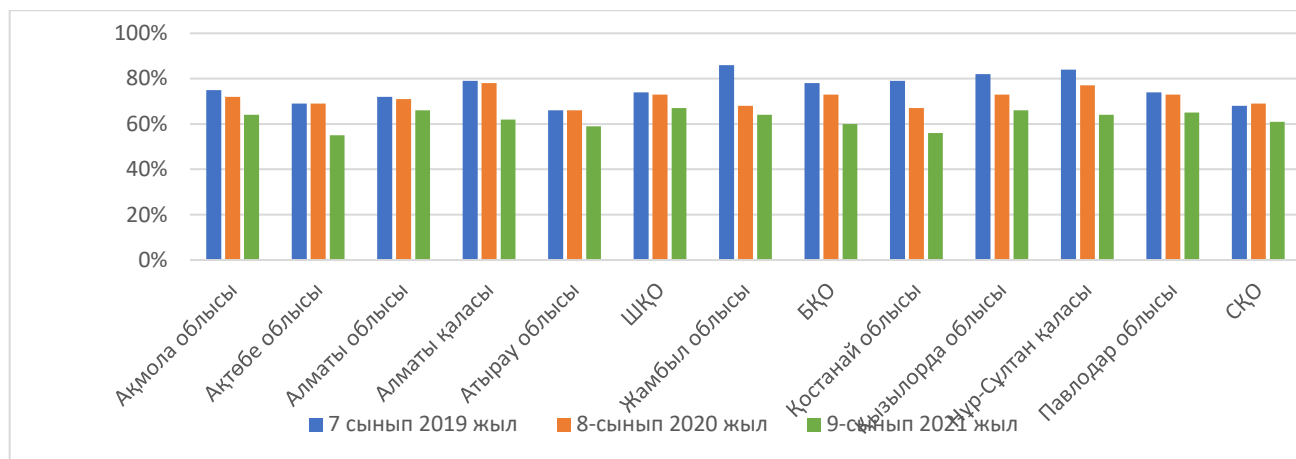
49-кесте. 2019 жылғы 7-сынып, 2020 жылғы 8-сынып және 2021 жылғы 9-сынып үлгерімінің салыстырмалы талдауы

Өңірлер	2019 жылғы 7-сынып	2020 жылғы 8-сынып	2021 жылғы 9-сынып	Білім динамикасы
Ақмола облысы	75%	72%	64%	-11%
Ақтөбе облысы	69%	69%	55%	-14%
Алматы облысы	72%	71%	66%	-6%
Алматы қаласы	79%	78%	62%	-17%
Атырау облысы	66%	66%	59%	-7%
ШҚО	74%	73%	67%	-7%
Жамбыл облысы	86%	68%	64%	-22%
БҚО	78%	73%	60%	-18%
Қостанай облысы	79%	67%	56%	-23%
Қызылорда облысы	82%	73%	66%	-16%
Нұр-Сұлтан қаласы	84%	77%	64%	-20%
Павлодар облысы	74%	73%	65%	-9%
СҚО	68%	69%	61%	-7%

Деректерден көріп отырғанымыздай, «Химия» пәні бойынша білім алушылардың оқу жылындағы үлгерімінің орташа көрсеткіші – 14%-дан төмендеді. 2019 жылдың 7-сыныбымен салыстырғанда 2021 жылдың 9-сыныптағы білім алушылардың білім сапасының төмендеуі Алматы қаласы, Солтүстік Қазақстан облысы, Атырау облысы, Шығыс Қазақстан облысында -6%-ды құрады.

69-суретте диаграммада өңірлер бөлінісінде жылдар бойынша 7,8 және 9-сынып оқушыларының білім сапасы көрсеткіштеріндегі айырмашылық көрсетілген.

69-сурет. Өңірлер бөлінісінде жылдар бойынша 7, 8 және 9-сынып оқушыларының білім сапасы көрсеткіштері

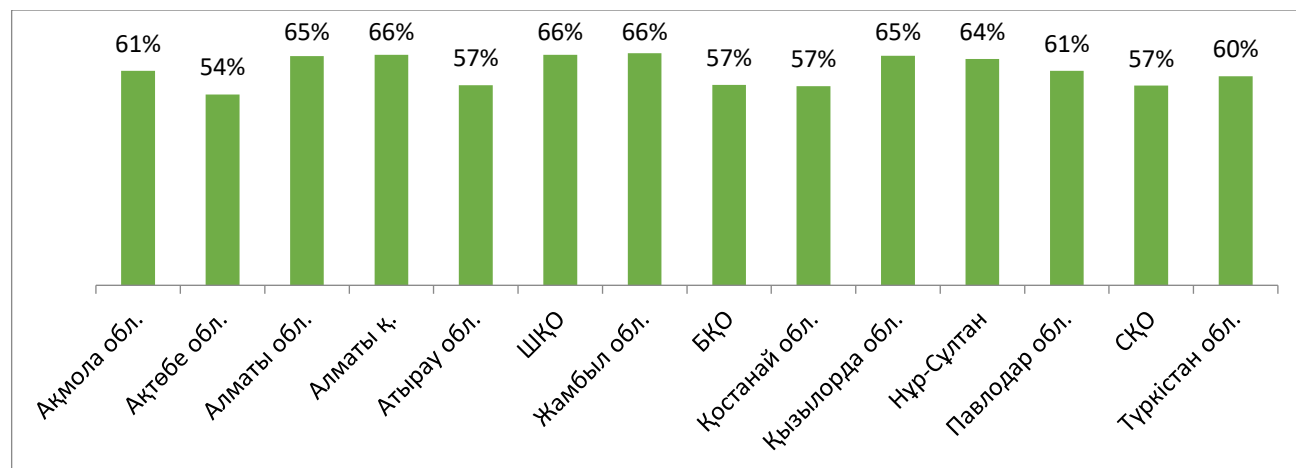

8-сыныпта 2020 жылы пән бойынша білім сапасы көрсеткішінің 11 өңірінде 14-тен төмендегені байқалады, яғни білім сапасы төмендеді, көрсеткіштердің айтарлықтай жоғары деңгейін: Жамбыл облысында 17% - ға дейін, Қостанай облысында (-12%), Түркістан облысында (-11%), Қызылорда облысында (-9%), Нұр-Сұлтан қаласында (-7%), БҚО (-5%), Ақмола облысында (-3%), Алматы қаласында (-2%). Ақтөбе облысында өсу, не кему динамикасы байқалмайтындығын көрсетті.

Оқушылардың үлгерімін кезең-кезеңмен талдай отырып, 9 жылдың 2021 сыныбында білім сапасы төмендегенін атап өткен жөн, бұл 7 жылдың 2019 сыныбы, білім динамикасы орта есеппен 14% төмендейді. 2021 жылы 9-сыныпта білім алушылардың үлгерімі 2019 жылдың 7-сыныбымен салыстырғанда күрт төмендейді. Төмендеу динамикасын 5-суретте анық көруге болады. Білім сапасы Жамбыл облысында 22% - ға дейін, Қостанай облысында (-18%), Қызылорда облысында (-16%), Нұр-сұлтан қаласында (-20%), БҚО (-18%), Ақмола облысында (-14%) күрт төмендеген.

2019 жылы 8-сынып оқушыларының «Химия» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші қарастырылған. Оның нәтижелері 70-суретте көрсетілген.

70-сурет. 2019 жылғы 8-сыныптағы «Химия» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіштері

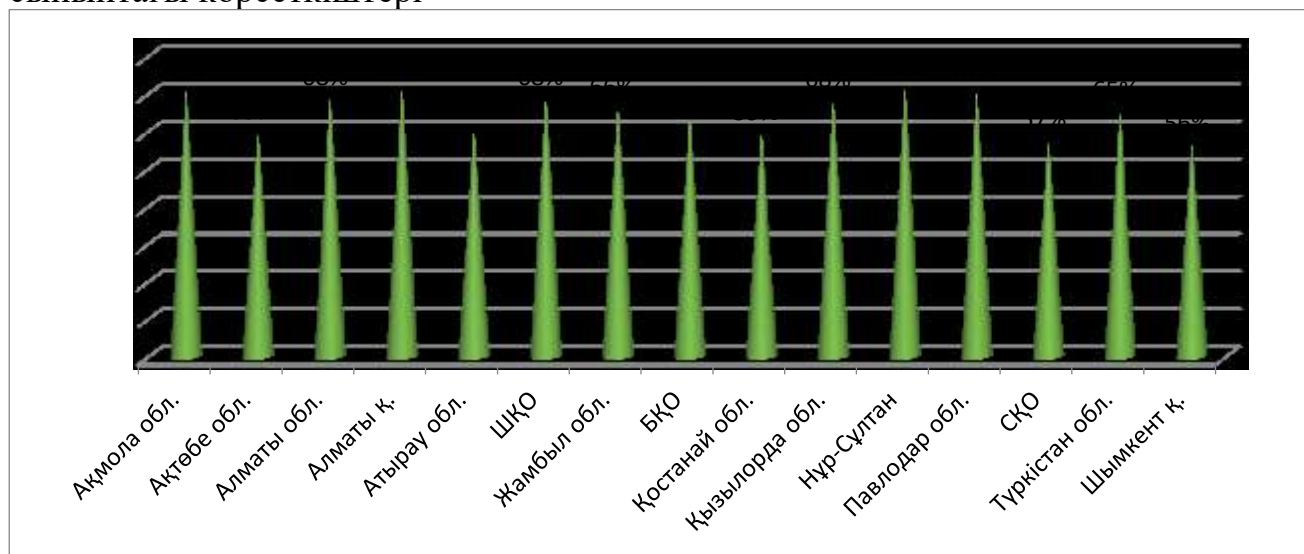
Апробациялық талдау көрсеткендей, 2019 жылы оқытатын 8-сыныпта «Химия» пәні бойынша білім сапасының орташа көрсеткіші – 73,1%-ды құрады.

Өңірлер бөлінісінде білім сапасы бойынша 8-сыныпта жоғары көрсеткіштер Алматы қаласында, Шығыс Қазақстан, Жамбыл облыстарында 66% – ға, Ақтөбе облысында төмен көрсеткіштер 54% - ды көрсетті.

Нұр-Сұлтан қаласында, Ақмола, Алматы, Атырау, Батыс Қазақстан, Қызылорда, Солтүстік Қазақстан, Қостанай, Түркістан, Павлодар облыстарында білім сапасының көрсеткіштері 65-тен 57%-ға дейін болды.

2020 жылы 9-сыныпта «Химия» пәні бойынша білім алушылардың білім сапасының көрсеткіштері 71-суретте көрсетілген.

71-сурет. 2020 жылғы «Химия» пәні бойынша білім сапасының 9-сыныптағы көрсеткіштері

Талдау нәтижелеріне сәйкес 2020 жылы оқытатын 9-сыныпта «Химия» пәні бойынша білім алушылардың білім сапасының орташа көрсеткіші 64,7% - ды құрады.

Республикадағы 9-сыныптардағы білім сапасы бойынша жоғары көрсеткіш Алматы және Нұр-Сұлтан қалаларында 71%-ді, ал Шымкент қаласында 56%-дан екенін көрсетті.

Солтүстік Қазақстан, Қызылорда, Батыс Қазақстан, Шығыс Қазақстан, Ақмола, Павлодар, Ақтөбе, Алматы, Жамбыл, Түркістан, Қостанай, Атырау облыстары бойынша 9-сыныптардағы білім сапасы 70% және 57%-ды құрады.

2019 жылдың 8-сыныбының және 2020 жылдың 9-сыныбының білім сапасы көрсеткіштерінің «Химия» пәні бойынша салыстырмалы талдауы 2-кестеде келтірілген.

50-кесте. 2019 жылдың 8-сыныбының және 2020 жылдың 9-сыныбының білім сапасы көрсеткіштерінің «Химия» пәні бойынша салыстырмалы талдауы

Өңірлер	2019 жылғы 8-сынып	2020 жылғы 9-сынып	Білім динамикасы
Ақмола облысы	70%	79%	9%

Ақтөбе облысы	59%	68%	9%
Алматы облысы	78%	72%	-6%
Алматы қаласы	75%	77%	3%
Атырау облысы	66%	69%	2%
ШҚО	71%	74%	3%
Жамбыл облысы	84%	70%	-14%
БҚО	73%	71%	-2%
Қостанай облысы	76%	66%	-10%
Қызылорда облысы	80%	77%	-3%
Нұр-Сұлтан қаласы	80%	77%	-3%
Павлодар облысы	71%	75%	4%
СҚО	65%	69%	4%
Түркістан облысы	67%	68%	1%

Деректер көрсеткендей, «Химия» пәні бойынша білім алушылардың білім сапасының орташа көрсеткіші оқу жылында -5%-ға төмендеді. 2019 жылдың 8-сыныбымен салыстырғанда 2020 жылдың 9-сыныбында білім алушылардың білім сапасы Ақмола, Ақтөбе, Атырау, Шығыс Қазақстан, Павлодар, Солтүстік Қазақстан және Түркістан облыстарында, сондай-ақ Алматы қаласында артқан. Мүмкін, бұл қашықтықтан оқыту кезінде білім алушылардың интернет ресурстарын пайдалануға мүмкіндігі болғандықтан болуы керек.

2020 жылы пән бойынша 9-сыныпта білім сапасы көрсеткішінің 14-тен 6 өңірде төмендеуі байқалады: Батыс Қазақстан облысында 2%-дан Жамбыл облысында 14% - ға дейін: Қостанай облысында (-10%), Алматы облысында (-6%), Қызылорда облысында және Нұр-Сұлтан қаласында (-3%).

Білім сапасының төмендеуінің себебі оқушылардың оқуға деген ынтасының болмауы, сондай-ақ оқуға деген ынтаның төмен деңгейі, оқушылардың оқуға деген ресми көзқарасы, әлеуметтік фактор, оқушылардың ұйымдастырушылық дағдыларының төмен деңгейі, оқушылардың оқу іс-әрекетінің мақсаты мен міндеттерін нашар түсінуі болуы мүмкін. 2019 және 2021 жылдар қорытындылары бойынша өңірлер бөлінісінде білім алушылардың үлгерімінің жай-күйін бір лек бойынша талдау білім беру сапасын арттыру проблемасы білім беру мекемесі үшін өзекті болып қалатынын көрсетеді.

Мониторингтің бір түрі – орта білім алушылардың білім жетістіктерін бақылау. «Химия» пәні бойынша тапсырмаларды дұрыс орындаған 9 сыныпты тестілеу бағыты бойынша нәтижелері базалық, орта және жоғары қиындық деңгейлерінің тақырыптары тұрғысынан 3-5-кестеде келтірілген. Жаратылыстану-ғылыми сауаттылық бойынша тестілеудің басқа бағыттарымен салыстырғанда тест тапсырмаларын орындаудың ең аз үлесі-60,8% тіркелген. Республика бойынша ең жоғары 32 баллдан орташа 19,45 баллды құрады.

Тапсырмалардың шамамен 30% – ы қиындықтың базалық деңгейі бойынша, 50% - ы орташа және 20% - ы жоғары деңгейде ұсынылған.

51-кесте. Базалық, орта және жоғары қиындық деңгейлерінің тақырыптары бойынша "Химия" пәні бойынша тапсырмаларды дұрыс орындаған 9-сынып

оқушыларының үлесі, %

Аймақ	Тақырыптардың атауы және қиындық деңгейлері (а-базалық, в-орташа, С-жоғары)														
	Атомдар, иондар және молекулалар			Атомның құрылымы мен құрамы			Атомдардағы электрондардың таралуы және қозғалысы. Атомдардан иондардың түзілуі			Химиялық байланыс түрлері			Периодтық заң және химиялық элементтердің периодтық кестесі		
	А	В	С	А	В	С	А	В	С	А	В	С	А	В	С
Алматы қаласы	81,5	76,7	74,6	71,9	79,2	68,3	84	72,7	65,9	76,3	63,9	51,9	80,2	72	64
ШҚО	77,2	69,3	66,2	79,2	80,9	71	82,6	66,1	58,6	75,9	59,3	52,4	77,5	68,8	58,4
Қызылорда обл	74,8	64,2	64,5	81,2	73,3	64,6	74,1	58,8	49,5	69,3	52,4	52,9	75,1	65,5	57,7
Маңғыстау обл	73,5	66,9	64,6	81,7	75,8	64,7	79,2	68	54,7	71,9	53,5	53,7	74,9	66,5	56,8
Қостанай обл	70,7	65,5	55,2	60,2	73,8	55,6	87,5	59,7	57,4	68	55,1	40,9	67,8	57,3	52,5
Ақтөбе обл	64,7	57,7	54,1	71	69,7	57,7	72	65,9	45,9	66,5	52	44,1	69,6	58,6	54
Жамбыл обл	69,2	58,8	55,2	70,7	71,8	57	73,6	60,9	45	67,1	50,2	45,5	68,4	61,9	51,1
Түркістан обл	69,1	60,7	59	71	67,7	61,4	66,6	62,1	44,3	64,1	48,2	45,7	66,6	59,5	52,6
СҚО обл	68,3	70,7	65,9	65,5	75,6	53,1	50	55,6	63,2	69,9	63,1	53,8	73,9	66,8	57,8
Шымкент қаласы	62	56,6	48,8	68,6	69,6	54,9	74,3	58,8	44,2	63,6	48,1	43,4	65	59,1	50,8
Алматы обл	63,6	59,2	49,6	70,2	69,5	58,1	69	56,5	41,7	63	45,6	42,8	67	56,9	49,1
БҚО	64,4	52,1	47,9	66,2	62,8	56,6	59,4	56,1	45,7	57,7	44	36,3	61,2	51,2	45,1
Нұр-Сұлтан қаласы	60,3	50,3	51,9	59,7	65,8	43,2	61,2	50	46,5	58,2	45,4	42,8	59,1	53,4	44,5
Павлодар обл	52,3	48,2	42,3	58,1	66,1	56,5	63,1	48,3	50,4	61,4	45,3	36,5	65,6	54,8	47,2
Ақмола обл	62,5	46,7	38,8	68,1	68,1	55,5	62,9	39,8	45,3	62,6	48	41,9	66,5	59,5	52,2
Қарағанды обл	55,9	45,9	42,6	54,9	63,8	46	52,6	44,3	40,6	59,1	43	34,1	57,9	49,3	40,9
Атырау обл	54,9	42,7	45,1	62,2	59,5	47,6	59,1	49	39,7	58,5	40	39,4	54,9	49,3	40,6
РК	66,9	58,8	54,9	68,3	70,2	57,6	70,3	58,7	47,6	65,5	49,9	44,5	67,9	59,4	51,3

52-кесте. Базалық, орта және жоғары қиындық деңгейлерінің тақырыптары бойынша «Химия» пәні бойынша тапсырмаларды дұрыс орындаған 9-сынып оқушыларының үлесі, %

Регион	Тақырыптардың атауы және қиындық деңгейлері (а-базалық, в-орташа, С-жоғары)														
	Химиялық реакциялардың жіктелуі			Массаның сақталу заңы			Металл кернеуінің электрохимиялық қатары			Экзотермиялық және эндотермиялық реакциялар			Химиялық реакциялар жылдамдығы		
	А	В	С	А	В	С	А	В	С	А	В	С	А	В	С
Алматы қ	79,5	79,5	62,3	76,4	70,7	47,5	73,4	70,7	75,6	67,2	77,6	72,4	70,6	62,9	50
СҚО	67,7	67,7	45,3	64,9	59,3	44,3	58,6	78,4	75,9	72,7	68,2	68,2	73,1	58,7	34,6
ШҚО	70,2	72,2	56,5	72,8	70	59,4	72,5	71,2	70,8	64,4	73,1	76	62,9	60,7	47,8

Маңғыстау обл	66,7	73,4	59,9	75,6	67,8	51,7	72,6	66	65,6	77,6	78,6	70,2	73,9	59,1	47,2
Қызылорда обл	67,2	69,8	60,1	72,8	61,8	53,8	71,6	66	66,3	69,6	76,9	73,8	74,2	63,7	53,2
Жамбыл обл	63,6	65,7	56	67,1	57,6	45,9	63,7	60,5	61,6	58,2	64,3	57,5	71,5	55,7	46,8
Актөбе обл	63,4	64,6	52,8	67	57,2	38,4	68,3	62,1	59,2	66,1	67,8	50,3	71,2	51,2	42
Қостанай обл	57,7	64,3	45,7	55,4	54,6	45,3	53,1	54,4	56,5	81,3	75	68,8	74	53,1	32,3
Түркістан обл	64,4	63,4	51,8	65,6	59	50	68,1	60,4	62,7	60,5	64,2	64	79,3	57,8	51,3
Шымкент қаласы	70	66,2	49,5	63,7	54,7	33,8	65,6	58,8	59,2	64,7	66,5	58,1	64,8	52,7	40,1
Алматы обл	63,3	63,4	51,5	60,9	50,5	37,3	62,9	61,9	58,9	57,9	59,9	59,9	70,1	52,5	41,4
БҚО	54,4	56,3	43,3	55,6	51	32,4	65,2	49,6	53,6	61,5	67,3	61,5	63,7	44,6	28,4
Ақмола обл	66,8	67,4	51,8	59,1	49,2	36	52,1	50,9	52,1	45,9	43,9	60,8	53	52,2	33,9
Павлодар обл	60,1	65	43,5	48,1	49,1	34,4	50	59,5	54,8	45,1	51	47,1	52,3	46,3	35,5
Атырау обл	49,1	50	41,1	50,1	48,9	41,3	51,5	52,5	51,5	46,8	47,6	52,4	61,3	40,9	38
Нұр-Сұлтан қаласы	54,1	53,4	47,3	49,5	46,7	28,7	44,5	49,1	49,4	47,4	47,4	55,1	60,1	44,4	28
Қарағанды обл	53,3	52,2	37,9	47,3	42,1	32,6	48,8	47,4	52,2	53,2	44,8	45,5	52,7	36,9	28,4
РК	63,3	64,3	50,9	63,1	55,9	42,4	62,8	60	60,5	60,9	63,8	61	67,8	53	41,8

53-кесте. Базалық, орта және жоғары қиындық деңгейлерінің тақырыптары бойынша «Химия» пәні бойынша тапсырмаларды дұрыс орындаған 9-сынып оқушыларының үлесі, %

Регион	Тақырыптардың атауы және қиындық деңгейлері (а-базалық, в-орташа, С-жоғары)											
	Химиялық тепе-теңдік			Қышқылдар мен негіздер теориясы			Заттардың жіктелуі			Жер химиясы		
	А	В	С	А	В	С	А	В	С	А	В	С
Алматы қаласы	58,6	59,2	55,7	83,8	81	73,7	77	72,8	61,8	76,8	72,7	68
Қызылорда обл	55,4	45,4	44,3	78,5	73,7	65	67,9	67,3	55,4	80,2	70	64
ШҚО	50,3	54,7	51,9	76,5	74	67,9	71,5	69,4	52,6	73,4	67,6	65,6
Маңғыстау обл	40,1	45,9	43,2	73	69,8	62,2	65,3	69	58,1	78,8	71,8	63,6
Актөбе обл	42,7	37,1	40,4	68,9	68,7	58,4	60,4	63,5	41,9	72,1	60,7	55,3
Жамбыл обл	41,7	36,9	40,9	72,9	70,7	59,4	61,6	64,1	47,3	68	59,4	52,1
Шымкент қаласы	39,7	43,6	47	69,2	66,4	56,6	60	64,2	44,7	68,7	57,9	54,9
Алматы обл	42	45,8	40,8	69	65,1	55	61,8	61,1	46,6	69,3	59,1	50,8
Түркістан обл	39,5	40,7	39,5	65,8	66,4	59	64,1	66,2	49	70,1	60,2	56,6
БҚО	57	49,5	23	57,4	60,1	49,5	56,9	56,2	45	59,4	51,2	48,5
СҚО	54,5	31,8	27,3	73,5	77,7	66,3	60,7	70	56,6	66,5	66,5	62
Қостанай обл	42,1	28,1	33,3	60	66,7	51,3	60,2	59,2	50,4	61,3	58,9	55,1
Ақмола обл	38,2	30,4	28,4	63,2	68,5	54	57,9	59,4	46,3	65,1	55,7	47,2
Атырау обл	42,5	25,5	26,3	60,1	59,9	52,7	48,1	51	40,8	58,7	47,6	50
Қарағанды обл	35,7	25,7	40,2	54,2	56,3	45,6	49,9	49,6	41,2	52,6	46,1	41
Павлодар обл	24,6	37,7	33,3	57,2	56,3	43,3	41,2	51,2	41,2	61,7	50,2	47,5

Нұр-Сұлтан қаласы	27,6	32,4	27,6	61	54,9	53,8	49,3	47,7	44,6	53,4	45,2	44,4
РК	43,1	41,1	40,4	68,5	67,1	57,8	61,4	62	48,3	67,8	59,2	54,2

Дерек көзі: ҰТО мәліметтері

ҰТО деректерінің нәтижелері бойынша «Химиялық байланыс түрлері», «Химиялық элементтердің периодтық заңы және периодтық кестесі», «Массаның сақталу заңы» және «Химиялық реакциялар жылдамдығы» тақырыптары бойынша оқушыларда салыстырмалы түрде төмен нәтижелер байқалады.

Алайда, бақылаулардың көлемі мен уақыты кез-келген толыққанды тұжырымдар мен сенімді болжамдар жасау үшін тым шектеулі, дегенмен пандемиядан кейінгі әлемдегі білім беру жүйелерінің жай-күйін талдау және олардың даму нұсқаларын болжау тек академиялық қана емес, сонымен бірге терең практикалық қызығушылық тудырады. Біздің ойымызша, қазір әлемнің білім беру жүйелері (реттеушілер басқарған) бүгінде болашақ даму сценарийлерін таңдайды деп айтуға болады. Көптеген онжылдықтар бойы бұл таңдау білім беру қатынастарының дамуын ғана емес, жалпы қоғамды да анықтайды.

Жаңа оқу жылында мұғалімдерге білім сапасын арттыру үшін педагогикалық жағдайларды қамтамасыз ету ұсынылады:

- химия пәні бойынша оқытудың жоғары сапасына қол жеткізуге бағытталған педагогикалық жүйені жетілдіру;
- субъект-субъектілік, жүйелік іс-әрекет, жеке, сараланған тәсілдерді көздейтін жеке тұлғаға бағытталған педагогикалық технологияларды қолдану;
- оқушыларда жоғары деңгейде оқуға, өз оқуының сапасын тұрақты арттыруға оң уәждемені дамыту;
- оқу үшін қолайлы психологиялық атмосфераны құру;
- оқытудың төмен нәтижелерінің себептерін анықтау және оқушылардың білім деңгейіне әсер ететін маңызды психологиялық-педагогикалық факторларды анықтау бойынша аналитикалық қызметті жүйелі түрде жүзеге асыру;
- жетілдіру, кәсіби біліктілігін жүзеге асыру мәселелері қазіргі заманғы тәсілдерді оқушылардың білімі;
- дарынды балаларды анықтау және қолдау жүйесін жетілдіру бойынша жұмысты жалғастыру.
- оқу жылының қорытындысы бойынша бір «4» немесе бір «3» бар білім алушылармен жеке жұмыс жасау есебінен білім сапасын арттырудың қолда бар резервтерін пайдалану;
- әр оқушының әлеуетін мойындау.

Биология

«Биология» пәнінен пандемиядан бұрынғы білім сапасын анықтау мақсатында екі бағытта талдау жұмыстары жүргізілді.

Алдымен 2018-2019 оқу жылы мен 2019-2020 оқу жылындағы білім сапасы салыстырылып, талданды. Бірінші бағытта бір сыныптың, мысалы 7-сыныптың 2018-2019 оқу жылындағы көрсеткіші мен сол сыныптың білім алушыларының

2019-2020 оқу жылындағы сапа үлгерімі салыстырылды.

Екінші бағытта бір оқу жылындағы бір сыныптың, мысалы 7-сынып білім алушыларының еліміздің әр өңірі бойынша салыстырмалы сапасына талдау жүргізілді. Әрі қарай талдау нәтижелері кестелер түрінде беріледі.

«Биология» оқу пәнінен 2018-2019 оқу жылындағы 7-сынып білім алушыларының және 2019-2020 оқу жылы бойынша 8-сынып білім алушыларының көрсеткіші 54-кестеде берілген.

54-кесте. «Биология» пәні бойынша 2018-2019 оқу жылындағы 7-сынып және 2019-2020 оқу жылы бойынша 8-сыныптағы білім алушылардың көрсеткіші

Облыстар	2018-2019 оқу жылы			2019-2020 оқу жылы		
	7-сыныптар			8-сыныптар		
	Жалпы саны	«4» пен «5»	Сапа	Жалпы саны	«4» пен «5»	Сапа
Ақмола	6139	4631	75%	6304	4553	72%
Ақтөбе	4891	3353	69%	6383	4390	69%
Алматы	4685	3354	72%	6901	4873	71%
Алматы қ.	4875	3874	79%	6516	5054	78%
Атырау	3874	2551	66%	6361	4227	66%
ШҚО	5067	3744	74%	6256	4580	73%
Жамбыл	7692	6594	86%	6548	4476	68%
БҚО	5773	4490	78%	5952	4353	73%
Қостанай	7400	5856	79%	7196	4803	67%
Қызылорда	7489	6163	82%	6639	4857	73%
Нұр-Сұлтан қ.	6715	5632	84%	6023	4659	77%
Павлодар	6778	5030	74%	6033	4399	73%
СҚО	3410	2315	68%	4726	3248	69%
Түркістан	7695	5932	77%	6004	3996	67%
Шымкент				6072	3934	65%
Барлығы	82483	63519	76%	93914	66402	71%

Кестеден көріп тұрғанымыздай білім алушылар саны жағынан Оңтүстік Қазақстан облысы көш бастап тұр. Ал сапа жағына қарасақ, Жамбыл облысы ең жоғары көрсеткішке ие болды. Атырау облысы 66%-бен салыстырмалы түрде ең төменгі көрсеткішті беріп отыр. Енді дәл осы сыныптарды, бір сыныптың білім алушыларын келесі 8-сыныпқа көшкен кездегі сапа үлгеріміне қарасақ, мұнда ең жоғары көрсеткішті 82%-бен Алматы қаласы көрсетіп отыр.

72-сурет. 2019 жылғы 7-сыныптағы білім сапасының көрсеткіштері

73-сурет. 2020 жылғы 8-сыныптағы білім сапасының көрсеткіштері

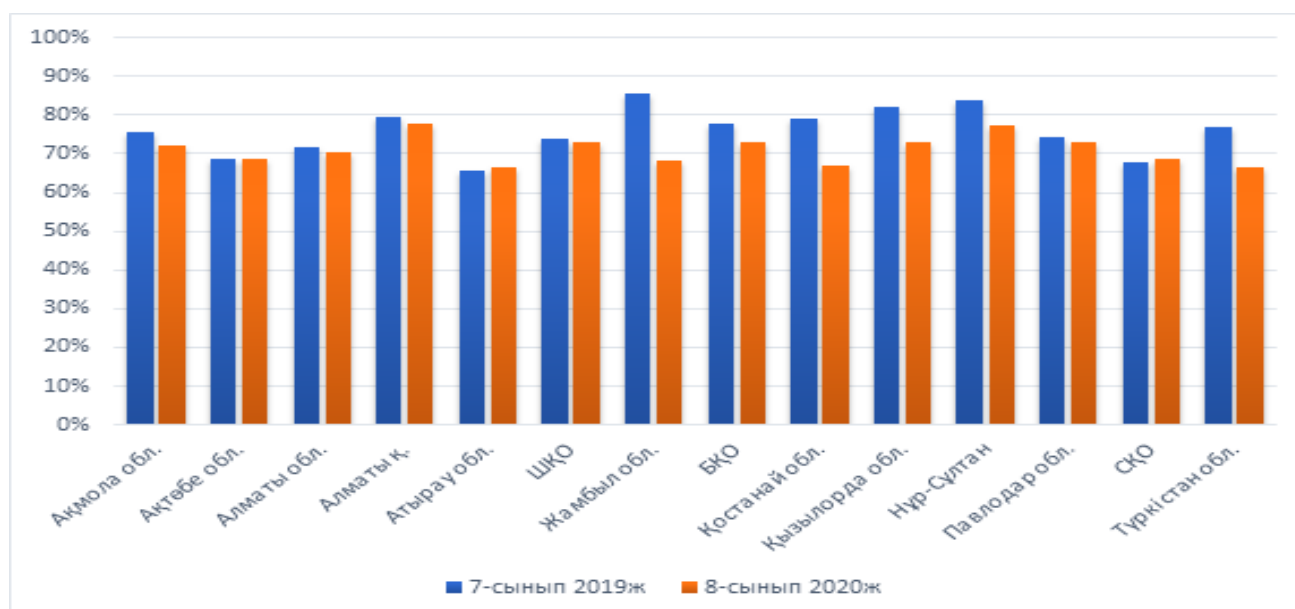

Берілген диаграммадағы мәліметтерді ала отырып, 2018-2019 оқу жылындағы 7-сыныптар мен 2019-2020 оқу жылындағы 8-сыныптардың білім сапасының салыстырмалы кестесін жасап көреміз.

Бір өңірдегі сапаны екі оқу жылы бойынша салыстырсақ, Ақмола облысы 2018-2019 оқу жылында 75% болса, 2019-2020 оқу жылында 72% болып, 3%-ға төмендеген.

Енді өңірлер бойынша екі оқу жылындағы сапа көрсеткіштерін салыстырамыз.

74-сурет. 2018-2019 оқу жылындағы 7-сыныптар мен 2019-2020 оқу жылындағы 8-сыныптағы білім сапасының көрсеткіштері

Диаграммаға қарап, бір өңірдегі сапаны екі оқу жылы бойынша салыстырсақ, республика бойынша 2018-2019 оқу жылында 76% болса, 2019-2020 оқу жылында 71% болып, 5%-ға төмендеген.

55-кесте. 2018-2019 оқу жылындағы 7-сыныптар мен 2019-2020 оқу жылындағы 8-сыныптардың білім сапасының динамикалық көрсеткіші

Облыстар	2018-2019 оқу жылы	2019-2020 оқу жылы	Динамикалық айырма көрсеткіші
	7-сынып	8-сынып	
Ақмола облысы	70%	72%	+2
Ақтөбе облысы	59%	69%	+10
Алматы облысы	78%	71%	-7
Алматы қаласы	75%	78%	+3
Атырау облысы	66%	66%	
ШҚО	71%	73%	+2
Жамбыл облысы	84%	68%	-16
БҚО	73%	73%	
Қостанай облысы	76%	67%	-9
Қызылорда облысы	80%	73%	-7
Нұр-Сұлтан қаласы	80%	77%	-3
Павлодар облысы	71%	73%	+2
СҚО	65%	69%	+4
Түркістан облысы	67%	67%	
Шымкент қаласы		65%	
орташа	76%	71%	-5

Бұл уақытты еске түсірсек, әлемдік пандемия басталған уақыт. 2019-2020 оқу жылының 4-ші тоқсаны қашықтан оқу форматында өтті. Осының салдарынан білім сапасы 5%-ға төмендеген болуы мүмкін.

Берілген мәліметтерді ала отырып, 2018-2019 оқу жылындағы 7-сыныптар

мен 2019-2020 оқу жылындағы 8-сыныптардың білім сапасының салыстырмалы кестесін жасап көреміз.

56-кесте. 2018-2019 оқу жылындағы 8-сыныптар мен 2019-2020 оқу жылындағы 9-сыныптардың білім сапасы көрсеткіші

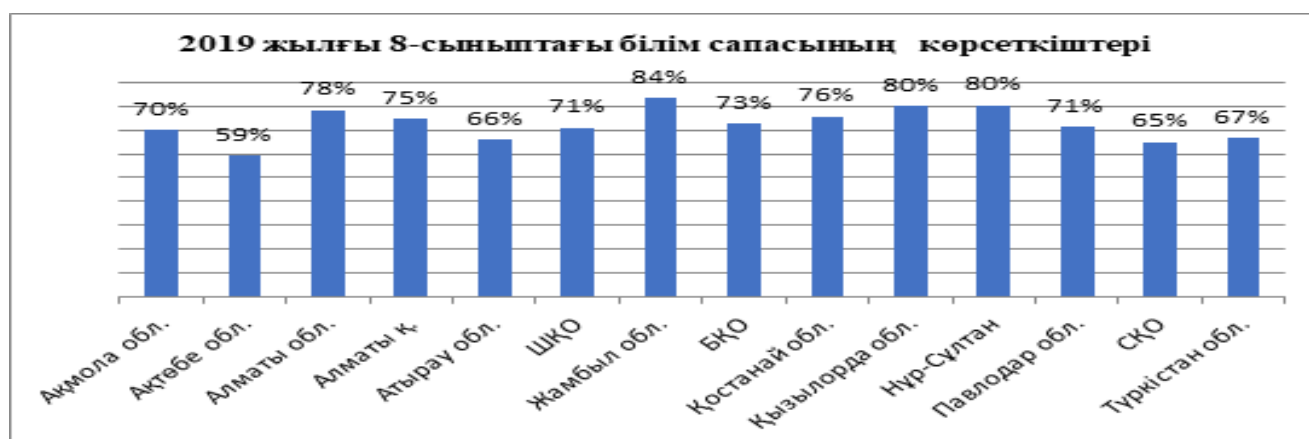
Облыстар	2018-2019 оқу жылы			2019-2020 оқу жылы		
	8-сыныптар			9-сыныптар		
	Жалпы саны	«4» пен «5»	Сапа	Жалпы саны	«4» пен «5»	Сапа
Ақмола	5768	4053	70%	5292	4197	79%
Ақтөбе	4890	2898	59%	5791	3938	68%
Алматы	4510	3537	78%	6113	4414	72%
Алматы қ.	4851	3635	75%	6038	4678	77%
Атырау	3863	2552	66%	6182	4237	69%
ШҚО	4956	3527	71%	5880	4355	74%
Жамбыл	6957	5823	84%	5872	4117	70%
БҚО	5378	3912	73%	5508	3888	71%
Қостанай	7299	5527	76%	7019	4639	66%
Қызылорда	7187	5751	80%	6336	4857	77%
Нұр-Сұлтан қ.	6042	4863	80%	5515	4251	77%
Павлодар	6502	4646	71%	5768	4326	75%
СҚО	3496	2271	65%	4772	3305	69%
Түркістан.	5235	3503	67%	5512	3738	68%
Шымкент		4053	70%	5293	3440	65%
Барлығы	76934	56498	73	86891	62380	72%

Білім алушылардың саны жағынан Қостанай облысы көш бастап тұрса, білім сапасы жағынан Жамбыл облысы алдыңғы орында тұр.

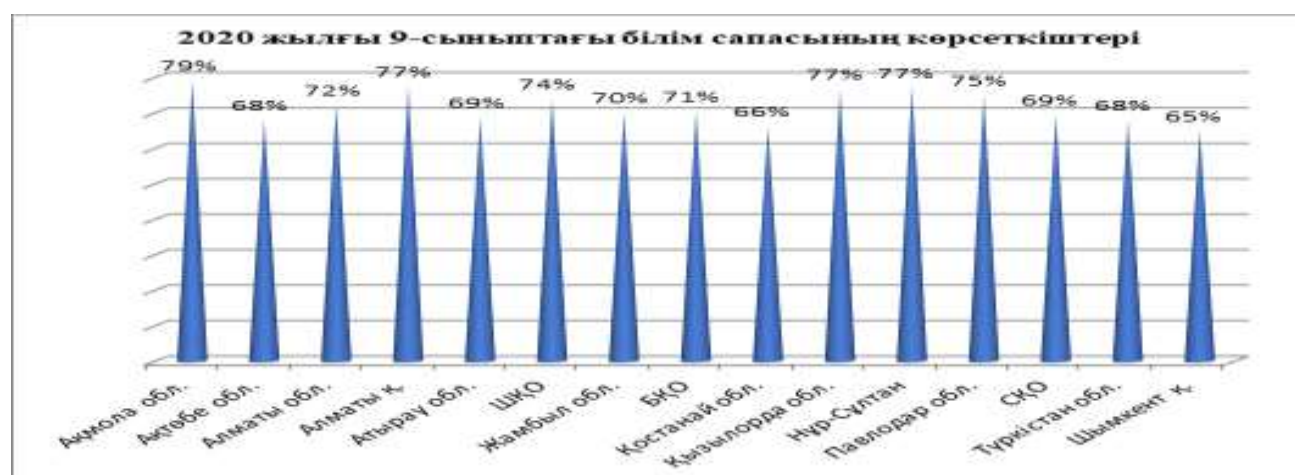
«Биология» пәні бойынша білім сапасы ең төмен көрсеткішке 65%-ды көрсетіп Солтүстік Қазақстан облысы ие болып тұр. Сонымен қатар аталған облыста білім алушының саны жағынан да ең аз екені кестеден байқалып тұр.

Енді «Биология» пәні бойынша жалпы республика бойынша сапа көрсеткіштерінің салыстырмалы талдауын жасап көрейік.

75-сурет. 2019 жылғы 8-сыныптағы білім сапасының көрсеткіштері

76-сурет. 2020 жылғы 9-сыныптағы білім сапасының көрсеткіштері

Берілген диаграммадағы мәліметтерді ала отырып, 2018-2019 оқу жылындағы 8-сыныптар мен 2019-2020 оқу жылындағы 9-сыныптардың білім сапасының салыстырмалы кестесін жасап көреміз.

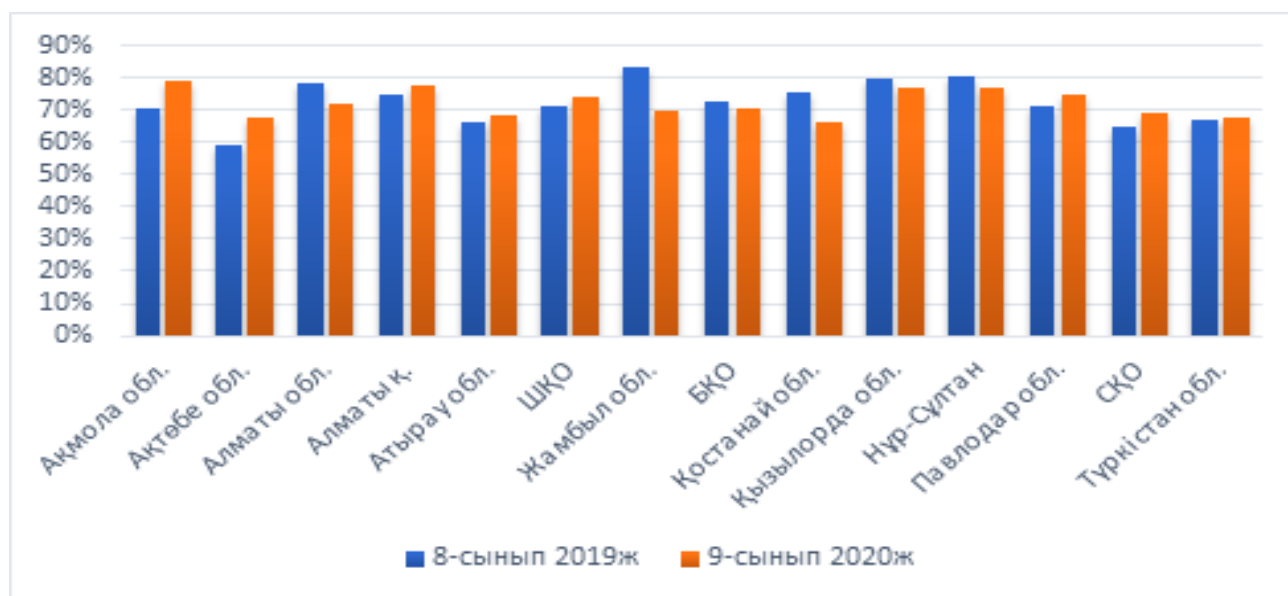
57-кесте. 2018-2019 оқу жылындағы 8-сыныптар мен 2019-2020 оқу жылындағы 9-сыныптардың білім сапасы көрсеткіші

Облыстар	2018-2019 оқу жылы	2019-2020 оқу жылы	Динамикалық айырма көрсеткіші
	8-сынып	9-сынып	
Ақмола облысы	70%	79%	+9
Ақтөбе облысы	59%	68%	+9
Алматы облысы	78%	72%	-6
Алматы қаласы	75%	77%	+2
Атырау облысы	66%	69%	+3
ШҚО	71%	74%	+3
Жамбыл облысы	84%	70%	-14
БҚО	73%	71%	-2
Қостанай облысы	76%	66%	-10
Қызылорда облысы	80%	77%	-3

Нұр-Сұлтан қаласы	80%	77%	-3
Павлодар облысы	71%	75%	+4
СҚО	65%	69%	+4
Түркістан облысы	67%	68%	+1
Шымкент қаласы		65%	
Орташа	73%	72%	-1

Кестеде берілген мәліметтерге қарап, республика бойынша «Биология» пәнінен білім сапасы 2018-2019 жылы 73% болып, 2019-2020 оқу жылында 72% болғанын, 1%-ға төмендегенін байқаймыз. Бұл айтарлықтай төмен нәтиже емес. Осы көріністің диаграммасы келесі суретте берілген.

77-сурет. 2018-2019 оқу жылындағы 8-сыныптар мен 2019-2020 оқу жылындағы 9-сыныптағы білім сапасының көрсеткіштері

«Биология» оқу пәні бойынша ұсыныстар

«Биология» пәнінен өңірлер бойынша 2018-2019 оқу жылында 8-сынып білім алушыларының білім сапасы 73% көрсетсе, 2019-2020 оқу жылындағы 9-сынып бітірушілері 72% сапа көрсеткен. Бұл жерде тұрақтылық сақталған деуге болады. Білім алушылардың оқу жетістіктерін анықтау кезінде жас және жеке ерекшеліктеріне баса назар аудару қажет. Сыныптағы білім алушылардың бөлімді немесе тақырыпты меңгеруін қамтамасыз етуді басты мақсат ете отырып, деңгейлік тапсырмалар құрастыру қажет.

Жалпы білім сапасы екі оқу жылында бойынша пәннен айтарлықтай төмендеу болмаса да, жоғарылау да байқалмайды.

Педагогтер білім алушылардың оқу жетістіктерін бағалау білімдегі сапаны көтеру мақсатында жүргізілетінін есте ұстау керек.

Бөлім бойынша және тоқсан бойынша бағалау жақсы нәтижеге жеткізу үшін қалыптастырушы бағалау жұмысын нәтижелі болатындай жүргізу қажет. Ол үшін тапсырмалар қызықты және мазмұнды болу керек.

Енді әрі қарай білім сапасы мәліметтерінің негізінде «Биология» пәні бойынша 2021 жылғы қорытындысы бойынша сапа көрсеткіштеріне жасалған талдау нәтижелері беріледі.

58-кесте. 2020-2021 оқу жылындағы 7-сынып білім алушыларының білім сапасы

Облыстар	2020-2021 оқу жылы		
	7-сыныптар		
	Білім алушылар саны	«4» пен «5» саны	Білім сапасы
Ақмола	6365	3876	60%
Ақтөбе	4057	2164	53%
Алматы	6770	2929	43%
Алматы қ.	7924	5563	70%
Атырау	6985	4441	63%
ШҚО	5641	3853	68%
Жамбыл	7633	4975	65%
БҚО	7565	5055	67%
Қостанай	6889	4410	64%
Қызылорда	7479	5202	69%
Нұр-Сұлтан қ.	7799	4783	61%
Павлодар	6881	4537	66%
СҚО	5597	3674	65%
Түркістан.	7412	4316	58%
Шымкент	7507	4525	60%
Барлығы	102504	64303	63%

Қашықтан оқу кезінде 7-сыныптар арасында «Биология» пәнінен білім сапасы бойынша ең жоғары көрсеткен өңір Алматы қаласы екені кестеден көрініп тұр. Ал төменгі көрсеткішті Алматы облысынан байқаймыз. Жалпы 7-сынып білім алушылары пандемия кезінде 63% сапаны көрсетіп отыр.

Әрі қарай 8-сынып білім алушыларының «Биология» пәні бойынша пандемия кезіндегі білім сапасының көрсеткіші беріледі.

59-кесте. 2020-2021 оқу жылындағы 8-сынып білім алушыларының білім сапасы

Облыстар	2020-2021 оқу жылы		
	8-сыныптар		
	Білім алушылар саны	«4» пен «5»	Білім сапасы
Ақмола	6697	3843	57%
Ақтөбе	6931	3972	57%
Алматы	7463	4883	65%
Алматы қ.	7455	5019	67%
Атырау	4916	4299	87%
ШҚО	5516	3710	67%
Жамбыл	6912	4338	63%
БҚО	6807	4382	64%

Қостанай	6396	3380	53%
Қызылорда	6259	4276	68%
Нұр-Сұлтан қ.	7692	4368	57%
Павлодар	6600	4150	63%
СҚО	5166	3009	58%
Түркістан.	7123	4315	61%
Шымкент	7706	4170	54%
Барлығы	91333	57944	63%

Пандемия кезіндегі 8-сыныптар арасында «Биология» пәнінен білім сапасы бойынша ең жоғары көрсеткен өңір Атырау облысы екені кестеден көрініп тұр. Ал төменгі көрсеткішті Шымкент қаласынан байқаймыз. Жалпы 8-сынып білім алушылары пандемия кезінде 63% сапаны көрсетіп отыр. Әрі қарай 9-сынып білім алушыларының «Биология» пәні бойынша пандемия кезіндегі білім сапасының көрсеткіші беріледі.

60-кесте. 2020-2021 оқу жылындағы 9-сынып білім алушыларының білім сапасы

Облыстар	2020-2021 оқу жылы		
	9-сыныптар		
	Білім алушылар саны	«4» пен «5» саны	Білім сапасы
Ақмола	7280	4385	60%
Ақтөбе	6465	3596	56%
Алматы	7192	4821	67%
Алматы қ.	6721	4629	69%
Атырау	5200	2600	50%
ШҚО	5329	3685	69%
Жамбыл	6233	4003	64%
БҚО	6134	3956	64%
Қостанай	5868	3609	61%
Қызылорда	5529	3876	70%
Нұр-Сұлтан қ.	6484	3317	51%
Павлодар	5762	3817	66%
СҚО	4561	2865	62%
Түркістан.	7860	4210	54%
Шымкент	6824	3795	55%
Барлығы	93442	57164	61%

Кестеден көрініп тұрғандай «Биология» пәні бойынша 2020-2021 оқу жылындағы білім сапасы бойынша 9-сыныптар арасында ең жоғары көрсеткен өңір Қызылорда облысы екені кестеден көрініп тұр. Ал төменгі көрсеткішті Нұр-Сұлтан қаласынан байқаймыз. Жалпы 9-сынып білім алушылары пандемия кезінде 61% сапаны көрсетіп отыр.

Енді «Биология» пәні бойынша пандемиядан бұрынғы 2019 жылғы білім сапасы мен 2021 жылғы яғни пандемия кезіндегі білім сапасына талдау жасап

көрейік. «Биология» пәнінен негізгі орта білім беру деңгейінің 7-9 сыныптары бойынша білім сапасының көрсеткіштері келесі кестелерде берілген.

61-кесте. «Биология» пәні бойынша 2019-2020 оқу жылындағы 8-сыныптар мен және 2020-2021 оқу жылындағы 9-сынып білім алушыларының білім сапасы

Облыстар	2019-2020 оқу жылы			2020-2021 оқу жылы		
	8-сыныптар			9-сыныптар		
	Барлығы	4 пен 5 саны	Сапа көрсеткіші	Барлығы	4 пен 5 саны	Сапа көрсеткіші
Ақмола	6139	4631	75%	7280	4385	60%
Ақтөбе	4891	3353	69%	6465	3596	56%
Алматы	4685	3354	72%	7192	4821	67%
Алматы қ.	4875	3874	79%	6721	4629	69%
Атырау	3874	2551	66%	5200	2600	50%
ШҚО	5067	3744	74%	5329	3685	69%
Жамбыл	7692	6594	86%	6233	4003	64%
БҚО	5773	4490	78%	6134	3956	64%
Қостанай	7400	5856	79%	5868	3609	61%
Қызылорда	7489	6163	82%	5529	3876	70%
Нұр-Сұлтан	6715	5632	84%	6484	3317	51%
Павлодар	6778	5030	74%	5762	3817	66%
СҚО	3410	2315	68%	4561	2865	62%
Түркістан	7695	5932	77%	7860	4210	54%
Шымкент қ.				6824	3795	55%
Барлығы	82483	63519	76%	93442	57164	61%

«Биология» пәні бойынша білім алушылардың білім жетістіктерінің мониторингі нәтижесіне талдау жасасақ, 9-сыныптар арасында «Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері» бөлімшесі бойынша «С» деңгейіне берілген тапсырмалардан Қызылорда облысы ең төменгі көрсеткішті 28,8 %-ды көрсетіп отыр. Ал Солтүстік Қазақстан облысы керісінше ең жоғары нәтижеге қол жеткізіп, 71,4 %-ды көрсеткен.

Білім алушылардың білім жетістіктерінің мониторингіне арналған «Жаратылыстану-ғылыми сауаттылық» бағыты бойынша тест спецификациясы негізінде «Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері» бөлімшесі бойынша 13 оқу мақсаты қамтылған. Онда парниктік эффектін тірі ағзаларға әсері, озон қабатының бұзылуының себептері мен салдарын түсіндіру; Қазақстан аумағындағы экологиялық проблемалардың туындау себептері мен оларды шешу жолдары, пайдалы қазбалар өндірудің және қайта өңдеудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру адам мен экожүйе арасындағы қарым-қатынастар, ерекше қорғалатын Қазақстан Республикасының табиғи аймақтарының өсімдіктері мен жануарларын сипаттау секілді географиямен байланысты ұғымдар қарастырылған.

Аталған бөлімшеден республика бойынша көрсеткіш 47% болған. «Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері» бөлімшесі бойынша базалық (А) деңгейі тапсырмаларын орындау көрсеткіші 80%-ды, орташа деңгейдегі тест тапсырмаларынан 63,3%-ды көрсеткен.

9-сыныпқа арналған тест спецификациясы негізінде берілген тапсырмаларды бөлімдер бойынша талдайтын болсақ, республика бойынша нәтижелер төмендегідей болды:

«Жасушалық биология» бөлімшесі бойынша «А» деңгейінде ең жоғары көрсеткіш Солтүстік Қазақстан облысы 85,4% болса, ең төменгі көрсеткіш Қарағанды облысы 60,6% көрсеткен, ал республика бойынша 72% болып отыр.

Базалық (А) деңгейі тапсырмаларын орындауда ең төменгі көрсеткіш «Қоректену» бөлімшесіне тиесілі екенін (67,3%) кестеден байқаймыз.

«Қоректену» бөлімі базалық (А) деңгейі тапсырмаларын орындауда ең төменгі көрсеткіш көрсетудің себеп-салдарлары мен білім сапасын көтеру туралы ұсыныстарға тоқталайық.

7-сынып білім алушыларының 5-сыныптан бастап жаңартылған мазмұндағы оқу бағдарламасымен оқып келе жатқанын ескеру қажет. Яғни білім алушылар жаратылыстану бағытындағы пәндердің бастапқы түсініктерін қалыптастыратын пропедевтикалық курс болып саналатын «Жаратылыстану» пәнін оқыды. «Жаратылыстану» оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі 6-сыныпта аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты құрайды. Ал бағдарламаға сәйкес тоқсандағы бөлімдер және бөлімдер ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6-сыныптарына арналған «Жаратылыстану» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасында қоректену туралы тақырыптар қарастырылған. «Биология» пәні бойынша 2019-2020 оқу жылындағы 8-сыныптар 76% мен 2020-2021 оқу жылындағы 9-сынып білім алушыларының білім сапасы 61%-ды көрсеткен. Пандемия кезінде қашықтан оқу арқылы білім сапасы 15%-ға төмендегені байқалды. Білім алудағы олқылықтардың орнын толтыру үшін белсенді оқыту әдістерін қолдану ұсынылады.

География

Республика мектептерінде «Коронавирустық инфекцияның таралуына байланысты шектеу шаралары кезеңінде білім беру ұйымдарында оқу процесін іске асыру жөніндегі әдістемелік ұсынымдарды бекіту туралы» ҚР БҒМ 2020 жылғы 13 тамыздағы № 345 бұйрығы; – «Қашықтықтан білім беру технологиялары бойынша оқу процесін ұйымдастыру қағидаларын бекіту туралы» ҚР БҒМ 2015 жылғы 20 наурыздағы № 137 бұйрығына өзгеріс енгізу туралы ҚР БҒМ 2020 жылғы 28 тамыздағы № 374 бұйрығы білім алушылардың білімін толықтыруға негіз болды.

Педагог оқушылардың білім алу қажеттіліктерін және жеке даму 16 жолын ескере отырып, пән бойынша білім алушылардың білімін толықтыру алгоритмі әзірленген. Мысалы: - өткен және ағымдағы оқу жылдарындағы оқу пәні

сабақтарының тақырыптарын, оқу мақсаттарын кіріктіру; - пәндер бойынша өткен оқу жылының материалдарын жаңа оқу жылының барлық кезеңіне бөлу; - жаңа тақырыптарды және оқу мақсаттарын меңгертуге дейін бұрынғы оқу материалдарын қайталау; - білім алушыларға қиындық тудырған тақырыптар бойынша қосымша сабақтар өткізу; - білім алушыларға күрделі тақырыптар/оқу мақсаттары бойынша жеке және топпен консультациялар өткізу; - өткен оқу материалы бойынша оқу пәнінен олимпиадалар ұйымдастыру; - каникулдық сабақтарды және жазғы мектепті ұйымдастыру; - формативті бағалауда өткен оқу жылындағы оқу бағдарламасы бойынша тапсырмалар әзірлеу және енгізу; - өткен оқу жылындағы материалдар бойынша зерттеу және жобалау жұмыстарын ұйымдастыру; - білімдегі олқылықтардың орнын толықтыру сабақтары үшін Үлгілік оқу жоспарының вариативтік компонентінің сағаттарын пайдалану; - білімдегі олқылықтардың орнын толықтыру мақсатында қосымша білім беру ұйымдарының мүмкіндігін барынша пайдалану; - білім беру платформаларын қолдану әдістемелік нұсқауда ерілген болатын. Осы қағидаттар негізінде олқылықтарды толтыру жүргізілді.

Білім алушылардың білімін толықтыру бойынша білім беру ұйымдары қызметінің мониторингі 3431 мектеп мұғалімі қатысқан сауалнама нәтижесі пандемия кезіндегі қиыншылықтарға жауап береді. Олар төмендегідей сұрақтарды қамтыған: Қандай мектепте еңбек етесіз? Білім алушылардың өткен оқу жылы бойынша біліміндегі олқылықтарды анықтауға арналған диагностикалық бақылау жұмысын мектепте жүргіздіңіз бе? Олқылықтардың орнын толықтыру жұмысын қай түрде/түрлерінде жүргізілді? (бірнеше түрін белгілеуге болады) Олқылықтардың орнын толықтыру жұмысын сабақ барысында жүргізу кезінде қандай қиыншылықтар кездесті? Олқылықтардың орнын толықтыру бойынша жұмыс жоспарын құрастыруда нені басшылыққа алдыңыз?

Білім беру мониторингі-бұл білім беру жүйесі немесе оның жеке элементтері туралы ақпаратты жинау, өңдеу, сақтау және тарату жүйесі, осы жүйені басқаруды ақпараттық қамтамасыз етуге бағытталған, кез-келген уақытта оның жағдайын бағалауға мүмкіндік беретін және оның дамуын болжауға мүмкіндік беретін жүйе.

Оқушы біліміндегі олқылықтарды анықтауға арналған диагностикалық бақылау жұмысын мектепте жүргізілген *Осыған байланысты республика мектептері бойынша география пәндерін оқыту сапасын зерделеу жұмыстары жүргізілді.*

Сабақ барысында олқылықтармен жұмыс істеуде қиыншылықтар туындаған, Себебі тарау толық қарастырылуға мүмкіндіктің болмауы. Онлайн жағдайында кей өңірлерде өтпеген тараулар кездеседі.

Кіріктірілетін оқыту мақсаттары бойынша тапсырмалар дайындауда және кіріктірілетін оқыту мақсаттары бойынша қысқа мерзімді жоспарды әзірлеуде мұғалімдер қиындықтарға кездеседі. Ол бағдарлама мақсаттарын біріктіріп оқытудағы кемшіліктер. География бағдарламалары шиыршықпен 7 тарауды қарастыру бір жағынан өтпеген тақырыптарды келесі сабақта қарастыра алуында.

Мониторинг жүргізудегі негізгі мақсаты мектептегі географиялық білім беру қызметтерінің сапасын бақылау, оқыту сапасын басқарудың тиімділігін анықтау болды. Мониторинг телефон, интернет арқылы 169 мұғалімдердің пікірі негізінде қорытынды жасалынды.

Мониторинг міндеттері арқылы оқыту процесінің жай-күйін үздіксіз бақылауға және ол туралы жедел, сенімді ақпарат алуға қолданыстағы күнделік, цифрлық бағдарламаларны пайдаландық.

Географияны оқыту процесінде болып жатқан өзгерістерді және оларды туындататын факторларды анықтау жүргізілді. Білім беру үрдісіндегі жағымсыз тенденциялардың алдын алу жолдарын қарастырдық.

Саралау барысында оқушының тұлғасы оның пәнді игеру деңгейіне назар аударамыз. Республика мектептеріндегі қолданыстағы педагогикалық технологиялар олардың психологиялық негіздері және материалдық-техникалық және әдістемелік қамтамасыз ету жағын қарастырған орынды

Талдау барысында келесі кадамдарға назар аударылды. Оларға – білімді толықтыру бойынша жұмысты жоспарлау және жоспарды іске асыру.

Педагог өз бетінше жұмыс жүргізу нысанын таңдау туралы шешім қабылдауы (өткен кезеңдегі білімдерін толықтыру бойынша тақырыптарды жаңа оқу бағдарламасының мазмұнына интеграциялау, өткен жылғы сабақта тақырыптарды/оқу мақсаттарын алғашқы қайталау, содан кейін жаңа оқу материалын түсіндіру, консультациялар өткізу және т.б.). ескерілді.

Өткен оқу жылындағы оқу материалын қоса отырып, оқу тапсырмаларын әзірлеу, қалыптастырушы бағалау жүргізу процесінде оқыту тақырыптарын /мақсаттарын пайдалану, білім алушылардың білімін толықтыру үшін пән бойынша каникулдық сабақтар өткізу ұсынылады. Сонымен қатар, студенттерді оқуға белсенді қатысуға және олардың білімдерін толықтыруға ынталандыру үшін тесттер, тапсырмалар, сауалнамалар, сұхбаттар, оқытудың тиімді формалары мен технологияларын қолданғандығы анықталды.

"География" оқу пәні бойынша білімдегі олқылықтардың орнын толтыру мақсатындағы жұмыстар жеткілікті. Жаратылыстану пәні 5-6 сыныпта ал "География" пәнінің мазмұны 7-ден 11-сыныпқа дейін оқытудың қайталанатын тақырыптары мен мақсаттарын күрделендіре және кеңейте отырып, Спиральдік қағидат бойынша құрылған. Спиральдік қағидат өткен кезеңге қайталау немесе бекіту үшін бөлімдердің/кіші бөлімдердің тақырыптарын және оқыту мақсаттарын қосуға және ағымдағы жылдың оқу бағдарламасының мазмұнымен біріктіруге мүмкіндік береді.

Мұғалімдерге диагностика нәтижелері мен әр оқушының жеке қажеттіліктері үшін оқушылардың білімін толықтыру бойынша жұмыс жүргізілген. Картамен жұмыстар азайған., практикалық жұмыстарды, зерттеулер мен жобаларды жүргізу сағаттары толықтай пайдаланылмайды..

Мұғалімдердің диагностикалық жұмыстары төмендегідей сипатта:

- пәннің оқу бағдарламасының мазмұны бойынша диагностикалық бақылау жұмысын жүргізу (алдыңғы оқу жылының күрделі тақырыптары, оқу мақсаттары);

- тақырыптар бойынша білімдерінде олқылықтары бар оқушылардың санына байланысты өткен тақырыптар мен оқу мақсаттарының реттілігін анықтау;;

Жоспарлы жұмыс:

- пәннің оқу бағдарламасы бойынша өткен оқу жылдарының оқу мақсаттарына сәйкес келетін жаңа оқу жылындағы оқу мақсаттарын анықтау;

- мақсаттарды үйлестіре және біріктіре отырып, оқытудың тиісті мақсаттары айқындалған қысқа мерзімді сабақ жоспарларын дайындау;

- пәннің оқу бағдарламасының оқу мақсаттары бойынша олқылықтар анықталған оқушылар топтарымен өткізілген кеңестердің кестесін жасау.

Іске асыру және талдау жұмысы:

- пән бағдарламасы бойынша оқу мақсаттары біріктірілген қысқа мерзімді жоспар негізінде сабақты ұйымдастыру арқылы оқушылардың білімдеріндегі олқылықтардың орнын толтыра отырып, жаңа оқу мақсаттарын меңгеру;

- оқытылмаған және қиын оқу мақсаттары, пән тақырыптары бойынша білім алушылар үшін қосымша оқу материалдарын дайындау;

- қажеттілігіне қарай және білім алушылардың ата-аналарының келісімімен білім олқылықтарының орнын толтыру мақсатында жеке консультациялар, қосымша сабақтар өткізу кезінде пән бойынша күрделі тақырыптарды меңгеру ("демалыс мектептері", "каникулдық мектептер", "Жазғы мектептер" ұйымдастыру) ;

- білім алушылардың білім сапасына жүргізілген жүйелі мониторинг нәтижелерін талдау және әдістемелік бірлестікте талқылау.

"Жаратылыстану" пәндері бойынша шектеу шаралары кезінде оқу жылдарында жіберілген білім алушылардың білімдеріндегі олқылықтарды анықтауды ауызша сұрау, өзара бақылау, жазбаша жұмыстар, тестілеу арқылы жүргізу ұсынылады

Жаңартылған білім беру мазмұны бағдарламасын әзірлеушілердің пікірінше, ол төрт дағдыны: тыңдалым, айтылым, оқылым және жазылымды жетілдіруге бағытталған. Төрт дағды оқу жоспарында тығыз байланысты және «шиыршық әдісімен» салыстырылады. Оқытудың спиральды формасы бүкіл оқу барысында күрделене түсетін материалды қайта қарау дәстүрлі оқыту формаларына қарағанда қазіргі оқушының дамуында үлкен артықшылық береді деп болжайды.

«География» пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 7 – сыныпта-аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағат;

2) 8 – сыныпта-аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағат;

3) 9 – сыныпта-аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағат.

Оқу пәнінің мазмұны 6 бөлімнен тұрады:

1) географиялық зерттеу әдістері;

2) Картография және географиялық деректер базасы;

3) физикалық география;

4) әлеуметтік география;

5) Экономикалық география;

6) саяси географияның негіздерімен елтану.

1) 10 – сыныпта - ЕМН - аптасына 4 сағат, ОГН-оқу жылының аптасына 3 сағат;

2) 11 – сыныпта - ЕМН - аптасына 4 сағат, ОГН-оқу жылының аптасына 3 сағат.

Оқу пәнінің мазмұны 7 бөлімнен тұрады:

Оқушылар географиялық білімді игеруде салыстыру, жалпылау, абстракциялау, жіктеу, жүйелеу, талдау, синтездеу әдістерін меңгереді. Ұсынылған позицияның ақиқатын дәлелдеу, тезистерді дәлелдеу, негізгі ойды бөліп көрсету, маңызды және қайталама белгілерді ажырату, нақты материалды талдау негізінде қорытынды жасау қажет болатын оқыту әдістеріне мұғалім тарапынан ерекше назар аударылуда. Шығармашылық және репродуктивті әдістердің оңтайлы үйлесімімен білімді, дағдыларды практикада қолдану психикалық дамуға әсер етеді.

Оқу құралының мәтінінде әр түрлі технологиялар, жаттығулар түрлері (зерттеулер, презентациялар, шығармашылық тапсырмалар), жеке және топтық жұмыс түрлері қолданылады, әр оқушының жеке ерекшеліктерін кеңінен ашуға маңызды алғышарттар жасалады.

География сабақтарында мақсат қою-педагогикалық іс-әрекеттің ең проблемалық кезеңдерінің бірі. Мақсатты тұжырымдау арқылы мақсат нәтиженің моделі екенін түсіну керек. Білім алушылардың біліміндегі олқылықтардың орнын толықтыру- оқу сапасын арттыру туралы мәлімет.

Педагогикалық шеберлік орталығы «Сабақты зерттеуде оқуды бақылау мен талдау» деген тақырыппен оқыту семинарынан мұғалімдер курстан өткен Мектеп мұғалімдер қауымдастығы фокус топтарға бөлініп сабақты зерттеу жұмыстарын бастаған. Төрт фокус топта жеке-жеке зерттеу сабақтарын бастау ұсыны бойынша зерттеудің алғашқы жоспарлау кезеңінен басталды. Үшінші оқу тоқсанында осы зерттеу сабақтары бойынша бір фокус топ жұмысын толық аяқтап нәтижесінде оқушылардың ынтасы артып сәлде болса сапасы артқанын байқадық. Сондай-ақ екінші топ зерттеудің - циклін өткізіп, 4-циклдің жоспаралау бөлімінде. Жалпы зерттеу жұмыстарынан оқушылардың қызығушылығыда, білім сапасының да артқанын байқалды. Жыл соңында білім алушылардың біліміндегі олқылықтардың орнын толықтыру бойынша жүргізілген жұмыстар жөнінде талдау жұмыстарын жүргізілген.

Базалық, орта және жоғары қиындық деңгейлері бойынша «География» пәні бойынша тапсырмаларды дұрыс орындаған 9-сынып оқушыларының үлесі, %көрсеткіштер бойынша талдаулар.

62-кесте. Қиындық деңгейлері бойынша тақырыптар атауы

Өңір	Тақырыптардың атауы және қиындық деңгейлері (а-базалық, в-орташа, С-жоғары)			
	Картографиялық зерттеу әдістері	Картография және географиялық мәліметтер	Физикалық география. Литосфера	Физикалық география. Атмосфера

				базасы								
	А	В	С	А	В	С	А	В	С	А	В	С
Маңғыстау	78,8	75,6	67,6	80,6	72,3	67,2	76,1	71,6	65,7	78,2	69	59,1
Алматы қ.	80,8	81	79,7	75,6	65,3	48,2	78,5	66,5	55,7	72,1	66,2	54,2
Шығыс Қазақстан	78,1	80,3	76,2	73,2	68,7	51,5	79,7	70,3	59,6	76,2	67,5	58
Солтүстік Қазақстан	80	71,3	60	58,6	57,1	50	77,7	63,7	49	75	57,2	51,2
Қызылорда	71,7	73,9	72,2	73,8	68,5	62,5	76,4	70,5	58	74	65,5	55,7
Ақтөбе	74,9	72,2	72,6	79,6	68,4	59,9	74,2	68,9	60,6	71,3	62,9	53,5
Қостанай	68,5	69	68,7	71,1	66,7	50,4	72,8	64,5	52,9	72,2	59,6	50,8
Жамбыл	67,7	66,9	72,9	64,1	57,8	46,1	73,7	61	43,7	75,7	57,9	56,6
Ақмола	64,6	63,4	63,8	66,6	58,1	51,2	66,4	60,4	50,6	64,7	56,1	47
Алматы	67,4	63,3	65,2	62,7	53,5	45,8	67,9	57,2	46,5	63,6	52,9	42,2
Павлодар	73,7	69,6	65,5	57,1	58,6	41,4	71,6	60,6	46,9	65,6	56,5	43,5
Түркістан	66,3	58,5	63,2	69,6	61,4	43,5	64,5	57,3	48,6	61,2	55,4	42,6
Шымкент	69,9	68,2	64,8	58,4	63,3	42,2	71,4	63,9	51,8	71	58,2	52,9
Нұрсұлтан	63,6	60,2	61,7	65,3	62,4	46,6	67,7	59	48	64,3	54,6	42,4
Атырау	73	68,9	63,3	64,5	53,2	30,5	64,3	54,7	38,5	60,9	51,9	41,9
Батыс Қазақстан	64,3	60,3	60,8	60,1	52,7	37	58,1	54	44,1	57,3	48,2	34,6
Қарағанды	62	51,4	50,5	55,1	51,4	37	62,7	50	38,8	56,7	49	39,1
ҚР	69,4	66,8	66,1	67,9	62	48,5	70,3	61,6	50,7	67,5	58,1	48

63-кесте. Қиындық деңгейлері бойынша тақырыптар атауы

Өңір	Тақырыптардың атауы және қиындық деңгейлері (а-базалық, в-орташа, С-жоғары)											
	Физикалық география. Гидросфера			Физикалық география. Биосфера			Табиғи территориялық кешендер			Әлеуметтік экономикалық география Тұрғындар географиясы		
	А	В	С	А	В	С	А	В	С	А	В	С
Алматы қ.	87,3	71,1	65,2	84,3	71,6	63,4	86,9	69,1	64	68,6	72	70,

												1
Маңғыстау	86	69,2	71,6	86,4	74,1	81,6	84,2	70,4	57,5	66,6	74,2	73,7
Шығыс Қазақстан	87,8	69,8	69,6	82,6	73,4	70,6	80,8	75,1	61,6	66,4	75,8	74,6
Солтүстік Қазақстан	85,1	67,9	55,9	77,7	64,3	61,4	85,5	73,7	57,9	63	66,6	61,9
Қызылорда	82,4	63,1	66,9	84,3	71,5	76,7	77,5	62,6	59,1	66,9	72,2	75,8
Ақтөбе	85,2	66,6	66,2	73,4	68,6	68,2	79,2	69,7	60,2	66,8	73,2	73,3
Қостанай	89,2	69,4	60,4	73,3	67,1	55,9	78,4	64,3	56,7	65,8	61,8	59,4
Жамбыл	78,9	62,6	60,3	81,4	67,7	66	77,4	58,2	52	65,5	67	65,2
Ақмола	85	66,3	60,4	76,2	69,1	65,8	73,7	62,4	55	62	62,8	61
Алматы	77,4	61,8	54,4	77,2	63	64,1	75,1	59,1	55,2	61,6	63,3	60,4
Павлодар	80,1	64,2	54,3	70,3	56,9	47,2	77,6	71,1	51,3	61,5	62,1	60,9
Түркістан	73,6	58,5	54	74,7	65,7	68,2	70,5	57,8	53,7	59,2	64,5	64,9
қ. Шымкент	74	56,7	52,9	70,8	62,5	58,6	71,2	55,4	51,9	61,8	60,5	63,3
қ. Нұр Сұлтан	76,5	59,9	51,8	69,6	53,2	47,4	70,8	53,3	49,5	64,5	60,5	56,4
Атырау	74,2	57	52,4	70,3	53,2	53,7	58,5	48,6	47,6	55,1	55,3	57,9
Батыс Қазақстан	79,5	61,3	51,9	65,7	52,1	51,1	70,8	58,4	43,8	60,1	58,1	62,4
Қарағанды	76,9	56,9	47,6	66,9	54,7	51,6	66,5	47,4	47,5	57,1	55	51,5
ҚР	80,4	63,1	58,3	75,8	64,2	62	75,2	60,7	54,6	63	65,2	64,4

64-кесте. Қиындық деңгейлері бойынша тақырыптар атауы

Өңір	Тақырыптардың атауы және қиындық деңгейлері (а-базалық, в-орташа, С-жоғары)											
	Экономикалық география. Табиғат ресурстары			Әлеуметтік экономикалық ресурстар			Әлемдік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы			Елтану саяси Географияның негіздерімен		
	А	В	С	А	В	С	А	В	С	А	В	С
Шығыс Қазақстан Маңғыстау	74,6	77,6	61,4	65,9	83,8	70,6	89,1	66,6	69,1	86,6	73,4	72,9
	83,4	74,7	72,9	75,3	86,86	69,2	86,4	67,6	78,4	84,3	65,2	60,7

Алматы қ.	77, 1	72, 2	62, 3	58, 9	87, 5	60, 2	90,7	63, 9	75, 5	84, 2	68,2	64,7
Қызылорда	81	75, 2	65, 5	82, 4	82, 1	63, 8	88	64, 5	73, 9	83, 4	58,7	51,4
Солтүстік Қазақстан	78, 6	65, 3	52, 7	45, 5	81, 8	51, 5	73,5	58, 8	58, 8	88, 9	66,7	59,3
Жамбыл	74, 3	69, 1	57, 5	71, 5	78, 2	59, 4	86	60	72, 1	81, 7	59,3	51
Батыс Қазақстан	73, 9	64	56, 3	70, 2	75	41, 3	80,4	53, 6	60, 8	74, 9	59,6	53,5
Павлодар	69, 4	67, 1	53, 1	50, 9	75, 9	47, 3	74,3	58, 4	49, 5	73, 6	55,5	59,2
Ақтөбе	79, 7	75, 1	64, 3	74, 2	84	67, 6	87,2	63, 3	69, 7	83, 4	65,4	63,2
Шымкент	66, 4	64, 3	54, 6	53, 9	67, 5	49, 2	70,8	51, 7	57, 9	77, 2	53,2	48
Ақмола	71, 7	66, 5	57, 3	61, 4	75, 4	47, 4	82,4	58, 8	56, 3	82, 8	66,7	62,9
Алматы	73	66, 5	56, 2	66	71, 1	46, 2	76,3	54, 4	63, 4	78, 4	57,7	47,6
Қостанай	72, 5	72, 6	54, 4	45, 2	82, 6	41, 7	88,9	50	58, 6	80, 8	64,4	60,8
Түркістан	69, 7	65, 8	56, 4	70, 4	71, 5	57, 7	77,7	59, 8	56, 8	70	51	44,6
Нұрсұлтан	67, 1	62, 2	49, 5	63, 2	72, 8	36	86,5	56	57, 9	77	54,8	50,9
Қарағанды	62, 3	56, 7	43, 7	50, 9	78, 1	40, 4	73,3	46, 2	42, 7	70	52,3	48
Атырау	64, 9	59, 6	43, 3	71, 6	62, 7	42	69,8	44, 2	55, 4	68, 6	53,7	37,2
ҚР	72, 9	68	57	65	76, 8	53, 1	81, 1	57,6	63, 1	78, 7	59,8	54,3

60% - дан 76% - ға дейін алған көрсеткіштер оқушылардың тақырыпты меңгергендігін көрсетеді. Базалық деңгейдегі тапсырмаларды орындаудың жоғары көрсеткіштері 70% - дан жоғары бірақ орташа және жоғары деңгейдегі тапсырмаларды орындаудың төмен пайызы байқалады: Географияның негізі саналатын физикалық география. Атмосфера" (48%), "Картография және географиялық мәліметтер базасы" (48,5%) және " физикалық география. Литосфера" (50,7%). Оның басты себебі бағдарлама мақсатының шиыршық әдісінде бірізділіктің әлсіздігі деп санауға болады.

Өңірлер бөлінісінде көптеген тақырыптар бойынша сәтті орындалған тапсырмалардың салыстырмалы түрде жоғары үлесі Маңғыстау, Шығыс Қазақстан облыстарында және Алматы қаласында байқалады. Өз кезегінде, Қарағанды және Атырау облыстарында, сондай-ақ Нұр-сұлтан қаласында барлық тақырыптар бойынша ең төменгі нәтижелер берілген.лгіленді

ҰТО деректері бойынша білім алушылардың білім жетістіктерін мониторингілеу нәтижелерін талдау Алматы қаласының Маңғыстау, Алматы,

Қостанай Қызылорда облыстары сияқты өңірлерінде базалық, орта және жоғары қиындық деңгейлері бойынша "География" пәні бойынша тапсырмаларды дұрыс орындаған 9-сынып МОДО қатысушыларының үлесі 68-72% - ды құрайтынын көрсетті. Қарағанды, Атырау, Батыс Қазақстан облыстарында бұл көрсеткіш 30-дан 65% - ға дейін өзгереді. Қарағанды облысының оқушылары географияның жекелеген тақырыптарының 20-30% - ын толық игере алмады. Базалық деңгей бойынша 50% - дан төмен көрсеткіштер пандемия кезінде Қашықтықтан оқытудың салдары болып табылады.

Толық болжам жасау үшін пандемиядан кейінгі оқыту жүйелерінің жағдайын талдау және оларды дамыту нұсқаларын болжау кешенді тексеруді қажет етеді.

Мұғалімдердің білім сапасын арттырудағы олқылықтардың орнын толтыру үшін келесі шарттарға тоқталайық:

- география бөлімдері бойынша оқыту әдістерін жетілдіру қажет;
- заманауи тұлғаға бағытталған педагогикалық технологияларды қолдану;
- оқушылардың жоғары деңгейде оқуға ынтамен жұмыс істеу дағдыларын қалыптастыру;
- оқу жылының қорытындысы бойынша мұғалімдер МОДО тапсырмаларының орындалуына талдау жүргізіп, білім алушылардың білімі мен іскерлігін түзетуі қажет;
- мектептер үшін әдістемелік ұсынымдар әзірлеу-білім олқылықтарын толтыру бойынша қадамдық алгоритм беру.

"Мектептерге арналған әдістемелік ұсынымдар – мұғалімдерге не істеу керектігі туралы қадамдық алгоритм бекітілді. 3 мыңнан астам сабақ алынды. Қашықтықтан білім алуға дайындық қандай болды? Орта білім беруде жеті мыңға жуық мектеп – 3 млн оқушы, 335 мың мұғалім пандемия кезінде теле сабақтар арқылы толықтырды. Сонымен қатар цифрлық платформалар пайдаланылды. Пандемиядан кейінгі жағдайда олқылықтарды жою мақсатында мектептер мен мұғалімдер тарапынан жоспарлы шаралар қолданылды.

«Қазақстан тарихы» пәнінен Ұлттық біріңғай тестілеудің 2019 -2021 жылдарға арналған қорытындылары бойынша талдау

Қазақстан тарихы пәні бойынша Ұлттық біріңғай тестілеуге арналған тест спецификациясына сәйкес тест мақсаты жоғары оқу орындарына қабылдау мақсатында түсушілердің дайындық деңгейлерін анықтау.

Тестілеудің міндеті жоғары оқу орындарында білім алуды жалғастыру үшін білім алушылардың Қазақстан тарихынан білімді меңгеру деңгейін бағалау.

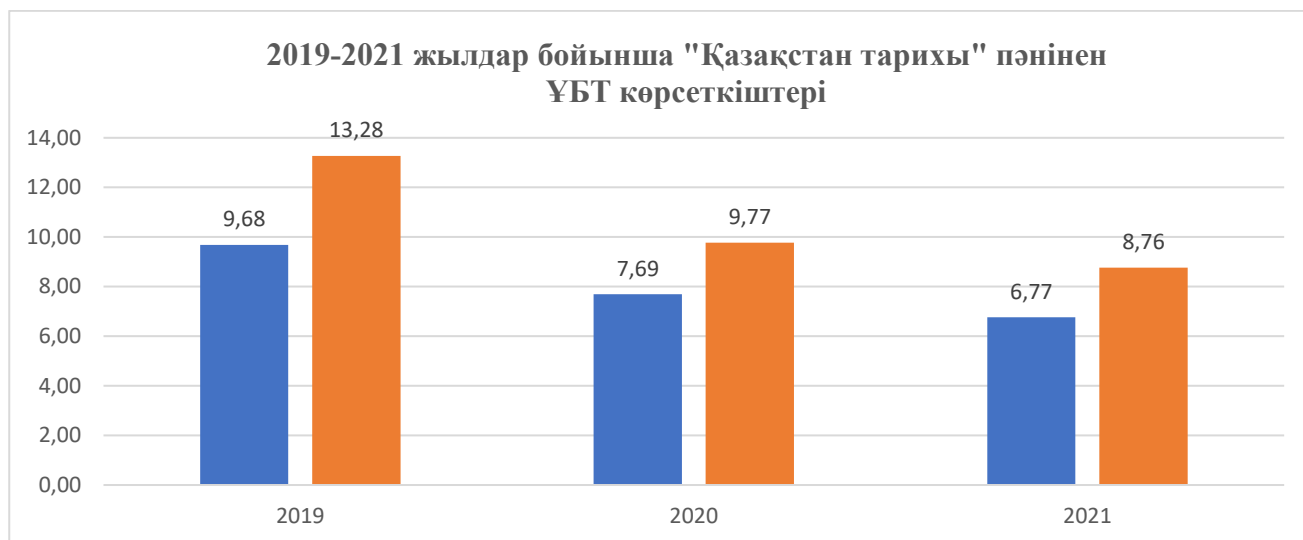
Ұлттық біріңғай тестілеудің форматына сәйкес «Қазақстан тарихы» міндетті пәндер қатарына кіреді. Тест «Қазақстан тарихы» пәні бойынша бір дұрыс жауапты таңдауға арналған тест тапсырмалары мен бір дұрыс жауапты таңдауға арналған тест тапсырмаларынан тұратын 1 контекст бар тапсырмалардан құралады.

Тест тапсырмалары білім алушылардың тарихи ойлау мен талдаудың қалыптасуын, қазіргі саяси үдерістерді түсіну үшін білім мен дағдыларды

пайдалану біліктілігін тексеруге бағытталған.

2019-2021 жылдардағы білім алушылардың «Қазақстан тарихы» пәнінен Ұлттық біріңғай тестілеу нәтижесіне жасалған талдау бойынша 2019 жылғы ең жоғары орташа балл Қостанай облысында анықталды – 13,28. 2020 және 2021 жылдары ең жоғары орташа балл Қызылорда облысында анықталды – 9,77 және 8,76.

78-сурет. «Қазақстан тарихы» пәнінің көрсеткіштері

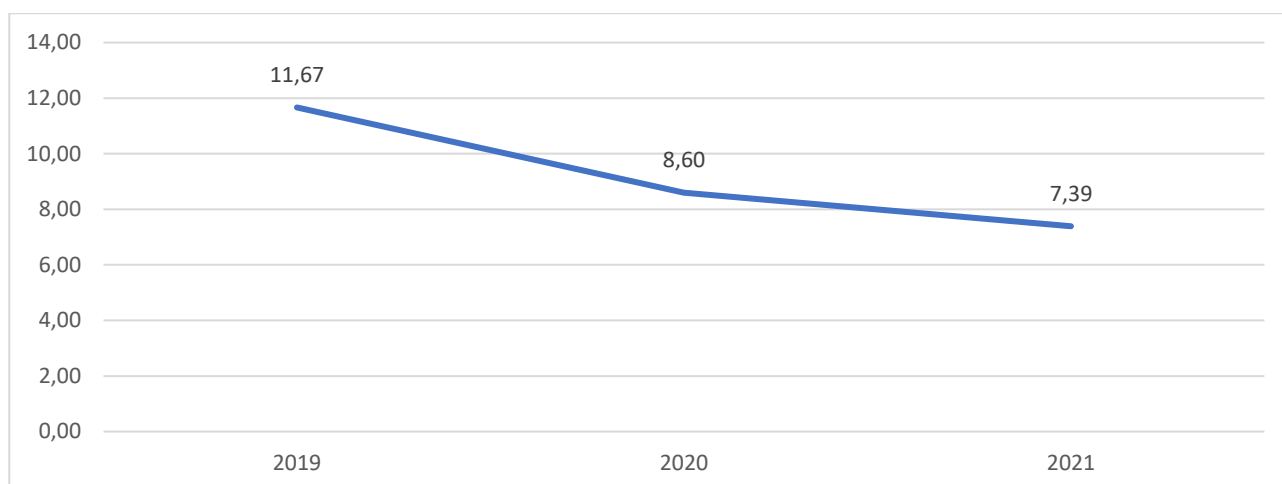

78-суретте көрсетілгендей, «Қазақстан тарихы» пәнінен 2019 жыл бойынша ең жоғары көрсеткіштің 2020-2021 жылдарда төмендегенін көруге болады, ол 13,28 ден 8,76 ға төмендеген. Осыдан пандемия жағдайларына дейінгі кезеңдегі білім алушылардың Ұлттық біріңғай тестілеу бойынша нәтижесі 13,28 пайызға дейінгі деңгейде жоғары болғаны анықталды. Ал пандемиядан кейінгі кезеңде білім алушылардың «Қазақстан тарихы» пәнінен ҰБТ нәтижесі 3 пайызға төмендеген.

«Қазақстан тарихы» пәні бойынша түлектердің нәтижесінің төмендеуіне 2021 жылы Қазақстан Республикасында ұлттық бірыңғай тестілеу тұңғыш рет электронды форматта өткізілуі, елдегі пандемия жағдайы мен тест құрылымының өзгеруінің әсері болғанын көруге болады.

Республика бойынша 2019 жылғы орташа балл – 11,67, 2020 жылы – 8,60 және 2021 жылы – 7,39 құраған. Айтарлықтай төмендеу байқалады.

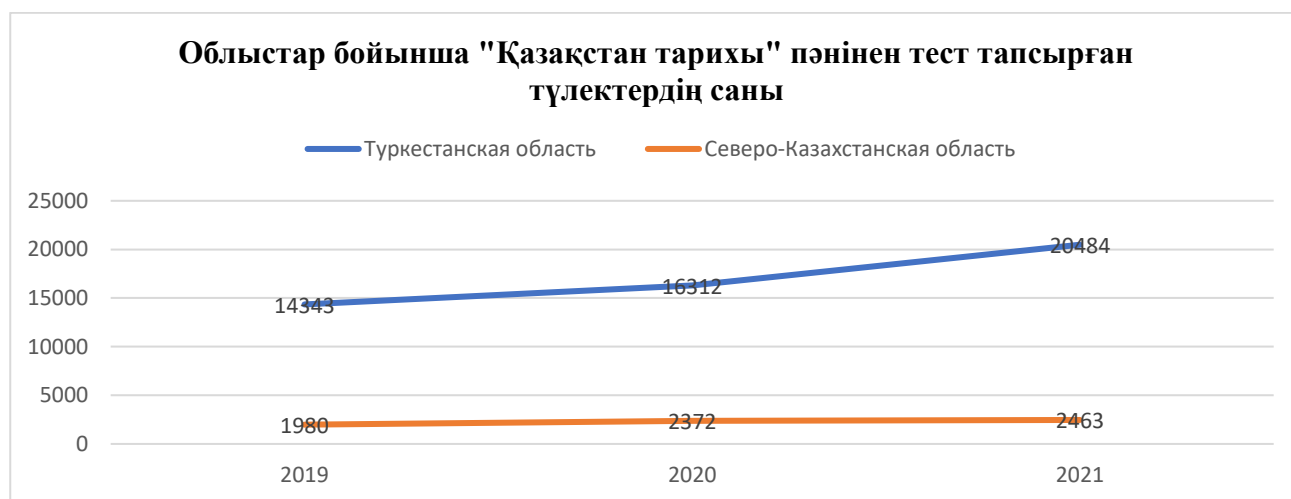
79-сурет. «Қазақстан тарихы» пәнінен Республика бойынша орташа балл көрсеткіштері

«Қазақстан тарихы» пәнінен Ұлттық біріңғай тестілеуден өткен түлектердің облыстар бойынша ең көп, және ең аз санын талдау нәтижесі 79-суретте көрсетілген.

Сонымен, Түркістан облысы бойынша «Қазақстан тарихы» пәнінен тест тапсырған түлектердің жалпы саны жыл сайын артқан 2019 жылы – 14 343, 2020 жылы – 16 312, ал 2021 жылы 20 484 түлек тапсырған, бұл өңірдегі халық санының өсуімен, пандемия жағдайын байланысты шетелге шығу ниетін шектеген елдер арасындағы шекараның жабылуына байланысты.

80-сурет. Облыстар бойынша тест тапсырған түлектер саны

Ал республика бойынша түлектердің ең аз санын Солтүстік Қазақстан облысы көрсетіп отыр: 2019 – 1980, 2020 жылы – 2372, ал 2021 жылы – 2463 түлек тест тапсырған. Яғни, 2021 жылы осы екі облыстың арасында 10 есеге жуық үлкен айырмашылық байқалады.

«Қазақстан тарихы» пәнінен Республика бойынша 2019 жылмен салыстырғанда 2021 жылдағы тест тапсырған түлектердің санының артқанын 81-суреттен көруге болады.

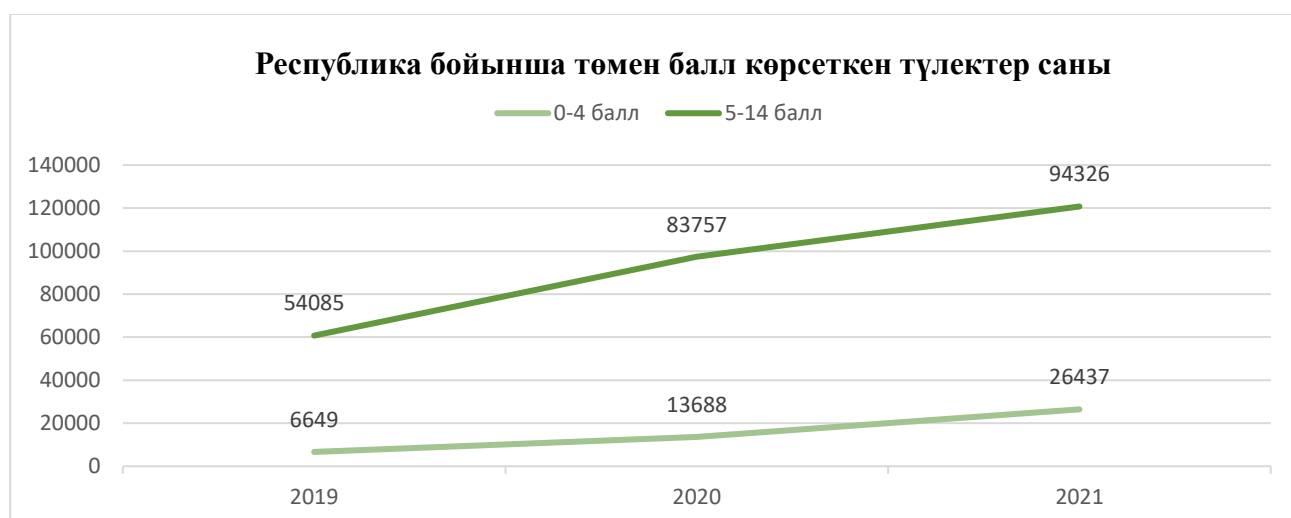
81-сурет. Республика бойынша түлектердің жалпы саны

Сондай-ақ, республикада үш жыл ішінде түлектер санының айтарлықтай өскені байқалады. 2019 жылы ол 91666 түлекті құрады, 2020 жылы олардың саны 105 625, ал 2021 жылы 123 288 түлек болды.

Республика бойынша «Қазақстан тарихы» пәнінен тест нәтижесі 0-4 балл және 5-14 балл аралығындағы көрсеткішпен тапсырған түлектердің саны 66-суретте көрсетілген.

82-сурет. Республика бойынша төмен балл көрсеткен түлектер саны

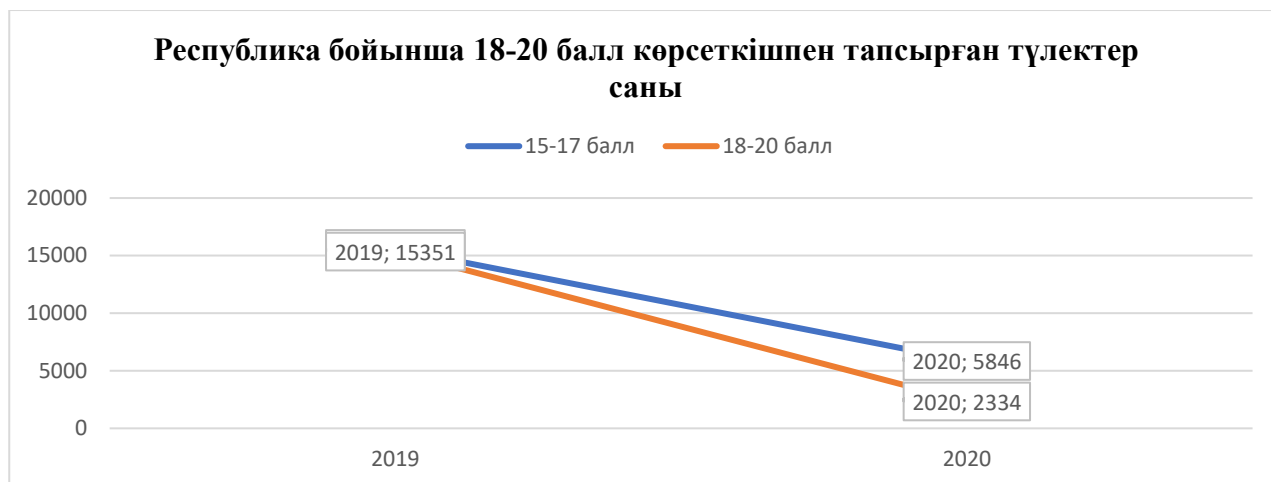

82-суретте көрсетілгендей, Республика бойынша «Қазақстан тарихы» пәні бойынша тест нәтижесі 0-4 балл көрсеткішпен тапсырған түлектердің саны 6649 оқушыдан 26437-ге дейін артқанын байқауға болады. Осыдан жыл сайын «Қазақстан тарихы» пәні бойынша тест тапсырмаларын білім алушылардың тиісті деңгейде меңгере алмағаны көрінеді. Аталған талдаудан 2019 -2021 жылдарда тест тапсырған түлектердің жалпы саны артқанымен яғни ол 30% - ға артты, ал ең төменгі баллмен (0-4) өткендердің санының 400%-ға артқаны байқалады.

Сонымен қатар, «Қазақстан тарихы» пәні бойынша 2019 және 2020 жылдары 18-20 баллмен өткен түлектер санын да атап өтуге болады: ол үш есеге

жуық 1738-ден 640-қа дейін қысқарған 83-сурет.

83-сурет. Республика бойынша тапсырған түлектер саны

2019 жылғы ең жоғары орташа баллды Алматы қаласы көрсетті – 13,97 балл, ал Қызыл-Орда облысы 2020 жылы – 9,77 және 2021 жылы – 8,76 балл көрсетеді. Бұл жерде орташа балл тенденциясының екі есеге жуық төмендегені байқалады.

Сонымен «Қазақстан тарихы» пәні бойынша 2019-2021 жылдарда тест тапсырған түлектердің нәтижесіне жасалған талдау аталған жылдар аралығында тапсырушы түлектер саны артқанымен, тест нәтижесінің орташа көрсеткішінің төмендегенін көрсетеді.

Мысалы, 2019-2021 жылдар аралығында 0-4 баллмен өткен түлектердің ең жоғары пайызы Атырау облысында барлық үш жыл ішінде 12,83%-дан 27,6%-ға дейін артқан.

2019 жылы «Қазақстан тарихы» пәнінен 5-14 баллмен өткен түлектер арасында ең жоғары пайызды Қарағанды облысы – 74,64%, ал 2020 жылы ең жоғары көрсеткіш Солтүстік Қазақстан облысы - 85,71%, 2021 жылы осындай көрсеткіш Қызылорда облысына тиесілі - 84,91% болды.

Сонымен қатар, 15-17 баллмен өткен түлектердің саны күрт төмендегені байқалады: ең жоғары көрсеткіш Қостанай облысында 22,91%, ал 2020 жылы ең жоғары көрсеткіш Қызылорда облысында – 8,27%. Егер ең жоғары балл (15) 2021 жылы Қызылорда облысында 3,79% ғана құрады.

Ұсыныстар: жалпы орта білім беру деңгейінде оқу процесінде білім алушыны ынталы, қызығушылығы жоғары, дербес, сенімді, жауапты, талдау жасай алуға бағыттайтын оқытудың түрлі формалары ұсынылады:

- мұқият іріктелген тапсырмалар мен іс-әрекет түрлері арқылы білім алушыларды ынталандыра және дамыта оқыту;
- білім алушыларды зерттеу және зерттеушілік жұмыстарын жүргізуге негізделген белсенді оқытуды ұйымдастыру;
- білім алушылардың сыни ойлау дағдыларын дамыту;
- білім алушылардың жеке мүмкіндіктерін ескере отырып, деңгейлік

тапсырмалар құрастыру;

- білім алушылардың жеке, жұптық, топтық және тұтас сыныптық жұмыс түрлерін ұйымдастыруды қолдану;

- оқу процесінде тарихи құжаттардың фрагменттерін талдау, ақпарат жинақтау және қорытынды жасау, себеп-салдарлық байланыстарды орнатуды және т.б. талап ететін тапсырмаларды кеңінен қолдану;

- сабақта білім алушының біліміндегі олқылықтарды уақытында анықтауға мүмкіндік беретін кері байланысты ұйымдастырудың әр түрлі әдістерін қолдану.

Жалпы орта білім беру деңгейінде білім алушылардың жас және танымдық ерекшеліктеріне сәйкес талдау, бағалау, зерттеу және жоспарлау дағдыларын қалыптастыратын әдіс-тәсілдер мен тапсырмаларды қолдану ұсынылады. Мысалы, эссе және есеп жазу, салыстырмалы талдау жасау (SWOT, PEST, GAP талдаулары) және т.б.

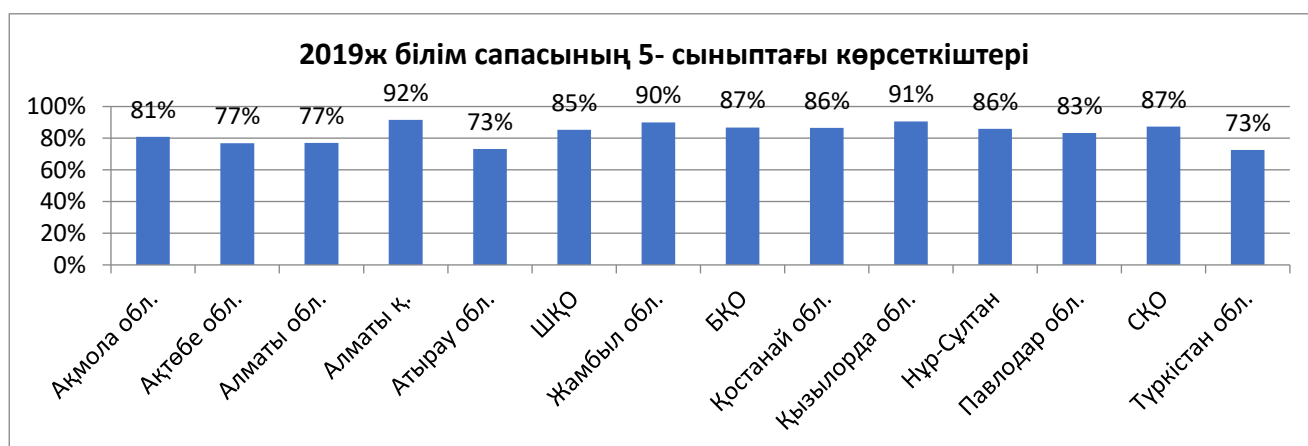
«Дүниежүзі тарихы» оқу пәні

«Дүниежүзі тарихы» оқу пәнінен білім алушылардың пандемия және пандемиядан кейінгі білім сапасы көрсеткіштерін талдауда 2019 жылғы және 2021 жылғы «Күнделік» жүйесі арқылы жүргізілетін бағалау нәтижелері негізге алынды.

Республика көлеміндегі білім алушылардың 2019 жылғы 5,6,7-сыныптары мен 2021 жылғы 7,8,9-сыныптарының білім сапасы көрсеткіштері анықталды және салыстырмалы талдау жасалды.

2019 жылғы оқыту қазақ тілінде жүргізілетін 5-сыныптағы білім алушылардың «Дүниежүзі тарихы» бойынша білім сапасының көрсеткіші 84-суретте берілген.

84-сурет. Білім сапасының көрсеткіші

Талдау нәтижесіне сәйкес 2019 жылы оқыту қазақ тілінде жүргізілетін 5-сыныптағы білім алушылардың «Дүниежүзі тарихы» бойынша білім сапасының орташа көрсеткіші 83% қамтиды. Өңірлер бөлінісінде 5-сыныптағы білім сапасы бойынша жоғары көрсеткіш Алматы қаласы, Қызылорда облысы – 92% , төмен көрсеткіш 73% Атырау, Түркістан облыстарынан байқалды.

Жамбыл, Батыс Қазақстан, Солтүстік Қазақстан облысы, Нұр-Сұлтан,

Қостанай, Шығыс Қазақстан, Павлодар және Ақмола облыстары 90 мен 80 % аралығын, ал Алматы және Ақтөбе облыстарының көрсеткіші 77 % құрады.

Осы сынып білім алушыларының «Дүниежүзі тарихы» пәні бойынша пандемиядан кейінгі 2021жылғы 7-сыныптағы білім сапасының көрсеткіші 2-суретте көрсетілген.

85-сурет. 7-сынып бойынша сапа көрсеткіші

Білім алушылардың білім сапасы көрсеткіштерін талдау нәтижесіне сәйкес 2021 жылы оқыту қазақ тілінде жүргізілетін 7-сыныптағы білім алушылардың «Дүниежүзі тарихы» бойынша білім сапасының орта көрсеткіші 77%-ды құрады.

Республика көлемінде 7-сыныптағы білім сапасы бойынша жоғары көрсеткіш Алматы қаласы 84%, төмен көрсеткіш 70% Атырау, Қостанай облыстарынан байқалады.

Нұр-Сұлтан қаласы, Солтүстік Қазақстан, Қызылорда, Батыс Қазақстан, Шығыс Қазақстан, Павлодар облыстары бойынша 6-сыныптардың білім сапасы 83 пен 80 %-ды, ал Ақмола, Алматы, Жамбыл, Түркістан, Ақтөбе облыстары мен Шымкент қаласы 78 бен 71 % аралығын көрсетті.

«Дүниежүзі тарихы» пәні бойынша 2019 жылғы 5-сынып пен 2021 жылғы 7-сыныптағы білім сапасы көрсеткіштеріне жасалған салыстырмалы талдау 65-кестеде беріледі.

65-кесте. «Дүниежүзі тарихы» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіштері

Өңірлер	5 сынып- 2019ж	7-сынып 2021ж	Динамика
Ақмола обл.	81%	78%	-3%
Ақтөбе обл.	77%	74%	-3%
Алматы обл.	77%	75%	-2%
Алматы қ.	92%	84%	-7%
Атырау обл.	73%	70%	-3%
ШҚО	85%	80%	-5%

Жамбыл обл.	90%	75%	-15%
БҚО	87%	80%	-7%
Қостанай обл.	86%	70%	-17%
Қызылорда обл.	91%	80%	-10%
Нұр-Сұлтан	86%	83%	-3%
Павлодар обл.	83%	80%	-3%
СҚО	87%	82%	-5%
Түркістан обл.	73%	74%	2%
<i>Орташа көрсеткіш</i>	<i>83%</i>	<i>77%</i>	<i>-6%</i>

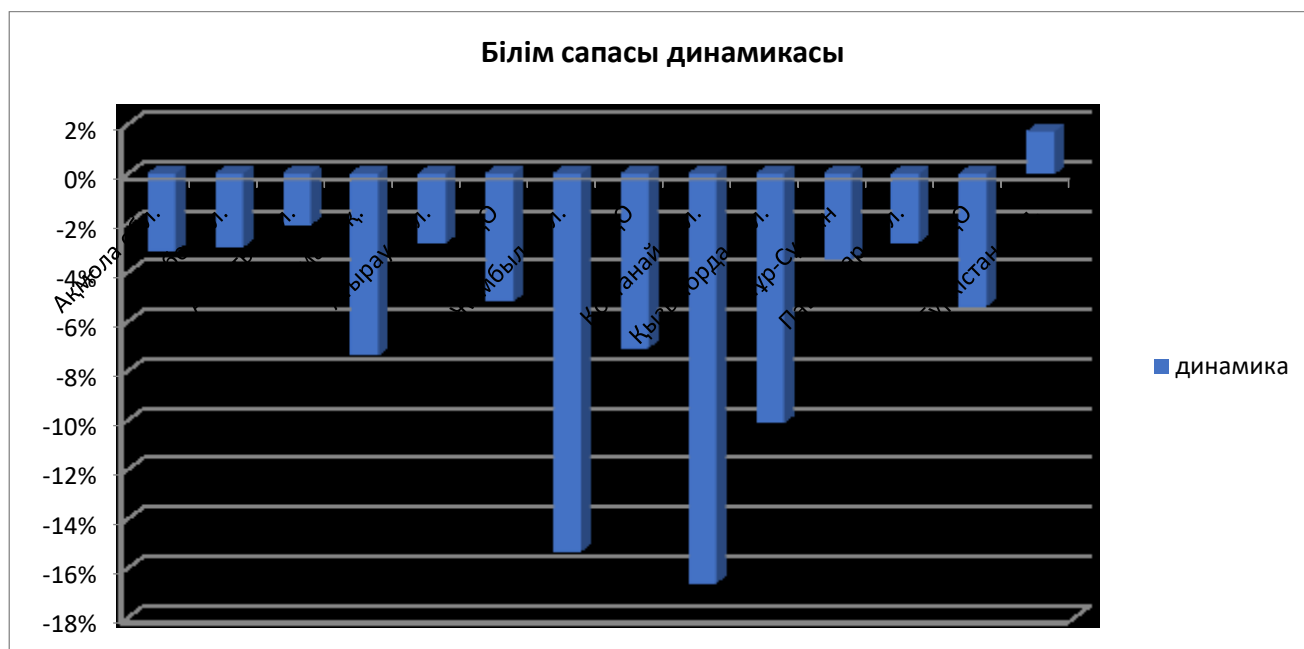
Кестеде көрсетілгендей 5-сынып білім алушыларының 2021жылғы 7-сыныптағы «Дүниежүзі тарихы» пәні бойынша білім сапасы көрсеткіші тек Түркістан облысында 2% -ға артқан.

Білім сапасы көрсеткіші Қостанай облысында 17%, Жамбыл облысында 15 %, Қызылорда облысында 10%, Алматы қаласында 7%-ға төмендегені байқалады.

Солтүстік Қазақстан, Шығыс Қазақстан, Ақмола, Ақтөбе, Атырау, Павлодар, Алматы облыстары мен Нұр-Сұлтан қаласында білім сапасы динамикасы 5%-дан 2% -ға дейін төмендегенін көруге болады.

«Дүниежүзі тарихы» пәні бойынша оқыту қазақ тілінде жүргізілетін 2019 жылғы 5-сыныптардың 2021жылғы 7-сыныптағы білім сапасының динамикасы 86-суретте берілген.

86-сурет. Білім сапасы динамикасы

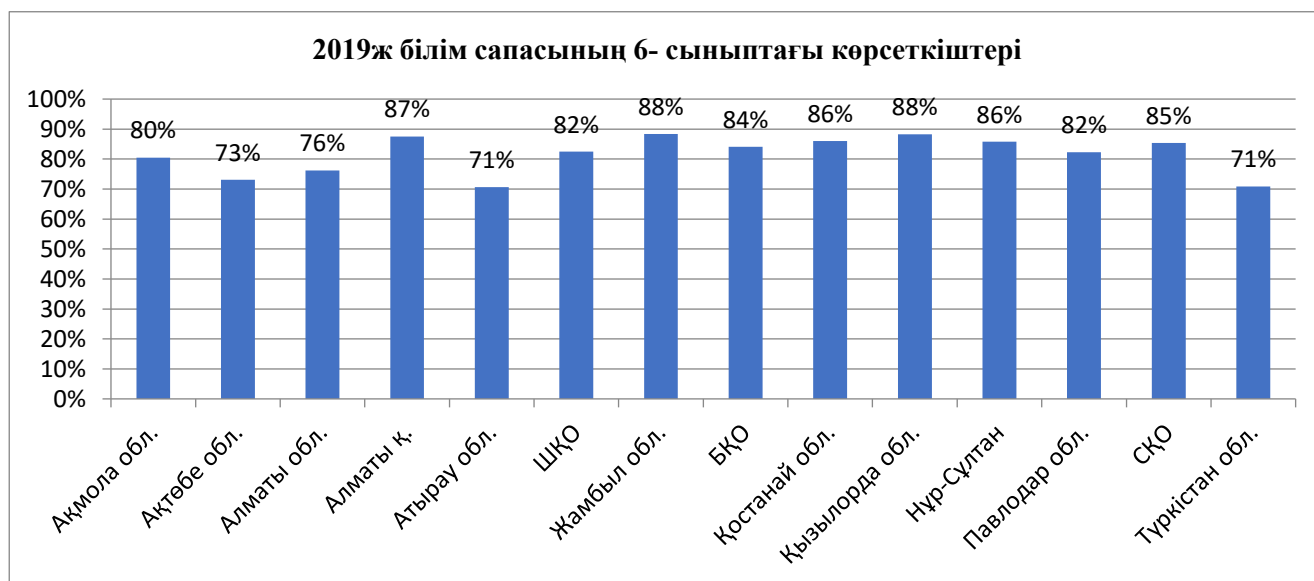

Талдау нәтижесі көрсеткендей «Дүниежүзі тарихы» пәні бойынша білім алушылардың 2019 жылы 5-сыныптағы білім сапасы динамикасы 2021 жылы 7-сыныпта Түркістан облысынан басқа өңірлерде 2% дан 17% дейін төмендегенін байқауға болады.

Сонымен Республиканың критериалды бағалау процесі «Күнделік» жүйесі арқылы жүзеге асырылатын 14 өңірінің 13-інде пән бойынша 2021-2022 оқу жылында 7-сынып білім алушыларының білім сапасының орташа деңгейі 6%-ға төмендеуі анықталды.

2019 жылғы оқыту қазақ тілінде жүргізілетін 6-сыныптағы білім алушылардың «Дүниежүзі тарихы» бойынша білім сапасының көрсеткіші 87-суретте берілген.

87-сурет. 6-сынып бойынша білім сапасының көрсеткіші

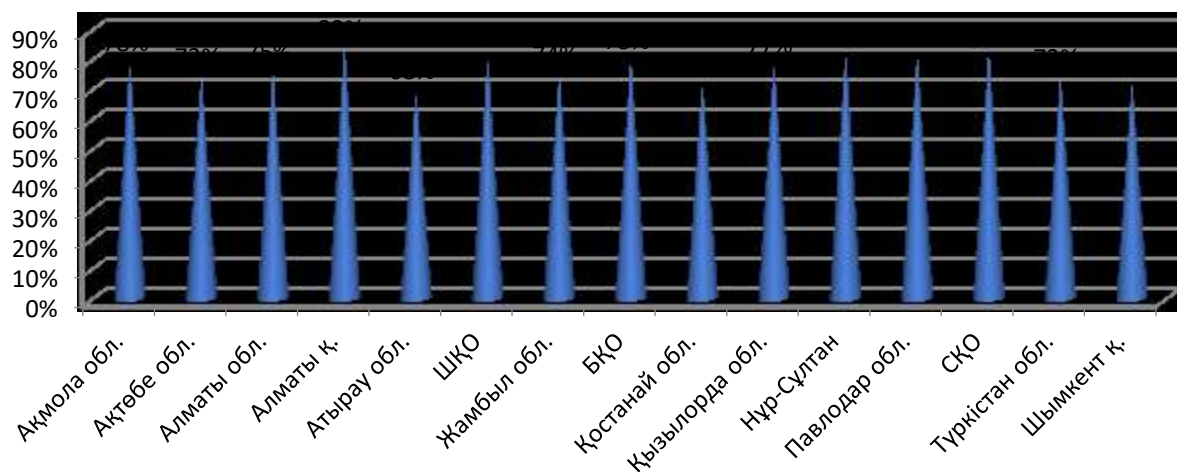
Білім алушылардың білім сапасы көрсеткіштерін талдау нәтижесіне сәйкес 2019 жылы оқыту қазақ тілінде жүргізілетін 6-сыныптағы білім алушылардың «Дүниежүзі тарихы» бойынша білім сапасының орташа көрсеткіші 82%-ды қамтығанын көруге болады. Өңірлер бөлінісінде 6-сыныптағы білім сапасы бойынша жоғары көрсеткіш Жамбыл, Қызылорда облыстарында – 88% , төмен көрсеткіш 71% Атырау, Түркістан облыстарынан байқалады.

Алматы, Нұр-Сұлтан қалалары, Қостанай, Солтүстік Қазақстан, Батыс Қазақстан, Павлодар, Шығыс Қазақстан және Ақмола облыстары 87 мен 80 % аралығын, ал Алматы және Ақтөбе облыстарының көрсеткіші 76 % мен 73 % құрады.

Осы сынып білім алушыларының «Дүниежүзі тарихы» пәні бойынша 2021жылғы 8-сыныптағы білім сапасының көрсеткіші 88-суретте берілген.

88-сурет. 8-сыныптағы білім сапасының көрсеткіші

2021 ж білім сапасының 8- сыныптағы көрсеткіштері

Талдау нәтижесі бойынша 2021 жылы оқыту қазақ тілінде жүргізілетін 8-сыныптағы білім алушылардың «Дүниежүзі тарихы» бойынша білім сапасының орташа көрсеткіші 76%-ды құраған.

Республика көлемінде 8-сыныптағы білім сапасы бойынша жоғары көрсеткіш Алматы қаласы 82%, төмен көрсеткіш 68% Атырау облысынан байқалады.

Нұр-Сұлтан қаласы, Солтүстік Қазақстан, Шығыс Қазақстан, Павлодар, Батыс Қазақстан, Ақмола, Қызылорда, Алматы, Жамбыл, Ақтөбе, Түркістан, облыстары мен Шымкент қаласы бойынша білім алушылардың білім сапасының көрсеткіші 81 мен 71 % -ды құрады.

«Дүниежүзі тарихы» пәні бойынша оқыту қазақ тілінде жүргізілетін 2019 жылғы 6-сынып пен 2021 жылдағы 8-сынып білім алушыларының білім сапасы көрсеткіштеріне жүргізілген салыстырмалы талдау нәтижесі 66-кестеде көрсетілген.

66-кесте. «Дүниежүзі тарихы» пәні бойынша білім сапасы көрсеткіштері

Өңірлер	6-сынып 2019ж	8-сынып 2021ж	Динамика
Ақмола облысы	80%	78%	-3%
Ақтөбе облысы	73%	73%	0%
Алматы облысы	76%	75%	-2%
Алматы қаласы	87%	82%	-5%
Атырау облысы	71%	68%	-2%
ШҚО	82%	79%	-3%
Жамбыл облысы	88%	74%	-15%
БҚО	84%	78%	-6%
Қостанай облысы	86%	70%	-16%
Қызылорда облысы	88%	77%	-11%
Нұр-Сұлтан қаласы	86%	81%	-5%
Павлодар облысы	82%	80%	-2%

СҚО	85%	81%	-4%
Түркістан облысы	71%	73%	2%
Орташа көрсеткіш	82%	76%	-6%

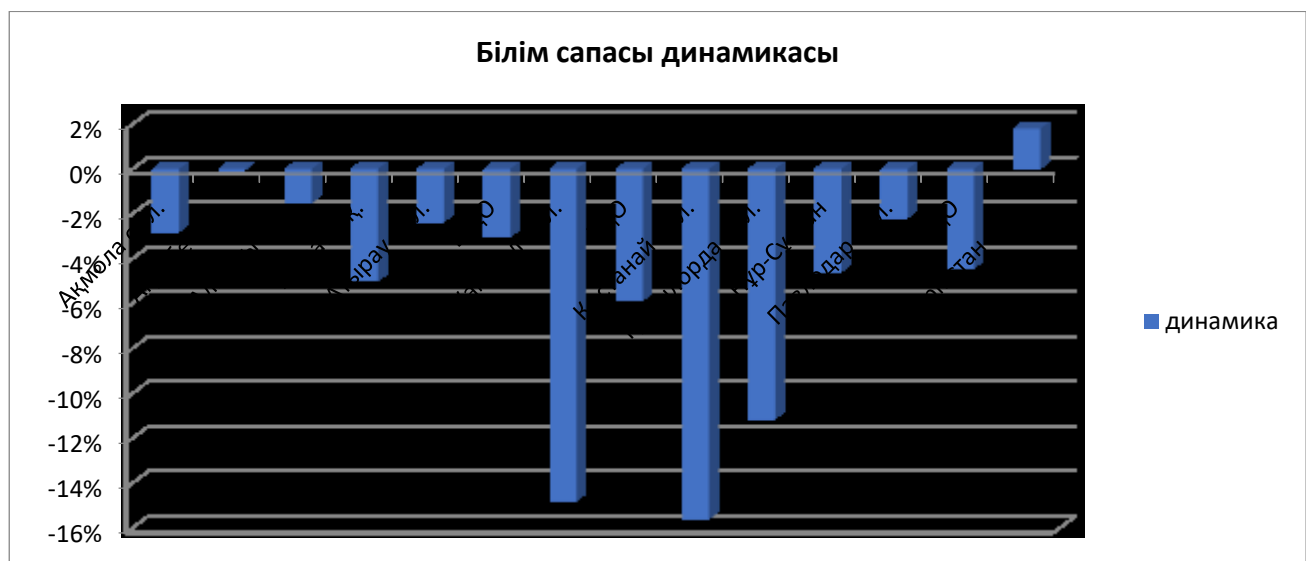
Кестеде көрсетілгендей 6-сынып білім алушылардың «Дүниежүзі тарихы» пәні бойынша пандемиядан кейінгі 8-сыныптағы білім сапасының көрсеткіші тек Түркістан облысында 2% -ға артқанын, Ақтөбе облысында 6-сыныптағы білім сапасы сақталғаны анықталды.

Пән бойынша 2021 жылғы 8-сыныптағы білім сапасы көрсеткіші Қостанай облысында-16%, Жамбыл облысында-15 %, Қызылорда облысында- 11%, Батыс Қазақстан облысында-6%-ға төмендегенін көруге болады.

Алматы мен Нұр-Сұлтан қалаларында, Солтүстік Қазақстан, Шығыс Қазақстан, Ақмола, Алматы, Атырау, Павлодар, Түркістан облыстарында білім сапасы динамикасының 5% бен 2% аралығында төмендегені көрсетілген.

«Дүниежүзі тарихы» пәні бойынша оқыту қазақ тілінде жүргізілетін 2019 жылғы 6-сыныптардың 2021жылғы 8-сыныптағы білім сапасының динамикасы 89-суретте берілген.

89-сурет. Білім сапасы динамикасы

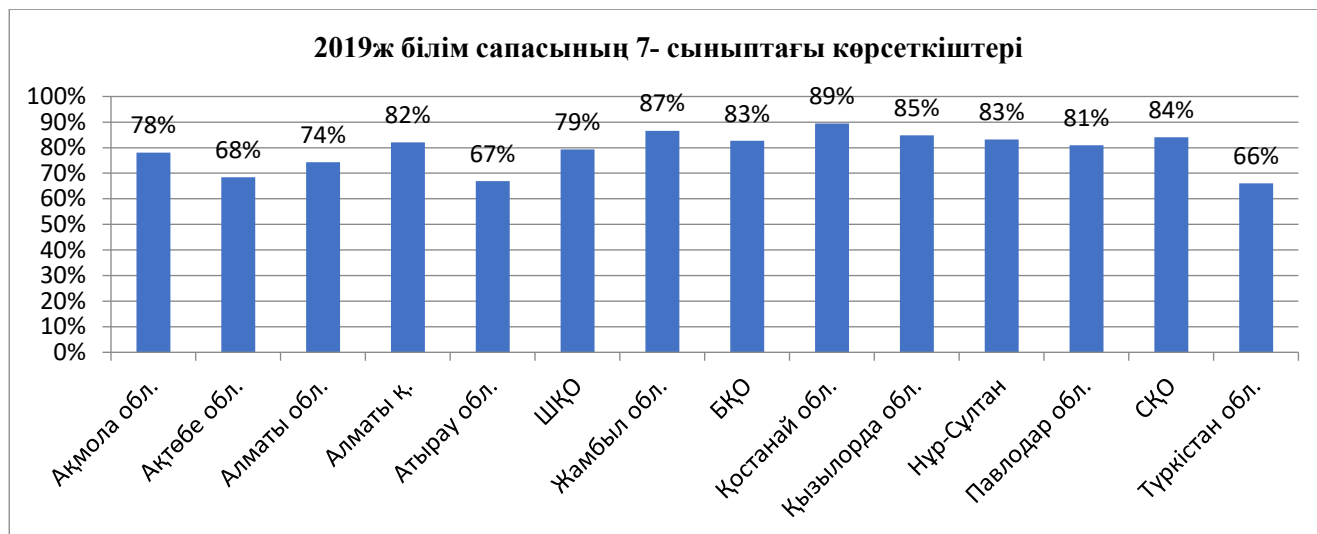

«Дүниежүзі тарихы» пәні бойынша білім алушылардың 2019 жылы 6-сыныптағы білім сапасы динамикасы 2021 жылы 8-сыныпта Түркістан облысы мен Ақтөбе облысынан басқа өңірлерде 2% дан 16%-ға дейін төмендегені көрсетілген.

Сонымен Республиканың критериалды бағалау процесі «Күнделік» электронды журналы арқылы жүзеге асырылатын 14 өңірінің 12-нде пән бойынша 2021-2022 оқу жылында 8-сынып білім алушыларының білім сапасының орташа деңгейінің - 6% төмендеуі анықталды.

«Дүниежүзі тарихы» бойынша оқыту қазақ тілінде жүргізілетін 2019 жылғы 7-сыныптағы білім алушылардың білім сапасының көрсеткішіне жүргізілген талдау 90-суретте берілген.

90-сурет. 7-сыныптағы білім сапасының көрсеткіші

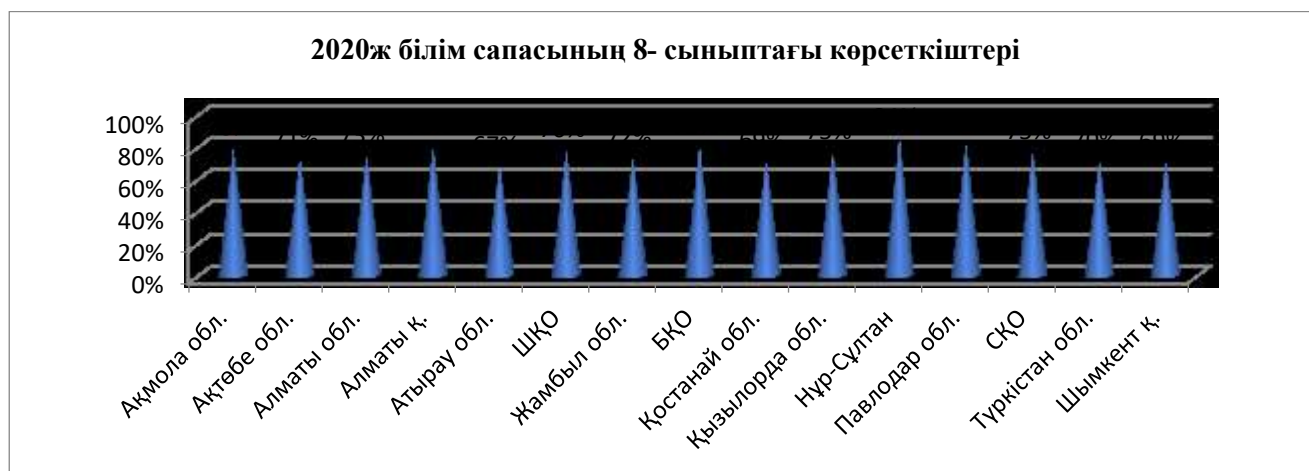
Білім алушылардың білім сапасы көрсеткіштерін талдау нәтижесіне сәйкес 2019 жылы оқыту қазақ тілінде жүргізілетін 7-сыныптағы білім алушылардың «Дүниежүзі тарихы» бойынша білім сапасының орташа көрсеткіші 79% қамтығаны көрсетілген.

Өңірлер бөлінісінде 7-сыныптағы білім сапасы бойынша жоғары көрсеткіш Қостанай облысы – 89%, төмен көрсеткіш Түркістан облысынан- 66% байқалады.

Жамбыл, Қызылорда, Солтүстік Қазақстан облыстары, Нұр-Сұлтан қаласы, Батыс Қазақстан облысы, Алматы қаласы, Павлодар облыстары 87 мен 81 % аралығын, Шығыс Қазақстан, Ақмола, Алматы, Ақтөбе және Атырау облыстарының көрсеткіші 79 % бен 67 % құрады.

«Дүниежүзі тарихы» пәні бойынша 2019 жылғы 7-сынып білім алушыларының 2021 жылғы 9-сыныптағы білім сапасының көрсеткіші 91-суретте көрсетілген.

91-сурет. 8-сыныптағы білім сапасының көрсеткіші

2021 жылы оқыту қазақ тілінде жүргізілетін 9-сыныптағы білім алушылардың «Дүниежүзі тарихы» бойынша білім сапасының орташа көрсеткіші 74%-ды құрады.

Республика көлемінде 9-сыныптағы білім сапасы бойынша жоғары көрсеткіш Нұр-Сұлтан қаласы 84%, төмен көрсеткішті Атырау облысы -67% көрсетті.

Павлодар, Батыс Қазақстан облысы, Алматы қаласы, Солтүстік Қазақстан, Шығыс Қазақстан, Ақмола, Қызылорда, Алматы, Жамбыл, Ақтөбе, Түркістан, облыстары мен Шымкент қаласы бойынша білім алушылардың білім сапасының көрсеткіші 81 мен 71 % аралығын құрады.

«Дүниежүзі тарихы» пәні бойынша оқыту қазақ тілінде жүргізілетін 2019 жылғы 7-сынып пен 2021 жылғы 9-сыныбы білім алушыларының білім сапасы көрсеткіштеріне жүргізілген салыстырмалы талдау нәтижесі 67-кестеде көрсетілген.

67-кесте. «Дүниежүзі тарихы» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіштері

Өңірлер	7-сынып 2019ж	9-сынып 2021ж	Динамика
Ақмола облысы	78%	78%	0%
Ақтөбе облысы	68%	71%	3%
Алматы облысы	74%	73%	-1%
Алматы қаласы	82%	78%	-4%
Атырау облысы	67%	67%	0%
ШҚО	79%	76%	-3%
Жамбыл облысы	87%	72%	-15%
БҚО	83%	79%	-4%
Қостанай облысы	89%	69%	-20%
Қызылорда облысы	85%	75%	-10%
Нұр-Сұлтан қаласы	83%	84%	1%
Павлодар облысы	81%	80%	-1%
СҚО	84%	75%	-9%
Түркістан облысы	66%	70%	4%
<i>Орташа көрсеткіш</i>	<i>79%</i>	<i>74%</i>	<i>-5%</i>

Кестедегі салыстырмалы талдауға сәйкес, «Дүниежүзі тарихы» пәні бойынша 7-сынып білім алушылардың пандемиядан кейінгі 2021 жылғы 9-сыныптағы білім сапасы көрсеткіші Түркістан облысында 4%, Ақтөбе облысында 3%,

Нұр-Сұлтан қаласында 1%-ға артқанын, ал Ақмола және Атырау облыстарында 7-сыныптағы білім сапасы сақталғаны байқалады.

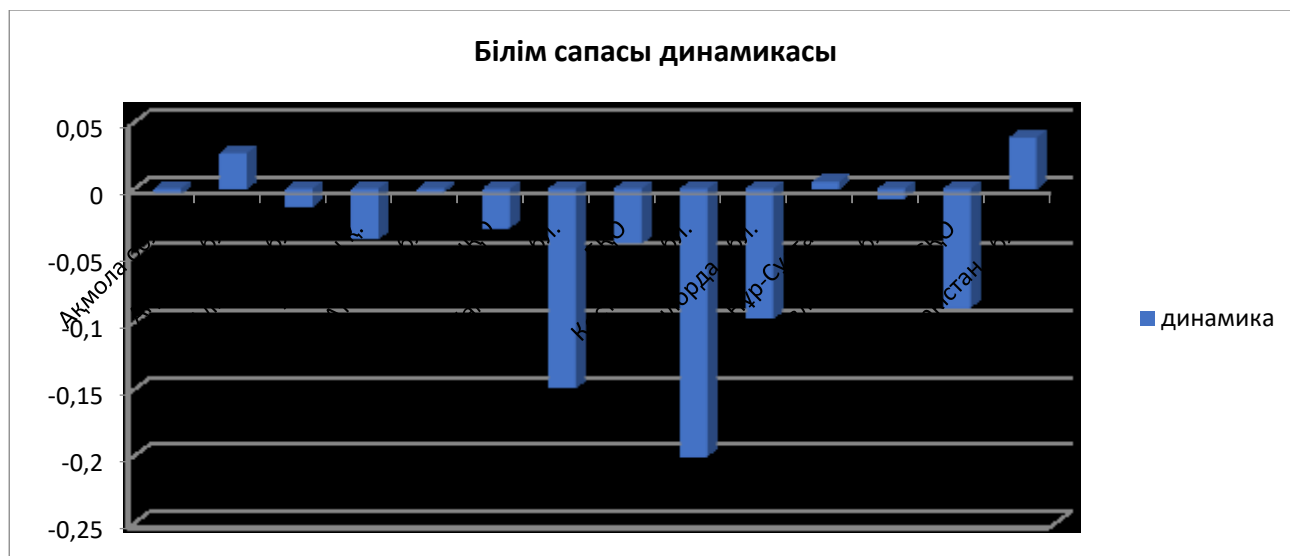
Пән бойынша 2021жылғы 9-сыныптағы білім сапасы көрсеткіші Қостанай облысында 20%, Жамбыл облысында 15 %, Қызылорда облысында 10%, Солтүстік Қазақстан облысында 9%-ға төмендегенін көруге болады.

Сонымен қатар, Алматы қаласы, Батыс Қазақстан, Шығыс Қазақстан, Павлодар, Алматы облыстарында 4% пен 1% аралығында білім сапасы динамикасының төмендегені анықталды.

«Дүниежүзі тарихы» пәні бойынша оқыту қазақ тілінде жүргізілетін 2019 жылғы 7-сыныптардың пандемиядан кейінгі 2021 жылғы 9-сыныптағы білім

сапасының динамикасы 92-суретте берілген.

92-сурет. Білім сапасы динамикасы

Талдау нәтижесіне сәйкес «Дүниежүзі тарихы» пәні бойынша білім алушылардың 2019 жылғы 7-сыныптағы білім сапасы динамикасы 2021 жылы 9-сыныпта Нұр-Сұлтан қаласы, Түркістан, Ақтөбе, Ақмола және Атырау облыстарынан басқа өңірлерде 1% дан 20%-ға дейін төмендегені анықталды.

Сонымен Республиканың критериалды бағалау процесі «Күнделік» электронды журналы арқылы жүзеге асырылатын 14 өңірінің 9-нда пән бойынша 2021-2022 оқу жылында 9-сынып білім алушыларының білім сапасының орташа көрсеткішінің - 5% төмендеуі анықталды.

Сонымен «Дүниежүзі тарихы» оқу пәнінен өңірлер бөлінісінде оқыту қазақ тілінде жүргізілетін 2018-2019 оқу жылындағы 5,6,7-сынып білім алушыларының 2021-2022 оқу жылындағы 7,8,9-сыныптағы білім сапасының динамикасы 68-кестеде көрсетілген.

68-кесте. Білім сапасының динамикасы

Өңірлер	5/7-сыныптар	6/8-сыныптар	7/9-сыныптар
Ақмола облысы	-3%	-3%	0%
Ақтөбе облысы	-3%	0%	3%
Алматы облысы	-2%	-2%	-1%
Алматы қаласы	-7%	-5%	-4%
Атырау облысы	-3%	-2%	0%
ШҚО	-5%	-3%	-3%
Жамбыл облысы	-15%	-15%	-15%
БҚО	-7%	-6%	-4%
Қостанай облысы	-17%	-16%	-20%
Қызылорда облысы	-10%	-11%	-10%
Нұр-Сұлтан қаласы	-3%	-5%	1%

Павлодар облысы	-3%	-2%	-1%
СҚО	-5%	-4%	-9%
Түркістан облысы	2%	2%	4%

2019 жылғы 5,6,7-сынып білім алушыларының 2021 жылдағы 7,8,9-сыныптағы білім сапасына жүргізілген салыстырмалы талдауда өңірлер бөлінісінде пән бойынша білім сапасының артқан көрсеткіштері де анықталды:

Түркістан облысында 7-8-сыныптарда 2%, 8-сыныпта 4%-ға;

Ақтөбе облысында 9-сыныпта 3%-ға,

Нұр-Сұлтан қаласында 9-сыныпта 1%-ға артқан.

Республиканың 3 өңірінде: Ақмола, Атырау облыстарында 9-сыныпта, Ақтөбе облысында 8-сыныпта пән бойынша 2019 жылғы білім сапасы сақталған.

Сонымен қатар, «Дүниежүзі тарихы» пәні бойынша 2021жылғы 6,7,8-сыныптарда білім сапасы төмендеген өңірлер анықталды:

Қостанай облысы бойынша 7-сыныпта (-17%), 8-сыныпта (-16%), 8-сыныпта (-20%);

Жамбыл облысы бойынша 7,8,9-сыныптарда (-15%);

Қызылорда облысында 7,9-сыныптарда (-10 %), 8-сыныпта (-11%);

Батыс Қазақстан облысында 7-сыныпта (-7%), 8-сыныпта(-6%), 9-сыныпта (-4%);

Алматы қаласында 7-сыныпта (-7%), 8-сыныпта(-5%), 9-сыныпта (-4%);

Солтүстік Қазақстан облысында 7-сыныпта (-5%), 8-сыныпта(-4%), 9-сыныпта (-9%);

Шығыс Қазақстан облысында 7-сыныпта (-5%), 8-сыныпта(-3%), 9-сыныпта (-3%);

Нұр-Сұлтан қаласында 7-сыныпта (-3%), 8-сыныпта(-5%);

Алматы, Ақмола, Атырау, Павлодар облыстарында 7,8-сыныптарда (- 3 пен -1% аралығында) төмен көрсеткіш көрсетті.

Өңірлер бойынша 2019 жылғы білім сапасының 5,6,7-сыныптарындағы көрсеткіштеріне жүргізілген талдау 69-кестеде көрсетілген.

69-кесте. Білім сапасы көрсеткіштері

Өңірлер	5-сынып 2019ж	6-сынып 2019ж	7-сынып 2019ж
Ақмола облысы	81%	80%	78%
Ақтөбе облысы	77%	73%	68%
Алматы облысы	77%	76%	74%
Алматы қаласы	92%	87%	82%
Атырау облысы	73%	71%	67%
ШҚО	85%	82%	79%
Жамбыл облысы	90%	88%	87%
БҚО	87%	84%	83%
Қостанай облысы	86%	86%	89%
Қызылорда облысы	91%	88%	85%

Нұр-Сұлтан қаласы	86%	86%	83%
Павлодар облысы	83%	82%	81%
СҚО	87%	85%	84%
Түркістан облысы	73%	71%	66%
	83	82	79

2019 жылғы білім сапасының 5,6,7-сыныптарындағы көрсеткіштеріне жүргізілген талдау нәтижесі негізінде білім сапасының жоғары көрсеткіші Алматы қаласы (92% мен 82%), Қызылорда облысы (91% мен 85%), Жамбыл облысы (90% мен 87%), Қостанай облысы (89% мен 86%), Нұр-Сұлтан қаласы (86% мен 83%) бойынша анықталды. Ал білім сапасының төмен көрсеткіші Ақтөбе облысы (77% мен 68%), Атырау облысы (73 % пен 67%), Түркістан облысынан (73 % пен 66%) көрінеді.

Өңірлер бойынша 2021 жылғы білім сапасының 7,8,9-сыныптарындағы көрсеткіштеріне жүргізілген талдау 70-кестеде көрсетілген.

70-кесте. Білім сапасы көрсеткіштері

Өңірлер	7-сынып 2021ж	8-сынып 2021ж	9-сынып 2021ж
Ақмола облысы	78%	78%	78%
Ақтөбе облысы	74%	73%	71%
Алматы облысы	75%	75%	73%
Алматы қаласы	84%	82%	78%
Атырау облысы	70%	68%	67%
ШҚО	80%	79%	76%
Жамбыл облысы	75%	74%	72%
БҚО	80%	78%	79%
Қостанай облысы	70%	70%	69%
Қызылорда облысы	80%	77%	75%
Нұр-Сұлтан қаласы	83%	81%	84%
Павлодар облысы	80%	80%	80%
СҚО	82%	81%	75%
Түркістан облысы	74%	73%	70%

Кестеде көрсетілгендей 2019 жылғы білім сапасының 5,6,7-сыныптарындағы көрсеткіштеріне жүргізілген талдау нәтижесі негізінде білім сапасының жоғары көрсеткіші Нұр-Сұлтан қаласы (84% мен 83%), Алматы қаласы (84% мен 78%), Солтүстік Қазақстан облысы (82% мен 75%), Павлодар облысы (80%), Батыс Қазақстан облысы (80% мен 79%), Шығыс Қазақстан (80% мен 76%) бойынша анықталды. Ал білім сапасының төмен көрсеткіші Түркістан облысы (74 % пен 70 %), Қостанай облысы (70% мен 69%), Атырау облысы (70 % пен 67%) көрінеді.

Сонымен қорыта келгенде Республика бойынша «Дүниежүзі тарихы» пәнінен 2019 жылғы 5,6,7-сынып білім алушыларының 2021 жылдағы 7,8,9-сыныптағы білім сапасына жүргізілген салыстырмалы талдау нәтижесі 2019

жылмен салыстырғанда пән бойынша білім сапасы төмендеген өңірлер санының басымдығы анықталды (4-кесте).

Сонымен қатар, өңірлер бөлінісінде Түркістан, Ақтөбе облыстары мен Нұр-Сұлтан қаласында пән бойынша білім сапасының артқан көрсеткіштері де анықталды. Бірақ 2019 жылғы және 2021 жылғы білім сапасына жеке-жеке талдау нәтижесі көрсеткендей (5,6-кестелер) салыстырмалы талдауда жақсы нәтиже көрсеткен өңірлердің жалпы өңірлер бөлінісіндегі білім сапасы төмен облыстар да анықталды.

Атап айтқанда, 2019 жылғы 5,6,7-сынып білім алушыларының пандемиядан кейінгі 2021 жылдағы 7,8,9-сыныптағы білім сапасына жүргізілген салыстырмалы талдау нәтижесінде Түркістан облысында 7-8-сыныптарда білім сапасы 2%, 8-сыныпта 4%-ға артқанмен, 2019,2021 жылдардағы өңірлер бөлінісіндегі білім сапасы бойынша төмен көрсеткіш (- 66%) көрсеткен. Ал Алматы қаласында сыныптар бойынша салыстырмалы талдауда білім сапасының 7-сыныпта (-7%), 8-сыныпта(-5%), 9-сыныпта (-4%) – ға төмен көрсеткіші анықталды, ал 2019, 2021 жылдардағы өңірлер бөлінісіндегі білім сапасы бойынша жоғары көрсеткіш 92%-ды көрсетті.

«Дүниежүзі тарихы» пәні бойынша пандемиядан кейінгі уақытта үлгерім сапасы төмендеген білім алушылардың білім сапасын арттыру бойынша келесі ұсыныстарға назар аудару ұсынылады:

- Пән мұғалімдері оқыту сапасын және оқушылардың оқу дәрежесін арттыру бойынша жұмысты жандандыруы;
- оқыту сапасын арттыру мақсатында оқушылардың әртүрлі қателіктерінің алдын алу бойынша әдістемелік жұмысты сауатты құруы;
- қателіктердің алдын алу бойынша тұрақты тренинг өткізуі;
- Функционалдық сауаттылықты, логикалық ойлауды дамытуға ықпал ететін оқыту тәсілдерін енгізуді жалғастыруы;
- бітіруші сыныптарда үлгілік оқу бағдарламасындағы пәннің негізгі тақырыптарын мақсатты түрде қайталауға ерекше назар аудару қажет.

3. Білім беру ұйымдары қызметінің мониторингі қорытындысы негізінде білім алушылардың білімін толықтыру бойынша әдістемелік ұсынымдар

COVID-19 пандемиясының салдарынан 2020 жылы әлемнің 1,5 миллиардтан астам оқушысы мектептерге бара алмады. Жылдар өтсе де, жағдай әлі де тұрақсыз. Мектептер ашылып, содан кейін жабылады. Мұның бәрі белгілі бір дәрежеде білім алушыларға қиындық тудырады.

Экономикалық ынтымақтастық және даму ұйымы (ЭЫДҰ) ЮНЕСКО, ЮНИСЕФ және Дүниежүзілік банкпен бірге әртүрлі елдердегі жағдайды қадағалап отырады және әр жүйенің дағдарысқа қалай жауап беретіні туралы мәліметтер жинайды. Соның ішінде мектептердің жабылуы мен қашықтықтан оқытудан бастап мұғалімдерді вакцинациялауға және мектепке біртіндеп оралуға дейінгі ақпараттар бар.

2021 жылдың сәуірінде ЭЫДҰ «Мектептегі білім беру жағдайы: пандемия жылы» баяндамасын шығарды. Бұл есеп COVID-пен байланысты жағдайдан бір жыл өткен соң әлемдегі жағдай туралы түсінік беретін сауалнаманың алдын-ала нәтижелерін ұсынады.

2030 жылға дейінгі кезеңге арналған тұрақты даму саласындағы күн тәртібінде бірқатар қажетті бағдарлар мен ұсынымдар көзделген. 2019 жылы ЮНЕСКО-мен құрылған, құрамына университеттік, ғылыми, үкіметтік, іскерлік орта мен білім беру қоғамдастығының жетекші өкілдері кіретін білім беру перспективалары жөніндегі халықаралық комиссия бүгінде болашақта білім беруді дамыту мүддесі үшін нақты шаралар қабылдау қажет болатын тоғыз бағытты ұсынады.

1. Жалпы игілік ретінде білім беруді дамытуға деген ұмтылысты нығайту. Білім-теңсіздікпен күресудің негізі. Білім беру саласында, сондай – ақ денсаулық сақтау саласында әр адамның қауіпсіздігі – бұл барлығының қауіпсіздігі, әр адамның өркендеуі – барлығының өркендеуі.

2. Интернетке, білім мен ақпаратқа қол жеткізудің маңыздылығын ескеру мақсатында білім алу құқығы ұғымын кеңейту. Комиссия білім алу құқығын кеңейтудің ықтимал тәсілдерін қарастыру үшін, соның ішінде барлық жастағы оқушыларды тарта отырып, жаһандық қоғамдық пікірталас өткізуге шақырады.

3. Мұғалім мамандығының құндылығын және педагогикалық ынтымақтастықты тану. Пандемиядан туындаған Covid-19 дағдарысына жауап ретінде шаралар қолдана отырып, мұғалімдер инновацияның керемет қабілеттерін көрсетті, ал отбасылар мен қауымдастықтармен белсенді өзара әрекеттесуді қолдайтын жүйелер ең өміршең болды. Біз алдыңғы қатардағы педагогтарға автономия және бірлескен қызмет үшін икемді мүмкіндіктер берілетін жағдайлар жасауды көтермелеуге тиіспіз.

4. Оқушылардың, жастар мен балалардың құқықтарын қорғау және қатысуын көтермелеу. Ұрпақтар арасындағы қарым-қатынастағы әділеттілік пен демократия қағидаттарын сақтау мүддесінде біз оқушылар мен жастардың

өзекті қайта құрулар бойынша бірлескен жұмысқа қатысуына басым назар аударуға тиіспіз.

5. Білім беру жүйесін реформалау процесінде мектеп құрған әлеуметтік кеңістікті қорғау. Мектеп материалдық объект ретінде маңызды рөл атқарады. Мектептегі білім берудің дәстүрлі моделі оқытудың әртүрлі тәсілдеріне жол беруі керек, ал мектепті қосымша білім беру ұйымдарынан өзгеше ұжымдық кеңістік ұйымның ерекше формасы ретінде сақтау керек.

6. Оқытушылар мен білім алушыларға ашық бастапқы код технологияларына еркін қолжетімділікті ұсыну. Ашық білім беру ресурстары мен цифрлық құралдарды әзірлеуге қолдау көрсету керек. Егер білім беру кеңістігінен тыс және оқытушы мен оқушы арасындағы қарым-қатынасты ескерместен жасалған дайын материалдар пайдаланылса, білім беру сәтті бола алмайды. Сонымен қатар, білім жеке компаниялар басқаратын сандық платформаларға тәуелді болмауы керек.

7. Оқу бағдарламасы шеңберінде ғылыми сауаттылық дағдыларын дамыту. Оқу бағдарламасын терең талдаудың уақыты келді, әсіресе ғылыми фактілер туралы жалған ақпаратпен белсенді күресу қажет.

8. Мемлекеттік білім беруді ішкі және халықаралық қаржыландыруды қорғау. Пандемия бірнеше онжылдық прогресті жоққа шығара алады. Ұлттық үкіметтер, халықаралық ұйымдар және білім беру мен даму саласындағы барлық әріптестер мемлекеттік денсаулық сақтау және әлеуметтік қызмет көрсету жүйесін нығайту қажеттігін мойындауға және сонымен бір мезгілде күш-жігерді мемлекеттік білім беруді қорғауға және қаржыландыруға жұмсауға тиіс.

9. Бар теңсіздікті жою мақсатында жаһандық ынтымақтастықты нығайту. Пандемия біздің қоғам күш тепе-теңсіздігі туралы, ал біздің жаһандық жүйеміз теңсіздік проблемалары туралы қаншалықты ойлауға бейім екенін айқын көрсетті. Комиссия халықаралық ынтымақтастыққа және көпжақты іс-қимылдар принципіне бейімділікті тағы да растауға, сондай-ақ біздің ортақ адами табиғатымыздың құндылығын сезіну және тану қабілетіне негізделген жаһандық ынтымақтастықты нығайтуға шақырады.

Сонымен қатар, Еуропа мен Орталық Азияда ковидтің таралуы жағдайында академиялық үлгерімді бақылау үшін мына көрсеткіштерді ұсынады:

1. Оқытуды түзетуді ұйымдастыратын мектептердің білім деңгейі бойынша пайызы.

2. Әлеуметтік-эмоциялық дағдыларды дамытуды ескеретін оқыту әдістері бар мектептер пайызы.

3. Білім деңгейі бойынша базалық тілдік және математикалық дағдыларды игеру үшін цифрлық технологияларды пайдаланатын мектептердің пайызы.

4. Жынысы бойынша оқушылар санының жалпы және нақты көрсеткіштері.

5. Білім деңгейі бойынша медициналық және әлеуметтік-психологиялық қызмет көрсететін мектептердің пайызы.

6. Мұғалімдер вакцинацияға бірінші кезекте құқығы бар азаматтар санатына жатады.

7. Түзету бағдарламалары мен оқытудың әлеуметтік-эмоциялық аспектілерін оқытудан өткен мұғалімдердің білім деңгейі бойынша пайызы.

8. Білім деңгейі бойынша қашықтықтан оқыту саласында даярлықтан өткен мұғалімдер үшін.

Пандемия басталған 2020 жыл мен соңғы үш жылдың білім сапасының қорытындысына назар аударсақ: (00-кесте. Қазақстан бойынша 2019-2020 оқу жылының қорытындысы)

2019-2020 у жылының қорытындысы

71-кесте. Қазақстан бойынша 2019-2020 оқу жылының қорытындысы

Сыныпар	Барлығы	Үздік	Екпінді	Үлгерімі	Үлгермеушілер	Білім сапасы	Үлгерімі	Жылдық
1 - сынып	345973	0	0	0	0	0	0	0
2 - сынып	323298	113961	126246	83032	59	74	100	2979066
3 - сынып	297598	94230	117883	85426	59	71	100	2933666
4 - сынып	306963	89818	121115	95988	42	69	100	3035850
5 - сынып	285680	56801	115145	113689	45	60	100	3214117
6 - сынып	273497	49950	107489	115971	87	58	100	3078979
7 - сынып	246866	32662	93457	120684	63	51	100	3443960
8 - сынып	222246	27088	81255	113825	78	49	100	3112484
9 - сынып	207228	23293	79376	104486	73	50	100	3172124
10 сынып	129047	19104	52573	57278	92	56	100	1639833
11-сынып	568	286	128	154	0	73	100	3004
Барлығы	2638964	507193	894667	890533	598	61	100	26613083

2020-2021 оқу жылының қорытындысы

72-кесте. Қазақстан бойынша 2020-2021 оқу жылының қорытындысы

Сыныпар	Барлығы	Үздік	Екпінді	Үлгерімі	Үлгермеушілер	Білім сапасы	Үлгерімі	Жылдық
1 - сынып	321572	0	0	0	0	0	0	0
2 - сынып	346973	125495	131555	89852	71	74	100	3712607
3 - сынып	333201	101134	133701	98316	50	70	100	3851460
4 - сынып	307636	81635	125302	100675	24	67	100	3541619
5 - сынып	317861	62197	135453	120182	29	62	100	4055363
6 - сынып	297704	51338	121385	124940	41	58	100	3832174
7 - сынып	282934	38546	110395	133951	42	53	100	4473953
8 - сынып	258428	30509	98457	129418	44	50	100	4112818
9 - сынып	232124	26218	91632	114246	28	51	100	3973579
10 сынып	144939	21701	61586	61568	84	57	100	2076941
11-сынып	133538	20001	63278	50223	36	62	100	1916798
Барлығы	2976910	558774	1072744	1023371	449	61	100	35547312

2021-2022 оқу жылының қорытындысы

73-кесте. Қазақстан бойынша 2021-2022 оқу жылының қорытындысы

Сыныпар	Барлығы	Үздік	Екпінді	Үлгерімі	Үлгер меушілер	Білім сапасы	Үлгерімі	Жылдық
1 -сынып	339152	0	0	0	0	0	0	0
2 - сынып	321650	88346	131147	102059	98	68	100	3359825
3 - сынып	347708	93516	139599	114519	74	67	100	3881927
4 - сынып	334982	83952	134265	116694	71	65	100	3744330
5 - сынып	309160	54179	127178	127718	85	59	100	3881753
6 - сынып	318766	50546	130708	137404	108	57	100	4014475
7 - сынып	294956	34784	117074	142962	136	51	100	4632840
8 -сынып	283622	29159	107923	146332	208	48	100	4458883
9 -сынып	259961	26649	102109	131091	112	50	100	4313816
10 сынып	149942	19332	63478	66958	174	55	100	2440753
11-сынып	140296	20152	66469	53633	42	62	100	2110903
Барлығы	3100195	500615	1119950	1139370	1108	59	100	36839505

Аймақ, өңірлер бойынша пандемия басталған 2019-2020 оқу жылының қорытындысы

74-кесте. Ақмола облысы

Сыныпар	Барлығы	Үздік	Екпінді	Үлгерімі	Үлгер меушілер	Білім сапасы	Үлгерімі	Жылдық
1 -сынып	15785	0	0	0	0	0	0	0
2 - сынып	14416	4994	6201	3219	2	78	100	148708
3 - сынып	13224	3989	5682	3552	1	73	100	147711
4 - сынып	14253	3663	6313	4274	3	70	100	159305
5 - сынып	12937	2092	5573	5270	2	59	100	159666
6 - сынып	12129	1740	5046	5340	3	56	100	149530
7 - сынып	11165	1092	4445	5626	2	50	100	171866
8 -сынып	9935	940	3686	5309	0	47	100	154367
9 -сынып	9536	799	3841	4894	2	49	100	160630
10 сынып	5216	713	2327	2175	1	58	100	74187
11-сынып	0	0	0	0	0	0	0	0
Барлығы	118596	20022	43114	39659	16	61	100	1325970

75-кесте. Ақтөбе облысы

Сыныпар	Барлығы	Үздік	Екпінді	Үлгерімі	Үлгер меушілер	Білім сапасы	Үлгерімі	Жылдық
1 -сынып	18863	0	0	0	0	0	0	0
2 - сынып	18120	6744	6687	4681	8	74	100	179512
3 - сынып	15512	4881	5941	4685	5	70	100	162892
4 - сынып	15492	4456	5770	5265	1	66	100	161874
5 - сынып	15083	3066	5601	6414	2	57	100	179329
6 - сынып	14590	2540	5308	6741	1	54	100	173143
7 - сынып	13258	1670	4595	6989	4	47	100	196012

8 -сынып	11854	1379	3798	6673	4	44	100	177821
9 -сынып	10942	1236	3672	6033	1	45	100	178463
10 сынып	7297	997	2629	3669	2	50	100	101388
11-сынып	42	17	10	15	0	64	100	174
Барлығы	141053	26986	44011	51165	28	58	100	1510608

76-кесте. Алматы облысы

Сыныпар	Барлығы	Үздік	Екпінді	Үлгерімі	Үлгермеушілер	Білім сапасы	Үлгерімі	Жылдық
1 -сынып	47451	0	0	0	0	0	0	0
2 - сынып	44993	17779	15899	11313	2	75	100	387598
3 - сынып	43739	15695	16036	12000	8	73	100	400007
4 - сынып	45244	15255	16541	13440	8	70	100	418248
5 - сынып	42547	10689	17056	14798	4	65	100	450631
6 - сынып	40313	9410	16168	14730	5	63	100	422440
7 - сынып	36355	6565	15087	14696	7	60	100	473671
8 -сынып	32084	5331	13118	13628	7	58	100	420641
9 -сынып	29338	4339	12768	12225	6	58	100	416806
10 сынып	17189	3291	7515	6382	1	63	100	205061
11-сынып	83	20	34	29	0	65	100	774
Барлығы	379336	88374	130222	113241	48	66	100	3595877

77-кесте. Атырау облысы

Сыныпар	Барлығы	Үздік	Екпінді	Үлгерімі	Үлгермеушілер	Білім сапасы	Үлгерімі	Жылдық
1 -сынып	16166	0	0	0	0	0	0	0
2 - сынып	15558	5081	5794	4681	2	70	100	127049
3 - сынып	14052	4183	5339	4525	5	68	100	124562
4 - сынып	13745	3473	5337	4933	2	64	100	122745
5 - сынып	13039	2336	5241	5461	1	58	100	138388
6 - сынып	11923	1958	4725	5233	7	56	100	125227
7 - сынып	10533	1071	4087	5372	3	49	100	141505
8 -сынып	9987	869	3773	5340	5	46	100	132508
9 -сынып	8753	733	3489	4528	3	48	100	129062
10 сынып	5535	488	2383	2661	3	52	100	66004
11-сынып	41	34	1	6	0	85	100	113
Барлығы	119332	20226	40169	42740	31	59	100	1107163

78-кесте. Алматы қаласы

Сыныпар	Барлығы	Үздік	Екпінді	Үлгерімі	Үлгермеушілер	Білім сапасы	Үлгерімі	Жылдық
1 -сынып	31930	0	0	0	0	0	0	0
2 - сынып	29503	12691	12302	4507	3	85	100	299446
3 - сынып	27253	10177	11922	5153	1	81	100	296717
4 - сынып	31686	10315	13956	7412	3	77	100	344646
5 - сынып	27832	5517	12913	9395	7	66	100	343767
6 - сынып	27438	5107	12361	9965	5	64	100	335575
7 - сынып	23400	3021	9506	10863	10	54	100	349123
8 -сынып	21525	2368	8151	10993	13	49	100	323140

9 -сынып	20167	1915	8140	10109	3	50	100	341059
10 сынып	10711	1435	4735	4535	6	58	100	151064
11-сынып	0	0	0	0	0	0	0	0
Барлығы	251445	52546	93986	72932	51	67	100	2784537

79-кесте. Батыс Қазақстан облысы

Сыныпар	Барлығы	Үздік	Екпінді	Үлгерімі	Үлгермеушілер	Білім сапасы	Үлгерімі	Жылдық
1 -сынып	11409	0	0	0	0	0	0	0
2 - сынып	11085	4611	4522	1951	1	82	100	102729
3 - сынып	9793	3629	3948	2209	7	77	100	95280
4 - сынып	9706	3066	3995	2640	5	73	100	94686
5 - сынып	9557	1777	4111	3665	4	62	100	108433
6 - сынып	8816	1393	3541	3878	4	56	100	99798
7 - сынып	8076	814	3060	4200	2	48	100	114928
8 -сынып	7422	719	2644	4057	2	45	100	103513
9 -сынып	7127	663	2528	3932	4	45	100	112098
10 сынып	5172	672	2160	2331	9	55	100	65747
11-сынып	0	0	0	0	0	0	0	0
Барлығы	88163	17344	30509	28863	38	62	100	897212

80-кесте. Жамбыл облысы

Сыныпар	Барлығы	Үздік	Екпінді	Үлгерімі	Үлгермеушілер	Білім сапасы	Үлгерімі	Жылдық
1 -сынып	25852	0	0	0	0	0	0	0
2 - сынып	26399	10934	9508	5957	0	77	100	204678
3 - сынып	23923	9116	9099	5705	3	76	100	197899
4 - сынып	23832	8317	9241	6274	0	74	100	200882
5 - сынып	23441	5852	9588	7999	2	66	100	223277
6 - сынып	23298	5327	9892	8078	1	65	100	224978
7 - сынып	21139	3525	9142	8472	0	60	100	252850
8 -сынып	19162	2824	8295	8038	5	58	100	231762
9 -сынып	17283	2149	7876	7255	3	58	100	235283
10 сынып	10889	1723	4978	4184	4	62	100	119035
11-сынып	33	14	11	8	0	76	100	185
Барлығы	215251	49781	77630	61970	18	67	100	1890829

81-кесте. Қостанай облысы

Сыныпар	Барлығы	Үздік	Екпінді	Үлгерімі	Үлгермеушілер	Білім сапасы	Үлгерімі	Жылдық
1 -сынып	13480	0	0	0	0	0	0	0
2 - сынып	11844	3597	5167	3077	3	74	100	114514
3 - сынып	11192	3147	4743	3299	3	70	100	111540
4 - сынып	11334	2814	4766	3751	3	67	100	112922

5 - сынып	10634	1423	4469	4741	1	55	100	121061
6 - сынып	10027	1252	3905	4870	0	51	100	113663
7 - сынып	9396	765	3374	5248	9	44	100	133376
8 -сынып	8942	664	3009	5264	5	41	100	123748
9 -сынып	8599	594	2971	5033	1	41	100	130655
10 сынып	4999	531	2146	2309	13	54	100	61032
11-сынып	7	2	4	1	0	86	100	119
Барлығы	100454	14789	34554	37593	38	57	100	1022630

82-кесте. Нұр-Сұлтан қаласы

Сыныпар	Барлығы	Үздік	Екпінді	Үлгерімі	Үлгермеушілер	Білім сапасы	Үлгерімі	Жылдық
1 -сынып	23438	0	0	0	0	0	0	0
2 - сынып	21456	7091	10273	4089	3	81	100	240381
3 - сынып	18710	5019	9269	4420	2	76	100	230798
4 - сынып	20041	4999	9570	5468	4	73	100	245730
5 - сынып	17451	2414	8345	6689	3	62	100	231851
6 - сынып	16473	1945	7725	6803	0	59	100	220975
7 - сынып	14062	1044	5818	7199	1	49	100	228994
8 -сынып	12346	747	4853	6745	1	45	100	202527
9 -сынып	11273	700	4620	5950	3	47	100	199518
10 сынып	7256	751	3125	3372	8	53	100	110051
11-сынып	1	0	1	0	0	100	100	5
Барлығы	162507	24710	63599	50735	25	64	100	1910830

83-кесте. Қызылорда облысы

Сыныпар	Барлығы	Үздік	Екпінді	Үлгерімі	Үлгермеушілер	Білім сапасы	Үлгерімі	Жылдық
1 -сынып	20756	0	0	0	0	0	0	0
2 - сынып	18616	6721	6806	5088	1	73	100	163112
3 - сынып	17838	5802	6525	5509	2	69	100	168631
4 - сынып	17339	5437	6149	5750	3	67	100	162004
5 - сынып	16802	4053	6410	6330	9	62	100	183146
6 - сынып	15904	3505	5801	6592	6	59	100	172474
7 - сынып	14479	2291	5267	6915	6	52	100	205702
8 -сынып	12774	1856	4431	6483	4	49	100	179274
9 -сынып	12167	1665	4414	6082	6	50	100	188949
10 сынып	7118	1300	2853	2956	9	58	100	88685
11-сынып	21	5	7	9	0	57	100	187
Барлығы	153814	32635	48663	51714	46	61	100	1512164

84-кесте. Павлодар облысы

Сыныпар	Барлығы	Үздік	Екпінді	Үлгерімі	Үлгермеушілер	Білім сапасы	Үлгерімі	Жылдық
1 -сынып	15923	0	0	0	0	0	0	0

2 - сынып	11891	3113	5631	3144	3	74	100	129063
3 - сынып	11089	2367	5226	3486	10	68	100	128819
4 - сынып	11984	2289	5444	4251	0	65	100	138752
5 - сынып	11114	1116	4816	5182	0	53	100	143738
6 - сынып	10613	969	4405	5189	50	51	100	138516
7 - сынып	9374	532	3683	5157	2	45	100	149107
8 -сынып	8742	516	3302	4917	7	44	100	140442
9 -сынып	8441	529	3294	4592	26	45	100	144232
10 сынып	4595	429	2132	2025	9	56	100	69349
11-сынып	2	0	2	0	0	100	100	24
Барлығы	103768	11860	37935	37943	107	57	100	1182042

85-кесте. Солтүстік Қазақстан облысы

Сыныпар	Барлығы	Үздік	Екпінді	Үлгерімі	Үлгермеушілер	Білім сапасы	Үлгерімі	Жылдық
1 -сынып	8406	0	0	0	0	0	0	0
2 - сынып	7378	2432	3458	1467	21	80	100	77240
3 - сынып	6970	2014	3219	1731	6	75	100	76321
4 - сынып	7545	1893	3416	2232	4	70	100	83270
5 - сынып	7097	876	3012	3207	2	55	100	87021
6 - сынып	6618	747	2530	3340	1	50	100	81630
7 - сынып	5970	379	2038	3553	0	40	100	89626
8 -сынып	5911	360	1928	3618	5	39	100	89429
9 -сынып	5819	344	1930	3542	3	39	100	95674
10 сынып	3363	276	1353	1724	10	48	100	46980
11-сынып	0	0	0	0	0	0	0	0
Барлығы	65077	9321	22884	24414	52	57	100	727191

86-кесте. Түркістан облысы

Сыныпар	Барлығы	Үздік	Екпінді	Үлгерімі	Үлгермеушілер	Білім сапасы	Үлгерімі	Жылдық
1 -сынып	51611	0	0	0	0	0	0	0
2 - сынып	49766	13726	17657	18381	2	63	100	407269
3 - сынып	44752	11654	15673	17423	2	61	100	391849
4 - сынып	44255	11640	15182	17430	3	61	100	386540
5 - сынып	43454	8524	14517	20412	1	53	100	426558
6 - сынып	42131	7670	13775	20684	2	51	100	414616
7 - сынып	40030	5746	12685	21596	3	46	100	509627
8 -сынып	35562	5136	11081	19343	2	46	100	453004
9 -сынып	34012	4586	11157	18265	4	46	100	459296
10 сынып	24788	4156	8294	12334	4	50	100	272046
11-сынып	161	89	27	45	0	72	100	558
Барлығы	410522	72927	120048	165913	23	54	100	3721363

87-кесте. Шығыс Қазақстан облысы

Сыныпар	Барлығы	Үздік	Екпінді	Үлгерімі	Үлгермеушілер	Білім сапасы	Үлгерімі	Жылдық
---------	---------	-------	---------	----------	---------------	--------------	----------	--------

1 -сынып	22154	0	0	0	0	0	0	0
2 - сынып	19561	7617	7790	4151	3	79	100	205953
3 - сынып	18885	6558	7657	4669	1	75	100	216705
4 - сынып	19616	6431	7820	5365	0	73	100	218586
5 - сынып	20150	4361	8474	7311	4	64	100	257586
6 - сынып	18704	3854	7559	7290	1	61	100	244225
7 - сынып	17206	2496	6793	7912	5	54	100	252655
8 -сынып	15891	2159	6225	7501	6	53	100	238195
9 -сынып	14602	1896	5825	6880	1	53	100	242800
10 сынып	8854	1446	3894	3508	6	60	100	132970
11-сынып	35	15	12	8	0	77	100	193
Барлығы	175658	36833	62049	54595	27	64	100	2009868

88-кесте. Шымкент қаласы

Сыныпар	Барлығы	Үздік	Екпінді	Үлгері мі	Үлгер меушіл ер	Білім сапасы	Үлгері мі	Жылдық
1 -сынып	22749	0	0	0	0	0	0	0
2 - сынып	22712	6830	8551	7326	5	68	100	191814
3 - сынып	20666	5999	7604	7060	3	66	100	183935
4 - сынып	20891	5770	7615	7503	3	64	100	185660
5 - сынып	14542	2705	5019	6815	3	53	100	159665
6 - сынып	14520	2533	4748	7238	1	50	100	162189
7 - сынып	12423	1651	3877	6886	9	44	100	174918
8 -сынып	10109	1220	2961	5916	12	41	100	142113
9 -сынып	9169	1145	2851	5166	7	44	100	137599
10 сынып	6065	896	2049	3113	7	49	100	76234
11-сынып	142	90	19	33	0	77	100	672
Барлығы	153988	28839	45294	57056	50	56	100	1414799

Ескерту: Есепте деректерді түсіру кезінде (күнтізбеде тандалған есепті кезең) өз сыныптарында есепте тұрған оқушылар ғана ескеріледі.

Оқу жылы ұзақтығының оқу сапасына тигізетін әсерін зерттеу

Оқушылардың үлгерімін жақсарту шараларының бірі ретінде мектеп уақытының ұзақтығын арттыру көптеген білім беру ұйымдарының күн тәртібіндегі өзекті мәселелердің қатарында қала береді.

Ы. Алтынсарин атындағы ҰБА оқу жылының оңтайлы ұзақтығы және білім алушыларға оқу жүктемесін төмендету бойынша халықаралық тәжірибеге талдау жүргізді.

Зерттеу шеңберінде білім алушыларды жан-жақты дамытуға бағытталған денсаулық сақтау, тиімді білім беру процесін іске асыру бойынша шет елдердің тәжірибесі зерделенді.

Оқу жылын ұзарту негізінен контекстік факторларға және қоғам мен білім беру жүйесінің қажеттіліктеріне байланысты. Оқу жылының ұзартылуын

жақтаушылар бұл тәсіл оқу жоспарында да, сабақтан тыс уақытта да пайдалы болады деп санайды. Скептиктер оқу уақытын ұзарту оқытуда жоғары нәтижелер береді деп санамайды және ресурстарды үнемдеу мен мектеп пен сынып деңгейіндегі тиімді басқаруға байланысты басқа да өзекті мәселелерді көрсетеді. Өткен зерттеулер бойынша оқу ұзақтығы мен оқу үлгерімі арасындағы кез-келген оң нәтижелі байланыс шартты болуы мүмкіндігін және оқу мен оқыту сапасын ескеру қажеттігін айтады. Осыған байланысты мынадай мәселелерге назар аудару қажет: (1) жазғы демалыстардың оқу шығындарына әсері; (2) оқу жылы ұзақтығының әсері; (3) қазіргі оқу уақыты сапасының маңыздылығы.

Жазғы демалыс және білім жоғалту

Көптеген зерттеулер көрсеткендей, студенттер жазғы уақытта (жазғы оқу шығындары) мектепке бармаған кезде білімнің ұмытылуына бейім. Әдебиеттерге жасалған шолулардың бірінде жазғы демалыс кезіндегі оқудың ұмытылуы туралы кейбір тұжырымдар жинақталған (Купер соавт., 1996). Авторлар: (1) жазғы демалыс кезінде оқушылардың орташа үлгерімі бір айға төмендеді; (2) оқуға қарағанда математика бойынша төмендеу едәуір болды; (3) оқығанын ұмыту дәрежесі жоғары сыныптарда көбірек байқалды деген қорытындыға келді. Бұдан ұзақ демалыстар балалардың, әсіресе жазғы кезеңде қосымша ақша табатын немесе басқа да істермен айналысатын әлеуметтік жағдайы төмен топтардың біліміне ауыр зардаптар әкеледі деп болжауға болады.

Жазғы білімнің жоғалуының салдары әртүрлі топтары балалардың қарым-қатынасын одан әрі алшақтатады. Оқу ұзақтығының балаларға әсері туралы әдебиеттерде негізінен оқудан ұзақ үзіліс кезіндегі әлеуметтік-экономикалық мәртебе факторы қарастырылды. Мысалы, Entwisle, Alexander және Olson (2000) «кран теориясын» (faucet theory) оқу жылы мен жазғы кезеңдегі балалардың оқу жетістіктеріндегі айырмашылықты СЭС-ке байланысты түсіндіру үшін ұсынды. Теория бойынша оқу жылы ішінде «ресурстар краны» барлық студенттер үшін бірдей жұмыс істейді, яғни студенттер бірдей жағдайда білім мен дағдыларды алу үшін бірдей мүмкіндіктерге ие. Алайда, жазғы демалыс кезінде «ресурстар краны» жағдайы сәтсіз отбасылардан шыққан оқушылар үшін толыққанды отбасылармен салыстырғанда баяулайды. Соңғылары жазғы демалыс кезінде зияткерлік және әлеуметтік дағдыларды дамытуды қолдау үшін материалдық немесе қаржылық ресурстар түрінде артықшылықтарға ие.

Мысалы, кейбір отбасылар балаларын жазғы мектептерге, үйірмелерге немесе шет елдерге оқу тәжірибесін байыту үшін жібере алады. Осылайша, гүлденген отбасылардан шыққан балалар жазда әртүрлі оқу тәжірибесін алуды жалғастырады және білімін жоғалтпайды. Американдық мектептерде жүргізілген алғашқы зерттеулер жазғы демалыстың (оқу жылымен салыстырғанда) жағымсыз әсерін көрсетті СЭС (Alexander et al., 2001; Entwisle & Alexander, 1992; Heyns, 1978; as cited in Quinn et al., 2016). Бұл мәліметтер сонымен қатар оқушылардың бастауыш сыныптан жоғары сыныптарға ауысуымен СЭС шкаласы бойынша тест нәтижесіндегі алшақтық көбейгенін және бұл өсу негізінен жазда болғанын көрсетті. Бұл нәтижелерді сараптау мүмкін емес, өйткені нәтижелер тек зерттелген үлгіге ғана қолданылады.

Оқу жылының ұзақтығы

Көптеген Еуропа елдерінде оқу жылы әдетте маусымның ортасында аяқталады. Eurodisc (2020-2021) мәліметтері бойынша, бүгінгі таңда Еуропада оқу жылының ең көп таралған ұзақтығы 170-тен 190 күнге дейін. Функционалдық сауаттылық бойынша халықаралық салыстырмалы зерттеулер жүргізетін елдерде оқу жылының ұзақтығы: Финляндия - 38 аптаны, Сингапур - 39 аптаны, Оңтүстік Корея мен Қытай-42 аптаны құрайды.

Қазақстан оқу жылы ең қысқа елдердің бірі болып табылады, ол 34 аптаны құрайды және мектептердің орта және жоғары буынында оқудың 170 күніне тең. Қазақстан мектептеріндегі оқу күндерінің орташа саны ЭЫДҰ бойынша орташа күнмен салыстырғанда 22-26-ға аз.

Қысқа оқу жылында балаларға арналған жалпы жылдық оқу жүктемесі 9 106,5 сағатты құрайды, бұл, мысалы, Эстонияға қарағанда 531,5 сағатқа көп. Қазақстанда 2016 жылдан бастап 5 күндік оқуға көшу жүзеге асырылды, оқу жылы 34 күнге қысқартылды, бұл 5 күндік аптадағы 7 аптаға тең, бұл ретте оқу материалының көлемі өзгеріссіз қалды. Осылайша, қазақстандық оқушылар жеделдетілген қарқынмен, 5 күндік оқу аптасында 1-4 сыныптарда күніне 5-6 сабақтан, 5-9 сыныптарда 6-7 сабақтан, 10-11 сыныптарда 7-8 сабақтан оқуға мәжбүр.

Дүниежүзілік Банктің (World Bank, 2020) деректері бойынша табысы төмен және орта деңгейдегі елдерде қашықтықтан оқытудың салдарынан білімін жоғалту деңгейі айтарлықтай ұлғаюы мүмкін. Қазақстандық мектептердегі қашықтықтан оқыту мониторингі цифрлық технологияларға қол жеткізудегі айтарлықтай алшақтықты көрсетті, бұл келешекте оқушылардың оқу сапасындағы алшақтықтың шиеленісуіне әсер етуі мүмкін (АТО, 2020). Әсіресе қашықтықтан оқыту нашар оқитын студенттерге теріс әсер етті. Жалпы, оқушылардың жартысына жуығы «жаңа тақырыптарды түсінбеуді» қашықтықтан оқытудағы негізгі қиындық ретінде көрсетеді. Сонымен қатар, пандемия кезінде дәстүрлі оқу процесінен ұзақ уақыт үзіліс білім үлгерімінің төмендеуіне әкелуі мүмкін, өйткені мұндай тәжірибенің салдары бүкіл білім беру жүйесіне әсер етеді. Оқушылар мен мұғалімдер негізінен мессенджерлерді пайдаланды және сабақтар асинхронды форматта өтті: мессенджерлер арқылы оқу материалдарын беру, түрлі платформаларға сілтемелер жіберу, сондай-ақ телесабақтарды қарау. Педагогтарды оқытудың синхронды форматы сирек қолданылды.

Сауалнамаға қатысқан мұғалімдердің үштен бірінен астамының пікірінше, мектептер ұзақ уақыт жабылған және қашықтықтан оқыту форматында оқу материалдарының көп бөлігі жоғалады.

Оқушылардың білімдеріндегі олқылықтарды қалпына келтіру үшін кейбір елдер оқу жоспарларын және кейбір жағдайларда оқу жылын ұзартуға бейімдеді. Мысалы, ЭЫДҰ есебі (2021) оқу жылының ұзақтығын және оқу контентін ұлттық деңгейде қайта қарауға шешім қабылдаған төрт елді (Латвия, Нидерланды, Испания, Швеция) атап өтті. ЮНЕСКО (2021) мәліметтері бойынша, әсіресе табысы төмен елдер пандемия кезінде мектеп демалысын алып тастауды немесе

қысқартуды қолданды. Мысалы, Тәжікстанда мектеп демалысы тоқтатылды, Папуа-Жаңа Гвинея мен Сейшел аралдары демалысты қысқартты. Көптеген елдер жеделдетілген оқыту бағдарламаларын ұйымдастыруды және жүргізуді тәжірибеге енгізді. Кейбір елдер (Канададағы Онтарио провинциясы және Румыния) білім алуға қаржылай инвестиция салды. Мұндай шаралар мектептерге жоғалған білімдерін қалпына келтіруге және оқушылардың әртүрлі топтарындағы, әсіресе әлеуметтік осал топтардағы оқушылардағы оқыту нәтижесіндегі білім олқылығының орнын толтыруға мүмкіндік береді.

Қазақстанда оқу сабақтары кезеңінің ұзақтығын айқындау кезінде оның географиялық ерекшеліктері мен маңызы бар табиғи-климаттық факторларын ескеру қажет.

Қазақстан аумағының кеңдігі солтүстіктен оңтүстікке және батыстан шығысқа қарай созылуы жыл ішіндегі орташа айлық температурасындағы айтарлықтай айырмашылықтарды тудырады.

Сондықтан оқу жылының ұзартылуы оңтүстік аймақтардың тұрғындары арасында көңіл-күйдің жайсыздығын тудыруы мүмкін. Сонымен қатар, мектеп жасындағы балалардың саны Қазақстанның оңтүстігінде басқа өңірлерге қарағанда едәуір жоғары. Сондықтан, оңтүстік аймақтардағы студенттер жаз айларының ыстық болуынан және бала санының көптігінен сыныптардағы оқудың мүмкіндігі ыңғайсыз болуы мүмкін.

Бұдан басқа, көптеген қазақстандық мектептердің инфрақұрылымы базалық қажеттіліктерге ғана жауап береді, ал мектептерде оқу және физиологиялық қажеттіліктерге сәйкес кондиционер немесе басқа да қолайлы жағдайлар жасалмаған. Осыған байланысты бірінші кезекте мектептерді дайындау және оқушылар мен мұғалімдер үшін олардың орналасқан жеріне байланысты қолайлы жағдай жасау өте маңызды. Екінші жағынан, оқу жылының ұзақтығын арттыру мектептердің инфрақұрылымын жеңілдетуі мүмкін. Сыныптардағы жүктемені күнделікті 1-2 сағатқа қысқарту сынып аудиторияларының жүктемесін оңтайландырады, білім алушыларға қосымша білім беруге, ал педагогтарға – кәсіби дамуға көбірек уақыт бөлуге мүмкіндік береді.

Білім сапасы үшін жазғы демалыстың ұзақтығы үлкен мәнге ие, ол әр елде әртүрлі жағдайларымен ерекшеленеді. Мысалы, Германия, Англия және Жапонияда жазғы демалыс 7 аптаға, Польша, Қытай және Оңтүстік Кореяда 7-9 аптаға, Финляндияда, Венгрияда, Швецияда 9-11 аптаға, Латвия, Италия және Португалияда 11 аптаға, ал Қазақстанда 97 күн немесе 14 аптаға созылады.

Сонымен қатар, халықаралық зерттеулердің мәліметтері көрсеткендей, балалар ұзақ үзілістен кейін, атап айтқанда жазғы демалыстан кейін зерттелген материалдың 25% -ын ұмытып кетеді. Орта есеппен оқушылардың жазғы каникул кезіндегі үлгерімі бір айға төмендейді, бұл ретте ұзақ каникул әлеуметтік жағдайы төмен топтағы оқушылар үшін аса ауыр зардаптарға әкеп соғады.

Әдебиеттерге жасалған шолулардың бірінде жазғы демалыс кезіндегі оқу шығындары туралы кейбір тұжырымдар жинақталған (Купер соавт., 1996)[1]. Авторлар: (1) жазғы демалыс кезінде оқушылардың орташа үлгерімі бір айға төмендеді; (2) оқуға қарағанда математика бойынша білімдері едәуір төмен

болды; (3) оқуғанын ұмыту дәрежесі жоғары сыныптарда көбірек байқалды деген қорытындыға келді.

Осылайша, жыл бойы білім мен дағдыларды алу үшін тең мүмкіндіктерге ие бола отырып, оқушылар жазда әртүрлі жағдайда болады. Жағдайы нашар отбасылардан шыққан балалар, жағдайы жақсы отбасылардан шыққан балалармен салыстырғанда, репетиторлардан қосымша сабақтар алу, материалды қайталау және бекіту, өз білімдерін тереңдету мүмкіндігінен айырылады. Осылайша, жазғы демалыс кезінде балалардың зияткерлік және әлеуметтік дағдыларындағы алшақтық өсуде.

Жалпы алғанда, оқу жылының ұзақтығын ұлғайту бір күндегі сабақ санын қысқартуға мүмкіндік береді, «күрделі» тақырыптарды зерделеу қарқындылығын, өткен оқу жылында білім алушылардың білімін жоғалту қаупін төмендетуге ықпал етеді, сынып аудиторияларының жүктемесін оңтайландырады, білім алушыларға қосымша білім беруге, ал педагогтерге кәсіби дамуға көбірек уақыт бөлуге мүмкіндік береді, білім алушылардың шамадан тыс жұмыс істеуі мен денсаулығына әсер етеді.

Халықаралық зерттеулердің деректерін, сарапшылар мен жұртшылықтың пікірлерін ескере отырып, оқу жылының ұзақтығын арттырудың ең оңтайлы нұсқасы 34-тен 36 аптаға дейін ұлғайту болып табылады. Оқу жылының ұзақтығын арттыру каникул күндерін оқу жылы ішінде 5 күнге қысқарту және 4-тоқсанның ұзақтығын 1 маусымға дейін ұлғайту есебінен жүзеге асырылатын болады. Осылайша, оқу жылы дәстүрлі түрде 1 қыркүйекте басталып, 1 маусымда аяқталады.

Сонымен бірге білім алушылардың біліміндегі олқылықтардың орнын толықтыру бойынша отандық және халықаралық тәжірибе негізінде төмендегі ұсыныстар жасалды:

- білім алушылардың біліміндегі олқылықтардың орнын толықтыру бойынша арнайы жоспар құру;
- оқыту мақсаттары кіріктірілген сабақтарды ұйымдастыру;
- консультациялар жүргізу;
- жұмыс оқу жоспарының вариативті компонентін білім олқылықтарын толықтыруға арнау;
- қосымша білім беру ұйымдарының мүмкіндіктерін білім олқылықтарын толықтыруға бағыттау;
- еріктілердің көмегімен қосымша оқыту (зейнет жасындағы мұғалімдер, жұмыспен қамту орталықтарының бағдарламалары).

Жалпы бұл тараудың ең басты мақсаты оқу процесінде білім алушылардың біліміндегі олқылықтарды толықтыру жұмысын жүргізу үшін пән мұғалімдеріне 2-11 сыныптардың негізгі пәндері бойынша әдістемелік ұсынымдар беру.

Талдау нәтижесінде анықталған мәселелерді шешу жұмысын ұйымдастыру, білім алушының біліміндегі өткен оқу жылдарында орын алған олқылықтардың орнын толықтыра отырып жаңа оқу мақсаттарын қалай меңгертуге болатыны туралы мынадай ұсынымдар беріледі.

Білім беру ұйымдары қызметінің мониторингі қорытындысы негізінде білім алушылардың білімін толықтыру бойынша білім беру ұйымдарының басшыларына, пән мұғалімдеріне, әдістемелік бірлестіктер мен әкімшілік мүшелеріне арналған білім алушының біліміндегі өткен оқу жылдарында орын алған олқылықтардың орнын толықтыра отырып жаңа оқу мақсаттарын меңгертудің дидактикалық талаптары (алгоритмі) ұсынылды.

Алгоритм бойынша төрт кезең қарастырылған.

1-кезең: диагностика. Пәннің оқу бағдарламасы бойынша диагностикалық бақылау жұмыстарын жүргізу үшін өткен оқу жылындағы оқу бағдарламасының мазмұнын толық қамтитын оқу мақсаттарын таңдау қажет.

Оқу мақсаттарын таңдағаннан кейін диагностикалық бақылау жұмысының мәтіні жасалады. Диагностикалық жұмыстың тапсырмалары оқушының оқу пәні бойынша міндетті дайындығының өлшемі ретінде негізделген болуы керек. Оқушылардың білімі мен дағдыларын бақылау жүйесі күтілетін нәтижелерді ғана емес, сонымен бірге игерілген материалдың жоғары деңгейі мен тереңдігін де тексеруі керек. Егер оқу пәні бойынша диагностикалық бақылау жұмысының нәтижесінде бірде-бір білім алушының білімінде олқылықтар анықталмаса, онда сынып жаңа оқу жылының материалын зерделейтін болады. Бірақ бұл ретте ата-аналардың (заңды өкілдердің) қалауы бойынша білім алушылар үшін өткен оқу жылының материалын қайталау бойынша консультациялар ұйымдастырылуы мүмкін, ал консультация түрін ата-аналар (заңды өкілдер) айқындайтын болады. Егер диагностикалық бақылау жұмысының нәтижесінде білім алушылардың оқу пәні бойынша білімдеріндегі олқылықтар анықталса, онда педагогтер, білім беру ұйымдарының әкімшілігі алгоритмнің екінші кезеңіне өтуі тиіс.

2-кезең: жоспарлау. Білім алушылардың білімдеріндегі анықталған олқылықтардың орнын толтыру жөніндегі жұмысты жоспарлау алдыңғы оқу жылындағы оқу мақсаттарының жаңа оқу жылының оқу мақсаттарына сәйкес келуіне немесе сәйкес келмеуіне байланысты болады:

1) тиісті оқу мақсаттарының болуы. Бұл жағдайда алдыңғы және жаңа оқу жылдарының оқу мақсаттарын біріктіре отырып, қысқа мерзімді сабақ жоспарлары жасалады. Оқу мақсаттарын біріктіру сабақта тапсырмалар жүйесін қарастыру, қажетті анықтамаларды, ережелерді, формулаларды және т. б. қайталау арқылы жүзеге асырылады;

2) тиісті оқу мақсаттарының болмауы. Бұл жағдайда мұғалімге ата-аналарының (заңды өкілдерінің) өтініші бойынша білім алушылармен білім кемшіліктерін жою бойынша қосымша сабақтар жоспарлау ұсынылады. Мұндай сабақтарды Типтік оқу жоспарының вариативті компонентінің сағаттарына байланысты өткізу ұсынылады, шешім мектептің педагогикалық кеңесінде қабылданады. Педагогтер консультация өткізудің неғұрлым қолайлы каникул күндері болып табылады. Білім алушылардың біліміндегі олқылықтарды қалпына келтіру үшін ата-аналар (заңды өкілдер) қосымша білім алуға көмектеседі.

3-кезең: іске асыру. Білім алушылардың білімдеріндегі олқылықтарды толтыру бойынша диагностика мен жұмысты жоспарлау нәтижелері педагогке білім алушылардың күтілетін нәтижелеріне қол жеткізу бойынша мақсатты

жұмысты ұйымдастыруға көмектеседі.

Оқу мақсаттары біріктірілген қысқа мерзімді жоспар құру кезінде маңызды:

1) білім алушылар олардан талап етілетін нәрсеге қол жеткізгенін анықтау үшін осы мақсаттарды айқын көрсету. Нақты қойылған мақсаттар білім алушының оқу қызметін жандандырады;

2) күтілетін нәтижелерді анық көреді, содан кейін сұрақтар мен тапсырмаларды құрастыру оңайырақ болады;

3) сабақтың түрін таңдау (жаңа материалды зерттеу, білімді контрольдеу, өткенді бекіту), көп мақсаттар сабақтың нәтижесін бермейді және қойылған мақсаттарды іске асыру қиын. Білім алушылардың білімдеріндегі олқылықтардың орнын толтыру бойынша тапсырмаларды құрастыру кезінде білім алушыларды тиісті біліктері мен дағдыларын мұқият өңдеуге итермелейтін міндетті тапсырмаларды орындауға ерекше назар аудару қажет.

Оқу нәтижелерінің қолжетімділігі үлгерімі нашар оқушыларға сенімділік ұялатады. Оқытудың күтілетін нәтижелері тексерілетін бақылау білім алушыға қол жеткізудің құралы болып табылады.

Педагогте білім алушылардың күтілетін оқу нәтижелерін меңгергені немесе меңгермегені туралы ақпарат болуы тиіс.

Міндетті деңгейдегі тапсырмаларды тексеру кезінде оқушы қандай да бір тапсырманы орындай алмайтындығы, оның қиындықтары қандай екендігі анықталады.

4-кезең: мониторинг. Білім алушылардың білім сапасына жүргізілген жүйелі мониторинг нәтижелерін талдау және оларды әдістемелік бірлестік пен педагогикалық кеңесте талқылау ұсынылады.

Екіншіден, ұсынылған алгоритммен жұмысты ұйымдастыру 2-11-сыныптардың негізгі пәндерін оқыту барысында жүзеге асыру үшін қажетті материалдардың үлгілері берілді:

I. Әрбір пән бойынша өткен оқу жылында өтілген оқу бағдарламасының мазмұнын толық қамтитын оқыту мақсаттары іріктелді.

II. Іріктеп алынған оқыту мақсаттары бойынша жүргізілетін диагностикалық жұмыстың үлгісі екі нұсқада құрастырылды.

III. Әрбір пән бойынша сабақ барысында толықтырылатын өткен оқу жылындағы оқыту мақсаттарының жүйесі анықталды.

IV. Жаңа оқу жылында қарастырылатын оқыту мақсаттарымен сабақ барысында толықтырылатын өткен оқу жылындағы оқыту мақсаттарын кіріктіре отырып әзірленген қысқа мерзімді жоспарының үлгілері келтірілді.

V. Әрбір пән бойынша сабақтан тыс уақытта толықтырылатын өткен оқу жылындағы оқыту мақсаттары анықталды.

VI. Сабақтан тыс уақытта толықтырылатын өткен оқу жылындағы оқыту мақсаттарын қарастыру үшін консультацияларды ұйымдастырудың жолдары көрсетіліп, оларды өткізу кестелері берілді:

1) жаңа тақырыптың алдында ұйымдастырылатын консультациялар кестесі;

2) каникул кездерінде ұйымдастырылатын консультациялар кестесі (күзгі, қысқы, көктемгі).

VII. Әрбір пән бойынша жазғы мектеп кезінде ұйымдастырылатын сабақтың қысқа мерзімді жоспарының үлгілері келтірілді.

Оқу бағдарламасын меңгерудің негізгі мақсаты білім алушыларда күтілетін оқу нәтижелерін қалыптастыру, ал оқытудан күтілетін нәтижелер оқыту әдістерін таңдау кезінде негізгі бағдар болып табылады.

Оқу пәні бойынша күтілетін нәтижеге жетуді саралау білім алушының білімдегі олқылықтарды уақтылы анықтауға және толтыруға мүмкіндік береді. Егер білім беру процесінің субъектілері білім алушылардың білімдеріндегі олқылықтардың орнын толтыру жөніндегі жұмыстың маңыздылығын түсінсе, нысаналы жұмыс жоспарын әзірлесе және іске асырса, онда білім алушылардың жаңа оқу жылының оқу бағдарламасын игеруі оқушылардың білімдеріндегі олқылықтардың орнын толтырумен нәтижелі болады.

Сондай-ақ, білім алушылардың білімін толықтыру бойынша білім беру ұйымдары қызметінің мониторингі қорытындысы бойынша төмендегі ұсынымдарды ұсынамыз:

Мектеп әкімшілігі:

-оқу жетістіктерін бағалауды талдау және білім алушылардың пәндік білім деңгейін диагностикалау нәтижесі бойынша білім алушылардың сараланған топтарын құрады;

-оқу пәндері бойынша, оның ішінде үлгерімі төмен білім алушыларға білімдеріндегі олқылықтардың орнын толтыру үшін құрылған топтарды немесе сыныптарды ескере отырып, сабақ кестесін жасайды;

-педагогтердің әдістемелік бірлестіктерінде пәндер бойынша ең күрделі тақырыптарды таңдау мен санын талқылауды ұйымдастырады;

-педагогтер, психологтар, оның ішінде волонтер студенттер үшін консультациялар ұйымдастырады;

- бекітілген жұмыс жоспары мен сабақ кестесіне сәйкес педагогтердің қызметін ұйымдастырады;

- білім алушылардың оқу жетістіктеріне мониторинг жүргізеді және педагогтердің жұмысына ағымдағы бақылауды жүзеге асырады;

- білім беру ұйымының педагогикалық кеңесінде қарау үшін жазғы мектеп жұмысының нәтижелері бойынша салыстырмалы талдамалық анықтама дайындайды.

Педагогтер:

– жыл бойы оқу жетістіктерінің нәтижелеріне талдау жүргізеді, білім алушылардың пәндік білім деңгейіне диагностика жүргізеді және қорытындысы бойынша білім алушылардың сараланған топтарын/ сыныптарын қалыптастырады;

– білім алушылардың және олардың ата-аналарының/заңды өкілдерінің назарына баланың оқу жетістіктерінің деңгейі туралы ақпаратты және білімдегі олқылықтарды жою бойынша жазғы мектептің жұмыс жоспарын жеткізеді;

– білімдегі олқылықтарды ескере отырып, оқу процесін бекітілген кестеге

сәйкес жүзеге асырады;

– құпиялылық режимінен шыққан PISA оқу тапсырмаларын және оқытудың тиімді әдістері мен тәсілдерін (оқу материалын бекіту үшін) пайдалана отырып, бекітілген жоспар мен кестені ескеріп, оқу процесін іске асырады;

– жазғы мектепте сабаққа қатысу есебін өз бетінше жүргізеді;

– білім алушылар үшін жеке консультациялар өткізеді;

– білім алушылардың оқу жетістіктері бойынша өз пәні бойынша жазғы мектепті аяқтау қорытындылары бойынша салыстырмалы талдау жүргізеді, ол келесі оқу жылында оқу процесін құру үшін негіз болады.

Мектеп психологтері:

– білім алушыларды психологиялық қолдауды қамтамасыз етеді;

– білім алушылар мен олардың ата-аналары/заңды өкілдері үшін консультациялар өткізеді;

– психологиялық тренингтер өткізеді.

Қорытынды

Еліміздегі эпидемиялогиялық жағдай әлі де айтарлықтай жақсармай отыр. 2021-2022 оқу жылы педагогтерге аса күрделі міндеттер жүктеді.

2020 ж. маусым-шілде айларында ҰБТ-ның негізгі кезеңіне мектептердің 105 625 түлегі қатысты. Мектеп түлектерінің үштен бір бөлігі немесе 31 270 адам ҰБТ шектік балын жинай алмаған. 2020 ж. қаңтарда ағымдағы жылдың 87 189 түлегі ақылы ҰБТ тапсырды. Оның ішінде тестілеуді білім алушылардың 62,7%-ы немесе 54 635 адам тапсыра алмаған. 2020 ж. тамызда өткен қайта тестілеуге мектептің 15 576 түлегі қатысқан. ҰБТ-ны түлектердің 54%-ы немесе 8 410 адам тапсыра алмады.

ҰБТ-ның негізгі кезеңінің орташа балы 64,60 балға дейін төмендетілді. Соңғы жылда бұл орташа балл небәрі 1 балға төмендеген. Мектеп бітірушілер нәтижелерінің төмендеуінің ықтимал себептері ретінде ҰБТ-ның электронды форматқа өтуі, тестілеуді өткізу кезіндегі бақылау шараларының күшейтілуі, пандемиядан туындаған білімді жоғалту әсері болуы мүмкін.

Орыс тілінде оқитын білім алушылар қазақ тілінде оқитын балалардың ҰБТ нәтижелері бойынша тиісінше 67,73 және 67,21 балдан сәл асады. Соңғы үш жылда қазақ тілінде оқитын балалардың нәтижелері 16,9 балға төмендеді. Тестілеуді ағылшын тілінде тапсырған мектеп түлектері басқа тілдерде оқитын құрдастарымен салыстырғанда ең жоғары нәтиже көрсетті – 94,88 балл.

Қалалық мектеп түлектерінің орташа балы 69,45 балды, ауылдық мектеп түлектерінің орташа балы 64,98 балды құрады.

2021-2022 оқу жылында 154 мың талапкер ҰБТ тапсырды. Оның ішінде түлектердің 76%-ға жуығы қазақ тілінде, 24%-ы орыс тілінде, 0,1%-ы ағылшын тілінде тестілеуден өтті. 67% талапкер шектік балл жинады. Орташа көрсеткіш 66 балды құрады. Ең жоғары балл -139. ҰБТ-ға 811 ерекше білім беру қажеттілігі бар бала қатысты.

Қазақстан Республикасының Президенті Қасым-Жомарт Тоқаевтың "Bilim jáne Gylym!" атты 16 тамыз 2019 жылғы тамыз конференциясының пленарлық отырысында сөйлеген сөзінде «Адам капиталына, білім саласына қойылатын талаптар мүлдем өзгеше. Сапалы білім қарқынды дамудың басты шартына айналды. Біз қазіргі заманның жаңаша талаптары мен үрдістеріне әрқашан сай болуымыз керек деді.

«Білімді ұлт» сапалы білім беру» ұлттық жобасындағы өзекті мәселелер, орта білім беру жүйесіндегі қазіргі жағдайы, Білім беру ұйымдарына білім алушылардың білімін толықтыру бойынша жұмыстарды жүзеге асыруды талап етеді.

Сондықтан өткен оқу жылдарында оқу процесінің ауыспалы тәртібіне байланысты әрбір пәннің оқу бағдарламасындағы оқу мақсаттары бойынша білім алушылардың біліміндегі болуы мүмкін олқылықтардың орнын толықтыру қажет. Сонан соң ғана жаңа 2021-2022 оқу жылындағы әрбір оқу пәні бойынша оқу бағдарламасын меңгеру қамтамасыз етіледі.

Білім беру ұйымдары қызметінің мониторингі қорытындысы негізінде білім алушылардың білімін толықтыру бойынша әдістемелік ұсынымдарда білім беру

ұйымдарының әкімшілік мүшелеріне, әдістемелік бірлестіктер мен пән мұғалімдеріне арналған білім алушының біліміндегі өткен оқу жылдарында орын алған олқылықтардың орнын толықтыра отырып жаңа оқу мақсаттарын меңгертудің дидактикалық талаптары (алгоритмі) ұсынылды. Білім беру ұйымдарында білім алушының біліміндегі олқылықтардың орнын толықтыру жұмыстарын сапалы ұйымдастырғанда ғана қазіргі заманның жаңаша талаптары мен үрдістеріне әрқашан сай «Білімді ұлт» сапалы білім беру» қалыптасады.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. «1-11 сынып білім алушыларының оқу пәндері бойынша біліміндегі олқылықтардың орнын толықтыру бойынша әдістемелік ұсынымдар»
2. "Білімді ұлт" сапалы білім беру" ұлттық жобасын бекіту туралы. Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2021 жылғы 12 қазандағы № 726 қаулысы.
3. «PISA-2018/компьютерлік формат халықаралық зерттеуі құралдары»: Жинақ - «Ақпараттық-талдау орталығы» АҚ. Астана, 2016 – 126 бет.
4. Білім туралы Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі № 319 Заңы.
5. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 604 бұйрығымен бекітілген орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттары.
6. «Қазақстан Республикасы білім беру жүйесінің статистикасы» Ұлттық жинақ – «Ақпараттық - талдау орталығы» АҚ:Нұр-Сұлтан, 2022. – 308 бет.
7. Қазақстан Республикасы білім беру жүйесінің ахуалы мен дамуы туралы Ұлттық баяндама. (2020 жылдың қорытындысы бойынша). – Нұр-Сұлтан: Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі, «Ақпараттық-талдау орталығы» АҚ, 2021. – 310 бет.
8. Пандемия уақытындағы білім сапасының қорытындысы 2019-2020 оқу жылы, Kundelik.kz сайтынан
9. Пандемия уақытындағы және одан кейінгі білім сапасының қорытындысы 2020, 2021, 2022 жылдар, Kundelik.kz сайтынан
10. Мектеп бітіруші түлектердің 2020,2021 жылғы білім сапасының қорытындысы, Kundelik.kz сайтынан
11. Жазғы мектепті ұйымдастыру
<https://balkhash.goo.kz/blog/view/17/21063?lang=ru>
12. <https://www.unicef.org/eca/ru....>
13. <https://www.covideducationrecovery.global/graphs/in-person-educationsupports/#notes>
14. <https://us1.campaignarchive.com/?u=0f543d0b018f081433751de11&id=c8af8e591f>
15. «Қазақстан Республикасының орта білім беру ұйымдарында оқу-тәрбие процесін ұйымдастырудың 2021-2022 оқу жылындағы ерекшеліктері туралы». Әдістемелік нұсқау хат. – Нұр-Сұлтан: Ы.Алтынсарин атындағы ҰБА, 2021. – 378 б. 5.
16. Бастауыш білім беру деңгейінің 2-4 сыныптарға арналған «Қазақ тілі» пәнінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы
17. Бастауыш білім беру деңгейінің 2-4 сыныптарға арналған «Әдебиеттік оқу» пәнінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы
18. Бастауыш білім беру деңгейінің 1-4 сыныптарға арналған «Қазақ тілі» (Т2) пәнінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы
19. Бастауыш білім беру деңгейінің 1-4 сыныптарға арналған «Математика» пәнінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

20. Бастауыш білім беру деңгейінің 1-4 сыныптарға арналған «Жаратылыстану» пәнінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы
21. Бастауыш білім беру деңгейінің 1-4 сыныптарға арналған «Дүниетану» пәнінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы
22. Негізгі орта білім беру деңгейінің 5-9 сыныптарға арналған «Қазақ тілі» пәнінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы
23. Жалпы орта білім беру деңгейінің 10-11 сыныптарға (ЖМБ) арналған «Қазақ тілі» пәнінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы
24. Жалпы орта білім беру деңгейінің 10-11 сыныптарға (ҚГБ) арналған «Қазақ тілі» пәнінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы
25. Негізгі орта білім беру деңгейінің 5-9 сыныптарға арналған «Қазақ әдебиеті» пәнінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы
26. Жалпы орта білім беру деңгейінің 10-11 сыныптарға (ЖМБ) арналған «Қазақ әдебиеті» пәнінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы
27. Жалпы орта білім беру деңгейінің 10-11 сыныптарға (ҚГБ) арналған «Қазақ әдебиеті» пәнінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы
28. Негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6-сыныптарына арналған «Математика» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы
29. Негізгі орта білім беру деңгейінің 7-9-сыныптарына арналған «Алгебра» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы
30. Негізгі орта білім беру деңгейінің 5-9 сыныптарға арналған «Қазақ тілі мен әдебиеті» пәнінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы
31. Жалпы орта білім беру деңгейінің 10-11 сыныптарға арналған «Қазақ тілі мен әдебиеті» пәнінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы
32. Негізгі орта білім беру деңгейінің 5-9 сыныптарға арналған «Қазақстан тарихы» пәнінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы
33. 10-11 сыныптарға арналған «Қазақстан тарихы» пәнінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы
34. Негізгі орта білім беру деңгейінің 9-сыныпқа арналған «Құқық негіздері» пәнінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы
35. 10-11 сыныптарға арналған (ЖМБ) «Құқық негіздері» пәнінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы
36. 10-11 сыныптарға арналған (ҚГБ) «Құқық негіздері» пәнінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы
37. Негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6 сыныптарға арналған «Жаратылыстану» пәнінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы
38. Негізгі орта білім беру деңгейінің 7-9 сыныптарға арналған «Физика» пәнінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы
39. Жалпы орта білім беру деңгейінің 10-11 сыныптарға (ЖМБ) арналған «Физика» пәнінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы
40. Жалпы орта білім беру деңгейінің 10-11 сыныптарға (ҚГБ) арналған «Физика» пәнінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы
41. Негізгі орта білім беру деңгейінің 7-9 сыныптарға арналған «Биология» пәнінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

- 42. Жалпы орта білім беру деңгейінің 10-11 сыныптарға (ЖМБ) арналған «Биология» пәнінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы
- 43. Жалпы орта білім беру деңгейінің 10-11 сыныптарға (ҚГБ) арналған «Биология» пәнінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы
- 44. Негізгі орта білім беру деңгейінің 5-9 сыныптарға арналған «Дүниежүзі тарихы» пәнінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы
- 45. Жалпы орта білім беру деңгейінің 10-11 сыныптарға арналған (ЖМБ) «Дүниежүзі тарихы» пәнінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы
- 46. Жалпы орта білім беру деңгейінің 10-11 сыныптарға арналған (ҚГБ) «Дүниежүзі тарихы» пәнінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

МАЗМҰНЫ

	Кіріспе	3
1	2021-2022 оқу жылында білім алушылардың білімін толықтыру бойынша білім беру ұйымдары қызметінің мониторингі	4
2	Пандемияға дейін және пандемиядан кейінгі кезеңде жалпы орта білім беру ұйымдарының 2-11 сыныптары білім алушыларының білім сапасын талдау.	16
3	Білім беру ұйымдары қызметінің мониторингі қорытындысы негізінде білім алушылардың білімін толықтыру бойынша әдістемелік ұсынымдар	144
	Қорытынды	166
	Пайдаланылған әдебиеттер тізімі	168
	Қосымша	172

Қосымша

ҰБТӨП бөлінісінде ҰБТ-ға қатысушылары және жинаған балдары бойынша мәлімет

1-кесте. 2020 жылғы ҰБТ-ға қатысушылары және жинаған балдары бойынша мәлімет

№	Облыс	Өтініш бергендер саны	Тестілеуге қатысушылар саны		Шекті баллдан өтпегендер саны		Шекті баллдан өткендер саны	
			Саны	%	Саны	%	Саны	%
1	Ақмола	1714	1583	92,36	449	28,36	1134	71,64
		237	225	94,94	82	36,44	143	63,56
		383	374	97,65	109	29,14	265	70,86
		261	247	94,64	64	25,91	183	74,09
		265	254	95,85	114	44,88	140	55,12
		255	246	96,47	102	41,46	144	58,54
		139	136	97,84	43	31,62	93	68,38
		154	151	98,05	49	32,45	102	67,55
2	Ақтөбе	779	750	96,28	217	28,93	533	71,07
		263	254	96,58	94	37,01	160	62,99
		363	321	88,43	88	27,41	233	72,59
		267	259	97,00	113	43,63	146	56,37
		146	141	96,58	63	44,68	78	55,32
		213	208	97,65	92	44,23	116	55,77
		159	145	91,19	62	42,76	83	57,24
		226	221	97,79	101	45,70	120	54,30
		2836	2576	90,83	906	35,17	1670	64,83
		426	412	96,71	121	29,37	291	70,63
		168	158	94,05	63	39,87	95	60,13
		264	253	95,83	80	31,62	173	68,38
		68	65	95,59	12	18,46	53	81,54
		217	214	98,62	52	24,30	162	75,70
3	Алматы	2106	2008	95,35	495	24,65	1513	75,35
		513	501	97,66	99	19,76	402	80,24
		376	371	98,67	107	28,84	264	71,16
		168	152	90,48	60	39,47	92	60,53
		234	231	98,72	24	10,39	207	89,61
		352	335	95,17	112	33,43	223	66,57
		371	360	97,04	121	33,61	239	66,39
		637	599	94,03	291	48,58	308	51,42
		949	896	94,42	299	33,37	597	66,63

		2084	2048	98,27	556	27,15	1492	72,85
		346	339	97,98	90	26,55	249	73,45
		1631	1573	96,44	516	32,80	1057	67,20
		221	214	96,83	64	29,91	150	70,09
		229	212	92,58	12	5,66	200	94,34
		1369	1335	97,52	346	25,92	989	74,08
		218	211	96,79	47	22,27	164	77,73
4	Атырау	3125	2866	91,71	1143	39,88	1723	60,12
		723	702	97,10	373	53,13	329	46,87
		241	238	98,76	86	36,13	152	63,87
		217	214	98,62	85	39,72	129	60,28
		381	377	98,95	183	48,54	194	51,46
		327	322	98,47	151	46,89	171	53,11
		244	237	97,13	95	40,08	142	59,92
		216	213	98,61	84	39,44	129	60,56
5	Батыс Қазақстан	1596	1439	90,16	448	31,13	991	68,87
		803	755	94,02	158	20,93	597	79,07
		184	173	94,02	47	27,17	126	72,83
		217	201	92,63	52	25,87	149	74,13
		548	527	96,17	175	33,21	352	66,79
		597	576	96,48	214	37,15	362	62,85
		336	306	91,07	88	28,76	218	71,24
		328	323	98,48	125	38,70	198	61,30
		191	163	85,34	42	25,77	121	74,23
		180	170	94,44	68	40,00	102	60,00
		437	411	94,05	136	33,09	275	66,91
		2501	2317	92,64	734	31,68	1583	68,32
		147	135	91,84	49	36,30	86	63,70
		136	134	98,53	39	29,10	95	70,90
		96	94	97,92	17	18,09	77	81,91
6	Алматы қаласы	3312	2985	90,13	666	22,31	2319	77,69
		1094	983	89,85	219	22,28	764	77,72
		3089	2625	84,98	964	36,72	1661	63,28
		2413	1993	82,59	534	26,79	1460	73,26
		3301	2879	87,22	836	29,04	2043	70,96
		1615	1384	85,70	391	28,25	993	71,75
7	Нұр-Сұлтан қаласы	3612	3357	92,94	968	28,84	2389	71,16
		3265	3048	93,35	1055	34,61	1993	65,39
		1994	1858	93,18	444	23,90	1414	76,10
		3204	2845	88,80	1070	37,61	1775	62,39
		3259	2939	90,18	1050	35,73	1889	64,27
		3953	3776	95,52	1670	44,23	2106	55,77
8	Жамбыл	2857	2546	89,11	679	26,67	1867	73,33

		534	491	91,95	187	38,09	304	61,91
		748	570	76,20	195	34,21	375	65,79
		316	289	91,46	68	23,53	221	76,47
		686	651	94,90	344	52,84	307	47,16
		250	232	92,80	98	42,24	134	57,76
		530	498	93,96	202	40,56	296	59,44
		1431	1364	95,32	198	14,52	1166	85,48
		250	246	98,40	69	28,05	177	71,95
		561	519	92,51	267	51,45	252	48,55
		2073	1914	92,33	567	29,62	1347	70,38
9	Шығыс Қазақстан	1206	1186	98,34	369	31,11	817	68,89
		255	243	95,29	102	41,98	141	58,02
		504	492	97,62	169	34,35	323	65,65
		184	183	99,46	57	31,15	126	68,85
		278	278	100,00	74	26,62	204	73,38
		186	185	99,46	68	36,76	117	63,24
		219	211	96,35	61	28,91	150	71,09
		160	157	98,13	37	23,57	120	76,43
		1746	1613	92,38	505	31,31	1108	68,69
		1159	1100	94,91	297	27,00	802	72,91
10	Қарағанды	973	911	93,63	313	34,36	598	65,64
		923	892	96,64	307	34,42	585	65,58
		1037	970	93,54	279	28,76	691	71,24
		431	425	98,61	125	29,41	300	70,59
		283	274	96,82	88	32,12	186	67,88
		293	283	96,59	114	40,28	169	59,72
		300	294	98,00	125	42,52	169	57,48
		163	158	96,93	59	37,34	99	62,66
		80	78	97,50	20	25,64	58	74,36
		280	272	97,14	99	36,40	173	63,60
		193	188	97,41	85	45,21	103	54,79
		127	126	99,21	69	54,76	57	45,24
		47	47	100,00	14	29,79	33	70,21
11	Қостанай	1869	1591	85,13	411	25,83	1180	74,17
		364	329	90,38	110	33,43	219	66,57
		350	309	88,29	44	14,24	265	85,76
		105	96	91,43	10	10,42	86	89,58
		336	314	93,45	124	39,49	190	60,51
		125	115	92,00	26	22,61	89	77,39
		150	131	87,33	55	41,98	76	58,02
		176	166	94,32	64	38,55	102	61,45
		173	157	90,75	32	20,38	125	79,62
		2301	2138	92,92	631	29,51	1507	70,49
12	Қызылорда							

		1164	1111	95,45	208	18,72	903	81,28
		528	523	99,05	62	11,85	461	88,15
		537	528	98,32	108	20,45	420	79,55
		284	281	98,94	51	18,15	230	81,85
		581	575	98,97	90	15,65	485	84,35
		654	640	97,86	99	15,47	541	84,53
		276	268	97,10	41	15,30	227	84,70
		230	230	100,00	28	12,17	202	87,83
13	Маңғыстау	3370	3221	95,58	1081	33,56	2140	66,44
		609	593	97,37	255	43,00	338	57,00
		1299	1216	93,61	683	56,17	533	43,83
		471	438	92,99	182	41,55	256	58,45
14	Павлодар	2093	1839	87,86	621	33,77	1218	66,23
		1034	918	88,78	417	45,42	501	54,58
		93	87	93,55	39	44,83	48	55,17
		95	88	92,63	50	56,82	38	43,18
		292	284	97,26	66	23,24	218	76,76
		187	184	98,40	56	30,43	128	69,57
		94	85	90,43	26	30,59	59	69,41
		917	862	94,00	264	30,63	598	69,37
		55	52	94,55	16	30,77	36	69,23
15	Солтүстік Қазақстан	1637	1486	90,78	354	23,82	1132	76,18
		257	244	94,94	63	25,82	181	74,18
		168	156	92,86	54	34,62	102	65,38
		190	190	100,00	36	18,95	154	81,05
		141	131	92,91	37	28,24	94	71,76
		137	132	96,35	38	28,79	94	71,21
		176	169	96,02	38	22,49	131	77,51
		220	213	96,82	54	25,35	159	74,65
16	Түркістан	1398	1340	95,85	287	21,42	1053	78,58
		2200	2120	96,36	778	36,70	1342	63,30
		616	592	96,10	168	28,38	424	71,62
		1733	1667	96,19	665	39,89	1002	60,11
		1015	997	98,23	368	36,91	629	63,09
		1038	1016	97,88	280	27,56	736	72,44
		769	728	94,67	297	40,80	431	59,20
		498	457	91,77	144	31,51	313	68,49
		974	939	96,41	336	35,78	603	64,22
		619	597	96,45	212	35,51	385	64,49
		1573	1430	90,91	440	30,77	990	69,23
		1338	1286	96,11	309	24,03	977	75,97
		1358	1338	98,53	318	23,77	1020	76,23
		1108	1077	97,20	400	37,14	677	62,86

		1032	1014	98,26	247	24,36	767	75,64
	Барлығы	131759	122717	93,14	38957	31,75	83760	68,25

ҰБТӨП бөлінісінде ҰБТ-ға қатысушылары және жинаған балдары бойынша мәлімет
2-кесте. 2021 жылғы ҰБТ-ға қатысушылары және жинаған балдары бойынша мәлімет

№	Облыс	Өтініш бергендер саны	Тестілеуге қатысушылар саны		Шекті баллдан өтпегендер саны		Шекті баллдан өткендер саны	
			Саны	%	Саны	%	Саны	%
1	Ақмола	2049	1995	97,36	1323	66,32	672	33,68
1	Ақмола	561	541	96,43	293	54,16	248	45,84
1	Ақмола	656	641	97,71	381	59,44	260	40,56
2	Алматы	3499	3396	97,06	2122	62,49	1274	37,51
2	Алматы	716	698	97,49	466	66,76	232	33,24
2	Алматы	3355	3264	97,29	2014	61,70	1250	38,30
2	Алматы	3235	3164	97,81	2111	66,72	1053	33,28
2	Алматы	1255	1211	96,49	760	62,76	451	37,24
3	Ақтөбе	5573	5449	97,77	3272	60,05	2177	39,95
3	Ақтөбе	594	572	96,30	315	55,07	257	44,93
3	Ақтөбе	445	434	97,53	251	57,83	183	42,17
4	Атырау	4010	3859	96,23	2114	54,78	1745	45,22
4	Атырау	710	696	98,03	301	43,25	395	56,75
4	Атырау	385	377	97,92	187	49,60	190	50,40
5	Батыс Қазақстан	4506	4406	97,78	2929	66,48	1477	33,52
5	Батыс Қазақстан	487	480	98,56	329	68,54	151	31,46
6	Маңғыстау	3991	3922	98,27	2398	61,14	1524	38,86
6	Маңғыстау	717	704	98,19	424	60,23	280	39,77
6	Маңғыстау	1445	1431	99,03	716	50,03	715	49,97
7	Шығыс Қазақстан	2849	2732	95,89	1751	64,09	981	35,91
7	Шығыс Қазақстан	2589	2529	97,68	1609	63,62	920	36,38
7	Шығыс Қазақстан	250	244	97,60	168	68,85	76	31,15
7	Шығыс Қазақстан	575	565	98,26	346	61,24	219	38,76
7	Шығыс Қазақстан	1242	1173	94,44	725	61,81	448	38,19
8	Жамбыл	6991	6814	97,47	4790	70,30	2024	29,70
8	Жамбыл	1477	1401	94,85	860	61,38	541	38,62
9	Қарағанды	5655	5446	96,30	3324	61,04	2122	38,96
9	Қарағанды	689	672	97,53	464	69,05	208	30,95
9	Қарағанды	927	899	96,98	566	62,96	333	37,04
10	Қызылорда	2770	2732	98,63	2053	75,15	679	24,85
10	Қызылорда	846	839	99,17	663	79,02	176	20,98
10	Қызылорда	1351	1325	98,08	1011	76,30	314	23,70
10	Қызылорда	1232	1222	99,19	972	79,54	250	20,46

11	Түркістан	3619	3551	98,12	2444	68,83	1107	31,17
11	Түркістан	2842	2769	97,43	1640	59,23	1129	40,77
11	Түркістан	4494	4403	97,98	2553	57,98	1850	42,02
11	Түркістан	3355	3247	96,78	1663	51,22	1584	48,78
11	Түркістан	783	770	98,34	404	52,47	366	47,53
12	Қостанай	2626	2490	94,82	1684	67,63	806	32,37
12	Қостанай	332	319	96,08	220	68,97	99	31,03
12	Қостанай	577	570	98,79	277	48,60	293	51,40
13	Павлодар	2456	2389	97,27	1523	63,75	866	36,25
13	Павлодар	1086	1070	98,53	629	58,79	441	41,21
13	Павлодар	346	341	98,55	232	68,04	109	31,96
14	Солтүстік Қазақстан	1641	1585	96,59	1102	69,53	483	30,47
14	Солтүстік Қазақстан	432	425	98,38	297	69,88	128	30,12
14	Солтүстік Қазақстан	237	234	98,73	155	66,24	79	33,76
15	Нұр-Сұлтан қ.	8520	8140	95,54	5069	62,27	3071	37,73
16	Алматы қ.	12180	11643	95,59	8238	70,75	3405	29,25
17	Шымкент қ.	11488	10906	94,93	6374	58,44	4532	41,56
18	Шымкент қ.	2773	2604	93,91	1476	56,68	1128	43,32
	Барлығы	127419	123289	96,76	77988	63,26	45301	36,74